

Zezii'a "dızıgı LUUKI -za'a 'mυ

Wludie po'a nyo "bɔgυ -nεε'ε -naagi 'li.

Zezii'a tinε -ke 'ɔ -tɔtɔl'a "kpidı Luukı-ı za'a 'mυ. -Ka ɔ "du'a nyo"o nyo'ɔ 'pυnyı, 'ınne ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyo. I-bı "dızıgı 'mıı, nyo -lue ɔ -se'a-a 'Zuıfıyı, ın-ı 'la'a Teofilı, 'ınnɔ ɔ po'o 'ya "bɔgυ -jeyı.

*Zezii'a "kpidı'a dı Luukı po'o Teofilı "bɔgυ -jeyı

^{I-II} Teofilı, -ın 'mo-o nyo -yo "yri kpon'a ti. 'Bho *Zezii'a "kpi, dı-ı -nυ-ε'ε 'nɔɔ -a'ba "klumυ, -a'a "bhuo 'wın -ı 'bɔ. Nyυ'a -dadudu 'kpa-a ı-bı dı 'mıı 'cnunamυ. Nyunyυ -ke "bhi -ke peyri 'sɔn-ɔ 'ye'a 'ya da 'le 'ya 'nyaanamυ 'le -ı "si'a 'bho, -ı de'a 'ya 'mυzεε 'gbε 'lru, -ka ın-ı zı 'ı -amυ -bodı 'mυ, 'kla-a nyυ 'kpi 'ı 'cnunamυ.

^{III-IV} 'Traamυ 'tɔ ɔ, 'an "bhuo 'crı -ı 'mıti "bhalrεεke, 'le, -ka ı zizi'a 'mıti 'le 'ya 'nyaanamυ, 'ın 'ye -kaa yıbo. 'E dı 'an-a de 'ı 'bho -a'a "yıgbeyı ti, 'le, dı -ın 'wɔn'ɔ 'bɔ, -ka ı se'a sın 'mυ'bhle, -ın 'ke ı -kaa yıbo.

-Lagɔ gbo'a -dalbhoyı -za'a-a *Zaan Batiıı'a 'wıwıvıdı 'mυ

^V Nyukpasu -lue ın-ı 'la'a *Elɔɔdı, -da ɔ "du -nı'a *Zuıfı'a 'bhıkpıyowlı, 'bho-o ı-bı dı 'mıı 'nyaa'o. E-be -nɔɔ 'mıne ti, *-Lagɔ'ɔ 'sragazayı -lue ın-ı 'la'a Zakalıı, 'ınnɔ -nı'e 'le 'bhıkpı

'mne 'kpi. -Lago'ɔ 'sragazamu'a 'ce -lue un-u
'la'a Abia, 'e 'ce 'yi'a nyo ɔ ''du'o. 'ɔ 'nyno'ɔ
'nynu-u 'mo-o Elizabethi. -Lago'ɔ 'sragazayi
Alɔɔ'ɔ ''nayu mo'o.

VI ɔ -ke 'ɔ 'nyno -nu 'sɔn, un 'srɛɛ'ɛ-ɛ 'yi 'bho
-Lago'ɔ ''yigbeyi, un-u 'kpun-o *-Lago'ɔ gba'a kle
'yi.

VII U-bu -nu'a -kaa 'bho -Lago'ɔ -jeyi -nanamu,
un -see gɛn 'zɔ po, -ɛkedɪmaa, Elizabethi ''ku-o'o
'le un -ke 'wa nyimie -nu'e nɛnamu.

VIII Zɔ -lue 'zɔ Zakalii -nu'e-e 'ɔ -Lago'ɔ
*'sragazalbhɔ nɔnamu 'le *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo.
'Wɪ 'mnu 'nu-o 'ɔ 'ce'ɛ lbhɔnuwɪ:

IX -Bho u-bu -Lago'ɔ 'sragazamu 'gbuu a, 'wa
'nynu un-u po'o -nɪgbɪ 'mɔ -lue -lue, -yo -ke -
nɪgbɪ -li'a a, 'ɪnnɔ za'a 'sraga. ɛ-be -nɔɔ 'mne
ti, Zakalii'a -nɪgbɪ -li'o, 'le ɔ 'ye 'le -Lago'ɔ
bubɔbhlegbo'a lisaabudu 'li pa, le -lue-e kɔɔ'ɔ
'wle un-u 'la'a *lasaasi, ɔ 'ke ɛ 'le ''yri-po -nu,
'le ɔ 'ke -Lago bubɔ.

X -Da ɔ -nu'a 'le -buduyu 'mne 'li lasaasi ''yri-po
-nɪnamu a, 'ɔ nyɔ -yɔ -sie'a 'bho 'ɛ ''jɪne 'yi, 'wa
kle-ɛ 'po-o *-Lago wɔn gbo.

XI -Lago gbo'a -dalbhoyi -lue nu'a -kaa, ɔ 'yi-e
Zakalii -bodɪ. 'Bho -gbagbu -ke -da ɔ -nu'a lasaasi
'yri-po -nɪnamu, 'ɛ 'fɔ -ke 'yi 'ma-a 'ɔ -linasɔ gbo,
'bho-o ɔ -nyna'a ti.

XII Zakalii 'ye 'ɔ li a, -sɪanyɪ kpun -ɔ'o. -Da ɔ
-nu'a, ɔ se 'bho yibo.

XIII 'Le -Lago gbo'a -dalbhoyi na: Zakalii,
-sɪanyɪ'a 'lbha -ɪnmɔ -le! -Lago 'kpun-o -
a'a bhadewlu, -a'a 'nyno Elizabethi-u 'ye-e

"yunyukpasu -lue 'wlv -mv. 'o 'nyni-t 'mo-o 'Zaan.

XIV 'o-o 'ye-e -inmv 'bubva 'yi 'lbhaa -mv tenyi, 'le 'gwlv-b 'ye nyv'a -dadudu li-nmv mv 'o dı.

XV-XVII Nyoklagba 'o-o 'ye "du mv 'bho -Lago'v "yigbeyi. 'o-see nmv 'na yi, lε"o lε -ke nmv gvgo'v kpli 'mv, 'o -see ε 'na yi. -Bho 'o mu -lεε! -nv mv, *-Lago'v Lisaazuzu 'ye 'o 'mv -pa mv 'le 'o 'ke 'o 'mv "yi 'le 'o 'ke 'o wɔnkue "nyi -ka -Lago'v wlv'a 'mɔtizayi *Elii'a ka 'le 'o 'ke -Lago nya ti-ple. 'Innv 'ye *Izrayel'i'a nyv'a -dadudu'a -pɔlv "yiti"bhiti mv 'le vɔn 'ke 'bho 'wa -Kɔyi -Lago'v wlv "du. 'Innv 'ye -Lago'v nya -kɔ mv, 'le 'o 'ke "yreeti -ke 'wa -tita "we -ybhε -ni, 'le, nyv -yv'a "du'a 'bho -Lago'v wlv a, 'o 'ke v -naagızıgı "lru 'mv pɔ 'le vɔn 'ke "yi'srεε, 'le 'o 'ke -Lago'v -glıgba tide 'le vɔn 'ke 'o nv "du.

XVIII -Lago gbo'a -dalbhoyi 'lε'ε -kaa a, 'le Zakalii 'ye 'o tidede na: Koo 'ın 'ke yibo na, dı -a za'a 'mv, dıızıgı ma'a? 'An 'nynv-e, 'an "bhuv-e, -a nε-o'o.

XIX Zakalii dede'a -kaa ti a, 'le -Lago gbo'a -dalbhoyi na: 'Inmv 'mo-o Gablielı; 'bho -Lago'v "yigbeyi 'ın -nı'o 'le 'an-a nv'o 'v lbhv, 'le 'o 'ye 'ınmv 'nɔɔ -ın gbo lbho, 'ın 'ke -ınmv -bolia'a dı -nı 'tmv.

XX 'Ya -nɔɔ -Lago "du'a a, -bho ı nyni a 'le ε 'ke -nv-ε. -In -see 'tɔ 'an wlv -ziadı 'la'a dı a, lε-ε 'wlv'a -zıan -laa, -a'a wlv -see 'le 'wlv yi 'le dı 'mnı'a "yri'a 'bı 'ke 'wlv.

XXI Zakalii -ke -Lago gbo'a -dalbhoyi -nı'a -kaa dı 'mnı 'mɔzanamv 'le lisaabuduyı 'li a, nyv -yv fuo 'nɔ 'bho "jıne "yi, wɔn 'mv -v ti, 'o 'legwlesv 'o -gwle'a 'le'a dı.

XXII Ɔ 'da'a 'le lisaabuduyu 'mne 'li, 'o wlu'a 'wlu 'le. Ɔ-Ɔ 'po-o 'yi, 'le nyu-u -fuo no 'ka 'ye -toƆ po, -ka Ɔ 'ye'a le.

XXIII Ɔ lbhũnũwĩ nu'a -kaa, ı -gwe'ε-ε 'yi 'le Ɔ 'ye 'o "bhli le mu.

XXIV-XXV Ibi 'mnu, 'ya 'wĩ gbi zi'a a, 'o 'nyũ Elizabethi nu'a -kaa, un 'bhle-e -nĩgbla. Un -see bhũ 'piemu po, un nu 'cũ -muu, 'le, -bho un -de ti, un-u nu'o: -Lago 'ye'e 'an ngaze 'le Ɔ 'ye 'unmu dũndũtikũεen -naa 'yigbeyi -za.

-Lago gbo'a -dalbhoyi -za'a-a *Zezii'a 'wluwlu'di 'mu

XXVI -Da Elizabethi'a -nĩgbla nu'a 'cũ -mεlo, 'le -Lago 'ye 'le Ɔ gbo'a -dalbhoyi Gablieli lbho, 'le Ɔ 'ye 'le Galilee'a 'bhũkpa "kpi'a -gwlo -lue un-u 'la'a Nazareti mu.

XXVII 'Le 'nynaakpũdraa -lue, -u se'a nyukpasu yibo a, 'le u gbo -Lago lbho Ɔ'o. 'Wa 'nyũ-ı 'mo-o *Malii. Nyukpasu -lue un-u 'la'a *Zuzεfu -Ɔ 'ma-a 'bhũkpayowli *Daviidi'a 'nayu, 'unno mu'o 'wa 'kwlamu kpiamuti. Ɔ-bo 'Zuzεfu 'mno, 'unno un-u 'ye -kpa mu.

XXVIII -Da Malii -ni'a, -Lago gbo'a -dalbhoyi nyini'a 'bho a, 'le Ɔ na: Malii, 'unmo 'ye'e amu, 'un -se, a-bu -Lago'Ɔ "nitiwũnnasu -ni'a "kpi a, -Lago -sie'e amu gbo.

XXIX -Lago gbo'a -dalbhoyi'a wlu 'mne 'nu-o 'le 'wa 'limu sakaa! 'le un-u 'kabha'o 'le un-u nu'o: 'Yiyesu Ɔ 'ye'a -laa 'unmu 'le, kbhoo 'ε 'zo 'le 'ya-a?

XXX 'Le -Lago gbo'a -dalbhoyi na: Malii, -sanyĩ'a 'lbha amu -le! -Lago -wũnna'a-a amu "niti!

XXXI A -gblee, a-a 'ye-e -nigblaa 'bhle -mu 'le a 'ke "yunyukpasu 'wlv. 'O 'nynu-ı 'mo-o *Zezii.

XXXII Nyoklagba o-o 'ye "du mu. -A'ba -Koyi -Lago -ni'a 'le yaku 'li, 'o "yu mo'o. O-o 'ye -o 'nyu "kpi -po -mu 'le o 'ke nyu -ko -ka o nu'a 'o "na Daviidi.

XXXIII 'Inno 'ye *Izrayeli'a 'bhlokpa "kpi'a nyu -ko mu "komokomu. 'O nyu'a -kokoo -see "tiinamu 'bhle yi.

XXXIV -Dalbhoyi po'a wlu 'mne ti a, 'le Malii na: 'Inmo se'a nyukpasu yibo a, doo 'ın 'ke -nigblaa -za'a?

XXXV 'Le o 'ye wlu 'mu'luo 'le o na: *-Lago'o Lisaazuzu-u 'ye-e amu "kpi -yi -mu 'le o-bo wonkuzuzu 'mno-o 'ye amu "lru "jri mu. 'E di nyu-u 'ye a'ba "yu 'mno *Lisaayi 'la mu, 'le nyu-u 'ye o -Lago'o "yu 'la mu.

XXXVI A'ba 'lotu'a "yunynaakpu Elizabethı -u 'kpa'a -kaa nyunyozege, un -ni'e-e "yu 'wlonamu yinamu. Elizabethı nyu 'la 'ka "kukunynaakpu, 'wa -nigblaa'a 'cu'a -mexlone -ni'e -laa 'le yayi.

XXXVII Le -ye 'ka wonku 'le nyu 'ka, e se -nynaka 'bhle, nu, 'e letu se -ni 'bho -Lago'o "yigbeyi.

XXXVIII -Lago gbo'a -dalbhoyi po'a wlu 'mne ti "see, Malii na: -Lago'o lbhunyı 'ın "du'o. -Ka -ın -zi 'ı -laa 'ınmu -bodi 'mu, ı -nu-e -kaa! -Lago gbo'a -dalbhoyi nu'a -kaa, o 'mu-o le.

**Malii 'mu-o 'le Elizabethı gbo tinanamu*

XXXIX E-be -noo 'mne ti a, *Malii -so'o 'mu-e, un 'bhle-e -jiji, 'le, 'bhlokpa -ke "kpi trı -die'a "yi, 'noo un-u 'la'a Zidee, 'e -gwlo -lue 'mu, 'le-e un mu'o Elizabethı 'yenamu.

XL Un nyni'a a, un 'pa-a 'le Zakalii'a -budu 'li 'le un 'ye Elizabethi 'ye.

XLI Malii'a 'yewlu 'kpa'a 'le Elizabethi'a -loku 'mu a, 'bho -gbaa -lue 'mu 'wa -nigblaa 'tuto'c-c ti. *Lago'c Lisaazuzu nu'a -kaa, c 'yi'e Elizabethi 'mu-ε.

XLII Un nu'a -kaa, -mnu un 'po-o wlu yayi 'le un na: Malii, -Lago -wonna'a-a amu 'niti tenyi 'le a 'ye 'nynokpakpi-t -ni'a 'ncc "piemu'a kle -zi, 'le 'c 'nitiwonnasu -ni'e 'yu a-a 'ye'a 'wlu mu "kpi.

XLIII Lee 'mna "du'o 'le 'an -Koyi'a 'lotu yi'e 'mnamu "bhli'a?

XLIV A -gblee, -da a'ba 'yewlu kpa'a 'le 'an -loku 'mu a, 'yu-u -ni'a 'le 'an 'limu, 'bubua 'lbho -c'o. 'E di c 'tuto'c ti.

XLV Di -Lago -za'a amu -bodu 'mu, a-bu de'a "gwli, -ka t-t 'ye'a -nu-ε mu a, a 'wa-a ti.

*Malii 'bhεε'ε-ε -Lago'c 'nyni 'yi

XLVI-XLVII 'Bho 'ε "kpi 'le *Malii na 'ni ε:

'In -gwε'ε-ε ti 'le 'un-t 'bhεε'ε 'an 'Punyini -Lago'c 'nyni 'yi. 'C di 'bubua 'yi'e 'inmu,

XLVIII -ekedımaa, c 'wcn-o'o -ziaka, 'inmo -se'a-a ε, 'le c 'ye 'inmu ya-gbu 'le 'c 'lbhuncumu 'wee'a "klumu. Kin, ε-ε 'wlu'a -zıan -laa, -ka nyunyu'a -zakpi-t 'ye'a 'ncc 'bhukpa "kpi -zi mu a, 'ka-a 'wa kle 'ye: A 'wa-a ti, -nu mu.

XLIX -ε -ke di nyu-b 'ye'a -kaa 'inmu 'la mu a, Wcnkulago'c "bhuo 'nu-o 'inmu 'yrilinmodıklıgbı "lruli. 'C 'nyni -ni'e-e 'yibhεεka.

L Nyu-b "du 'c 'bho a, c-c 'ye-e 'wa ngaze "komukomu.

LI 'Le 'o nɔnɔdɪ 'mɔ a, 'le-e ɔ-ɔ tɔ nɪ'e 'o wɔnkue. Nyɔ -yɔ 'bhɛɛ'ɛ 'wa ''bhi ''yi, 'wa -zɛ lɛ 'mɔ.

LII ɔ-ɔ 'za-a 'bhɪkɪyowlikɪgbɪ 'nynɪ ''kpi, nyɔ-ɔ -se'a-a lɛ, ɔ-ɔ ''luo'o 'wa 'nynɪ ''yi.

LIII Nyɔ -yɔ ma 'ka-a ''pɔanlbhanyɔ, ɔ-ɔ ''nyɪ-e -mɔɔ lɪzɪɪ, 'le ɪ-ɪ 'nyɪnyɛ'ɛ ti, 'le, 'gagamɔ -ke -pɔɔ -see'a lɛ ti'bo, ɔ -see 'wa lɪ ''kpi pɔ.

LIV-LV -A-bɔ *Izrayɛɛɪkɔmɔ 'ma-a 'o lbhɔnɔmɔ, -a-bɔ ɔ-ɔ yi'e -kpanamɔ. -Ka ɔ -zɪ ɪ 'ka -a'ba ''na ''we -bodɪ 'mɔ, 'ka-a ɔ -nɪ 'ɪ nɔnamɔ. 'Bho *Ablaamɔ -bodɪ -Lagɔ'ɔ 'limɔ -nmɔ'ɔ wɔn, 'le ɛ 'ke mu ɛ 'ke 'o ''nynuu'a ''nynuu ''kpi bhɪa, -Lagɔ'ɔ 'limɔ-ɔ 'ye-e wɔn-nmɔ -mɔ ''kɔmɔ.

LVI 'Nɔɔ Malii yi 'ka Elizabɛɛtɪ 'yenamɔ a, 'wɪ ɔn -ke ɔn zi'a 'le 'kpna-a 'cɔɪ tan 'li 'le ɔn 'ye 'wa ''bhɪ le mu.

*Zaan Batiisi'a 'wɔwɔɔ

LVII -Gblee, Elizabɛɛtɪ'a -gbagbanɔɔ nyni-o'o. Un mu'a 'le ''bhlegbo, ɔn 'wɔ-ɔ nyukpasuyu.

LVIII 'Wa -gwɔkɔmɔ -ke 'wa 'wɔkamɔ 'wɪn 'ɪ 'bo, 'bɔbɔa 'lbhɔ -ɔ'o. Un yiɔ'o-o -ka -Lagɔ -kma'a Elizabɛɛtɪ'a dɪ 'le ɔ 'ye'a 'wa ngaze 'ye 'le ɔn 'ye'a ''yu 'wɔ.

LIX ''Yu 'wɔ'a a, ɔ nɔ 'wɪ -mɛɛɔn, 'ɛ -mɛɛtanɔ, 'le nyɔ 'ye yi, ɔn 'ke ɔ klɛ 'mɔ kpa.a ɔFa 1 59 'Zuifɔ'a 'bhɔkpa ''kpi'a ''yu'a klɛmɔkɛɛ -ke 'nɔɔ -a ''bhɪ'a nɛ -se lɛ -lue -ko. 'Wa nɛ 'nɔ-o -ybɛybhɛtite -Lagɔ -ke ɔn bhɪa'a ''yikpɔɛn. Tite 'mɛ na: -Bho Izrayɛɛɪkɔyi 'wɔ ''yunyukpasu a, -bho ɔ nɔ 'wɪ -mɛɛɔn, 'bho 'ɛ -mɛɛtanɔ ''yi ɔn-ɔ kpɔ 'o klɛ 'mɔ. 'Innɛ ɔn-ɔ nɔ'o.

LX 'le 'o 'lotɔ 'ye wɔ 'mɔ''luo, 'le ɔn na: -Gba, ''yu -nɔɔ, 'o 'nynɪ-ɪ 'mɔ-o *Zaan.

LXI 'Le nyɔ na: Elizabethi, 'Zaan'a 'nynɩtu se -laa a'ba ''bhlegbo -nɩ.

LXII Nyɔ-ɔ -nɩ'a 'bho nɔ'a -kaa, ɔn 'po-o ''yi 'le ɔn 'ye Zakalii tidede, 'le ɔn na: 'Nynɩ yɛɛ -ɩn 'bɔ'ɔ ti nyɔ 'ke -a'a ''yu ''duu'a?

LXIII ɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'po-o ''yi, ɔ 'ye ''kpicɩklugba -lue 'ybha. ɔn ''nyɩ 'ɔ ɛ ''sɛɛ, ɔ 'cnɩ-e 'bho ɛ ''kpi: 'Zaan 'mo-o 'ɔ 'nynɩ. Nyɔ-ɔ -nɩ'a 'bho 'ye 'ɛ li, -tɔɔ ''maa'a-a 'wa klɛ.

LXIV 'Bho-o Zakalii'a -mɩɛ bɔti -nɩ'e ti 'le ɔ 'ye -wlu. ɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'bhɛɛ'ɛ-ɛ -Lagɔ'ɔ 'nynɩ ''yi.

LXV ɔ -nɩ'a -kaa -Lagɔ'ɔ 'nynɩ ''yibhɛɛnamɔ, -mɩɩ -sɩanyɩ 'kɔn-o nyɔ'a klɛ -ke ɔ ''tutu'a ''yi. Nyɔ-ɔ -nɩ'a 'le Zideebhlɔkpa'a 'fɔtɔ -ke ''kpi trɩ -nɩ'a, ɔn zɩza 'nɩ-ɩ -bodɩ 'mɔ.

LXVI Nyɔ'o nyɔ 'wɩn 'ɩ 'bɔ ɔ, ɔ-ɔ popo-o 'gwɩɔti 'le ɔ-ɔ nɔ'o: Kbhoɔ ''yu 'mɩɔ 'ke 'le nyaka -nɩ 'ya-a? -Lagɔ'ɔ ''nitiwɔnnasɔ'a ''bhuo -nɩ 'nɔ-ɔ ''kpi -ka -zɛgɛka.

Zakalii 'bhɛɛ'ɛ-ɛ -Lagɔ'ɔ 'nynɩ ''yi 'le ɔ-ɔ za'a 'ɔ wlu 'mɩti

LXVII ɩ zi'a -kaa a, 'le *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'ye Zakalii 'ma-a ''yu'a -tɩta 'mɔ ''yi 'le ɔ 'ye 'bho 'kpa, 'le ɔ-ɔ za'a -Lagɔ'ɔ wlu 'mɩti 'le ɔ-ɔ nɔ'o:

LXVIII -A'ba -Kɔyi *Izrayɛɩkɔmɔ'a -Lagɔ'ɔ 'nynɩ 'bhɛ ''yi, -ɛkedɩmaa, ɔ 'crɛ-ɛ 'ɔ nyɔ ''yriti, 'le ɔ-ɔ 'ye ɔ zɛtie mɔ.

LXIX 'Innɔ -ya'a wɔnkuyi -lue -ɔ 'pɔɔn'a nyɔ. -A'ba dɩ nyɔ 'mɩɔ-ɔ 'ye 'nɔɔ 'ɔ lbhɔnɔyi *Davɩɩdɩ'a ''nynuu'a ''nynuu ''klumɔ -yi mɔ.

LXX -Ka ɔ nɔ'a -laa, 'kla 'mɩɔ, 'ɔ wlu'a 'mɩtizamɔ 'ɔ ''bhuo -za'a 'bho, 'ka-a ɔ po 'ɩ 'le 'wa wɔn 'mɔ -bɛnyɩ 'le ɔn 'ye 'ɩ 'mɔ-za see.

LXXI Ɔ na 'kɪ see ɔ-ɔ 'ye-e -amu tu "kpi -za -mu 'le ɔ 'ke -amu "'kpitice, nyɔ -yɔ -see'a 'ybha un 'ke -amu "yri 'mu 'ye, 'le ɔ 'ke ɔ -amu "kpi -za.

LXXII Ɔ na 'kɪ see ɔ ngaze'a "yri'a 'bɪ-ɪ 'ye-e 'wɔ -mu 'le -a'ba "na "we gbo 'le ε 'ye 'wɔ. Ɔ na 'kɪ see ɔ-ɔ 'ye-e ɔ -ke -a'ba -ybhɛybhɛtite ɔ bhla'a 'gwɔ 'yi -de -mu.

LXXIII-LXXIV -ε -ke dɪ ɪ -nɔ-ε'ε -kaa, -Lago'ɔ "'bhuo- ɔ -zrɛ -nɪ'e -a'ba "na Ablaamu kwa, -ka ɔ-ɔ 'ye'a -amu 'le -a'ba tu'a nyɔ'a 'geyiε 'mu -za mu, 'le, -bho -a -kɔ ɔ-ɔ bɔbɔ, -a 'ke tiwa,

LXXV 'le -a 'ke *li'saa 'le -a 'ke "yi'srɛε 'bho ɔ "yigbeyi 'le -a'ba tinɛ'ε 'wɪ'a klɛ 'li.

LXXVI 'Le -ɪnmɔ -yɔ 'ma-a -laa 'an "yu a, un-ɔ 'ye-e -ɪnmɔ -Lago'ɔ wɔ'u'a 'mɔtizayi 'la -mu, -ɛkedɪmaa, -ɪnmɔ 'ye -a'ba -Kɔyi'a nya -kɔ mu 'le -ɪn 'ke ɔ weze pɔ,

LXXVII 'le -ɪn 'ke ɔ nyɔ 'tmɔɔ, -ka ɔ-ɔ 'ye'a 'wa "nyinynidɪ'a dɪ 'bho mu 'le un 'ke 'pɔnpɔan 'ye 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi.

LXXVIII-LXXIX -ɛkedɪmaa, -a'ba -Lago'ɔ dɪ -nmɔ'ɔ- ɔ "yrili, ɔ -nɪ'e-e -ka -yɔkɔɔ, 'le, ɔ 'limɔ'a wɔnnmɔkamɔ, -ka zɔ nu'a -kuyre ti a, 'ka-a nyɔ -lue ɔ-ɔ 'ye -amu -ya mu, nyɔ-ɔ 'mɛ'ε 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi -ɔ ple'a 'mɛmɛε, ɔ-ɔ 'ye 'wa -pɔɔ 'zɔ zɔ -ya mu 'le un 'ke 'pɔnpɔan 'ye, 'le -a 'ke 'bho wɔnlipɛjɔɔ 'yi -nɪ.

LXXX Zakalii'a "yu 'mɔɔ, -ka ɔ-ɔ 'bhua'a, 'ka-a ɔ dɪlikpɔɛn 'kpa'a "kpi. Ɔ 'nɛ-ε 'kwɔ 'yi, nyɔ se ɔ yibo, 'le, zɔ -ke ti ɔ 'ka ɔ "'bhuo nyɔ "yi-tɔ, ε 'ye nyɪ 'le ɔ 'ye 'da 'bho *Izrayɛɛɪkɔmu "we'a "yigbeyi.

II

*-Ka *Zezii 'wlowlv'a 'mvti, 'kla-a 'ka-a
(Matiee 1:18-25)*

I ε-βε *'Zaan Batiisu'a 'wlowlvonoo 'mne zi'a a, 'Wlomεε'ε 'bhlokpayowliklagba un-u 'la'a *Ogusitu a, 'unno 'tmuu'o 'o -dalbhomu: A mu, a 'tmuu 'an 'bhlikpiyowli "we un 'ke 'wa nyu 'wee zre.

II Nyukpasu -lue un-u 'la'a Kiliniisu, -da o "du -ni'a Siliu'a 'bhlokpayowli, ε-βε nyuzree 'mne, 'bho-o un -za -ni ne "yi.

III -Ka 'o wlu 'le'ε nyu 'ke -kaa nu'a di a, nyo"o nyo mu'o 'o "bhligwlo 'mu un 'ke o 'le -zre -ni.

IV-V 'E di *'Zizeefv -ke 'o 'nyno *Malii -so' 'o 'bho Galileebhlokpa "kpi'a -gwlo 'ma-a Nazalεεti 'mu, 'le un 'ye Zideebhlokpa "kpi'a -gwlo -lue 'ma-a Betileemu mu 'le un 'ke u 'le -zre -ni, -ekedumaa, *'Zuifv'a 'bhlokpayowliklagba *Daviidu'a "nayu 'Zizeefv "du'o. ('Le Betileemu 'mno o, 'le-e Daviidu'a "bhuo 'wlv -ni'o.) -Gblee, 'Zizeefv -ke 'o 'nyno Malii 'mnu 'ka 'le mu a, un 'bhle-e -nigbla.

VI Un -ni -kaa 'le Betileemu, 'le 'wa -gbagbanoo 'ye nyi.

VII Un 'wlv-o nyukpasuyu. 'Wa 'muctaanyu mo'o. -Budu -ke 'li 'lukpamu-u 'mu'a a, 'bi se 'le -ni'a di a, Malii -ke 'Zizeefv mu'o 'le wligbun 'li 'mubnamu, 'le-e 'wa "yu 'mno 'wlv -ni'o. Un 'ftian 'no-o "yriefoti li, 'le, -titi un-u "nyu'a wli, 'le -gboko 'li, un 'ye o 'ya "kpi ti'pεε.

**'Bhlabhli'a "yridumu 'ye-e -Lago gbo'a -
dalbhoyi li*

VIII ε-βε "matu -lue 'le 'bhluḱpa 'mne "kpi a, *'bhlabhli'a "yirilidumu -ke 'wa *'bhlabhli "we -ni'e-e 'le 'kwla 'zo 'le un-u fuo 'ni li.

IX Un -ni'a 'le a, 'le -Lago gbo'a -dalbhoyi 'ye ti'si 'le un 'ye ɔ li'ye. Un 'ye ɔ li a, 'bho 'wa "trolli vlan-o'o. I-bi -vlavli 'mni, 'inni 'bhεε'ε -Lago'ɔ 'nyu "yi. -Sianyi nu'a -kaa, ε kpuu -u'o.

X 'Le -Lago gbo'a -dalbhoyi 'ye u -kaa "yi'le: -Sianyi'a 'lbha amu -le, -ekedumaa, -boliadi 'in-i ya'a amu, ε-ε 'ye-e *Izrayεεli'a 'bhluḱpa 'bubuaklagba 'yi 'lbhaa -mu. 'E di 'in yi'e amu -bodi 'muzanamu.

XI A -gblee, 'le a'ba "na *Daviidi "bhligwlo Betileemu a, ε-βε -zian "matu a, nyu'a 'puuni 'wlu'o a'ba di. -A'ba -Koyi, *-Lago'ɔ 'Bhozayi ɔ 'puun'a nyu, 'unno ɔ "du'o.

XII ɔ-bo "yu 'mno ɔ, 'ɔ 'muyibole 'ka-a: -Bho a mu a, "yu un 'fifian'a "yriefoti li a, 'le un 'pεε'ε 'le wli'a -titi'a -gboko 'li ti a, 'unno mo'o.

XIII ɔ mu'a wlu ti-po mu "σεε, -Lago gbo'a -dalbhomu -lruu -so'ɔ-ɔ yaku "yi, un yi-o'o 'bho 'ɔ "trolli 'le un-u 'bhεε'ε -Lago'ɔ 'nyu "yi, 'le un-u nu'o:

XIV -Lago'ɔ 'nyu 'bhe "yi 'le yaku 'li, 'le, nyunyu -ke di -Lago -kma'a, 'wa -pɔlu bhlu 'noo 'bhluḱpa "kpi!

*'Bhlabhli'a "yirilidumu 'mu-o Betileemu

XV -Lago gbo'a -dalbhomu gwε'ε -wluwlua "yi a, un 'mu-o -Lago gbo le. Un mu'a 'le a, *'bhlabhli'a "yirilidumu 'ye -kaa "yi'lile na: -Lago gbo'a -dalbhoyi -a'ba -Koyi -ya'a 'noo 'zo ɔ, 'unno nu'o na -a'ba 'Puuni 'wlu-o'o. 'E di a, -a mu Betileemu -a 'ke ɔ li'ye.

XVI 'Le un 'ye 'mu-so, un 'ye 'le -vuka kpa. Un -ka mu a, *'Zuzεεfu -ke *Malii -ni'e-e 'le wligbun 'li 'le 'yulre 'pεε'ε 'le -gboko 'li ti.

XVII Un 'ye'a 'yu 'mno li a, 'le, di 'wee -Lago gbo'a -dalbhoyi -za'a 'bho 'o 'kpi 'mu, un 'ye 'mu-za.

XVIII Nyu un-u zu 'i -bodumu a, won 'mu -u ti.

XIX Malii -mnuu a, un 'de -i 'le 'wa -polu 'zo ti 'tin 'le un-u na 'ni -to ti 'kamokomu.

XX U-bu 'bhlabhli'a 'yirilidumu nu'a -kaa, un 'mu-o 'no 'wa *'bhlabhli -sie'a le. Di 'wee un 'won'o 'bo 'le un 'ye'a a, -ka -Lago gbo'a -dalbhoyi 'le'ε ε, 'ka-a i zi'o. 'ε di un-u 'bhe'ε'ε -Lago'o 'nyu 'yi teny.

Un "duu'o-o 'yulre 'nyu

XXI 'Wu -mεεson zi'a, 'ε 'wu -mεεtan'a zo, 'yulre'a klemokpanamu nyu-ni-o'o. 'Bho-o un 'duu -ni 'no *Zezii. -Gblee, -da 'o 'lotu *Malii -see'a 'o -nigbla 'bhle ke a, 'bho 'mno, 'bho-o -Lago gbo'a -dalbhoyi 'tmuu -ni 'nu 'o 'nyu see.

**'Zuzεεfu-e *Malii -ke *Zezii 'mu-o *-Lago'o bvbhlegbo 'le Zelizεεmu*

XXII 'Yulre 'wlu'a, o nu'a 'wu'a -gwlu 'son, 'le *'Zuzεεfu 'ye *Malii 'le *-Lago'o bvbhlegbo kpa 'le Zelizεεmu, *-Lago'o 'bhuo'a gba 'o wlu'a 'mutizayi un-u 'la'a *Moyizu po'a -gbagbanynokpakpi see un 'ke nu 'le un 'ke 'li'saa 'bho -Lago'o 'yigbeyi, un 'ke ε nu. Un -ke 'wa nyimie nu'a -kaa, un 'luo'o-o *Zezii 'mu, un 'ke o -Lago 'yi-to 'le un 'ke o -Lago -jeyi 'nyu 'o lbhu'a di.

XXIII -Gblee, -Lago'ɔ gba-a 'cni-ε'ε 'le 'ɔ ''bɔgɔ
'li, 'inne 'ka-a: -Bho nyɔ 'ciāan nyukpasu 'mɔ a,
ɔ-ɔ ''nyi ɔ-ɔ -Lago -jeyi. 'ɔ -nɔ mo'o.

XXIV Un nyini'a Zelizalemu, -Lago'ɔ *'sraga ɔ
nu'a 'le 'ɔ gba 'li 'nynɔkpakɔ -za'a ('inne 'mo-
o 'gbɔli 'sɔn. -Bho nyɔ se 'gbɔli 'bhle, ɔ-ɔ ''nyi-e
-kpakɔyreeti 'sɔn), 'ε dɪ 'Zizεεfu -ke Malii ''nyi'e
*-Lago'ɔ 'sragazayi 'gbɔli 'sɔn ɔ 'ke ε -za.

XXV ε-be -nɔɔ 'mnε ti, nyukpasu -lue-e -ni'e
'le Zelizalemu. 'ɔ 'nyɪ 'mo-o Siminyɔ. ɔ-bo
nyukpasu 'mnɔ 'srεε'ε-ε ''yi. ɔ-ɔ ''du-o 'bho -Lago
tenyi 'le ɔ-ɔ fuo'o *Izrayεelikomu'a *'Pɔɔnyi'a
'wɔwɔba wɔn. ɔ 'bhle-e *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'mɔ.

XXVI ɔ-bo -zuzu 'mnɔ, 'unɔ 'tmɔɔ 'nɔ na, *-
Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔɔn'a nyɔ, -bho ɔ se ɔ ''yri
'mɔ 'ye a, ɔ -see 'mε yi.

XXVII ɔ-bo -Lago'ɔ Lisaazuzu 'mnɔ ɔ, 'unɔ kpa'a
Siminyɔ'ɔ -pɔɔ 'le *-Lago'ɔ bɔbɔbhlegbo -lrεε, 'le
ɔ 'ye 'le mu. -Nɔɔ -ke ti Zezii'a 'lotɔ -ke 'ɔ -tɪta kpɔ
'ɔ -Lago'ɔ bɔbɔbhlegbo a, -ka 'Zuifu'a gba 'lε'ε 'ɔ
dɪ un 'ke -kaa nu a, un -ke Siminyɔ 'gbɔɔ'o.

XXVIII -Gblee, Siminyɔ nu'a -kaa, ɔ 'ye ''yulre
'mɔ''luo, ɔ 'ye ɔ sɔ 'mɔ ti'gbate 'le ɔ-ɔ po'o -Lago
'sεε, ɔ-ɔ nu'o na:

XXIX-XXXI 'Traamu 'tɔ ɔ, 'an -Koyi, -a'a wlu -un -za'a
'mɔ, 'ε ''yri'a 'bɪ 'wɔɔ-o'o. -A'a nyunyu'a
*'Pɔɔnyi -a'a ''bhuo -ya'a 'nɔɔ *'Zuifu gbo,
'an ''bhuo'a ''yri 'ye -ɔ'o. 'ε dɪ, 'unɔ 'ma-a
-a'a lbhɔnyɪ, -un 'bhεε'o -un 'ke 'tɔ 'unmɔ
'yiti'tayi 'un 'ke 'le -un gbo le yi.

XXXII ɔ-bo nyunyu'a 'Pɔɔnyi 'mnɔ, ɔ-ɔ 'ye-e 'kmɔ
'mɔ'a nyunyu'a -dadudu'a -pɔɔ 'zɔ zɔ -ya -mɔ

'le un 'ke -inmu yibo, 'le ε 'ke -a'a 'bhlokpa Izrayeeli'a 'nyu 'yi'bhεε.

Siminyo -za'a-a -Lago'ɔ wlu 'mvti

XXXIII -Gblee, dɪ Siminyo -nɪ'a -kaa 'bho *Zezii
"kpi 'mɔzanamu a, ɪ -ma'a-a *'Zɪzεεfu -ke *Malii
wɔnti,

XXXIV-XXXV 'le, un -ke 'wa 'yu, ɔ 'ye ɔ 'niti-
wɔnna 'le ɔ na: Malii, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mu tenyi,
-εkedɪmaa, 'nɔɔ *Izrayeeli'bhlokpa "kpi -Lago'ɔ
'bhuo-o -za'a 'bho 'yu -nɔɔ 'le -a 'ke 'mu'gble-ε;
-Lago'ɔ 'ye-e nyu'a -dadudu dɪ -kpɔn -mu 'le ɔ 'ke
nyu -lrɔɔ dɪ li-za. "Nyinynidɪ 'mɔ'a 'pɔnpɔan'a
-jɔɔ -Lago 'mnɔ -ya'a -amu, 'unɔ 'ye ε nyu -tɔ
mu 'le -lrɔɔ-ɔ 'ye ɔ 'cɪε mu. 'ɔ dɪ, 'nyinynidɪ
'zize'a 'le nyu -dudu'a -pɔɔ 'zɔ, ɪ-ɪ 'ye 'piemu
'kpa mu.

-Lago'ɔ wlu'a 'mvtizayi, Anɪ

XXXVI ε-be zɔ 'mne ti a, -Lago'ɔ wlu'a
'mvtizanynaakpu -lue un-ɔ 'la'a Anɪ, 'unɔ -nɪ'e
'le *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo. Nyukpasu un-ɔ 'la'a
Fanueli'a 'yu mɔ'o. Fanueli 'nu-o nyukpasu un-
ɔ 'la'a Aseli'a -gluuwɔnyi'a nyɔ. U-bu Anɪ 'mnɔ
ne-o'o. 'Wa 'bhvabhva'a -nɔɔ 'yi a, 'wa nyimie
un kpa'a, un -ke ɔ 'nu-o -zɔn -mεεsɔn 'le ɔ 'ye
'mε.

XXXVII -Dɪgbanynaakpu un 'du'o. Un 'bhle'e 'tɔ-
ɔ zɔn'a -gwɪ nyie 'yɔ nyie. 'Wa bɔ 'le -Lago'ɔ
bubɔbhlegbo, -bho koo ti -nɪ, un -nɪ'e 'le-ε 'le un-
ɔ bubɔ'ɔ -Lago 'le un-ɔ pɔ 'ɔ *wɔn gbo 'le un-ɔ
pa'a su 'wɪ -lrɪ 'li.

XXXVIII -Da *'Zɪzεεfu -ke *Malii-i tɔ'ɔ 'wa 'yu
-Lago 'yi 'le 'ɔ bubɔbhlegbo a, Anɪ -ye 'nu

'bho-ε 'le υn 'ye 'bho 'kpa 'le υn-υ po'o -Lago 'σεε, 'le, nyυ -yυ fuo'a -noo -ke ti -Lago 'ke Zelizaleεmυkomo zetie, υn-υ zυ 'υ 'yulre 'mno'o dι -bodι 'mu.

XXXIX Λι *-Lago'ο gba ''si'a 'nyu, *Zezii'a 'lotυ -ke 'ο -tita gwι ι ''yi a, υn -ke ο 'mu-o 'wa ''bhli Nazaleεti le, 'le Galileebhlokpa ''kpi.

XL -Ka Zezii-i 'bhυa'a, 'ka-a 'ο dulikpυen-ε 'kpa'a ''kpi, ο-ο 'wοn'ο -Lago'ο 'gwλυdι 'muti 'le -Lago'ο ''nitiwοnnasυ -nι 'no ''kpi.

*Zezii 'bhle-e -zυn -bue 'yο 'son 'le ο 'ye *-Lago'ο bυbοbhlegbo mu

XLI -Ka zυn-υ ''si'a ti a, 'ka-a *Zezii'a 'lotυ -ke 'ο -tita-a mu'o 'le Zelizaleεmυ *Zuifu ''we'a goklagba υn-υ 'la'a *Paaki ''dunamu.

XLII Zezii 'bhle-e -zυn -bue 'yο 'son 'le υn -ke ο 'ye 'le mu.

XLIII Go -gwε'ε-ε ''yi. *Malii -ke *Zιzεεfυ -nι'a 'wa ''bhli le -munamu, Zezii -mnoo -sie'e-e Zelizaleεmυ; υn -see ι ''gwlide.

XLIV Un-υ 'kpa-a -nanamu -druma, -kuyre kpυn'o 'to, 'wa 'ye ο li, 'le υn 'ye ο tibonamu 'kpa 'le 'wa 'lotυ'a ''nynuu -ke 'wa ''yiyibomu'a ''klumu.

XLV Un -see ο 'to 'ye a, 'le υn 'ye 'le Zelizaleεmυ le mu υn 'ke ο ti'bo!

XLVI Un 'bo'ο ti 'wι 'son, 'bho 'ε tanzο, υn -yε 'no-ο 'le *-Lago'ο bυbοbhlegbo. Ο -nι'e-e 'le 'Zuifu'a gba'a -tomυ'a ''klumu, 'le ο-ο po 'υ -lokui 'le ο-ο dede 'nu ti.

XLVII -Bho οbo ''luo wlu 'mu a, nyυ 'wee -yυ po 'ο -lokui, wοn 'mu -υ ti 'ο -naagi ο 'bhle'a dι.

XLVIII -Gblee, 'o 'lotu -ke 'o -tita 'ye 'o o, won 'mu -u ti -lrɛɛ, 'le Malii na: Zezii, leeɛ -ke dɪ -in nu'o -klaa'a? 'In -ke -a'a -tita -nɪ'a -inmu tibɔnamu a, -pɔlu 'mɔ-ɔ -amu 'li.

XLIX 'Le o na: Leeɛ -ke dɪ a-a 'bɔ'o 'inmu ti'a? -Ka 'in 'ka 'nɔɔ 'an -tita'a -budu 'li -nɪ, a -see ɪ 'gwlide 'maae?

L -Gblee, 'o wlu 'mne ɛ, un -see 'le 'ɛ 'zo 'muti'wɔn.

LI O nu'a -kaa, o -ke un 'mu-o Nazalɛɛti le, 'le o-o 'du'o 'bho 'wa wlu. Dɪ-ɪ zi'a a, Malii -mnɔɔ 'de -ɪ 'le 'wa -pɔlu 'zo ti 'tin.

LII 'Le o-o 'bhva'o, 'o dɪlikpɔɛn-ɛ 'kpa'a 'kpi, -Lago -kma'a-a 'o dɪ 'le 'o kpli-i nu'o nyunyu 'tu.

III

*Zaan Batiisi -za'a-a -Lago'o wlu 'mu

(Matiee 3:1-12; Maaki 1:1-8; 'Zaan 1:19-28)

I -Da 'Wlomɛɛ'ɛ 'bhlɔkpayowliklagba un-u 'la'a Tibɛli -ko -nɪ'a 'Wlomɛɛ'ɛ 'bhlɔkpi 'we, 'ɛ -zɔun -bue 'yo -muune 'li, 'bho-o 'bhlɔkpayowli un-u 'la'a Pɔnsɪ *Pilaati -ko -nɪ'e Zidee'a 'bhlɔkpa, nyukpasu -lue un-u 'la'a *Elɔɔdɪ, 'unɔɔ "du'o Galilee'a nɔ. 'O 'lotu'a "yu un-u 'la'a Filiipu, 'unɔɔ -nɪ'e 'le Itulee -ke Trakonitɪ'a 'bhlɔkpa 'kpi. Lisaniastɪ -mnɔɔ-o -ko'o Abilɛɛnɪ.

II Nyɔ -yɔ un-u 'la'a Anɪ -ke Kayifɔ, 'unɔɔ 'mo-o *-Lago'o 'sragazamɔkɪgbɪ. ɛ-be -nɔɔ 'mne ti a, 'bho-o -Lago 'tmɔɔ -nɪ'e Zakalii'a "yu *Zaan 'le "musa 'kpi o 'ke 'o wlu nyɔ -bodɪ 'mu-za.

III 'ɛ dɪ 'Zaan-a ple'e -gwɛ "we-e -nɪ'a "nigblɔ un-u 'la'a Zudɛɛn wɔnli "yiti, 'le o-o po'o weze 'le o-o nu'o na: A yibo a'ba "nyinynidɪ "yi 'le a 'ke

-Lago gbo 'bhiti 'le 'in 'ke amu *batizee, 'lemnu
-Lago-ɔ 'bho-ɔ a'ba 'nyinyinidɔ'a dɔ.

IV 'Zaan'a 'kpidɔ -Lago'ɔ wlu'a 'mɔtizayi un-u
'la'a *Ezayii 'cnɔ'e 'le -Lago'ɔ 'bɔgbɔ 'li see, ɔ 'ye
na:

Nyɔ -lue-e -nɔ'e 'le 'musa 'kpi, 'unɔ po'o weze
'le ɔ na: A po a'ba -Kɔyi'a -jɔlv! -Bho a po
ε, a 'srɛɛ nɛ 'mɔ!

V A -ka -dogwi! A wa trɔ -ke -gɔgɔɛ! A 'srɛɛ -jɔlv
'mɔ! -Yɛ -ke -da sɔkpi -nɔ'a, a -zɔ ɪ 'bho 'le a 'ke
'bho 'mɔ'bhɛɛ!

('Yi Ezayii po'a, 'ε 'zɔ 'ka-a: A'ba -Kɔyi -nɔ'e-e
yinamu. 'E dɔ a 'tayi 'nyinyinidɔ -nɔ'a 'le a'ba -
pɔlv 'zɔ 'yiti, -Lago 'ke ɪ 'le -za 'le ɔ 'ke 'ya dɔ
'bho!)

Ezayii'a wlu -lue 'mnɛ, 'unɛ 'ka-a -bhla:
-Bho -Lago 'bho a'ba -pɔlv 'zɔ'ɔ 'nyinyinidɔ'a dɔ
a,

VI 'le nyunyu 'wee 'ke yibo -ka ɔ 'pɔun'a amu.

VII 'Zaan po'a -kaa weze a, 'le nyu'a -dadudu-u
yi 'ɔ gbo ɔ 'ke v batizee, 'le ɔ na: "Yrabhabhlemu-
a! Yrɔɔ nu'o, -Lago'ɔ wɔnkuce ɔ-ɔ 'ye'a nyu 'kpi
-ya mu, abv ce ε wɔn 'mɔ'a?

VIII A'ba kpli-i nu'a, a yibo'o-o a'ba 'nyinyinidɔ
'yi 'bho -Lago'ɔ 'yigbeyi 'le a 'ye 'le ɔ gbo 'bhiti,
a -tɔ nɔ! A'ba nu, a'ba 'na 'mo-o 'tɔ *Ablaamu'a
dɔ a, a-a 'ye -Lago'ɔ -zige wɔn 'mɔ -ce mu, -
le! A -gblee, sɔkpi-ɪ 'pɛ'ε -laa ti ɔ 'bhɛɛ'o ɔ 'ke
ɪ Ablaamu'a 'nynuu'a 'nynuu 'mɔ nu.

IX A-bv -yɔv, tu nyɔ 'ke amu 'yi po: Tu -ye -
see'a 'bhizɪɪ po, ε-ε 'ye-e -ce -mɔ 'le ε 'ke 'le nɛ
'mɔ 'vuto-ε. A "du a'ba 'bhi 'yrili! "Gbepa -
svɛ'o see, ε 'pɛ-ε 'bho tu 'mnɛ'ε kplu 'kpi ti 'le ε
'ke 'ε 'sɪsɪanyɪ ce. (-Gblee, un 'wɔn-ɔ 'yi 'mnɛ'ε

'zo 'mɔti: Un 'ke 'wa ''nyinyinidi ''yiyibo 'le un 'ke -Lago gbo ''bhiti.)

X 'Zaan Batiisi po'a wlu 'mne ti a, 'le un-u dede 'no ti, na: Leele -Lago 'ybha'a -a 'ke nu'a?

XI 'Le o na: -yo 'bhle'a -banu 'son, -yo se'a -bana 'bhle, o ''nyu o -lue, 'le, -yo 'bhle'a lilile, nyo -yo 'mu-u 'lbha'a a, o ''nyu o!

XII Un -ka 'le-e gbu, *lapoozamu 'yi-e bapizeenam -lrɛɛ. -Kaa 'ka-a un dede'e 'Zaan ti: Kbhoo -abu 'ke -nyna'a?

XIII 'Le o 'ye u -kaa ''yi'le: -Bho a mu a, a'ba po lapoo'a moni ''kpi -le! -Ka a'ba 'bhlikpiyowli ce'e nyu a, un ''du 'na!

XIV 'Le ''sroja 'ye o -kaa tidede: 'Le -abu 'le'a? Kbhoo -abu 'ke -nyna'a? 'Le o na: Abu-a'a -za nyu moni kwa 'mu -le -glaka, a'ba kpa nyu bhuhudu ''yi -le! A ''du a'ba ''pelemoni'a ''se ''yrili!

XV -Gblee, nyu-u yi'a a, un de 'ko-o ''gwli na *wonkulu 'ye 'ki 'bho -zi mu 'le un-u popo'o 'gwloti na 'Zaan 'mo-o *-Lago'o 'Bhozayi o 'pusun'a nyu.

XVI 'Wa 'gwlotipopoe 'mne'e ''kpi, 'bho-o o ''du'o wlu 'le o 'ye u -kaa ''yi'le: 'Inmo -yoo, ''ni 'mna-a batizee ni'e amu. Nyu -lue-e -ni'e 'le 'an lemu, o-o yi-o'o. O 'ku-o won o 'ye 'inmu -zi. 'In se 'bhɛɛ 'un 'ke 'o 'geyikpaankpian'a ''bhuo ''du. O-bo, *-Lago'o Lisaazuzu o-o 'ye amu 'mu -po mu 'le o 'ke amu 'mu ''yi, 'le a'ba ''klumu'a nyutolu, -ka ne-ɛa OFa3 16 Ne'e ''yi'a 'zo -lrɛɛ-ɛ 'mo-o, nyu Zezii-i 'ye'a -Lago'o Lisaazuzu 'mu-po mu 'le o 'ke u 'mu ''yi, o-o 'ye-e lbhu -nu -mu 'le 'wa -polu 'zo 'le un 'ke li'saa 'bho -Lago'o ''yigbeyi.

XVII A -gblee, 'yi -ke a 'ba tinε gυgɔ'ɔ 'yiti, 'unne 'ka-a: Nɪkpe ɔ 'bhle'e kwa 'le ɔ 'ke li'a 'yɔ 'mυ bhla. -Yi 'bhle'a le 'li, 'le ɔ 'ke ι 'sra 'yaa, 'le, 'ya flɪ-ι 'ye'a 'bho -sie mυ a, ɔ 'ke ι 'le ne 'mυ po. (E-be 'yi 'mne'ε 'zɔ 'ka-a: 'sra 'mo-o -Lagɔ gbo 'le ne 'du'o 'kɔgwlenε.)

XVIII 'Zaan -nɪ'a *Izrayελikɔmυ 'dɪ -lru'a -dadudu 'mυ 'dunamυ a, ɔ-ɔ 'zυ -υ -Lagɔ'ɔ 'dɪzɪgɪ -bodɪ 'mυ.

XIX ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpa-a Galilee'a 'bhlɔkpayowli *Elɔɔdɪ dɪ 'yi, -ekedɪmaa, 'ɔ 'lotυ'a 'yu'a 'nyɔɔ -υ 'ma-a Elodiadɪ, ɔ -zυ 'υ-υ ɔ li 'le ɔ 'ye 'nyinynidɪ -lru nu.

XX A 'ye li-ɔ, Elɔɔdɪ 'mɔɔ 'yi-e 'ɔ 'nyinynidɪ 'kpi -lrεeke: ɔ 'po-o 'Zaan -jie 'mυ.

**'Zaan Batiisi *batizee'e-e *Zezii
(Matiee 3:13-17; Maaki 1:9-11)*

XXI -Nɔɔ -ke ti nyυ'a -dadudu-u mu'a *'Zaan gbo ɔ 'ke υ *batizee, 'bho-o ɔ batizee -nɪ'e *Zezii -lrεε. Zezii gwε'ε batizeeε 'yi 'le ɔ-ɔ po'o *Lagɔ wɔn gbo. 'Bho -gbaa -lue 'mυ, ɔ 'ye-e yaku li, ε 'ye wɔn kati

XXII 'le *Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'ye 'gbɔlε'ε ku 'mυ'luo, ε 'ye ɔ 'kpi ti'si, 'le wlu 'ye 'le yaku 'li 'wɔb, ɔ 'ye ε 'bu'wɔn 'le ε na: -Inmɔ 'mo-o 'an 'yu'a 'dε -lue -ke dɪ 'ɪn -kma'a. 'Le -ɪn 'mυ 'ɪn po'o 'an 'bɔbɔa'a 'wee.

**Zezii'a 'nabhli
(Matiee 1:1-17)*

XXXIII-XXXVIII ε zi'a -kaa a, *Zezii 'nyaa'a-a nyυ'a -tɔtɔɔ 'mυ. ɔ 'ka 'ɔ 'lbhυ 'mne wɔn'du a, ɔ 'bhle-e -kaa zυɪn'a -gwɔb -lue 'yɔ -bue. Nyυ na 'kɪ ɔ-ɔ

'mo-o *'Zizεεfv'a 'yu. Ɔ-bo 'Zizεεfv 'mno ɔ, 'o
 'na 'we'a 'nynt 'ka-a:

-Lago -ya'a *Adaa ti. Ɔ -yo 'o ti a, 'le ɔ 'ye Sett
 'wlv. Sett 'wlv'o Enost, Enost 'wlv'o Kayinaa,
 Kayinaa 'wlv'o Maleleelt, Maleleelt 'wlv'o Zaledt,
 Zaledt 'wlv'o Enokt, Enokt 'wlv'o Matusalaa,
 Matusalaa 'wlv'o Lamekt, 'le ɔbo 'ye *Nve 'wlv.
 Nve 'wlv'o Semv, Semv 'wlv'o Alifasaadt, Ali-
 fasaadt 'wlv'o Kayinamv, Kayinamv 'wlv'o Salaa,
 Salaa 'wlv'o Ebelt, Ebelt 'wlv'o Falekt, Falekt
 'wlv'o Wlagau, Wlagau 'wlv'o Seluukt, Seluukt
 'wlv'o Nakɔɔ, Nakɔɔ 'wlv'o Talaa; 'le ɔbo 'ye
 *Ablaamv 'wlv. Ablaamv'a 'yu 'mo-o *Izaakt,
 Izaakt'a 'yu 'mo-o *Zakɔɔpv, Zakɔɔpv'a 'yu
 'mo-o *Zidaa, Zidaa'a 'yu 'mo-o Falest, Falest'a
 'yu 'mo-o Esilomv, Esilomv'a 'yu 'mo-o Alnii,
 Alnii'a 'yu 'mo-o Adiminu, Adiminu'a 'yu 'mo-
 o Aminadabv, Aminadabv'a 'yu 'mo-o Nasɔɔ,
 Nasɔɔ'a 'yu 'mo-o Salaa, Salaa'a 'yu 'mo-o
 Bvazt, Bvazt'a 'yu 'mo-o Zobedt, Zobedt'a 'yu
 'mo-o *Izayii, 'le Izayii 'ye *Daviidv 'wlv. Daviidv
 'wlv'o Nataan, Nataan 'wlv'o Matataa, Matataa
 'wlv'o Menaa, Menaa 'wlv'o Melea, Melea 'wlv'o
 Eliakimv, Eliakimv 'wlv'o Zonamv, Zonamv'a
 'yu 'mo-o 'Zizεεfv, 'Zizεεfv'a 'yu 'mo-o Zidaa,
 Zidaa'a 'yu 'mo-o Siminyɔ, Siminyɔ'ɔ 'yu 'mo-
 o Levii, Levii'a 'yu 'mo-o Mataatv, Mataatv'a
 'yu 'mo-o Zolimv, Zolimv'a 'yu 'mo-o Eliezelt,
 Eliezelt'a 'yu 'mo-o Zezii, Zezii'a 'yu 'mo-o
 Elt, Elt'a 'yu 'mo-o Elimadaan, Elimadaan'a
 'yu 'mo-o Kozamv, Kozamv'a 'yu 'mo-o Adii,
 Adii'a 'yu 'mo-o Melkti, Melkti'a 'yu 'mo-o Neli,
 Neli'a 'yu 'mo-o Salatietl, Salatietl'a 'yu 'mo-

o Zolobabeli, Zolobabeli'a 'yu 'mo-o Wlesaa, Wlesaa'a 'yu 'mo-o Zʋanaa, Zʋanaa'a 'yu 'mo-o Zoda; 'le ɔbo 'ye Zozeki 'wɔ. Zozeki 'wɔ'o Semeyini, Semeyini 'wɔ'o Matatiasi, Matatiasi 'wɔ'o Maati, Maati 'wɔ'o Nagayi, Nagayi 'wɔ'o Esɔli, Esɔli 'wɔ'o Naumu, Naumu 'wɔ'o Amɔsi, Amɔsi 'wɔ'o Matatiasi, Matatiasi 'wɔ'o 'Zizɛɛfɔ, 'Zizɛɛfɔ 'wɔ'o Zanayi, Zanayi 'wɔ'o Meliki, Meliki 'wɔ'o Levii, Levii 'wɔ'o Mataati, Mataati 'wɔ'o Elii, 'le Elii 'ye 'Zizɛɛfɔ 'wɔ'o 'to.

IV

**Sataan 'dɪn-e *Zezii ti.
(Matiee 4:1-11; Maaki 1:12-13)*

I-In 'ye li-ɔ, *-Lago'ɔ Lisaazuzu ''si'a *Zezii ''kpi ti a, ɔ ''yi -ɔ 'mu, 'le ɔ 'ye Zudeɛn wɔnli 'wɔ, 'le Lisaazuzu 'mno 'ye 'ɔ -pɔɔɔ ''musa ''kpi -kpa -nu 'le ɔ 'ye 'le mu.

II 'Wɔ'a -gwlɔ 'son 'li ''nyinyidɔ'a tiyayi ɔn-ɔ 'la'a *Sataan 'ye ɔ ti'dɪn 'le ε 'ke ɔ ''nyinyidɔ wɔnpo 'bho -Lago'ɔ ''yigbeyi. ɔ -see lɛ wɔn 'dɔ ɪ-bɔ 'wɔ 'mni 'li, 'le, ɪ zi'a, 'mu nu'a -kaa, ε-ε 'lbho ɔ'o.

III -Gblee, ''nyinyidɔ'a tiyayi 'yi -ɔ tidɪnamu 'le ε 'ke ɔ ''nyinyidɔ wɔnpo 'bho -Lago'ɔ ''yigbeyi 'le ε na: -Bho -ɪn ''du -Lago'ɔ ''yu -ziaka a, -zɛ sɔkpu -nɛɛ ''fɔɔ 'mu.

IV 'Le Zezii na: -Kaa ɪ 'cni-ε'ε -kaa 'le -Lago'ɔ ''bɔgɔ 'li: ε -se lilili'a ''sɛ'ε dɔ nyunyɔ -nu 'nɔɔ 'kmu 'mu -ko. Wlu 'wee 'wɔ'a 'le -Lago'ɔ wɔn 'mu, ɔ 'ke ɪ -lokui po, ɔ 'ke ɪ 'bho ''du, 'ε dɔ ɔ -ni'e ti -lɛɛ.

V Sataan nu'a -kaa, ε 'luo'o-o Zezii 'mu 'le ε -ke
 ɔ 'ye 'le yatɛda -lue mu, 'bho -gbaa -lue 'mu ε 'ye
 ɔ 'kmu'a 'bhlikpi 'wee ''yi-tɔ.

VI 'Le ε na: 'Bhlikpi -a 'ye'a -laa li a, -ɪnmɔ 'an-a
 'ye 'ya 'bhlikpi'a -yowli ''we -ke ''wlilɪ ''nyɪ mu 'le
 -a'a 'nyɪ 'ke mu. 'Ya 'wee, 'ɪn ''bhuo'a li mo'o.
 Nyɔ -yɔ 'ɪn 'ybha'a, 'ɪn 'bhɛɛ'o 'ɪn 'ke ɪ ɔ ''nyɪ.

VII -Bho -ɪn ''du 'bho 'ɪnmɔ 'le -ɪn 'ke 'ɪnmɔ
 'kolri wɔnyɪ glu po a, 'le -ɪn 'ke 'ɪnmɔ bubɔ ɔ,
 'ɪnnɪnɪ'a 'wee, ɪ-ɪ ''du-o -a'a -kɔkɔɪ.

VIII 'Le Zezii na: -Kaa ɪ 'cɪnɪ-ɛ'ɛ -kaa 'le -Lagɔ'ɔ
 ''bɔgɔ 'li: -A'a -Kɔyi -Lagɔ -nɪ -lue 'ɪn, 'ɪnnɔ -ɪn
 'ke 'bho ''du 'le -ɪn 'ke ɔ bubɔ.

IX ɔ po'a wlu 'mɪnɛ ti a, 'le Sataan 'ye ɔ 'mu''luo
 -lɪɛɛ, ε -ke ɔ 'ye 'le Zelizalɛɛmu mu, 'le ε -ke ɔ 'ye
 'le'a *-Lagɔ'ɔ bubɔbhlegbo'a -buduklagba'a 'kpi
 'ya 'le ε na: -Bho -ɪn ''du -Lagɔ'ɔ ''yu -ziaka a,
 ''blu -ɪn 'ke 'le 'zɔ 'kpa.

X -Kaa ɪ 'cɪnɪ-ɛ'ɛ -Lagɔ'ɔ ''bɔgɔ 'li, na: -Lagɔ-ɔ
 'ye-e ɔ gbo'a -dalbhomu -ya -mu, ɔn 'ke -ɪnmɔ
 ''yrili''du.

XI 'Le ɔn-ɔ 'ye -ɪnmɔ 'san mu -lɪɛɛ 'le -a'a -
 bhɪɛ'ɛ ''bhuo -kaa sɔkpuɔɔɛ li-tri.

XII Zezii na: -Kaa 'ka-a ɪ 'cɪnɪ-ɛ'ɛ -Lagɔbɔgɔ 'li
 -lɪɛɛ: -A'a 'dɪn -a'a -Kɔyi -Lagɔ ti -le!

XIII ''Nyɪnyɪnɪdɪ'a tiyayi -zi -nɪ'e-e li 'wee 'mu, ε
 'ye Zezii ti'dɪn. ε -sɪa 'nɔ-ɔ ''yi 'le ε 'ye ɔ kli 'wɔ,
 'le ε-ε fuo'o -nɔɔ -lɪɛɛ.

*Galileebhɔkpa ''kpi *Zezii ''du -nɪ'e 'ɔ lbhu
 wɔn.*

(Matiee 4:12-17; Maaki 1:14-15)

XIV 'Nɔɔ *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu kpa 'ka Zezii a, ɔ
 -sɔ'ɔ-ɔ 'le 'mu 'le ɔ 'ye Galilee le mu. -Lagɔ'ɔ

Lisaazuzu'a 'bhuo'a wɔnkue 'yi ɔ 'mu. ɛ-be 'bhlɔkpa 'mne 'kpi a, 'ɔ 'nyɪ -wa'a-a 'le ti.

XV ɔ nyɪ'a 'le a, ɔ-ɔ 'tɔ-ɔ nyɔ -Lago'ɔ ''dɪzɪgɪ 'le 'wa *-Lagowlu'a 'liciaanbidi 'li, 'le, -ka 'ɔ dɪ -nmɔ'ɔ ''yrili, ɔn-ɔ zɪ 'ɪ 'mu.

*Nazalɛtɪkɔmv -za'a-a *Zezii kwa gbo
(Matiee 13:53-58; Maaki 6:1-6)*

XVI -Nɔɔ -lue 'li, 'le *Zezii 'ye 'mu-sɔ, Nazalɛtɪ'a -gwɔ -ke 'mu ɔ 'bhɛɛ -nɪ'a 'yi a, ɔ 'ye 'le mu. *Zuifɔ'a lifɔzɔ ɔ-ɔ 'mu-o 'wa *-Lagowlu'a 'liciaanbidi 'li ''ɔɪɪ. ɔ -nɪ'e-e 'tɔ Nazalɛtɪ'a dɪ a, ɔ pa'a 'le 'wa da, 'le ɔ 'ye 'mu-sɔ, ɔ 'ye -Lagɔbɔgɔ zɛ.

XVII -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Ezayii -nɪ'a ti -benyɪ, 'ɔ ''bɔgɔ ɔ 'cnɪ'a see, 'le nyɔ -lue 'ye ɛ ɔ ''nyɪ. ɔ nu'a -kaa, ɔ kati 'nɛ-ɛ 'yi, 'le, -da wlu -nɛɛ 'cnɪ-ɛ'ɛ, ɔ 'ye 'bho 'ye. -Kaa Ezayii 'lɛ'ɛ -kaa 'le 'ɔ ''bɔgɔ 'li:

XVIII 'ɪn 'bhle-e *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'mu. ɔ -za'a 'bho 'ɪnmɔ-ɛ 'ɪn 'ke 'ɔ ''dɪzɪgɪ dɪnnɔmɔ 'tmɔ. ɔ 'lbho-o 'ɪnmɔ 'ɪn 'ke nyɔ'a -dadudu 'geyikpaankwla 'zɔ -za, 'ɪn 'ke ''lɔmɔ'a 'yri kati, 'le, nyɔ -yɔ 'wa jɛkamɔ-ɔ kla'a nyanɪ 'mu a, 'ɪn 'ke ɔ ''kpɪtɪɛ 'le ɔn 'ke 'yi-flɔ,

XIX 'le, -nɔɔ -ke ti -Lago-ɔ 'ye'a nyɔ ''niti-wɔnna mu a, 'ɪn 'ke ɔ ɛ 'tmɔ.

XX Zezii gwɛ'ɛ 'yi a, 'le ɔ 'ye ''bɔgɔ 'mne 'yika, 'le, nyɔ ɔ -zɛ 'ɛ kwa 'mu, ɔ 'ye ɛ ɔ -jeyi ''nyɪ 'le ɔ 'ye ti-de ɔ 'ke wlu ɔ zɛ'ɛ 'zɔ -za; -mnɪ -zipaa! nyɔ 'wee -nɪ'a 'le -Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li a, ɔn-ɔ 'yɔ -ɔ'o,

XXI 'le ɔ 'ye 'tɔ 'bho 'kpa 'le ɔ na: -Zɪan'a 'bhuo, -da a 'wɔn -nɪ'a 'an ''bɔgb'a zɾɛzɾɛwlu 'bɔ, ɪ-bɪ dɪ-ɪ 'cnɪ-ɛ'ɛ -laa, 'bho-o 'ya ''yri'a 'bɪ 'wɪɔ -nɪ'o. Nyɔ Ezayii ''si'a 'nynɪ a, 'ɪnmɔ mo'o.

XXII Nyɔ 'wee -nɪ'a 'le -Lagɔwlu'a 'licɪaanbudu 'li, ʊn-ʊ 'za-a Zezii'a ''yrilinmɔdɪ 'mʊ, 'le wɔn mʊ 'ʊ ti 'ɔ wɔnnmɔwlu ɔ -za'a 'mʊ'a dɪ, 'le ʊn-ʊ nʊ'o na: 'ɪnnɔɔɔ -naa, ɔ -se -kaa *'Zɪzɛɛfʊ'a ''yu?

XXIII 'Le ɔ 'ye ʊ -kaa ''yi'lɛ: 'ɪn yibo'o-o na a'ba ''bhi-i 'ye-e 'ɪnmʊ 'traamʊ ''nna -nɛɛ -po -mʊ: -Dɔtrɔɔ, 'pʊʊn -a'a ''bhuo. 'Le a-a 'ye -kaa 'ɪnmʊ ''yi'lɛ mʊ -lɾɛɛ: Lɪ'a klɛ -ɪn nʊ'a 'le Kapenayimɔgwɔ 'mʊ, -a 'wɪn -ɪ 'bɔ. Nʊ 'nɔɔ -a'a ''bhuo'a ''bhli ɪ-bɪ *wɔnkult 'mnɪ.

XXIV 'Le ɔ 'ye 'bho wlu -lɾɛɛ ''du: -Ziadɪ 'ɪn-ɪ za'a amʊ -bodɪ 'mʊ, 'bho -Lagɔwlu'a 'mʊtizayi'a ''bhuo'a ''bhligwɔ 'mʊ, nyʊ'a 'la 'ɔ wlu lɛ.

XXV A -gblee, -da -Lagɔwlu'a 'mʊtizayi *Elii -nɪ'a ti, 'bho -nɔɔ 'mnɛ 'li, *Izɾayɛɪl'a 'bhɪɔkpa ''kpi'a -dɪgbanyɔkpakpɪ -die'e-e ''yi. ''Ni -see 'zɔ ''too, ɛ 'nʊ-o -zʊɪn tan ''die, 'le, 'mʊ-ʊ yi'a 'le 'bhɪɔkpa 'mnɛ ''kpi ti a, ɛ-ɛ 'lbha'a gbe.

XXVI ɛ -nɪ'a -kaa, -Lagɔ -see 'wa nyɔ gbo Elii lbho, -bho ɛ -se -dɪgbanyɔkpakpɪ -lue-e -nɪ'a 'le Salepʊtaagwɔ 'mʊ 'le Sidɔɔ'ɔ ''tɾoli.

XXVII 'Bho -Lagɔwlu'a 'mʊtizayi *Elizee'a -nɔɔ ''yi a, *lalɪlbhamʊ -die'e-e 'le Izɾayɛɪlbhɪɔkpa ''kpi ''yi -lɾɛɛ, ɔ -see 'wa nyɔ -lue'a ''bhuo ''gipo, -bho ɛ -se Siliibhɪɔkpa ''kpi'a nyɔ *Naamaa'a ''sɛ.

XXVIII Zezii po'a wlu 'mnɛ ti a, nyɔ 'wee -nɪ'a 'le -Lagɔwlu'a 'licɪaanbudu 'li a, ʊn 'wɔn'ɔ wlu 'mnɪ 'bɔ ɔ, 'cɛ 'lbhʊ -ʊ'o tenyɪ,

XXIX 'le ʊn 'ye 'mʊ-sɔ, ʊn 'ye ɔ kpɔn, ʊn 'ye ɔ

'bho gwlo 'mu -za, 'le, tru -ke ''kpi Nazaleetigwlo -po-ε'ε, un -ke o 'ye 'le 'ε ''lrugwia mu 'le un 'ke o 'zo ''vuto.

XXX -Gblee, o nu'a -kaa, o -zi -ni'e-e 'wa 'nyinumu 'le o 'ye mu.

*Zezii 'pυvυn'o-o nyo -lue-e 'bhle'a ''nyinynidu'a -zuzu 'mu (Maaki 1:21-28)

XXXI *Zezii -so'v 'le tru ''kpi a, o 'mu-o -gwlo -lue un-v 'la'a Kapenayimυ, 'le Galileebhlokpa ''kpi. -Bho *'Zuifv'a lifozo, o 'mu-o 'le 'wa *-Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li 'le o-o to'v nyu.

XXXII Nyu-v po 'v -lokui a, won 'mu -v ti 'v -totovu'a di. -Bho o -ka to, 'v wlu 'srεε'ε-ε ''yi 'le ε -ke wonkuε -na'o.

XXXIII -Gblee, 'le -Lagowlu'a 'liciaanbudu 'mne 'li a, nyukpasu -lue-e 'bhle'a ''nyinynidu'a -zuzu 'mu, 'innv -ni'e 'le 'wa ''klumu. ''Nyinynidu'a -zuzu nu'a -kaa, ε ''wo-o'o 'le ε na:

XXXIV -Woo! Nazaleetikoyi Zezii, leedu -a -ke -in 'bhle? -In yi-o'o -in 'ke -amu ti-za'a? 'In yibo'o-o nyunyov'v -yo -in ''du'a. -In 'mo-o -Lagov'v ''yu'a 'de -lue o -za'a 'bho o lbho'a.

XXXV 'Le o 'ye ''yikmaka -wlu 'le o na: ''Nyinynidu'a -zuzu, ''mu won, 'da nyo -nvv 'mu! -Gblee, ''nyinynidu'a -zuzu 'mne nu'a -kaa, -gbu! ε 'bhla-a nyo 'mnv 'bho 'v -bonyunyu'a ''yigbeyi ti 'le ε 'ye o 'mu 'da. ε -see o le li-za -lreε.

XXXVI -Gblee, nyu 'wee 'ye'a 'ε da, -stanyt kpon -v'o 'le un-v dede'e -dede -kaa ti: Wlu'a yeε 'ka-a'a? O-bo nyo -nvv, 'v wonkuε'ε di, o-o 'zi-e ''nyinynidu'a -zuzu won 'le v-v ''du'o 'bho 'v wlu.

XXXVII -A 'ye-e li'a, Zezii'a 'nyɩ nu'a -kaa, ε -wa'a-a 'le Galilee'a 'bhlɔkpa "kpi ti.

**Zezii 'pɔɔn'o-o "gwizimv'a -dadudu
(Matiee 8:14-17; Maaki 1:29-34)*

XXXVIII *Zezii -sɔ'ɔ *-Lagɔwlu'a 'licɩaanbudu 'li a, ɔ 'mu-o nyukpasu -lue ɔn-ɔ 'la'a Simɔɔ'ɔ "bhlɩbhlegbo. ɔ -ka 'bho-o nyɩ a, yakalɩ-ɩ 'lbha-a Simɔɔ'ɔ 'nyɩɔ'ɔ 'lotɔ, 'le, nyɔ-ɔ -nɩ'a 'bho, ɔn 'ye ɔ 'wa dɩ 'tmɔɔ.

XXXIX -Gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'nyɩ -ɔ li, ɔ 'ye ɔ "kpi "yiti'jri, 'le 'ɔ wlu'a wɔnkue 'mɔ, ɔ na: Yakalɩ, "tayi 'ɩnnɔɔɔɔ -naa "yiti! 'Le ε 'ye 'bho 'le 'bho -gbaa -lue 'mɔ ɔn 'ye 'mɔ-sɔ, ɔn 'ye ɔ lilia "nyɩ.

XL "Jiaɔ -da -kuyre -nɩ'a kpɔnnamɔ, nyɔ 'bhle-e 'wa "gwizimv'a -dadudu 'le ɔn 'ye ɔ Zezii gbo kpa 'le ɔ 'ye ɔ *sɔ "lru tide, ɔn 'ye 'pɔn 'wee.

XLI U-bɔ nyɔ 'mɔv'a -dadudu 'bhle-e "nyɩnyɩdɩ'a -zuzu 'mɔ. -Bho ɔ nu ɩ ti a, -bho ɩ -ka 'da 'le ɩ-ɩ "wɔ'ɔ 'le ɩ-ɩ nu'ɔ: -Lagɔ'ɔ "yu -ɩn "du'ɔ. 'Le ɔ-ɔ 'kaa 'nɩ 'mɔ, ɔ-ɔ nu'ɔ na: A mna wlu! -Ekedɩmaa, ɩ yibo'ɔ-ɔ -ka ɔ "du'a *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi ɔ 'pɔɔn'a nyɔ.

**Zezii -za'a-a -Lagɔwlu 'mɔ 'le Zideebhlɔkpa
"kpi*

(Maaki 1:35-39)

XLII Zɔwɔnyɩ a, Zezii -sɔ'ɔ 'bho-o gwɔ'ɔ 'mɔ 'mɔ 'le ɔ 'ye 'kwɩ "yi nɛ, 'le nyɔ 'ye ɔ tibɔnamɔ mu. ɔn 'ye 'ɔ ɔ, ɔn na: -A'a -sɔ -amɔ gbo, -a'a mu "setida -le!

XLIII 'Le ɔ na: 'ɩn 'ke "sesigwɛ -lru 'mɔ mu mo'ɔ 'le 'ɩn 'ke 'le'a nyɔ -Lagɔ'ɔ "dɩzɩgɩ -bodɩ

'mu-za, 'le, -ka ɔ 'ka nyɔ -kɔ, 'n 'ke ɔ -kaa 'tmuɔ.
'E dɪ 'n yi'e 'nɔɔ 'kmu 'mu.

XLIV -Gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ 'mu-ε 'le ɔ-
ɔ ple'e *'Zuifu'a 'bhlɔkpa ''kpi'a *-Lagɔwlu'a
'liciaanbidi 'wee ''yiti 'le ɔ-ɔ za'a -Lagɔ'ɔ wlu 'mu.

V

**Zezii 'la-a ''nizemu ɔ -ke un 'ke -na
(Matiee 4:18-22; Maaki 1:16-20)*

I Zɔ -lue 'zɔ ɔ, *Zezii -sɔ'ɔ 'mu-ε, ɔ 'ye
-badaklagba un-ɔ 'la'a Genɪzaleɛti wɔnli
tinanamɔ mu. 'Le-e nyɔ'a -dadudu -yε nɔ'o
'le un-ɔ ''tutu'o, 'le, -Lagɔwlu ɔ-ɔ za'a 'mɔti, un
'ke ε 'bɔ'wɔn.

II ɔ nu'a -kaa, ɔ 'ye-e 'le 'kɪka ''yi gɔɪ 'sɔn li.
''Nizemu -kɔ 'nɪ a, un 'dre-e 'le 'ya 'limɔ 'le un-ɔ
wɔɔ'ɔ 'wa -dadɪ.

III -Gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpa-a Simɔɔ'ɔ gɔɪ 'li,
'le ɔ 'ye ɔ 'tmuɔ 'le ɔ na: 'Inmɔ bhade -unmɔ li, yi
-un 'ke gɔɪ -nεε pɔ -un 'ke 'unmɔ 'kɪka gbo-tε. ɔ
'lε'ε -kaa, 'le Simɔɔ -ke ɔ 'ye mu. Un nyini'a 'bho
nya ti -sε ε, ɔ 'ye gɔɪ ti-nyna. 'Le-e Zezii -de'e ti
'le ɔ 'ye 'bho 'kpa ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyɔ.

IV ɔ gwε'ε -wluwlua ''yi a, 'le ɔ na: Simɔɔ, -un
-ke gɔɪ -na, -un -ke ε 'ke ''ni'a -da -tε'ε 'mu tinyni,
'le -un -ke -a'a -namɔ 'ke 'bho a'ba -dadɪ ''vuto, a
'ke zmi kpɔn.

V 'Le ɔ na: 'An -Kɔyi, -glaaple'a ''matɔ, -a -zi
'nɪ 'mu-ε 'wee, -a -see lε'ε -lue komu 'ye, -a sɪa-
o'o bhuhuyiti. -Inmɔ 'lε'ε 'tɔ -kaa'a dɪ a, 'un-ɪ
'ye 'le 'an -dada ''vuto mu.

VI ɔ po'a wlu ti 'sɛɛ, ɔ -ke 'ɔ -namɔ 'we "vuto'o-o 'wa -dadɪ 'le -bada 'mnɛ kɔ. Zmi 'wa -dadɪ jri'a, 'ya "yidiɛ'ɛ dɪ, ɪ na ɪ 'ke -dadɪ 'mnɪ -cna.

VII Un nu'a -kaa, 'wa -namɔ -lɾʊʊ-ʊ -nɪ'a "setigɔʊ 'li, ʊn 'laa 'nʊ-ʊ "yi ʊn 'ke yi ʊn 'ke ʊ -kpa. Un yi-o'o 'le ʊn 'ye zmi gɔɪ 'sɔn 'mnɪ "yii; -toope -sie'e 'bho ɪ 'ke "nidu 'mna, 'ya zmi'a "yiyia'a dɪ.

VIII -Gblee, Simɔɔ *Piɛɪɪ 'wɔn-ɔ dɪ-ɪ zi'a 'zɔ 'muti. Un -sɔ'ɔ "nukɔ 'mʊ 'le ɔ 'ye Zezii 'kolri wɔnyi glu po 'le ɔ na: 'An -Kɔyi, 'unmɔ 'bhade -unmʊ li, "nyinynidɪ'a nʊyi 'n "du'o; 'unmɔ -ke kpli-i se'a "yi'srɛɛ 'le -mnɔɔɔ 'ke 'mna linyini! 'ɛ dɪ nyini 'le nya ti.

IX -Gblee, -sɪanyɪ nu'a -kaa, ɛ 'kpɔn-o Simɔɔ -ke 'ɔ -namɔ, zmi ʊn tri'a "nyini wɔn 'mʊ ti'a dɪ.

X ɛ-be -sɪanyɪ 'mnɛ -lɾɛɛ, ɛ 'kpɔn-o 'ɔ -namɔ Zaaku -ke *Zaan, -ʊ 'ma-a nyɔ -lue ʊn-ʊ 'la'a Zebedee'a "yreetɪ. 'Le Zezii na: Simɔɔ, -sɪanyɪ'a 'lbha -unmʊ -le! 'Traamʊ 'tɔ ɔ, -ka -a'a -dada jri'a zmi a, 'ka-a -un 'ke nyunyu jri 'le ʊn 'ke yi ʊn 'ke -Lagɔ'ɔ nʊ "du.

XI Simɔɔ -ke 'ɔ -namɔ 'wɔn'ɔ Zezii'a wlu -nɛɛ 'bɔ ɔ, ʊn "luo'o-o 'wa gɔɪ 'mʊ, ʊn -kpɔn 'nɪ-ɪ 'kɪka. 'Bho -gbaa -lue 'mnɛ 'mʊ, ʊn 'sie-e 'wa "nizɛɪ'a klɛ 'le ʊn -ke ɔ 'ye mu. 'Bho 'mnɔ, 'bho-o ʊn "luo'o 'ɔ 'bɪnɛɛ 'mʊ 'le ʊn -ke ɔ 'ye -da 'wee mu.

**Zezii 'pɔʊn'o-o *lalɔlibhleyi -lue
(Matiee 8:1-4; Maaku 1:40-45)*

XII ɪ zi'a -kaa, *Zezii -sɔ'ɔ 'mʊ-ɛ ɔ 'ye Galileebhlɔkpa "kpi'a -gwɔ -lue 'mʊ mu. ɛ-be gwɔ 'mnɛ 'mʊ, nyukpasu -lue *lalɔ -za'a ku,

'bho-o ɔ -yi -nɪ'e Zezii -bodɪ. ɔ 'ye 'ɔ li a, ɔ 'po ɔ 'kolri wɔnyɪ glu 'le ɔ na: 'An -Kɔyi, 'unmɔ bhade -unmɔ li, 'un yi-o'o -un 'ke 'unmɔ 'pɔɔn.

XIII -Gblee, Zezii 'wɔn'ɔ wlu 'mnɛ 'bɔ, 'le ɔ 'ye sɔ sro, ɔ 'ye ɔ li'tɔ 'le ɔ na: Kɪn, 'un 'wɔn-o'o, 'pɔn! 'Bho -gbaa -lue 'mnɛ 'mɔ 'ɔ 'wɛ 'bhɔ-ɔ'o,

XIV 'le Zezii 'ye ɔ 'tmɔɔ 'le ɔ na: Po -lokui! - Bho -un mu a, nyɔ'ɔ 'wɔn 'ya dɪ 'bɔ -le! Mu 'le *-Lagɔ'ɔ 'sragazayi gbo, -ka -un -nɪ'a, -un 'ke ɔ 'na 'yi-tɔ, *'sraga -ke dɪ *Moyiizɪ -za 'ka 'mɔ a, ɔ 'ke ɛ -za -a'a dɪ, 'le, -ka -un 'pɔn'a a, nyɔ'a klɛ 'ke ɪ yibo.

XV -Gblee, Zezii -see 'kɪ 'ybha 'ɔ 'nynɪ 'ke ti-wa. ɛ -nɪ'a 'tɔ -kaa, ɛ -wa'a-a 'le Galileebhɔkpa 'kpi ti. Nyɔ'a -dadudu 'wɔ-o gwɛ 'kpitɪ 'le un-ɔ ye 'nɔ 'le un 'ke ɔ -lokuipo, 'le, nyɔ -yɔ 'bhle'a 'walɪ 'mɔ a, ɔ 'ke ɔ 'pɔɔn.

XVI ɔ-bɔ nyɔ 'mnɔ'a 'yidiɛɛ'ɛ dɪ, ɔ-ɔ po'o gwɔ le. 'Bɪ -ke 'mɔ nyunyɔ se'a -de, 'le-e ɔ-ɔ mu'o 'le ɔ-ɔ po'o *-Lagɔ wɔn gbo.

**Zezii 'pɔɔn'o-o -klɔklɔyi -lue
(Matiee 9:1-8; Maaku 2:1-12)*

XVII 'Wɪ -lɪ zi'a, Zezii -nɪ nyɔ -Lagɔwlu -tɔnamɔ. *'Zuifɔ'a 'plan un-ɔ 'la'a *Falizieɛn -ke *-Lagɔ'ɔ gbayibomɔ -lɪɔ -de'e-e 'bho 'ɔ 'tɔli ti 'le un-ɔ po 'ɔ -lokui. Un -sɔ'ɔ-ɔ Galilee -ke Zidee'a gwɛ'ɛ -dadudu 'mɔ. Un -sɔ'ɔ-ɔ Zideebhɔkpa 'kpi'a -gwɔklagba Zelizalɛmɔ -lɛɛke. Zezii 'bhle-e -Lagɔ'ɔ wɔnkue 'mɔ 'le ɔ-ɔ 'pɔɔn'o 'gwizimɔ.

XVIII -Da ɔ -nɪ'a nyɔ -tɔnamɔ a, nyɔ -lɪɔ 'bhle-e -klɔklɔyi -lue; ɔ 'pɛ-ɛ 'bho 'ɔ 'kpitipɛɛ 'kpi ti 'le

un-u yɔ ɔ Zezii. Nyu'a 'yidiedɪ, -ka un 'ka -nyna un 'ke ɔ 'le -budu 'li -pa, 'le un 'ke ɔ Zezii 'yi-to, un se 'na 'bhle.

XIX -Gblee, un nu'a -kaa, un -ke ɔ 'ya-a 'le -budu 'kpi, 'ε -da Zezii -nɪ'a, 'bho-o un ɛɛ'ε wɔn, 'le un 'ye ɔ 'bhlukui gbo -yi -nɪ, un 'ye ɔ 'bho ɔ 'yigbeyi ti'sii, 'bho nyu'a gwia 'mɔ.

XX -Ka nyu 'mnu de ɔ 'gwli, ɔ 'ye'a 'na li a, 'le ɔ 'ye -kaa -klɔkloyi 'yi'lɛ: 'In bha, -a'a 'nyinyinidɪ -gwɛ'ε-ε 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi ti.

XXI ɔ 'lɛ'ε -kaa a, Falizien -ke -Lagɔ'ɔ gba'a yibomɔ 'ye'a 'ε da-a wlu'o -kaa 'le 'wa -pɔɔ 'zɔ: 'Innɔɔnɔ -naa, yɔɔ -ke 'bhuo ɔ 'du'o 'le ɔ ɔ nyni'e -kaa -Lagɔ'ɔ 'nynɪ wɔn'ɔ? 'Bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi 'yɔɔ 'bhɛɛ'ε ɔ 'ke nyɔ'ɔ 'nyinyinidɪ'a dɪ 'bhɔ, -bho ε -se -Lagɔ -nɪ -lue?

XXII Zezii -mnɔɔ yibo'o-o lɛ un-u popo'a 'gwɔti see, 'le ɔ na: Leedɪ a'ba -naagɪ -nɪ'e -kaa'a?

XXIII 'In 'bhɛɛ'o 'in 'ke amɔ -tɔ na 'in 'bhle-e wɔnkue 'le 'in 'ke nyɔ -bodɪ nu na: -A'a 'nyinyinidɪ -gwɛ'ε-ε 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi ti. -Bho 'in nu nyɔ -nɔɔ -bodɪ na: -Sɔ 'mɔ, 'luo -a'a 'kpitipɛɛ 'mɔ, -in 'ke -na, 'le ɔ 'ke ε nu, 'inɛ 'ke -tɔ -ka 'in 'bhle'a wɔnkue 'le 'in 'ke nyɔ -bodɪ nu, na: -A'a 'nyinyinidɪ -gwɛ'ε-ε 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi ti.

XXIV 'In 'ybha-o'o a 'ke ɪ yibo -ka 'inmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu 'bhle'a wɔnkue 'nɔɔ 'bhɔkpa 'kpi, 'in 'ke nyu'a 'nyinyinidɪ'a dɪ 'bhɔ 'bhɔ -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi. ɔ 'lɛ'ε -kaa a, 'le ɔ na -klɔkloyi -bodɪ: -Sɔ 'mɔ, 'luo -a'a 'kpitipɛɛ 'mɔ, -in 'ke -in 'bhli le mu!

XXV -Gblee, 'bho -gbaa -lue 'mɔ, ɔ 'ye 'mɔ-

sɔ, 'bho nyɔ 'wee'a 'yigbeyi, ɔ 'ye ɔ 'kpitipɛɛ
'mu'luo, ɔ-ɔ mu'o ɔ 'bhli le, 'le ɔ-ɔ 'bhɛɛ'ɛ -
Lagɔ'ɔ 'nyɔ 'yi.

XXVI Nyɔ 'ye'a -kaa li 'sɛɛ, wɔn 'ma-a 'wa klɛ ti,
'le ɔn-ɔ 'bhɛɛ'ɛ -Lagɔ'ɔ 'nyɔ 'yi. U-bu nyɔ 'mɔ
a, -stanyɔ kpɔn -ɔ'o 'le ɔn-ɔ nu'o na: -A -see -bhla
-yɛɛ -mnɛɛ'ɛ lɛtu 'ye ke!

**Zezii 'la-a *Levii ɔ -ke ɔ 'ke -na
(Matiee 9:9-13; Maaki 2:13-17)*

XXVII -Klɔklɔyi mu'a ɔ 'bhli le a, *Zezii -mɔɔ
-sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ, ɔ 'ye 'bho lizi. ɔ -nɔ zinamu, ɔ 'ye-e
*lapoozayi -lue ɔn-ɔ 'la'a *Levii li. ɔ -de'e-e -budu
-lue 'li ti; 'bho-o ɔ-ɔ za nɛ'e zikamu mɔni 'lrumu,
'le Zezii na: Yi 'unmu 'bɛ 'ɛn -ke -ɛn 'ke -na!

XXVIII -In 'ye li-ɔ, Levii nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ.
Mɔni ɔ-ɔ 'ye'a ɔ lbhu 'mu, 'ɔ -pɔɔ -see 'mɔzegbe
'ya dɛ, 'le ɔ -ke Zezii 'ye mu.

XXIX Zɔ -lue 'zɔ, Zezii'a dɛ Levii 'du'o gɔ. 'ɛ
kamu ɔ 'lɔ ɔ'o 'le ɔ 'bhlibhlegbo 'le ɔ 'ye 'le mu.
Lapoozamu -ke nyɔ -dudu -lrɔɔ -nɛ'e-e 'le -budu
'li 'le ɔn -ke *Zezii'a -namu bhete'e gbo, 'le ɔ -ke
ɔn-ɔ li'o.

XXX -Gblee, *Faliziɛn -ke *-Lagɔ'ɔ gba'a yi-
bomu -lrɔɔ -gbɛ -nɛ'a 'bho 'ye'a 'na li, ɔn 'po-
o 'ɛɛ 'le ɔn na Zezii'a -namu -bodɛ: Leedɛ a -
ke lapoozamu -ke 'nyinyɛnikpli'a numu -lrɔɔ-ɔ li
nɛ'e -dalua'a? 'Ka se 'yrili-nmɔ.

XXXI Zezii 'wɔn'ɔ 'wa wlu 'mnɛ 'bɔ ɔ, ɔ 'po-o
'nna 'le ɔ na: 'Kpayibhleyi'a 'bɔ 'gipoyi ti, -bho
ɛ -se nyɔ -ke 'lru-u 'bhati'a, 'unɔ 'bɔ'ɔ 'gipoyi
ti.

XXXII 'ɛ 'zɔ-ɔ 'mɔ-o, nyɔ-ɔ 'la'a 'wa 'bhi
kplizɛgɛ'a numu, 'ɛn -see 'nɔɔ 'kmu 'mu 'wa dɛ

yi. "Nyinyinikpli'a nɔmɔv'a dɪ 'ɪn yi'o 'le ɔn 'ke 'wa "nyinyinidi "yiyibo 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi 'le ɔn 'ke ɔ gbo "bhiti.

*Zezii na nyo'ɔ bhete 'ɔ -tɔtɔli -ke *Zuifv'a ni gbo -le!

(Matiee 9:14-17; Maaki 2:18-22)

XXXIII *Zezii gwɛ'ɛ -wluwlua 'yi a, 'le ɔ-bɔ nyɔ 'mɔv 'ye ɔ -kaa 'yi'le -lrɛɛ: *Zaan'a -namɔ-ɔ 'pa-a -nɔɔ -lrɛɛ 'li -su 'le ɔn-ɔ po'o *-Lago wɔn gbo. 'Ka 'mɔɔ 'ka-a *Falizien'ɛ nɔ-ɔ nɔ'o. Leedu -mnaaa'a -namɔv'a pa su'a? 'Ka se "yrili-nmɔ.

XXXIV Ʋn po'a wlu ti a, 'le Zezii 'ye 'yi po 'le ɔ na: 'Bho 'nynɔkpagɔ'ɔ zɔ nyimie-ɛ 'la-a nyɔ. -Bho ɔ -nɪ 'bho 'le, 'gwɔv 'bhɛɛ'ɛ ɛ 'ke nyɔ 'mɔv li-nyni 'le ɔn 'ke -lɔlɔ 'sɪn'a? -Gba, -bho ɔ -nɪ 'bho a, 'gwɔv -see ɔ li-nyni yi, ɔn-ɔ 'ye-e -li -mɔ 'le 'bɔbɔa 'mɔ.

XXXV ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, -nɔɔ -lrɛɛ-ɛ 'ye-e -nyni -mɔ, 'le nyimie 'mɔɔ 'ke 'wa "klumɔ 'wɔv, 'bho-ɔ ɔn-ɔ 'ye -lɔlɔ 'sɪn -nɪ mɔ.

XXXVI Zezii 'po-o 'yi -lue -lrɛɛ 'le ɔ na: Nyɔ se 'bhɛɛ ɔ 'ke -banasva'a -da -cna'a 'yriɛfɔtɔlre 'pa -nɪ. -Bho ɛ -nɪ -kaa a, 'yriɛfɔtɔlre-e -geti-e -banasva, 'le 'ɛ 'bɪ-ɪ 'bhɛ'ɛ 'mɔti.

XXXVII -Gblee, -ka -lue 'mɔɔ ɔ, 'ka-a nyɔ se 'bhɛɛ, 'tokogbalu ɔn 'pa -nɪ'a -druten, nyɔ 'ke 'le 'ɛ 'limɔ nmɔlre po. -Bho ɛ -nɪ -kaa a, nmɔlre-e 'wa-a 'toko 'le nmɔ -ke 'toko-o nyni'e wɔn.

XXXVIII 'ɛ dɪ nyɔ-ɔ po'o nmɔlre 'le 'tokolre 'li.

XXXIX ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, 'le nyɔ 'ke nmɔsva 'na, 'ɔ zi nmɔlre'a dɪ 'le ɔ-ɔ nɔ'o: Nmɔsva -nmɔ'ɔ wɔn.

VI

**Zezii 'bhle-e wɔnkue 'bho *lifɔzɔ 'kpi
(Matiee 12:1-8; Maaki 2:23-28)*

I *'Zuifu'a lifɔzɔ, *Zezii -ke *'ɔ -namu -yi -nɔ'e-e 'le -kpu 'mu. Li-ɪ -ke -kobu guɔɔ'ɔ un-u 'la'a 'blee, 'ya -kpu mo'o. Un -nɔ zinamu 'le 'ɔ -namu-u ɛɛ'ɛ 'ya -flei, un-u sɔsɔ 'nɔ -kutagwɔ ti, 'le un-u li'e 'ya 'yɔ.

II *Falizieɛntɔlu 'ye 'u li ''sɛɛ, un dede'e-e Zezii ti, 'le un na: -Gbu 'nɔɔ! Le nyɔ -see'a -nu yi -a'ba lifɔzɔ, 'unne -a'a -namu-u nu'o, leedi ma'a?

III-IV 'Le ɔ na: "Dɪ-ɪ -zɛ'ɛ 'mu 'le -Lagɔ'ɔ ''bɔgu 'li, a 'mate nɪ-a'a-ae? -A'ba ''na *Daviidi, -da 'mu-u 'lbhɔ 'ɔ, ɔ -ke 'ɔ -namu, koo un -nyna'a? Un pa'a -Lagɔbudu 'li, ''fɔɔ un -za'a *'sraga 'mu, un ''nyɔ'a -Lagɔ, -ɪ nɔ'a 'le -Lagɔ'ɔ -budu 'li, 'unɔ ɔ li'o, 'le ɔ 'ye 'bho -za, ɔ 'ye 'ɔ -namu ''nyɔ, un 'ye li. I-bɪ ''fɔɔ 'mɔ, 'le -a'ba gba 'li, *-Lagɔ'ɔ 'sragazamu'a ''sɛ-ɛ 'ke ɪ li.

V 'Le ɔ 'ye u -kaa ''yi'le -lrɛɛ: A 'ye li-ɔ, 'unmɔ *Nyunyɔ'ɔ ''Yu, 'unmɔ 'bhle'e wɔnkue 'bho lifɔzɔ'ɔ ''bhuo ''kpi.

**Zezii 'pɔvɔn'o-o nyɔ -lue -ke su-u 'me'ɛ
(Matiee 12:9-14; Maaki 3:1-6)*

VI *'Zuifu'a lifɔzɔ -lrɛɛ 'li a, *Zezii 'pa-a 'le *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu -lue 'li, 'le ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyu. -Gblee, ɛ-be -budu 'mne 'li, 'le-e ɔ -ye'ɛ nyɔ -lue -ke -linasu 'me'ɛ.

VII *-Lagɔ'ɔ gba'a yibomu -ke *Falizieɛn -nɔ'a 'le a, un-u 'gbu-o Zezii ya 'tɪn, -bho ɔ 'ke nyɔ 'mɔ

'pυun 'bho 'wa lifoɔɔ'ɔ zɔ. Ɛ -se bhuhuyiti un-
 υ nu -kaa -ko. Un-υ 'bo-ɔ ti un 'ke ɔ dɪ -kpuu,
 -ekedɪmaa, un na ɔ-ɔ 'ce-ε 'Zuifu'a gba 'mu.

VIII -Ka un-υ popo'a 'gwɪɪti Zezii -mnoɔ yibo'o-o
 'na see 'le ɔ 'ye nyɔ -ke su-υ 'me'ε 'mno 'tmuυ 'le
 ɔ na: -So 'mu, -nyna -daa nyu 'wee'a 'yigbeyi ti.
 'Le ɔ 'ye 'mu-so, ɔ 'ye 'bho ti-nyna.

IX 'Bho-o Zezii dede -nɪ'e Falizien -ke -Lago'ɔ
 gba'a yibomu 'mnu ti 'le ɔ na: 'Bho lifoɔɔ'ɔ zɔ,
 ε -nmɔ'ɔ-ɔ 'yrili nyɔ 'ke -zεε nu-ae, -ale nyɔ
 'ke 'nyinynidɪ nu? Ɛ -nmɔ'ɔ-ɔ 'yrili -lreε -a'ba
 lifoɔɔ'ɔ zɔ nyɔ 'ke nyɔ 'pυun-ae, -ale nyɔ 'ke nyɔ
 'yiti'tayi ɔ 'ke 'me?

X Zezii nu'a -kaa, ɔ gbugbu 'nu-υ 'kpiti 'wee 'le
 ɔ na nyukpasu 'mno -bodɪ: Sro su! 'Le ɔ 'ye ε
 sro, ɔ 'ye 'puu -nalo.

XI Zezii gwe'ε 'yi a, Falizien -ke -Lago'ɔ gbay-
 ibomu 'ye'a 'ε da a, un 'po-o 'ce tenyɪ 'le un-
 υ dede'e -dede ti -ka un 'ka -nyna, 'le un 'ke ɔ
 'nyinynidɪ 'lrulinu.

*Zezii'a -namu -bue 'yo 'son

(Matiee 10:1-4; Maaku 3:13-19)

XII Ɛ-be -noɔ 'mne 'li, *Zezii 'ya-a -gɔɔɔ ɔ 'ke *-
 Lago wɔn gbo po. ɔ -nɪ -Lago wɔngboponamu,
 'puu! zɔ 'ye ɔ 'le -zɪ -nɪ.

XIII Zo zɪ'a, 'le ɔ 'ye *'ɔ -namu 'la. 'Bho 'wa
 'klumu ɔ -za'a nyu -bue 'yo 'son, un 'ke 'ɔ -
 dalbhomu 'du 'le un 'ke -Lago'ɔ 'dɪzɪɪ kpa. U-
 bu 'ɔ -dalbhomu 'mnu, 'wa 'nyɪ 'ka-a:

XIV Simɔɔ (Zezii 'duu'a 'nyɪ ɔ-ɔ 'la'a *'Pielɪ) -
 ke 'ɔ 'lotu'a 'yu Andree, Zaaku -ke *'Zaan, Filiipu
 -ke Batelemii,

XV Matiee -ke Tomaa, nyo -lue un-u 'la'a Alifee'a 'yu Zaaki-e, Simoo (-o 'ma-a 'bhlukpa'a 'kpiticeyi) -ke

XVI nyo -lue un-u 'la'a Zaaki'a 'yu, Zidaa, un -ke Zidaa Isikaliyoo -o 'ye'a -laa Zezii 'o tu'a nyu -jeyi 'nyu mu.

**Zezii -to'oo-oo nyu 'le oo-oo 'pusun'o 'gwizimu
(Matiee 4:23-25)*

XVII *Zezii 'te'e u-bu *'o -namu 'mnu 'mu a, o -ke un 'dre-e -gogo, un 'ye 'bho 'e 'zo nyi, 'le o 'ye ti-nyna. 'Bho 'mno, 'bho-o *'o -namu'a -dadudu -ke nyu -lruu'a 'plan -ni'o. U-bu nyu -lruu'a 'plan 'mne -so'oo-oo *'Zuifu'a -gwlo un-u 'la'a Zelizaleemu -ke 'wa 'bhlukpa 'kpi 'le -lruu -so'oo 'tonniwonli'a -gwle un-u 'la'a Tiili -ke Sido'o mu.

XVIII Un-u 'yi-e Zezii -lokuiponamu 'le o 'ke u 'wali 'mu -za. Nyu -yu 'bhle'a 'nyinyidit'a -zuzu 'mu, oo-oo 'pusun nu-o'o -lree.

XIX Nyu 'wee 'bo-oo ti, un 'ke o li'tu, -ekedumaa, o 'bhle-e wonkue 'mu. 'Le e 'mu oo-oo 'pusun'o nyu 'wee.

*Ngazee -ke tiwee
(Matiee 5:1-12)*

XX *Zezii nu'a -kaa, o -gbu'o-o *'o -namu ya 'le o na: A-bu dun-u nu'a a, a 'wa-a ti, -ekedumaa, -Lago 'bo-oo ti o 'ke amu -ko.

XXI A-bu -yu 'mu-u 'lbha'a 'traamu a, a 'wa-a ti, -ekedumaa, le a 'ybha'a, a-a 'ye -e 'ye -mu 'le a 'ke lbho. A-bu -yu -ni'a 'traamu 'vinamu, a 'wa-a ti, -ekedumaa, a-a 'ye-e 'cise -mu.

XXII 'Inmo *Nyunyoo'oo 'Yu'a -nanaa'a kamu, a-bu -yu nyu-u kla'a nyanu 'mu a, -u -ke un cice'e

"yi a, ʊn-ʊ "jree'a 'le -ʊ -ke 'nyɪnɪ nyɪni'a wɔn, a 'wa-a ti.

XXIII -Ka -lue 'mnɔ ɔ, 'ka-a 'wa "na "we'a -nɔɔ "yi ʊn nʊ'o -Lagɔ'ɔ wlu'a 'mʊtizamʊ. 'E dɪ, -bho -kaabodɪ -ye amʊ a, a li 'bʊbʊa tenyɪ, -ɛkedɪmaa, -Lagɔ-ɔ 'ye-e amʊ 'nyɪnɪbhlele "lruli-nʊ -mʊ 'le yaku 'li.

XXIV A -gblee, -yeee! Ngazedɪ! A-bʊ nyʊ -yʊ 'ga'a a, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mʊ tenyɪ, -ɛkedɪmaa, a 'ye-e a'ba -bolia see.

XXV -Yeee! Ngazedɪ! A-bʊ -yʊ 'bhle'a 'traamʊ lililɪ 'wee a, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mʊ tenyɪ, -ɛkedɪmaa, 'mʊ-ʊ 'ye-e amʊ 'lbha -mʊ. -Yeee! Ngazedɪ! A-bʊ nyʊ -yʊ 'ɔɪɛ'ɛ 'traamʊ a, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mʊ tenyɪ, -ɛkedɪmaa, a-a 'ye-e "zru -mʊ 'le a 'ke "vi.

XXVI -Yeee! Ngazedɪ! A-bʊ nyʊ -yʊ -ke "dɪ a'ba -bonyunyɪ-u za'a, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mʊ tenyɪ, -ɛkedɪmaa, -ka -lue 'mnɔ 'ka-a 'wa "na "we nʊ'o nyʊ-ʊ -se'a-a -Lagɔ'ɔ wlu'a 'mʊtizamʊzɪɪ.

Jɛkamʊ'a dɪkmɛɛ

(Matiee 5:38-48; 7:12a)

XXVII A 'ye li-ɔ, a-bʊ -yʊ po'a 'ɪnmʊ -lokui, 'ɪn-ɪ 'wɪ -ɪ amʊ "yiti, a -kma a'ba jɛkamʊ'a dɪ, 'le, nyʊ-ʊ kla'a amʊ nyantɪ 'mʊ a, a nʊ ʊ "yrilinmɔdɪ "lruli!

XXVIII Nyʊ -yʊ bhla'a amʊ tu ti, a -wɔnna nʊ "niti, 'le, nyʊ -yʊ kla'a amʊ nyantɪ 'mʊ a, a 'ke 'wa dɪ -Lagɔ libhade.

XXIX -Bho nyɔ -po 'le -a'a -loku -lue 'mʊ 'kpa, -tɔ nɔ -a'a -loku -lɪɛɛ "yi ɔ 'ke 'le -po. -Bho nyɔ -za -ɪnmʊ 'mʊwlayɪɛ li, "tayɪ nɔ "yiti ɔ 'ke -a'a -bana 'mʊ"luo -lɪɛɛ.

XXX Nyɔ-ɔ 'ybha'a -ɪnmʊ lɛ, -a'a -bhle nɔ -le, 'le, -bho nyɔ 'luo -a'a lɛ 'mʊ, -a'a nʊ: -Yɛ ɛ le, -le!

XXXI A -gblee, lɛ a-a 'bɔ'ɔ ti nyʊ 'ke amʊ 'lrulinʊ a, a nʊ ɛ a'ba -bonyunyu -bodɪ!

XXXII Nyʊ -yʊ -kma'a a'ba dɪ, -bho a -kma 'wa "sɛ'ɛ dɪ 'le, lee -ke dɪ a-a fuo'o -Lagɔ wɔn a'ba -zɛgɛ'ɛ dɪ'a? Nyʊ -yʊ -ke 'bhi-i 'ma-a 'nyinyɪnikpli'a nʊmʊ, 'ka 'mnɔ, 'ka-a ʊn-ʊ kma'a nyʊ -yʊ -kma'a 'wa dɪ'a dɪ.

XXXIII 'Le, nyʊ -yʊ -kma'a a'ba dɪ, -bho a -ka 'wa "sɛ 'yrilinmɔdɪ 'lruli-inʊ 'le, lee -ke dɪ a-a fuo'o -Lagɔ wɔn a'ba -zɛgɛ'ɛ dɪ'a? -Ka -lue 'mnɔ 'ka-a 'nyinyɪnikpli'a nʊmʊ-ʊ nʊ'o.

XXXIV Nyʊ -yʊ -ke a 'ka lɛ 'yizizia, -bho a -ka 'wa "sɛ lɛ-ɛ 'nyɪ 'le, lee -ke dɪ a-a fuo'o -Lagɔ wɔn a'ba -zɛgɛ'ɛ dɪ'a? -Ka -lue 'mnɔ, 'ka-a 'nyinyɪnikpli'a nʊmʊ-ʊ 'nyɪ'e 'wa -bonyunyu lɛ, 'le ʊn-ʊ za 'nɛ 'ɛ 'mʊbhɛɛɛ 'kwla.

XXXV A -gblee, a-bʊ -yʊʊ a, a -kma a'ba jɛkamʊ'a dɪ! A nʊ ʊ 'yrilinmɔdɪ 'lruli, 'le, a 'ke ʊ lɛ 'nyɪ a, abʊ-a'a -fuo 'ɛ leyɛ wɔn -le! -Ka -Lagɔ -nɪ'a 'le yaku 'li-i nʊ'a a, 'ka-a a-bʊ 'ma-a 'ɔ nyʊ 'ke nʊ -lrɛɛ. 'ɛ dɪ ɔ-ɔ 'ye amʊ 'nynʊbhleɛ 'lruli-nʊ mʊ. A -gblee, nyʊ -yʊ, -bho -ɪn 'nyɪ'a lɛ, ʊn-ʊ wa'a -ɪnmʊ 'kpi 'yiti -ke 'limʊ'a wɔnnynimʊ, 'ɔ 'limʊ -nmɔ 'nʊ-ʊ 'kpi wɔn.

XXXVI A 'ye li-ɔ, -ka a'ba -tɪta -Lagɔ'ɔ 'limʊ -nmɔ'ɔ wɔn tenyɪ a, a 'du 'na 'yrili!

A'ba -tu a'ba -bonyunyu -ziple -le!

(Matiee 7:1-5)

XXXVII A -gblee, 'ɪn-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, a'ba -tu a'ba -bonyunyu -ziple -le, 'le -Lagɔ -kaa amʊ -ziple -

tu! A'ba "sraa a'ba -bonyunyu -jie -le, 'le -Lago -kaa amu -jie "sraa! A 'bho a'ba -bonyunyu'a "nyinyidı'a dı 'le -Lago 'ke a'ba "nyinyidı'a dı 'bho!

XXXVIII A "nyı a'ba -bonyunyu, 'le -Lago 'ke amu "nyı! A'ba -bonyunyu'a "nyınyısu -Lago-o 'ye ya-gbu mu 'le o 'ke amu "nyı. A -gblee, -Lago'o "bhuo'a 'limu'a wɔnnmɔɛ'ε dı, -bho o -ka nyɔ lε-ε "nyı a, 'o -gbu nε ya; 'ε "yidieε'ε dı nyɔ se ε kwa li 'bhεε.

XXXIX -In 'ye li-o, Zezii 'po-o "yi -lue 'le o na: "Loyi se 'bhεε o 'ke 'o -boloyi -kɔɔtu wɔnyı 'bhlee, 'ka -ko? -Bho ε se -kaa 'mu-nı a, un-nı 'sɔn-o 'ga'a 'le-e "bhie 'li ti.

XL A yibo na nyɔ'o 'zo'o 'ciaanyi se "yi'bhε o se 'o -toyi -zi. -Bho o 'cian li 'wee 'le o 'ke i yibo a, o -ke 'o -toyi 'ke 'mu'bhεε mo'o!

XLI Leedi, -bho -a'a "bhuo nu dıklıgbı, -a po 'nı "yriti, 'le, -bho ε "du -a'a -bonyunyo nu dıtoope, -a "tıtra'a 'li -ın 'ke o -zıgle -tu'a? 'Ka se "yrili-nmɔ.

XLII -Inmɔ "yri "kanyı kpɔn'a tenyı a, -ınmɔ nu'o -ın -bonyunyo -za "kanyı "yri 'mu'a? -Mıε 'sɔn'o 'bhleyi! Nmaze -a'a "bhuo -tanyı 'le -ın 'ke -a'a -bonyunyo'o nı'a 'bı 'ye.

*Tu -ke 'ε "bhuo
(Matıe 7:16-20; 12:33-35)*

XLIII -In 'ye li-o, *Zezii 'po-o "yi -lue -lrεε 'le o na: Tu -ke "bhi 'mu'a, ε se 'bhεε ε 'ke -kmakmabhi po, 'le, tu -ye -kma'a, ε se 'bhεε, ε 'ke 'muımuıbhi po.

XLIV 'Le tu'a "bhuo 'mu, 'le-e a 'ke ε yibo -nı. Nyɔ se 'bhεε o 'ke 'le -kikalı'a "bhıuku ya

-vajibhuo -za, 'le nyɔ se 'bhεε ɔ 'ke 'le nnagbakuo 'mu -nyimiebbhuo -za.

XLV Nyɔzεge-ε 'za-a dɪzɪɣɪ-ɪ 'wɪb'a 'le 'ɔ -pɔɪzεge gbo 'mu; 'le nyɔ -ke dɪ -nyini'a 'yrili-i za'a "nyinyinidɪ -nɪ'a 'le 'ɔ "nyinyinipɔɪ gbo 'mu. A -gblee, ɪ-ɪ "yi'a 'le -pɔɪ 'zɔ, 'ɪnnɪ nyɔ-ɔ pɔ'o "piemu.

-Bidi 'sɔn'ɔ "kpidɪ

(Matiee 7:24-27)

XLVI 'Le *Zezii 'ye 'bho 'kpa 'le ɔ na: Lee -ke dɪ a-a 'la'a 'ɪnmɪ wɔn "yiti, -a'ba -Kɔyi, -a'ba -Kɔyi, 'le a'ba nɪ'o 'an 'gwɪɪdɪ'a?

XLVII Nyɔ -yɔ yi'a 'ɪnmɪ gbo a, -ɔ pɔ'a 'ɪnmɪ -lɔkui 'le -ɔ -de'a 'an wɪu 'mu ti a, -ka 'ɔ nyɔtu -nɪ'a, 'kla-a 'ka-a:

XLVIII A -gblee, 'ɔ nyɔtu kɔɔ'ɔ-ɔ -naagɪbhleyi -pɔ -nɪ'a 'ɔ lasoobudu 'bho trɪ "kpi. "Ni nɪ'a -kaa, ε ɪbha-a'o, 'le "nisɪ 'ye "yi; ε -see bhlu, -εkedɪmaa, 'ε 'kpɪ -pɔ-ε'ε-ε 'bho trɪ "kpi glu.

XLIX ε-be wɪu 'ɪn -za'a -laa 'mu, nyɔ -yɔ 'wɪn 'ɪ 'bɔ ɔ, ɔ -see 'ɪ 'mu ti-de, 'ɔ nyɔtu kɔɔ'ɔ-ɔ nyɔ-ɔ se'a -tɔɔ 'bhle -ɔ -pɔ -nɪ'a 'ɔ -budu 'bho -bɪsɪdudu 'mu. "Ni nɪ'a -kaa, ε ɪbha-o'o, 'le "nisɪ 'ye "yi. ε -ze'ε -bɪsɪ 'zɔ "sεε, 'bho -gbaa -lue 'mu gbɪɪɪɪɪ! ε bhlu-o'o, 'le ε 'ye wɔn-nyini 'wee.

VII

*Zezii 'pɪvɪn'o-o 'Wlɔmεε'ε "sroja'a -kɪagba'a ɪbhɪvɪ

(Matiee 8:5-13)

I *Zezii 'gwε-ε -wɪwɪlua "yi 'le ɔ 'ye Kapɛnayımu mu.

II 'Wlomeε'ε "sroja'a -klagba'a lbhũnyyi -ke dũ ɔ -kma'a, 'bho 'mno, 'bho-o ɔ -n'õ. 'Lru-u 'bhati 'no ɔ, ɔ-ɔ 'za-a 'bho 'nyũ "yi 'le ɔ-ɔ fɔ'o.

III "Sroja'a -klagba 'mno nu'a -kaa, ɔ 'wɔn-ɔ Zezii'a "dũ 'bɔ, 'le ɔ na *'Zuifɔ'a nyɔkɩgbũ -bodu: A mu, a 'tmũ Zezii ɔ 'ke yi ɔ 'ke 'an lbhũnyyi 'pũn!

IV ɔ 'lε'ε -kaa, 'le un 'ye mu. Un nyini 'ɔ li a, un 'bhade 'no-ɔ li -yɔkɔyɔkɔ, 'le un-u nu'o, na: ɔ-bɔ "sroja'a -klagba -noɔ, nyɔzεε mo'o. Lε ɔ 'ybha'a -tmũ a, "nyũ ɔ ε!

V ɔ -kma'a-a -a'ba 'bhɩkpa'a dũ, 'le 'ɔ 'sana 'mũ a, -a'ba *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'ye -po-ε.

VI -Gblee, Zezii nu'a -kaa, ɔ -ke un 'kpa-a -jeyi. Un nyini'a 'bho "sroja'a -klagba 'mno'ɔ -budu "trolli ti a, ɔ 'lbho-o 'ɔ bhatɔlv 'le Zezii gbo. Wlu ɔ "du 'v "yi, 'inne 'ka-a: 'An -Koyi, -a'a -sɩa -nũ -a'a "bhũo -le bhũbhuyiti! Leeε 'in "du'o 'le -mnoɔɔ 'ke 'le 'an -budu 'li pa'a?

VII 'In -gbũ'o-o 'in "bhũo ya: 'ε dũ 'in -see -in gbo yi. -Bho -in -za wlukpɩan 'mũ a, 'an lbhũnyyi -i 'ye-e 'pũn -mũ.

VIII 'Mna-a 'mo-o nyũ'a 'zɔnyyi, 'le "sroja -lrũ -nũ'e 'an "lru 'zɔ. -Bho 'in nu -yɔɔ mu!, ɔ-ɔ mu-o'o, 'le, -bho 'in nu -yɔɔno yi!, ɔ-ɔ yi-o'o. -Bho 'in nu: 'An lbhũnyyi, nu 'inneεεε!, ɔ-ɔ nu -ε'o.

IX -Gblee, Zezii 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'bɔ, ɔ -gbũ 'no ya, ɔ 'lu-o "lru "yi, ɔ 'ye "yiti"bhiti, 'le nyũ'a -dadudu-u na 'no kli, ɔ 'ye v -kaa "yi'lε: -Waaa! 'In-ı 'tmũ'o amũ-ε, 'noɔ *Izrayεɩbhɩkpa 'kpi 'in -see -bhla "gwɩdeε -yεε'ε letu 'ye ke!

X Nyũ "sroja'a -klagba lbho'a a, un nu'a -kaa,

un 'yi-e "bhlegbo le. Un -ka yi a, 'o lbhũnyi 'pũn-o'o.

*Zezii -za'a-a -dĩgbanynaakpu -lue'a "yu 'menynɔɔ 'mɔ

XI I zi'a -kaa, 'ε zɔ zɪ'a a, *Zezii -so'ɔ-ɔ Kapenayiimu, ɔ 'ye -gwɔ -lue un-u 'la'a Nayiimu mu. *'ɔ -namu -ke nyu -lru'u'a -dadudu 'kpɔ -ɔ 'le -jeyi.

XII -Da ɔ -nɪ'a gwɔ'ɔ 'gbewɔn "yi tinyninamu a, nyu 'bhle-e "ku -lue, un-u 'kpε -ε 'le zokogwlii 'mɔ. (-Dĩgbanynaakpu -lue'a "yu'a 'dε -lue mo'o.) 'Bho gwɔ 'mne 'mɔ'a nyu'a -dadudu -ke un-u na'o.

XIII Zezii nu'a -kaa, ɔ 'ye-e -dĩgbanynaakpu 'mnu li, 'le 'wa ngaze 'ye ɔ 'lbha, 'le ɔ na: A 'bho "vidi!

XIV ɔ nu'a -kaa, rarɪ -ke 'mɔ "ku 'pε'ε ti, ɔ 'nyɪ -ε li 'le ɔ 'ye ε li'tu. 'E dɪ nyu-u 'bhle'a -gbati -nyna'a ti, 'le ɔ na: 'An 'lotu'a "yu, 'u-ɪ 'tmu'u'o -umɔ-ε, -so 'mɔ!

XV ɔ-bo nyukpasudraa 'mno nu'a -kaa, ɔ -so'ɔ 'mɔ-ε 'le ɔ-ɔ wlu'o wɔn. 'Le Zezii na 'ɔ 'lotu -bodu: A'ba "yu -so 'mɔ-ɔ, 'inno 'ka-a!

XVI Nyu 'wee 'ye'a 'ε da, -sɪanyɪ kpɔn -u'o. 'le un-u 'bhεε'ε -Lago'ɔ 'nyɪ "yi, un-u nu'o na: -Lagowlu'a 'mutizayiklagba 'daa'a-a 'noɔ a'ba 'klumu'a! 'Le un-u 'lε'ε -kaa -lrεε: -Lago yi-o'o ɔ 'ke 'ɔ 'bhɔkpa -kpa!

XVII -Gblee, *wɔnkule Zezii nu'a zɔ 'mne 'li'a dɪ, 'le *Zuifu'a 'bhɔkpa -ke -yɪ -nɪ'a 'bho 'ε "troli, 'ɔ 'nyɪ -wa'a 'le 'ya "kpi ti.

**'Zaan Batiisi'a lbhomu
(Matiee 11:2-19)*

XVIII Dı'a kle zi'a, *'Zaan Batiisti'a -namu 'tmu 'no-ɔ 'ya 'wee; 'le 'Zaan 'ye 'wa ''klumu nyu 'son 'la,

XIX ɔ 'ye u 'le *'Zezi gbo lbho un 'ke ɔ -kaa tidede: *'Lagoɔ 'Bhozayi ɔ 'puun'a nyu, ɔ -ke dı -Lagoɔ wlu'a 'mutizam 'cni'a see ɔ-ɔ 'ye'a -yi mu, -a -ni'a wɔnfuonamu, 'unɔ -un ''du'a? -Ale -a 'ke ɔ -bhla wɔn-fuo ma'a?

XX -Gblee, un mu'a, un nyini 'ɔ li a, 'le un 'ye ɔ -kaa ''yi'le: 'Zaan na 'ni ε -a yi -a 'ke -unmu tidede: -Lagoɔ 'Bhozayi ɔ 'puun'a nyu, ɔ -ke dı -Lagoɔ wlu'a 'mutizam 'cni'a see ɔ-ɔ 'ye'a -yi mu, -a -ni'a wɔnfuonamu, 'unɔ -un ''du'a?

XXI ε-be -nɔɔ 'mne ti, Zezii-i 'puun-o nyu'a -dadudu-u 'bhle'a 'walı 'mu. ɔ-ɔ 'puun-o ''gwizimu -lrεε, ɔ-ɔ 'nu-o nyuɔɔ ''nyinynidı'a -zuzu 'mu ti, 'le ɔ-ɔ 'puun'o ''lomu.

XXII -Gblee, -ka ɔ 'le'ε 'Zaan'a lbhomu ''yi, 'kla-a 'ka-a: -Bho a mu, li a 'ye'a li -ke li a 'wɔn'ɔ 'bɔ ɔ, a 'tmu nu 'Zaan: ''Lomu-u 'ye-e ti, topomu-u na-o'o kpleyikpleyi, *'lalɔlibhlemu 'puun-o'o, ''sumu-u 'wɔn-ɔ ti, 'memu-u 'sɔ-ɔ 'menynɔɔ 'mu, dınnomu-u 'wɔn-ɔ -Lagoɔ ''dızıɔ 'bɔ.

XXIII Nyu-ɔ -see'a 'an ''gwlideε -pɔɔ ''yi -za, ɔ 'wa-a ti.

XXIV -In 'ye li-ɔ, 'Zaan'a lbhomu nu'a -kaa, un mu-o'o le. Un -ni munamu, Zezii 'ye 'bho 'kpa 'le ɔ-ɔ za'a 'Zaan ''kpi'a dı nyu -bodı 'mu, ɔ nu'o, na: Lbheedı a mu'o 'le ''musa ''kpi'a? ''Yripleyi a mu'o 'yenamu'a? -Gba.

XXV Nyu -lue-e -pa'a ''yriilinmobanu 'mu, 'unɔ a mu'o 'yenamu'a? A-a 'ye-e li'a, nyu -yu 'bhle'a li 'wee -ke ''yriilinmobanu 'mu, -mumu -ni'e-e 'le

'bho'ɔ -denamu.

XXVI -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi a mu'o 'yenamua? Kɪn, 'ɪn-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, ɔbo 'bhɛ-ɛ 'yi tenyɪ, ɔ 'ye -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamʊ -lɾʊʊ -zi.

XXVII -Gblee, 'Zaan 'mo-o nyɔ -yɔ -ke dɪ -Lago -zi -nɪ'a 'ɔ wlu'a 'mutizayi 'mʊ 'le ɔ 'ye'a na:

'An wlukpayi 'ɪn-ɪ lbho'o 'le -a'a nya, 'le ɔ 'ke -a'a -jɔʊ po, 'le wlu ɔ-ɔ 'ye'a 'mʊ-za mʊ, ɛ 'ke nyunyu'a -pɔʊ 'zɔ nmaze,

'ɪnnɔ mo'o.

XXVIII -Gblee, Zezii 'kpa-a 'bho le 'le ɔ na: 'ɪn-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, -ɛ -sɔ'ɔ -tanyɪnyunyu'a 'kpi, ɛ -ye'ɛ 'Zaan, nyɔ-ɔ 'ka 'yi'bhɛ -ɔ 'kɔ ɔ -zi, 'ɔ nyunyuɔtu se -nɪ. 'Bho 'ɛ lemʊ, nyʊ -Lago-ɔ 'ye'a -kɔ mʊ, 'le 'wa 'klumʊ'a nyɔ 'wa 'la'a lɛ, ɔ 'bhɛ-ɛ 'yi, ɔ 'ye 'Zaan -zi.

XXIX Zezii -nɪ'a wlu 'mnɛ 'mʊzanamʊ, *'Zuifʊ'a -dadudu -ke 'wa nyʊ -lɾʊʊ-ʊ za'a lapoo 'po -ɔ -lokui. 'Wa ''bhi yibo'o-o -ka -Lago 'srɛɛ'ɛ 'yi 'le 'Zaan 'ye ʊ *batizee.

XXX -ɪn 'ye li-ɔ, ɛ -nɪ'a -kaa 'mʊ a, *Falizieɛn -ke *-Lago'ɔ gbayibomʊ -see -Lago'ɔ 'gwɫɔdɪ nʊ, ʊn -see 'wɔn 'Zaan 'ke ʊ batizee.

XXXI 'Le Zezii na -lɾɛɛ: Yɔɔ 'ɪn 'ke 'traamʊnyʊ 'yi po'a? Yɔɔ -ke ʊn 'ke 'yitigʊgɔ'ɔ?

XXXII A -gblee, ʊn kɔɔ'ɔ-ɔ 'yreetikoni-i ɔɛ'ɛ -pligbele lɛ''o lɛ'ɛ kpɔn'a 'gwɫɔ 'le 'wa bhʊbhɫadu 'mʊ -ʊ ''wɔwɔ'ɔ ''lɾuli: A bhle'a 'traamʊ -Aluku, a-bee -see lete! 'le ʊn-ʊ nʊ'o ''bhalɾɛɛke: -Gwɪan li'a -a'ba -kɔʊ, a-bee -see yi 'le a 'ke -kple'a?

XXXIII A -gblee, 'Zaan Batiisɪ yi'a 'nɔɔ 'kmʊ 'mʊ a, lɪ -lɾu nyʊ-ʊ li'a, 'ɔ li ɪ, 'ɔ 'na nmɔ, 'le a-a nʊ'o: ɔ 'bhle-e 'nyinynidɪ'a -zuzu 'mʊ!

XXXIV 'Le 'unmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu -mɔɔ 'ye yi, 'le 'un-ɪ li'e lililɛ, 'un-ɪ 'na'a nɔɔ nyɔ 'wee'a ka 'le a-a nɔ'o: -Wooo! A-a 'ye-e liliyi -ke nɔɔ'ɔ 'nayi 'mɔɔ li'a! ɔ -ke *lapoozamɔ -ke 'nyinyɔnikpli'a nɔmɔ -lɔvɔ 'pɔ-o bha!

XXXV ɪ -nɪ'a -kaa, nyɔ -yɔ 'wɔɔɔ'ɔ -Lago'ɔ -naagu, 'un -ke 'Zaan-nɪ 'sɔn'ɔ 'yisɛɛkpli 'mɔ, 'le-e un yibo 'nɛ 'yi.

*Zezii 'mu-o *Falizien Simɔɔ'ɔ -budu 'li

XXXVI ɔɔ -lue 'zɔ, *Falizien -lue 'la-a *Zezii 'le 'ɔ 'bhlibhlegbo ɔ -ke ɔ 'ke li. ɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'mu-o ɔ-bɔ nyukpasu 'mɔɔ'ɔ 'bhlibhlegbo 'le un-v li'o.

XXXVII 'Nynaakpu -lue-e -nɪ'e 'bho Falizien 'mɔɔ'ɔ gwɔɔ 'mɔ. 'Wa 'nyɪ -nyɪ'e-e wɔn 'wɪɪɛ'ɛ dɪ. Nyɔ 'tmɔv nɔ-o'o -ka Zezii mu'a 'le Falizien 'mɔɔ gbo linamɔ. -Gblee, 'nynaakpu 'mɔv nɔ'a -kaa, 'cna-a pɔ'a ngɛzɛzɛ 'le -ɛ -ke 'pɛɔ -kmɔ'a 'yi, un 'luo'o-o 'ɛ kpana -lue 'mɔ 'le un -ke ɛ 'ye Zezii gbo mu. Sukpu un-v 'la'a *albaati, 'ɛ kpana mɔ'o.

XXXVIII Un nyɪ 'ɔ li, 'le un 'ye 'le 'ɔ bhɪ gbo mu, un 'ye 'bho 'kpa un-v 'vi'o. 'Wa 'mi pɪpɛ'ɛ-ɛ 'ɔ bhɪ. -In 'ye li-ɔ, v-bv 'nynaakpu 'mɔv 'luo'o-o 'wa 'nɪmɪ 'mɔ 'le un 'ye 'ɔ bhɪ li'sra; 'le un 'ke ɔ 'bho 'du'a dɪ, un nɔ'a -kaa, un -gble 'nɔ-ɔ bhɪ gbo 'le un 'ye ɪ 'cna 'lru 'wla.

XXXIX Falizien 'ɔ 'ɔ lilidɪ 'ye'a 'na li a, ɛ -see ɔ 'tɔ nɔ 'le ɔ-ɔ 'kabha'o, ɔ-ɔ nɔ'o, na: ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, -bho ɔ 'du 'kɪ -Lago'ɔ wlu'a 'mɔtizayi -ziaka, 'nynaakpu -nɪ 'ɔ -laa litɔnamɔ, ɔ yibo nɔ 'kɪ 'yi'ɔ 'sɛ! 'Nynaakpu -ke 'nyɪ -nyɪ'a wɔn 'wɪɪɛ'ɛ dɪ!

XL -Gblee, 'le Zezii 'ye 'tō wlu 'mυ'luo 'le ɔ na: Simɔɔ! 'In 'bhle-e dɪ -lue 'ɪn 'ke -ɪnmυ 'tmυ. 'Le ɔ na: 'An -Tɔyi, -za 'mυ.

XLI 'Le ɔ 'ye 'yi po 'le ɔ na: Nyυ 'sɔn 'kpɔn-o nyɔ -lue'a mɔni. U-bυ nyυ 'mυ, 'wa -lue 'kpɔn-o nɛtɛmɔni'a "du'a -gwɫɫ -lue "dui -muu, -lrɔɔ 'kpɔn-o nɛtɛmɔni'a "dui 'sɔn -gwɫɫ -bue.

XLII Ɔn -nɪ 'sɔn, 'wa -za 'ɔ kpa'a dɪ, ɔ nυ'a -kaa, ɔ 'bhɔ-ɔ 'ɔ mɔni'a dɪ. U-bυ nyυ 'sɔn 'mυ'a "klumυ 'le, yɔɔ 'ke 'ɔ dɪ -kma tenyɪ'a?

XLIII 'Le Simɔɔ na: 'In popo'a 'gwɫɫɪ a, nyɔ-ɔ 'bhle'a 'ɔ mɔni -dudu 'le ɔ 'ye'a 'ya dɪ 'bhɔ ɔ, 'ɪnnɔ mo'o. 'Le Zezii 'ye ɔ -kaa "yi'le: Kɪn, dɪzɪgɪ -ɪn -za'a 'mυ!

XLIV -Gblee, Zezii nυ'a -kaa, ɔ "bhiti'e-e 'le 'nynaakpυ gbo 'le ɔ na Simɔɔ -bodɪ: -ɪn 'ye 'nynaakpυ -naa li-ɔ? 'In yi'a -ɪnmυ "bhli a, -ɪn -see 'an 'ɪkpυ kpɔn -gli, -ɛkedɪmaa, -ɪn -see 'ɪnmυ "ni "nyɪ 'ɪn 'ke bhɪ liwɔɔ. U-bυ 'nynaakpυ -yυ, 'wa "mi ɔn wɔɔ -nɪ'e 'an bhɪ li, 'le ɔn 'ye ɪ 'wa "ɪnmɪ li'sra -nɪ.

XLV 'In yi'a -ɪnmυ "bhli a, -ɪn -see 'ɪnmυ -gble, 'nynaakpυ -naa, 'ɪnnυ -nɪ'e 'an bhɪ -gblenamυ "kɔmɔkɔmυ.

XLVI -ɪn -see 'ɪnmυ 'cna "lru 'wɫa, 'cna -ke 'pɛɫɫ -kmυ'a "yi a, 'ɪnnυ 'wɫɛ 'ɛ 'an bhɪ "lru.

XLVII -ɪn 'ye li-ɔ, 'ɛ dɪ 'ɪn-ɪ 'tmυ'o -ɪnmυ na, ɔn -kma'a-a 'an dɪ tenyɪ, 'ɪnnɛ tɔɔ na, 'wa "yidienyinyidɪ ɔn nυ'a 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi a, ɔ 'bhɔ-ɔ 'ya dɪ. Nyɔ -yɔ -ke "nyinyinyidɪ se'a "yidie, -bho -Lago 'bho 'ya dɪ, ɔ nyɔtu'a -kma -Lago 'mno'ɔ dɪ tenyɪ.

XLVIII 'Le Zezii na 'nynaakpυ -bodɪ: A'ba

"nyinyinidɪ -gwɛ'ɛ-ɛ 'bho -Lago'ɔ 'yigbeyi ti.

^{XLIX} -Gblee, nyɔ -yɔ -ke ɔ -nɪ'a linamɔ, -ka 'ka-a ɔn-ɔ popo'o 'gwɛɔti: 'Innɔɔɔɔ -naa, yɔɔ -ke "bhuo ɔ "du'o 'le ɔɔɔ-ɔ 'bhɔ'ɔ nyɔ'ɔ "nyinyinidɪ'a dɪ'a!

^L -In 'ye li-ɔ, 'le ɔ 'ye -kaa 'nynaakpɔ 'mnɔ 'yi'lɛ: A'ba 'an 'gwɛɛ'ɛ dɪ a 'pɔn'o 'bho -Lago'ɔ 'yigbeyi. A -za -pɔɔɔ ti, a 'ke mu!

VIII

*'Nynɔkpakpɪ -yɔ kpa'a *Zezii -jeyi*

^I I zi'a -kaa a, *Zezii -sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ 'le ɔ-ɔ ple'e Galileebhlɔkpa 'kpi'a gwɛ 'yiti. I-bɪ gwɛ 'mnɔ 'mɔ ɔ-ɔ za nɪ'e -Lago'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ'ɔ "dɪzɪgɪ 'mɔ. *'ɔ -namɔ -bue 'yɔ 'sɔn

^{II} -ke 'nynɔkpakpɪɔɔɔ -yɔ ɔ 'pɔɔn'a-e, 'le ɔ nu'a "nyinyinidɪ'a -zuzu 'mɔ ti-e, 'unnɔ kpɔ 'ɔ -jeyi. U-bɔ 'nynɔkpakpɪ 'mnɔ'a 'nynɔ 'ka-a: *Malii "nyinyinidɪ'a -zuzu'a -dadudu 'wɔ'a 'mɔ, (ɔn-ɔ 'la'a Madalaa'a Malii)-e,

^{III} *Elɔɔdɪ'a -budu 'li'a lbhɔnɔmɔ'a -kɔgɔba Kuza'a 'nynɔ 'Zaanɔ-e, Sizanɔ, ɔn -ke 'wa -dadudu -lrɔɔ-ɔ 'kpa-a Zezii -ke 'ɔ -namɔ 'le 'wa -kɔkɔɔ 'mɔ.

'Bhlɔkpa'a 'digbi nyi'ɛ 'yi (Matiee 13:1-9; Maaki 4:1-9)

^{IV} -In 'ye li-ɔ, nyɔ -sɔ'ɔ-ɔ gwɔ'ɔ gwɔ'ɔ 'mɔ 'le ɔn 'ye *Zezii -bodɪ yi. U-bɔ nyɔ 'mnɔ 'gbɔɔ'o-o "lru 'bho 'ɔ "troli'a dɪ, ɔ po'o "yi -nɛɛ 'le ɔ na:

^V A po -lokui, nyɔ -lue -sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ, ɔ 'ye 'ɔ gle -klunamɔ mu. ɔ -nɪ'a 'le gle 'mɔ lɪ -gbanamɔ, 'ya

'yɔtɔlv 'kpa-a 'bho -jolɔkpa ''yi, nyɔ 'ye ɪ ''kpi -na
'le nɪkpi 'ye ɪ li.

^{VI} 'Le 'ya 'yɔtɔlv 'kpa'a 'bho kpɪan ''kpi'a -da
-ke 'bhɔkpa se'a 'mɔku. ɪ nɔ'a -kaa, ɪ mɛ-o'o.
'Yrɔ fan'a a, ɪ sin-o'o, -ɛkedɪmaa, 'bhɔkpa 'yɛ-ɛ
'mɔti.

^{VII} 'Le -lru 'ye nnagbakuo'a -gbɔtɪ'a 'bhɔkpa
'mɔ 'kpa. ɪ-bɪ ''wi 'mɪ mɛ'ɛ ɛ, ɪ -pɔ'o-o 'ya -kɔni
-popo ''lru. 'ɛ dɪ ɪ nɛsrɛ'o 'le ɪ -see 'yɔ po.

^{VIII} 'Yɔ -lru nɔ'a -kaa, ɪ 'kpa-a 'bhɔkpaɛɛɛ
'mɔ; ɪ mɛ-o'o. 'Ya gɪ-ɪ 'bhle'a -nɪgbɪɪ wa'a a, -
lue 'pɔ-o 'yɔ'ɔ -gwɪ -muu. Zɛzɪ gwɛ'ɛ -wluwlua
'yi 'le ɔ na: -Bho a 'bɔ ti a 'ke ɪ 'mɔti'wɔn ɔ, a
popo 'gwɪɪ -ziaka!

Lee -ke dɪ *Zɛzɪ po'o ''yi'a?

(Matiee 13:10-17; Maaki 4:10-12)

^{IX} -Gblee, *Zɛzɪ gwɛ'ɛ -wluwlua ''yi, 'le *'ɔ -
namɔ na: Zɛzɪ, zɪza ''yi -ɪn pɔ'a -laa gbɔ!

^X 'Le ɔ na: A-bɔ -yɔv, -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔ'ɔ
dɪ ɔ ''zize'a nyɔ -lruv ''yrili, ɔ zɪza 'nɪ-ɪ gbɔ ɔ 'ye
amɔ -tɔ; 'ɛ dɪ a-a 'ye ''yi 'mɪ 'mɔti'wɔn mɔ. -Yɛ
'ma-a nyɔ ''we -yɔ 'nɪaa, ɪn-v 'pɔ -ɪ -lokui 'le 'wa
'wɪn 'ɪ 'mɔti; 'wa ''kpidɪ -Lagɔ'ɔ wlu'a 'mɔtizayi,
*Ezayɪ 'cnɪ'a see 'le -Lagɔ'ɔ ''bɔgɔ 'li, 'ɪnne 'ka-a:
-Lagɔ na:

U-bɔ nyɔ 'mɔv, -bho koo ɪn -gbɔ 'ɪnmɔ ya, 'wa
-pɔlv 'zɔ -see 'ɪnmɔ ''yrili-gwɛ yi. -Bho
koo ɪn pɔ 'ɪnmɔ -lokui, ɪn -see 'an wlu
'mɔti'wɔn yi.

*Zɛzɪ zɪza'a-a 'bhɔkpa'a 'digbi nyɛ'ɛ ''yi gbɔ

(Matiee 13:18-23; Maaki 4:13-20)

XI *Zezii po'a wlu 'mne ti a, 'le o na: Ligbayi'a 'yi'a 'zo 'ka-a: Li'a 'yo-o 'mo-o -Lago'o wlu.

XII Nyutolu koo'o-o -jolokpayi'a 'bhlukpa, -da li'a 'yo 'kpa'a 'le nukpi 'ye'a yi, i 'ye 'i li. 'Ka 'mno o, 'ka-a, -bho nyutolu 'won -Lago'o wlu 'bo o, 'le 'nyinyinidi'a tiyayi *Sataan-a yi'o, e-e ze 'e 'le 'wa -polu 'zo 'le un-u 'mate'e e-be wlu 'mne, un -kaa -Lago'o wlu 'woon 'le un -kaa 'pon 'bho 'o 'yigbeyi.

XIII Nyutolu koo'o-o kpi'an ''kpi'a -da -ke 'bhlukpa se'a 'muku. -Ka -lue 'mno o, 'ka-a un -ni'o. -Da un 'won -ni'a -Lagowlu 'bo -nalo, un-u kpon -e'o 'le 'bubua 'mu! 'Wa -de ne -polu ti -ziaka; un-u 'kpon -e ti -daan. -Bho 'nyinyinidi'a tiyayi Sataan 'din u ti e 'ke u 'nyinyinidi wonpo 'bho -Lago'o 'yigbeyi, 'wa 'gwlidee-e ''tii-o'o.

XIV Nyu -lruu-u koo'o-o ''wigbakuo'a 'bhlukpa. -Bho un 'won -Lagowlu 'bo o, 'nno 'kmu 'mu'a ''wlili-e, 'tunuli -ke 'gwlutiporo-e-e ''su-o 'wa -polu ''yi 'le un-u 'mate ne'o. 'E di un se 'bhe e un 'ke e 'bho ''du 'le un 'ke kpli ''yizizia -ziaka.

XV Nyu -yu -ni'a 'bho koo'o-o 'bhlukpazee. -Bho u-bu nyu 'mnu 'won -Lagowlu 'bo o, un-u 'kpon -e ti -gli, un-u 'ku-o ''gwli, 'le, -ka e 'le'e e, un-u nu'o -kaa.

**Zezii 'po-o ''nape ''kpi'a ''yi
(Maaki 4:21-25)*

XVI *Zezii 'gw-e-e -antanyiyi'a gbaze ''yi. O nu'a -kaa, o 'po-o ''yi -lee 'le o na: -Bho nyo ce ''nape ''yi, nyo-o ''jrii 'ne-e -solu ''yiti-ae, -ale nyo-o ''du -e -gbagbu 'zo'o? -Gba! Nyo'o nu e -kaa. Nyo-o

'de -ε -da -tε'ε ya ti 'le nyu-u pa'a 'le -budu 'li, un-u 'ye'e ti.

XVII 'Ka 'mnɔ ɔ, 'ka-a, wlu 'wee 'bhle'a 'zɔ, ɪ-ɪ 'ye gbɔ-zε mu. ɪ-bɪ wlu 'mni, 'ya 'zɔ 'ka-a: Wlu 'ɪn-ɪ za'a 'mu, a'ba 'wɪn ɪ 'muti -ziaka. -Bho 'wla a-a 'ye -ɪ 'muti'wɔn -mu.

XVIII 'E dɪ, wlu 'ɪn-ɪ za'a amu -bodɪ 'mu, a po ɪ -lokui 'le a 'ke ɪ -pɔɔ ti-de! -Gblee, 'ε dɪ'a kpe ɔ de'o 'le ɔ na: -Yɔ 'bhle'a ε, -ɔ nu 'nε lbhu, -Lagɔ-ɔ 'nyɪ -ɔ -lrεε, 'le, -yɔ 'bhle'a -toope, -ɔ de 'ε ti, ɔ-ɔ 'zɔ -ɔ ε kwa 'mu 'wee 'le ɔ-ɔ bɔ'o.

**Zezii'a 'lotu'a "nynuu -ke 'ɔ 'lotu
(Matiee 12:46-50; Maaki 3:31-35)*

XIX ɔ -nɪ -wlunamu, 'le 'ɔ 'lotu -ke 'ɔ 'lotu'a "nynuu 'we 'ye yi. Un yi'a 'bho "piemu, un -nyna'a-a ti nyu'a "yidie'ε dɪ.

XX Nyɔ -lue nu'a -kaa, ɔ 'nyni-e *Zezii li 'le ɔ na: Po -lokui, -a'a 'lotu -ke -a'a 'lotu'a "nynuu -nɪ'e-e 'bho "piemu. 'Innu 'la'a -ɪnu.

XXI 'Le Zezii 'ye nyu-u -nɪ'a 'bho 'ɔ "troli 'tmu 'le ɔ na: Nyu -yu po'a -Lagɔ'ɔ wlu -lokui 'le -u nu'a 'ɔ 'gwɔdɪ, 'ɪnu 'mo-o 'an 'lotu -ke 'an 'lotu'a "nynuuɪɪ.

**Zezii 'kaa'a-a -bibie 'mu
(Matiee 8:23-27; Maaki 4:35-41)*

XXII Zɔ -lue 'zɔ, *Zezii -ke *'ɔ -namu 'kpa-a 'le gɔɔ 'li 'le ɔ na: 'An -namu-a, -a cε -badaklagba -nεε, -a 'ke 'kpɔkpɔ-u -nɪ'a 'lelaa "kpi mu. Un nu'a -kaa, un 'kpa-a -jeyi,

XXIII Un -nɪ munamu 'le Zezii 'ye "nynɔɔ 'mu 'kpa. -Bibie nu'a -kaa, 'bho -gbaa -lue 'mu, ε yi-o'o "vuu, "vuu! "ni-i cε'ε 'plan, ε-ε 'kpa'a 'le gɔɔ

'li -wou, -wou! Zezii -ke 'o -namu -nu'e-e 'memεε -ke 'pυnpυan'a 'nynumu, -εkedımaa, ε -sie'e 'bho-o -toope 'wa golu 'ke ''ni ''yi.

XXIV -Gblee, 'le Zezii'a -namu 'ye o 'to linyini, un 'ye o ''nynoo 'mu -za 'le un na: -Yeee! -A'ba -Koyi, Zezii, -a -nu'e-e 'menamu! -In 'ye li-o, o -so'o ''nynoo 'mu a, o 'kaa'a-a -bibie -ke ''ni 'mu 'le o na: A 'bho! I nu'a -kaa, ι 'bho-o'o blenyi!

XXV 'Le o na 'o -namu -bodı: A -see 'inmu 'gwlide 'maae? -Stanyi nu'a -kaa, ε kpun -u'o tenyi, won 'mu -u ti 'le 'wa ''se-ε dede'e -dede -kaa ti: -Wooo! Nyunyoo 'ce yeε 'ka-a, -o -zi'e ''ni -ke -bibie won 'le -o -ke wlu ι-ι ''du'o 'bho'a!

*Zezii 'nu-o nyukpasu -lue ''nyinyinidi'a -zuzu 'mu ti

(Matiee 8:28-34; Maaki 5:1-20)

XXVI *Zezii -ke '*o -namu -so'o Galileebhlukpa 'kpi, 'le un 'ye ''ni ce, un 'ye 'bhlukpa -lue -lrεε -ke ε gege'a ''yi un-u 'la'a Gelazeniεε'ε ''kpi nyini.

XXVII O 'dre-e golu 'li'a dı, nyo -lue-e -de 'ka 'le ε-be 'bhlukpa 'mne ''kpi'a -gwlo -lue 'mu yi 'o -jeyi. O-bo nyo 'mno 'bhle-e ''nyinyinidi'a -zuzu 'mu. 'We -koo'o 'o ''kpi 'kpa a, 'o -pa -bana 'mu, 'o 'muu -budu 'li: 'le zokogwlii 'mu o-o de'o.

XXVIII O 'ye'a Zezii li a, o ''wo-o'o, o 'ye o 'kolri ''yigbeyi glu po, 'le o na: Zezii, -Lago -nu'a 'le yaku 'li'a ''yu, leedu 'un -ke -un 'bhle? 'Inmo bhade -inmu li, -a'a 'yee -nu 'inmu 'kle -le!

XXIX Zezii-i 'nu-o ''nyinyinidi'a -zuzu ti'a dı, o-o za'a wlu -nεε 'mu. -Gblee, ε-be -zuzu 'mne-ε 'so-o ''bhle kpe'ε -dadudu. Un-u 'po-o 'o bhı -ke suı 'mu gbloko, 'le o -kaa ti-na. -Bho un nu -kaa a,

o-o ci -i'o 'le 'nyinyinidi'a -zuzu-u kpo 'o 'musa
"kpi.

XXX O-bo nyukpasu 'mno -za'a wlu 'mne 'mu a,
'le Zezii na: -A'a 'nyin -me'e? O na: 'Inmo 'mo-o -
gbogboyoko. "Nyinyinidi'a -zuzu po 'o 'mu -die'e-
e "yi'a di o 'le'e -kaa.

XXXI 'Le i-bi -zuzu 'mni 'ye Zezii 'gbε kwa 'mu
ce 'le i na: -A-bu bhade -inmu li, -dogwigbaa-a
-de'a 'bho ti -a'ba di, -a'a po -amu 'le 'ε 'limu -le,
-a -kaa 'kle 'ye!

XXXII -In 'ye li-o, 'bho 'mno'o 'troli, 'le -gogo
"kpi, 'le-e -gwlobhee'a -dugbadonu -ni'o 'le i-i li'e
ti. 'Le 'nyinyinidi'a -zuzu -ni'a nyo 'mno 'mu na:
Zezii, -a-bu bhade -inmu li, "tayi -amu "yiti -a 'ke
-bhee-e 'ni'aa 'mu pa! 'Le o 'ye 'won.

XXXIII I-bi -zuzu 'mni nu'a -kaa, i 'wlu-o nyo
'mno 'mu 'le i 'ye -bhee 'mni 'mu pa. 'Bho -gbaa
-lue 'mne 'mu, -bhee gbugbluo'o, 'innu 'wlu'o 'le
-gogo "kpi, -i 'kpa'a "nuko, -i 'me'o 'wee;

XXXIV Nyu-u fuo 'ni li, un 'ye'a le-ε zi'a li a, un
ple-o'o un 'ye 'le gwlo 'mu -ke -jrigbi "yi wlu kpa.

XXXV 'Ya "di nyini'a 'le a, nyu 'yi-e 'bho 'bi
tiyenamu. Un -ka 'bho-o nyini, nyukpasu 'bhle
'ka 'nyinyinidi'a -zuzu -dudu 'mu -de'e-e 'bho
Zezii'a "troli ti, o -pa'a-a -bana 'mu 'le o yi'e 'o
nyunyokpli 'mu le. Un nu'a -kaa "see, -sianyi
kpun -u'o Zezii'a wonku'e'e di.

XXXVI Nyu -yu 'ye'a 'ya da -zu 'u-u -ka o
'pupun'a 'muti -bodi 'mu.

XXXVII -Sianyi 'kpun-o Gelazeniεεkomu tenyi'a
di, un bhade'e Zezii li o 'ke 'wa 'bhlu'kpa "kpi
'wlu. O nu'a -kaa, o-o 'kpa-a golu 'li o 'ke 'o "bhli

le mu.

XXXVIII -Da ɔ -nɪ'a 'le 'kpanamu a, nyukpasu 'nyinyinidɪ'a -zuzu 'da 'ka 'mu na: Zezii, 'inmɔ bhade -inmu li, 'in 'bɔ-ɔ ti, 'in -ke -in 'ke -na. ɔ 'lɛ'ɛ -kaa, Zezii -see 'wɔn ɔ -ke ɔ 'ke mu 'le ɔ na:

XXXIX Mu -in 'bhli le! -Ka -Lagɔ 'pɔɔn'a -inmu, -in 'ke -kaa -a'a 'bhlimu 'tmɔɔ. ɔ-bɔ nyɔ 'mɔɔ yi'a le, ɔ 'tmɔɔ'o-o ɔ gwɔ 'mu'a nyɔ 'wee -ka Zezii nu ɔ -zɛɛ 'lruli.

Zayilisi'a 'yunynaakpu -ke 'nynaakpu -lue-e 'tv'a *Zezii'a -bana li

(Matiee 9:18-26; Maaki 5:21-43)

XL -Gblee, *Zezii nu'a -kaa, ɔ 'mu-o Galileebhluɔpa 'kpi le. ɔ -ka 'bho 'kpuɔpu 'kpi-i nyɪni, ɔ -yɛ'ɛ 'bho-o nyɔ'a -dadudu, un 'yi -ɔ -jeyi, 'le un-u fuo 'nɔ wɔn.

XLI Nyukpasu -lue un-u 'la'a Zayilisi 'ye-e Zezii li, 'le ɔ 'ye ɔ linyɪni. *-Lagɔwlu'a licɪaanbudu 'li'a -klagba mo'o. ɔ nu'a -kaa, ɔ -gble'e-e Zezii bhɪ gbo 'le ɔ na: 'Inmɔ bhade -inmu li, yi -a 'ke 'in 'bhlibhlegbo mu.

XLII 'An 'yunynaakpu'a 'dɛ -lue -ke -zɔun 'bhɛɛ'ɛ -zɔun -bue 'yɔ 'sɔn, 'tɔnɔ -nɪ'e 'menamu, -in 'ke u 'pɔɔn.

ɔ po'a wlu -nɛɛ ti 'sɛɛ, ɔ -ke Zezii 'kpa-a ɔ 'bhli'a -jeyi, 'le nyɔ-u -nɪ'a 'bho-o 'tutu'o -tutu 'le.

XLIII -In 'ye li-ɔ, nyɔ 'mnu'a 'klumu, 'nynaakpu -lue-e -nɪ'e 'le, 'le -zɔun -bue 'yɔ 'sɔn 'li un se 'kpa 'yi'bhle. -Genplu 'lbhu u'o. 'Wa 'wlilɪ'a klɛ -gwɛ -nɪ'e-e 'gipomu'a -dadudu gbo 'le un -see 'pɔn.

XLIV U-bu 'nynaakpu 'mnu nu'a -kaa, un zɪza'a-a nyɔ 'yiti, un 'ye Zezii linyɪni 'le un 'ye ɔ -bana

lemu li'tu -ni. Un nu'a -kaa, 'bho -gbaa -lue 'mu
'wa 'we 'bho-o'o.

XLV 'Le o na: Yoo 'tu'o 'inmu li'a? Nyu 'wee
depo'o 'le 'Pielu na: 'An -Koyi, nyu-u ''tutu'a 'le,
-a'a 'ye u li, 'le -a dede'e ti'a?

XLVI 'Le Zezii na: -Gba! Nyu-o za'a di -o 'tu'o
'inmu li, -ekedumaa, 'mutikukue-e -ni'a 'u 'mu,
e 'puun'o-o o-bo nyu 'mno.

XLVII U-bu 'nynaakpu 'mnu yibo'o-o na u-bu o
'si'e 'nyu. -Stanu nu'a -kaa, e kpu -u'o, un-u
titre'e-e li, un 'ye 'o ''yigbeyi 'kolri glu po, 'le, le
-ke di un 'tu 'o li, 'le, -ka un 'puun'a -nalo, un 'ye u
nyu 'wee'a ''yigbeyi 'mu-za -ni.

XLVIII 'Le o na: 'An ''yu, a 'de-e 'inmu ''gwli'a
di, a 'puun'o. A -za -polu ti, a 'ke mu!

XLIX O -ni -kaa -wlunamu 'le nyu -lue 'ye 'le
Zayilisu'a ''bhlibhlegbo 'mu-so, 'le o na: Zayilisu,
-a'a -sta -ni -a'ba -Toyi -le bhuhuyiti! -A'a ''yu
'me-o'o.

L O-bo nyukpasu 'mno po'a wlu 'mne ti a, 'le
Zezii na: Zayilisu, -za -polu ti, de -Lago ''gwli, 'le
un 'ke 'puun.

LI O nu'a -kaa, o -so'o 'mu-e, o -ke Zayilisu 'ye
'o ''bhlibhlegbo -vuka kpa. Un nyu'a 'le a, o -see
'won o -ke nyu 'ke 'le Zayilisu'a -budu 'li pa, -bho
e -se *'Pielu-e, *'Zaan-e Zaaku-e, Zayilisu -ke ''yu'a
'lotu'a ''se.

LII Nyu 'wee -ni'a 'bho ''bhlegbo-o ''vi-o'o 'le un-
u 'wla'a 'wa 'betu 'kpu 'li tenyu. 'Le Zezii na: A'ba
'vi -le! Un -ni'e-e 'munamu, un -see 'me!

LIII O -za'a wlu 'mne 'mu a, u-bu nyu-u -ni'a 'bho
yibo'o-o na un 'me-e'e di, un nu'a -kaa -glalaa! un
'cuse no'o.

LIV -Gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpɔn-o 'nynaakpɔdraa 'mnu'a sɔ, ɔ 'ye "wɔ 'le ɔ na: 'An 'yu, a -sɔ 'mɔ!

LV 'Bho -gbaa -lue 'mne 'mɔ, ɔn -sɔ'ɔ-ɔ 'menynɔɔ 'mɔ 'le ɔn 'ye 'mɔ-sɔ 'le ɔ na 'yu'a -kɔkɔmɔ -bodɔ: A "nyɪ ɔ lililɛ ɔn 'ke li!

LVI -Tɔɔ nu'a -kaa, ε "maa nu-o'o tenyɪ 'le ɔ 'ye ɔ -kaa 'tmɔ: I-bɪ dɪ -nɪ, nyɔ'ɔ 'wɪn ɪ 'bɔ -le" a!

IX

**Zezii 'lbho-o *'ɔ -namɔ -bue 'yɔ 'sɔn
(Matiee 10:5-15; Maaki 6:7-13)*

I ɔ -lue 'zɔ, *Zezii 'la-a *'ɔ -namɔ -bue 'yɔ 'sɔn, 'le ɔn 'ye "lru'gbɔɔ. 'Bho-o ɔ "nyɪ -nɪ 'nu ɔ wɔnkue ɔn 'ke "nyinyidɔ'a -zuzu -nɪ'a nyɔ 'mɔ tinu 'le ɔn 'ke "gwizimɔ 'pɔɔn.

II ɔ nu'a -kaa -lɛɛ ε, ɔ 'lbho -ɔ gwɛ "kpiti ɔn 'ke -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔ'ɔ "dɪzɪgɪ 'mɔ-za, 'le ɔn 'ke "gwizimɔ 'pɔɔn.

III 'Le ɔ 'ye ɔ "dɪ 'mɔ "du: -Bho a -ka mu, li -yɪ "sri'a amɔ "yi, a "luo 'ya "sɛ 'mɔ. A'ba 'bhle -kɔɔtu -le, a'ba 'bhle badu -le, a'ba 'bhle lililɛ -le, a'ba 'bhle mɔni -le, a'ba dede -banɪ 'sɔn "kpi -le!

IV -Bho a nyɪ -gwɔ -lue 'mɔ 'le nyɔ 'ke amɔ -jeyi -za a, a -de 'bho ɔ "sɛ'ε "bhlegbo ti 'le a'ba mumunɔɔ 'ke nyɪ.

V -Bho a nyɪ -gwɔ -lɛɛ 'mɔ 'le 'bho'a nyɔ -see 'wɔn ɔn 'ke a'ba 'lɪkpɔ kpɔn a, ε-bɛ gwɔ 'mne, a -sɔ 'bho 'mɔ! -Bho a -ka mu, a 'gbɔɔ 'bho'a "piplee-e -nɪ'a a'ba -bhopɪ li: 'unne 'ke ɔ -tɔ na ɔn -ke -Lagɔ 'bhle -ɪ'o.

VI ɔ gwɛ'ɛ -wluwlua 'yi a, 'le un 'ye 'mu-so, un 'ye -jeyi 'kpa, 'le un-u ple'e Galileebhɔkpa 'kpi'a gwɛ 'yiti. I-bi gwɛ 'mnu 'mu un-u za ni'e -Lagɔ'ɔ nyu'a -kɔkɔ'ɔ "dizigi 'mu, 'le un-u 'pɔun'o "gwizimu.

Nymɔ "si-e *Elɔɔɔɔ 'gwɔ

(Matiee 14:1-12; Maaki 6:14-29)

VII-VIII -Gblee, Galilee'a 'bhɔkpayowli *Elɔɔɔɔ 'wɔn'ɔ i-bi "di 'mnu 'bɔ ɔ, nyu'a -dadudu na 'bho *Zezii'a damu: *'Zaan Batiisu -sɔ'ɔ-ɔ glu, ɔ 'yi-e 'nɔɔ 'kmu 'mu le. Nyutɔɔ na: -Lagɔwlu'a 'mutizamɔ -ni'a -benyi, 'wa -lue-e -sɔ'ɔ glu, 'unɔ yi'e 'nɔɔ 'kmu le, 'le -lruɔ na: -Lagɔwlu'a 'mutizayi *Elii -ni'a -benyi, 'unɔ 'daa'a -amu 'zɔ. 'ɛ di nymɔ "si'e Elɔɔɔɔ 'gwɔ.

IX 'Le ɔ na: 'In 'po-o nyu 'srɔ, un 'ye 'Zaan Batiisu 'lru "yice. Nyɔ -ke "kpidi 'un-u 'wɔn'ɔ -laa 'bɔ 'le, 'ɔ nyɔtu'a 'nyu -mɛ'ɛ? 'Le ɔ-ɔ 'bɔ'ɔ ti ɔ 'ke Zezii 'ye.

**Zezii "nyu-e nyu'a "dui -bue "dui 'sɔn -gwɔ
bue lilia*

(Matiee 14:13-21; Maaki 6:30-44; 'Zaan 6:1-14)

X -Nɔɔ gbɛ zi'a a, *Zezii'a -dalbhomɔ -sɔ'ɔ-ɔ -gwɛ -ke 'mu un mu 'ka, 'le, li un nu'a a, un-u zɔ 'ɔ 'ya "di. Nyu'a 'yidie'ɛ di 'le ɔ na u -bodɔ: -A mu -dagbɛ cɛ'ɛ kpɔ. 'Le ɔ -ke un 'ye -gwɔ -lue un-u 'la'a Besayidaa -bhoga -mu -ni.

XI U-bu nyu-u -sie'a 'bho 'ye'a 'wa mumua 'bi a, un -sɔ'ɔ 'mu-ɛ, un 'ye u kli mu. Un nyu 'ɔ gbo a, ɔ kpun -u'o -gli: ɔ-ɔ 'zu -u -Lagɔ'ɔ nyu'a -kɔkɔ'ɔ "dizigi -bodɔ 'mu, 'le ɔ-ɔ 'pɔun'o "gwizimu.

XII 'Yrv -nɪ'e-e tikpanamʊ'a dɪ, *'ɔ -namʊ -bue 'yɔ 'sɔn nɪni 'ɔ li 'le ʊn na: -Nɔɔ zi-o'o 'le 'nɔɔ cɛ'ɛ kpɔ. 'ɛ dɪ 'tmʊʊ nyʊ -nʊʊ ʊn 'ke gwɛ -ke -jrigbɪ -nɪ'a -laa'a ''tɾoli mu ʊn 'ke 'wa lililɪ -ke 'bɪ ti'bɔ.

XIII 'Le ɔ na: A'ba ''bhi ''nyɪ ʊ lilia! 'Le ʊn na: ''Flɛɛ -muu -ke zmi 'sɔn 'tɪn -a 'bhle'o. -In 'yɪbha-o'o -a 'ke ʊ-bʊ nyʊ 'mɪnʊ'a lilie denamʊ mu'a?

XIV -Gblee, 'wa ''klumʊ'a nyukpasi'a ''sɛ 'bhɛɛ'ɛ-ɛ ''dui -bue ''dui 'sɔn -gwɪɪ -bue, 'le ɔ na: A de 'wa nyʊ'a -gwɪɪ 'sɔn nyʊ bue'a ''papa ti!

XV 'ɔ -namʊ ''du-o 'bho 'ɔ wlu 'le ʊn 'ye ʊ -kaa tide.

XVI -In 'ye li-ɔ, ɔ nʊ'a -kaa, ɔ ''luo'o-o ɪ-bɪ ''flɛɛ -muu -ke zmi 'sɔn 'mɪnɪ 'mʊ, ɔ popo'o-o 'le yaku ''yi, ɔ 'ye 'ya dɪ -Lagɔ ''sɛɛ po, 'le ɔ 'ye ɪ -jɪɛ ''yi ticɪɛ -nɪ 'le ɔ 'ye ɪ 'ɔ -namʊ ''nyɪ, ʊn 'ye ɪ ʊ-bʊ nyʊ 'mɪnʊ ''yiti'gblee.

XVII 'Wa 'wee nʊ'a -kaa, ʊn li-o'o ʊn 'ye lbho 'le lililɪ 'ye ti-sie. ''Flɛɛ -ke zmi'a kotɪ -sie'a ti, ʊn 'tɪtɛ 'nɪ ti a, ɪ ''yi-e -cɪɪ -bue 'yɔ 'sɔn.

*Piɛɪ na *Zezii 'mo-o *Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pʊʊn'a nyʊ

(Matie 16:13-21; Maaki 8:27-30)

XVIII Zɔ -lue 'zɔ ɔ, *Zezii-i 'po-o -Lagɔ wɔn gbo 'le *'ɔ -namʊ -nɪ'e 'bho 'ɔ ''tɾoli. ɔ gwɛ'ɛ ''yi a, 'le ɔ 'ye ʊ tidede: 'An -namʊ-a, -bho nyʊ -ka 'an ''kpɪdɪ 'mʊ-ʊza 'le, ʊn na 'yɔɔ 'ɪn ''du'a?

XIX 'Le ʊn na: Nyʊ na -ɪnmɔ 'mo-o *'Zaan Batiɪ, tɔɔ na -Lagɔwlu'a 'mʊtizamʊ -nɪ'a ti -benyɪ, -ɪnmɔ 'mo-o 'wa -lue-e -sɔ'ɔ glu, 'ɪnmɔ yi'e 'nɔɔ 'kmʊ 'mʊ le, 'le -lrvʊ na *Elii -ɪn ''du'o.

XX 'Le ɔ na: -Bho ε 'du a'ba ''bhi -bodɪ 'le, 'yɔɔ 'ɪn ''du'a? 'Le *'Piɛɪ na: *-Lago'ɔ 'Bhozayi ɔ 'pɔɔn'a nyɔ, 'ɪnɔ -ɪn ''du'o.

XXI ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, 'le Zezii 'ye 'ɔ -namɔ ''yikmaka ''dɪ 'mɔ ''du 'le ɔ na: A'ba 'wee, wlu -nɛɛ, a'ba -zɛ ε 'bho nyɔ'a ''yigbeyi 'mɔ -le''a!

**Zezii -za'a-a 'ɔ 'mɛmɛdɪ -ke 'ɔ glusɔdɪ 'mɔ
(Matiee 16:22-28; Maaki 8:31-9:1)*

XXII -Kaa ɔ 'tmɔɔ nɔ'o -kaa -lɛɛ: Lɪ -Lago 'wɔn'ɔ -ɪ 'ye'a 'ɪnmɔ -bodɪ -yi mɔ, 'ɪnnɪ 'ka-a: 'ɪnmɔ *'Nyunyɔ'ɔ ''Yu, 'ɪn-ɪ 'ye-e 'kle 'ye -mɔ tenyi. *-Lago'ɔ 'sragazamɔkɪgbi-e *'ɔ gba'a yibomɔ -ke *'Zuifu'a -zigletumɔ -lɔɔɔ-ɔ -nɪ'a 'bho-o 'ye-e 'ɪnmɔ -vu -mɔ. Un-ɔ 'ye-e 'ɪnmɔ 'lbha -mɔ 'le 'ɪn 'ke 'mɛ. -Bho 'wɪ 'sɔn, 'ɛ tanzɔ -Lago'ɔ 'ye-e 'ɪnmɔ glu -za -mɔ 'le 'ɪn 'ke ti-nɪ -lɛɛ.

XXIII 'Le ɔ na nyɔ'a klɛ-ɛ po 'ɔ -lokui -bodɪ: Nyɔ -yɔ 'bɔ'ɔ ti ɔ 'ke 'ɪnmɔ ''srii 'le 'ɪn -ke ɔ 'ke -na ''kɔmɔkɔmɔ, -yɪ 'ma-a 'ɔ ''bhuo'a 'gwlɔdɪ, ɔ po ɪ ti, ɔ 'ke -Lago'ɔ nɪ nɔ, 'le ɔ 'wɔn zɔ''o zɔ ɔ 'ke 'kle 'ye kplokplo 'le ε-bɛ 'kleyɛɛ 'mɛɛ 'mɔ ε 'bhɛɛ'o nyɔ 'ke ɔ 'lbha ɔ 'ke 'mɛ 'le ε 'ke ngazemɛmɛɛ'ɛ ''bhuoaka ''du.

XXIV Nyɔ -yɔ'ɔ zi'a 'ɔ ''bhuo'a tinɛ'ɛ dɪ, -ɔ sta'a 'an dɪ kplokplo 'le ε 'ke 'ɔ 'mɛnamɔ nyɪni, 'ɔ nyɔtu 'ke 'pɔn 'bho -Lago'ɔ ''yigbeyi. Nyɔ -yɔ zi'a 'ɔ ''bhuo'a tinɛ'ɛ dɪ 'le 'kmɔ 'mɔ'a lɪ 'li, 'ɔ nyɔtu 'ke 'mɛ 'bho -Lago'ɔ ''yigbeyi.

XXV -Gblee, -bho -ɪn ''du 'nɔɔ 'kmɔ 'mɔ'a 'gagalɪ 'wee'a 'yeyedɪ 'le -ɪn 'ke 'mɛ 'bho -Lago'ɔ ''yigbeyi 'le, leɛɛ -ɪn 'ye'e 'tɔ 'bho'a?

XXVI 'In-ı 'tmuʃ'o amu-ε, zo -lue 'zo 'unmo *Nyunyɔ'ɔ 'Yu-u 'ye-e 'an -tita -Lago gbo 'wlu -mu 'le 'un 'ke 'nɔɔ 'bhlɔkpa 'kpi yi. 'Le 'unmo Zezii-e, 'an -tita -Lago -ke ɔ gbo'a -dalbhomu ɛ'ε kɔ'ɔ 'nyɪ'a 'yibhɛɛɛ 'mu 'un-ı 'ye -yi -nı mu. 'E dı a'ba depo 'unmu 'yi -le 'bho nyu'a 'yigbeyi! A -flo nu 'an wlu 'yiti, 'le a 'ke u 'tmuʃ! -Bho 'un yi a, nyɔ -yɔ 'ye'a 'unmu 'yidepo mu, 'un -see 'ɔ dı -zi yi, 'un-ı 'ye -ɔ 'yidepo -mu -lrɛɛ.

XXVII A 'ye li-ɔ, -ziadı 'un-ı za'a amu -bodı 'mu, a-bu -nı'a -laa, a'ba 'klumu'a nyu -lrɔu -see 'mɛ yi 'le -Lago'ɔ nyu'a -kɔkɔ'ɔ -nɔɔ 'ke nyɪ 'le un 'ke 'ε da 'ye.

**Zezii'a -namu 'ye-e 'ɔ 'yigba'a -vlavlı 'bhɛɛ'ε 'ɔ 'nyɪ 'yi li
(Matiee 17:1-8; Maaku 9:2-8)*

XXVIII *Zezii -za'a ı-bı dı 'mnu 'mu, 'wı ɔ nu'a 'bho 'ε 'kpi, ı 'bhɛɛ'ε-ε -mɛɛsɔn, 'le ɔ 'ye *Pieli-e, *Zaan -ke Zaaku 'mu'luo, ɔ -ke un 'ye 'le tru -lue 'kpi 'ya ɔ 'ke *-Lago wɔn gbo po.

XXIX ɔ -nı -Lago wɔngboponamu, 'bho -gbaa -lue 'mu 'ɔ 'yigba-a vlan-o'o, 'ɔ -banı 'plu-o'o 'le ı-ı vlan'o tenyı -lrɛɛ.

XXX-XXXI -Gblee, ε-be -gbaa -lue 'mne 'mu, -vlavlı -sɔ'ɔ 'le yaku 'yi, -Lagowlu'a 'mutizamı -nı'a -benyı, *Elii -ke *Moyiızı, 'le ε 'mu, 'le-e un 'da -nı'o, 'le un -ke Zezii-i wlu'o. -Ka -Lago 'ybha'a ɔ 'ke 'mɛ 'le Zelizalɛɛmu, 'ya dı un -ke ɔ-ɔ za'a 'mu.

XXXII Dı -nı-ı zi'a -kaa, 'Pieli -ke *'ɔ -namu -lrɔu -u 'mu-o'o tenyı. Un nu'a -kaa, un -sɔ'ɔ-ɔ 'nyɪnɔɔ 'mu 'le un 'ye Zezii -ke nyu 'sɔn-ɔ -nı'a 'bho 'ɔ

"troli li'ye. 'Le ε-βε -Lago gbo'a -vlavlı 'mnε 'mu
 υn -nı'ο.

XXXIII -Da υ-βυ nyυ 'sɔn 'mnυ -nı'a le munamυ
 a, 'bho-o 'Piεłı -nυ -nı'e Zezii -bodı: 'An -Kɔyi, ε -
 nmɔ'ɔ-ɔ 'yrili -a 'ke 'nɔɔ -de. -A yi-o'ο -a 'ke -pepe
 tan po: -A'a -nε -lue, Moyiizı'a -nε -lue, Elii'a -nε -
 lue. -Gblee, -stanyı 'lbhɔ 'ɔ ɔ, ε -zɔ 'ɔ-ɔ -zuzu 'kpi.
 ɔ 'ka wlu 'mnε 'mu-za a, 'ε dı ɔ -see 'gwlɔtipopo
 tenı.

XXXIV ε-βε wlu 'mnε 'sri 'le 'ɔ wɔn 'mu, 'le -
 druku 'ye 'le yaku 'yi 'wlv, ε 'ye 'wa kle -zuzu
 'lru'jri. Zezii'a -namυ 'ye'a ε-βε -zuzu 'jri 'υ 'lru
 li a, -stanyı kpυn -υ'ο.

XXXV -In 'ye li-ɔ, wlu -lue nυ'a -kaa, ε 'wlv-o 'le
 -druku 'mnε 'mu, ε na: 'An 'yu'a 'dε -lue 'ın -za'a
 'bho, 'ınnɔ 'ka-a! 'ınnɔ 'mo-o Zezii, a po ɔ -lokui!

XXXVI -Wluwlu -nεε -gwε'ε 'le yaku 'li 'yi, 'le
 Zezii'a -namυ 'ye tigbυgbυ. Un -see nyɔ li'ye -
 bho ε -se Zezii'a 'sε -ke υn -nı 'bho. -ε -sɔ'ɔ 'bho
 ε-βε -nɔɔ 'mnε 'kpi, -ε -ye'ε 'ɔ glusɔnɔɔ -ke 'ɔ -
 Lago gbo'a munamυ, dı'a kle -ke -da υn 'ye'a -laa
 a, υn 'muu 'nı-ı wɔn.

**Zezii 'pυvn'ο-o "dana -lue-e 'bhle'a
 "nyinyınidı'a -zuzu 'mu*

(Matiee 17:14-18; Maakı 9:14-27)

XXXVII Zɔ zı'a a, *Zezii -ke *'ɔ -namυ -sɔ'ɔ-ɔ 'le
 trı 'kpi. Un -ka 'bho 'ε 'zɔ-ɔ nyıni, nyυ 'gbυυ'ο-o
 'lru 'le υn-υ fuo 'nυ wɔn.

XXXVIII -Gblee, 'le 'wa 'klumυ, 'le-e nyɔ -lue
 'wlv'ο, ɔ 'ye 'wɔ 'le ɔ na: 'An -Tɔyi, 'ınmɔ bhade
 -ınmυ li, -gbυ 'an 'yu ya. 'An 'yu'a 'dε -lue mo'ο.

XXXIX ɔ se 'kpa 'yi'bhle. ɔ 'bhle-e 'nyinyinidi'a -zuzu 'mɔ. -Bho 'ε letu 'wɔ 'bhle, 'bho -gbaa -lue 'mɔ ε-ε 'wɔɔ nɔ-o'o, ε-ε 'tutu 'nɔ-ɔ ti tenyi 'le -fɔn-ɪ yi 'ɔ wɔn. -Bho ɔ 'ke -gbaanamɔ le mu, ε-ε siɑ ni nɔ-ɔ'o yrubhe!

XL 'An 'yu 'mno, 'unno -ke 'ɪn yi'o, 'ɪn 'ye -a'a -namɔ libhade, 'nyinyinidi'a -zuzu -ni 'nɔ 'mɔ, un 'ke ε tinu 'le un se ε 'bhεε.

XLI ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'le Zezii 'ye -kaa 'ɔ -namɔ -ke nyɔ -lrɔɔ-ɔ -ni'a 'bho 'yi'lε: -Wooo! Abɔ -pɔɔ'a 'yikmumɔ -ke dɪ -nyini'a 'yrili, a -see 'ɪnmɔ 'gwlɪde ke! Bhubhuyiti'a dɪ 'ɪn-ɪ siɑ'a -kaa a'ba dɪ kplokplo'a? -Bhlaaka a 'ke 'tɔ ti'wɔn'ɔ? 'Le ɔ na 'yu'a -tɪta -bodɪ: -Ya 'ɪnmɔ 'yuyigbe!

XLII -Da ɔ-bɔ 'yu 'mno -ni'a Zezii linyninamɔ a, 'nyinyinidi'a -zuzu 'tutu 'nɔ-ɔ ti 'gagwloka 'le ε 'ye ɔ tibhla, 'le Zezii 'ye 'nyinyinidi'a -zuzu 'lruli'płaan 'yikmaka 'le ɔ na: "Nyinyinidi'a -zuzu, 'dɔ ɔ 'mɔ! 'Le ε 'ye ɔ 'mɔ 'da, ɔ 'ye 'pɔn 'le ɔ 'ye ɔ 'ɔ -tɪta -jeyi 'nyɪ.

XLIII -In 'ye li-ɔ, nyɔ 'wee -ni'a 'bho a, un 'ye'a -ka -Lago'ɔ 'nyɪ 'bhε'ε 'yi 'le -ka ɔ ku'a wɔn li a, wɔn 'mɔ -ɔ ti.

*Zezii -za'a-a 'ɔ 'mεmεdɪ -ke 'ɔ glusɔdɪ 'mɔ -lrεε

(Matiee 17:22-23; Maaki 9:30-32)

-Gblee, h'a kle *Zezii-i nu'a a, ɪ-ɪ 'ma-a nyɔ'o nyɔ wɔnti'a dɪ, ɔ na *'ɔ -namɔ -bodɪ:

XLIV Dɪ 'ɪn-ɪ 'ye'a amɔ -bodɪ 'mɔ-za mɔ 'traamɔ, a po ɪ -lokui 'tɪn! A -gblee, 'ɪnmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu, un-ɔ 'ye-e 'ɪnmɔ nyɔ -jeyi 'nyɪ -mɔ 'le un 'ke 'ɪnmɔ 'lbha 'ɪn 'ke 'mε.

XLV ɔ 'lɔ 'v -kaa 'yi, ɔn -see 'ɔ wlu'a 'zɔ 'muti'wɔn. -Lagɔ'ɔ 'bhuo-o 'zize nɛ 'v 'yrili 'le ɔn -see ɛ 'muti'wɔn. Nymɔ-ɔ 'si 'v 'gwlu'a dɪ, ɔn -see 'ybha ɔn 'ke ɔ tidede.

**Zezii'a -namɔ na: Yɔɔ 'mo-o -a'ba -klagba'a?
(Matiee 18:1-5; Maaki 9:33-37)*

XLVI Zɔ -lue 'zɔ, *Zezii'a -namɔ 'kpa-a 'bho 'le ɔn-v depo'o, ɔn-v nu'o, na: -Da -a'ba 'klumɔ 'traamɔ 'le, yɔɔ 'mo-o -a'ba -klagba'a?

XLVII Dɪ 'wa klɛ-ɛ popo'a 'gwɔti, ɔɔ yibo nɪ-t'o. 'ɛ dɪ ɔ 'la'a 'yuyigbɛ -lue 'le ɔ 'ye ɔ 'bho 'ɔ 'trolli ti-nyna.

XLVIII 'Le ɔ na: Nyɔ -yɔ 'wa 'la'a lɛ -ka ɔ-bɔ 'yuyigbɛ -nɔɔ, ɔ kpɔn'a 'ɔ nyɔtu -gli 'an dɪ, 'ɪnmɔ ɔ kpɔn'o. 'Le nyɔ -yɔ kpɔn'a 'ɪnmɔ -gli, ɛ -se 'an 'sɛ ɔ -kpɔn -kɔtɪ 'sɔn -ko. 'An -tɪta -Lagɔ lbho'a 'ɪnmɔ, 'ɪnnɔ ɔ kpɔn'o -gli -lɛɛ. 'Le a'ba 'klumɔ, nyɔ -yɔ -ya'a 'ɔ 'bhuo 'zɔ, 'ɔ nyɔtu 'mo-o -klagba -ziaka.

*Nyɔ -yɔ -ke a -see'a 'yidede, ɔ-ɔ 'mo-o a'ba -nɔ
(Maaki 9:38-40)*

XLIX *Zezii po'a wlu 'mnɛ ti a, 'le *Zaan na: -A'ba -Kɔyi, -a 'ye-e nyɔ -lue, ɔ -se -a'ba 'klumɔ'a nyɔ -ko. 'ɪnnɔ 'luo'o -a'a 'nynɪ 'mɔ, ɔ -nɪ'e nyɔ 'we 'mɔ 'nyinyɪdɪ'a -zuzu tinunamɔ. 'Le -a 'ye ɔ -kaa 'yi'lɛ: -A'a nu -kaa -le, -ekedɪmaa, -ɪn -se -a'ba 'klumɔ'a nyɔ -ko!

^L'Le ɔ na: A -gblee, nyɔ -yɔ -ke a -see'a 'yidede, ɔ-ɔ 'mo-o a'ba -nɔ. 'ɛ dɪ a'ba 'kaa nɔ 'mɔ -le!

**Samaliibhɔkpa 'kpi'a -gwɔlɔ -lue -see *Zezii'a
'lɪkpɔ kpɔn*

LI -In 'ye li-ɔ, -nɔɔ -ke 'yigwenamɔ *Zezii 'ka yaku 'li mu, ε 'kɔɔ'ɔ-ɔ gbo: 'ε dɪ ɔ 'luo'o 'ɔ -pɔlɔ'a klɛ 'mɔ 'le ɔ na: 'In-ɪ 'mu-o Zelizalɛɛmɔ.

LII ɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'lbho-o 'le 'ɔ nya 'ɔ wlukpamɔ, 'le ɔn 'ye mu. ɔn mu'a 'le ɔn 'ye *Samaliibhlɔkpa 'kpi'a -gwɔlɔ -lue 'mɔ -pa -nɪ, ɔn 'ke 'ɔ yiyia wɔn-fuo.

LIII Zelizalɛɛmɔ -bhoga ɔ-ɔ mu nɪ'a dɪ, ε-bɛ gwɔlɔ 'mnɛ mɔ'a nyɔ -see 'wɔn ɔn 'ke 'ɔ 'lɪkpɔ kpɔn.

LIV ɔ -namɔ, Zaakɪ -ke *Zaan, 'ye'a 'na li a, 'le ɔn na: -A'ba -Kɔyi, -a 'tmɔɔ-o -Lagɔ, ɔ 'ke nɛ 'zɔ po 'le ε 'ke nyɔ 'mnɔ ti-za?

LV 'Le ɔ 'ye 'le ɔ gbo 'bhiti 'le ɔ na: A 'bhle -kaa 'nyinyinaagi 'ya! 'Kla se 'yrili-nmɔ.

LVI 'Le ɔn 'ye 'mɔ-sɔ, ɔn 'ye -gwɔlɔ -lue -lɛɛ 'mɔ mu.

*Nyɔ-ɔ 'bɔ'ɔ ti ɔn -ke *Zezii 'ke -na
(Matiee 8:19-22)*

LVII Dɪ 'mnɪ zi'a -kaa, *Zezii -ke *'ɔ -namɔ -nɪ 'le -jeyi bhɔ 'mɔ -nanamɔ 'le nyɔ -lue na Zezii -bodɪ: 'In 'bɔ-ɔ ti 'ɪn -ke -ɪn 'ke -na, 'ɪn -ke -ɪn 'ke da'o da mu.

LVIII 'Le ɔ 'ye ɔ -kaa 'yi'lɛ: -Toto 'we 'bhle-e 'lipabhie, 'le nɪkpɪ 'bhle'e 'lɔ. -Da 'ɪnmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu 'ka 'kpɔ 'yi -jra -nɪ, 'ɪn se 'bho 'bhle.

LIX 'Le ɔ na nyɔ -lɔɔ -bodɪ: Yi, -ɪn -ke 'ɪn 'ke -na, -a 'ke -da 'wee mu. 'Le ɔɔ na: 'An -Kɔyi, -nyɪ 'ɪn mu. -Bho 'ɪn nmaze 'an -tɪta ti-ɔ, 'le 'ɪn 'ke yi!

LX 'Le ɔ na: Nyɔ-ɔ 'mɛ'ɛ 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi, 'tayi nɔ 'yiti ɔn 'ke 'wa 'mɛmɔ tinmaze. -ɪnmɔ

-yɔɔ, -mɔɔɔ mu, -ɪn 'ke -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ'ɔ dɪ -a'a -bonyunyu -bodɪ 'mɔ-za.

LXI 'Le nyɔ -lɔɔ na: 'An -Kɔyi, 'ɪn 'wɔn-o'o. - Nyɪ 'ɪn mu 'ɪn 'ke 'an -kɔkɔmɔ wlu pɔ 'le 'ɪn 'ke yi 'ɪn -ke -ɪn 'ke -na, -a 'ke -da 'wee mu.

LXII 'Le ɔ na ɔbɔ 'mɔɔ -bodɪ: Nyɔ -yɔ 'kpa'a lbhɔ -nɔnamɔ, -bho ɔ -see 'bho -gwle, 'le ɔ 'ke ε "kpi-tbɛ, 'bho -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔɔɔ ti 'ɔ nyɔtu se 'bhɛɛ ɔ 'ke -Lagɔ'ɔ lbhɔ nɔ.

X

*Zezii 'lbho-o *'ɔ -namɔ'a -gwli tan 'yɔ -bue 'yɔ 'sɔn

I I zi'a -kaa, -a'ba -Kɔyi *Zezii -za'a-a 'bho nyɔ -lɔɔ'a -gwli tan 'yɔ -bue 'yɔ 'sɔn, 'le, -gwle -ke 'mɔ ɔ 'ka mu, ɔ 'ye ɔ 'mɔ lbho 'sɔn 'sɔn 'le ɔn 'ye mu.

II 'Bhlɪkɪ "kpi'a nyɔ-ɔ -flɔ'ɔ -pɔɔ wɔn, -ɔ 'ka -Lagɔ'ɔ "dɪzɪgɪ 'wɔn, -ka nyɔ 'kɔ ɔ -bodɪ 'mɔ-za a, 'ya "yi Zezii pɔ'o 'le ɔ na: Lee -ke -kpaa 'bhɛ'ɛ -kaa "yigbeyi ti -ε -ke ɔmɔ se -kaa "yi-die 'ya-a! 'ɛ dɪ a bhade -kpaayowli li, 'le ɔ 'ke 'ε ɔmɔ -dudu -ya, ɔn 'ke ε ɔɛ, ɔn 'ke ε "glo!

III 'Bho wlu 'mɔɔ'ɛ "kpi ɔ na: A mu! -Ka 'bhlabhli-ɪ -nɪ'a 'le -blakɪ'a "klumɔ, 'ka-a 'ɪn-ɪ 'lbho'o amɔ 'le 'kmɔ 'mɔ'a nyɔ'a "klumɔ.

IV -Bho a -ka mu, a'ba 'bhle mɔni gbɔli -le! A'ba 'bhle badu -le! A'ba 'bhle -bhɔpɪmɔpali -le! A'ba "du nyɔ'ɔ 'yɪyɛ'ɛ dɪ, a'ba -pa -nɪ -dalɔɔ -le!

V -Bho a nyɪni, -budu -ke 'li a-a 'ye'a -pa mɔ, a na: -Lagɔ'ɔ wɔnɪpɪɛɛ -sie amɔ gbo!

VI -Bho wɔnlipɔpɛnyɔ -nɪ ɛ-bɛ -budu 'mnɛ 'li a, a'ba wɔnlipɔpɛyeyea 'mnɛ -nɪ nɔ ''kpi! -Bho ɛ -se -mnɛɛ ɛ, a'ba wɔnlipɔpɛɛ 'mnɛ 'yi-e amɔ -bodɪ le, 'le a -ke ɛ 'ke 'bho lizi.

VII -Bho nyɔ -za amɔ -jeyi, a -de 'le 'ɔ ''sɛ'ɛ ''bhlibhlegbo ti! A'ba mu nyɔ -lrɔɔ gbo -le! Lbhɔnɔyi -ke 'ɔ ''pelemɔni nɪnmɔ'ɔ-ɔ ''yiti. 'ɛ dɪ, le''o le nyɔ-ɔ 'ye'a amɔ ''nyɪ mɔ, 'le ɛ 'ke lilile ''du, a li ɛ, 'le ɛ 'ke 'nanalɛ ''du, a 'nɛ ɛ!

VIII -Bho a mu -gwɔɔ -lue 'mɔ 'le nyɔ 'ke a'ba 'lɪkpɔ kpɔn, 'ɪn-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-ɛ, le''o le ɔ-ɔ 'ye'a amɔ ''nyɪ mɔ, 'le ɛ 'ke lilile ''du, a li ɛ!

IX ɛ-bɛ gwɔɔ 'mnɛ 'mɔ, a 'pɔɔn 'bho ''gwizimɔ 'le a 'ke -kaa 'ɛ nyɔ ''yi'le: -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ ''kɔɔ'ɔ-ɔ gbo.

X -Bho a nyɪnɪ -gwɔɔ -lue 'mɔ 'le 'bho'a nyɔ -see a'ba 'lɪkpɔ kpɔn a, a mu 'bho 'wa -gwɔɔpie 'mɔ 'le a 'ke na:

XI -A 'gbɔɔ-ɔ -daa'a ''piplee-e -nɪ'a -a'ba -bhɔpɪ li. ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, le a'ba ''bhi 'ka yibo, 'ɪnnɛ 'ka-a: -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ ''kɔɔ'ɔ-ɔ gbo. (-Gblee, ''piplee'a 'gbɔɔɛ 'ke ɔ -tɔ na ɔn -ke -Lagɔ 'bhle t'o.)

XII 'Le Zezii na: 'ɪn-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-ɛ -lrɛɛ, 'bho -Lagɔ'ɔ -zigle'a zɔ, gwɔɔ 'mnɛ'ɛ nyɔ'a 'kleyɛɛ-ɛ 'ye-e wɔn-ku -mɔ 'le ɛ 'ke *Sodɔɔmɔgwɔɔ'ɔ nɛ 'mɔ-zɪ.

-Gwlɛ -ke 'mɔ'a nyɔ-ɔ -see'a ti'bo ɔn 'ke *Zezii ''gwɪde

(Matie 11:20-24)

XIII ɛ-bɛ wlu 'mnɛ'ɛ ''kpi a, 'le ɔ na: -Yeee! Ngazedɪ, Kolazɛɛnkɔmɔ-a! -Yeee! Ngazedɪ, Besayidaakɔmɔ-a! A-a 'ye-e 'kle 'ye -mɔ tenyɪ

"se, -ekedumaa, *wɔnkulɪ 'ɪn -nɔ -nɪ'a 'bho amɔ
gbo, -bho ε "du 'kɪ Tiilɪ -ke Sidɔɔgwɛ 'mɔ, -
nɔɔ -a 'bhle'a -laa kwa, 'bho'a nyɔ yibo 'kɪ 'wa
'nyinyɪnɪdɪ 'yi, ɔn ''bhiti 'le -Lagɔ gbo-ɔ! ʊn -crɛ
'kɪ -bhɛɛzɔɪn, ɔn 'wla 'kɪ ''tutɔni ''lru-ɔ! 'Inɛ
tɔ'o -ka ɔn yibo'a 'wa 'nyinyɪnɪdɪ 'yi -ziaka, 'le
ɔn 'ye'a -Lagɔ gbo ''bhiti.

XIV 'E dɪ 'ɪn-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ, 'bho -Lagɔ'ɔ -zɪgle'a
zɔ, a'ba 'kleyeɛɛ-ɛ 'ye-e wɔn-ku -mɔ 'le ε 'ke Tiilɪ
-ke Sidɔɔkɔmɔ 'mɔ-zi.

XV 'Le ɔ 'ye Kapɛnayiimɔkɔmɔ gbo ''bhiti 'le ɔ
na: A-bɔ Kapɛnayiimɔkɔmɔ, abɔ 'de-e 'gwli na
'ɪn -nɪ'e-e -daa a'ba ''klumɔ'a dɪ, -Lagɔ-ɔ 'ye amɔ
'nyɪnɪ ''kpi -pɔ mɔ'a? -Gba! ɔ-ɔ 'ye-e amɔ dɪn ''yi
'lbhaa -mɔ 'le ''kɔgwɛnɛ 'mɔ.

XVI 'Le ɔ 'ye -kaa *'ɔ -namɔ ''yi'le -lrɛɛ: A 'ye
li-ɔ, nyɔ -yɔ pɔ'a amɔ -lokui, 'ɪnmɔ ɔ pɔ'o -lokui.
Nyɔ -yɔ -see'a amɔ kpɔn -gli a, ɔ-bɔ nyɔ 'mnɔ -see
'ɪnmɔ kpɔn -gli. 'Le, nyɔ -yɔ -see'a 'ɪnmɔ kpɔn
-gli a, -Lagɔ -yɔ lbho'a 'ɪnmɔ, 'ɪnɔ ɔ -see kpɔn
-gli -lrɛɛ.

*Lɛ-ɛ -ke dɪ *Zezii'a -namɔ 'bhɛɛ'ɛ ɔn 'ke 'bɔbɔa
li a, 'ɪnɛ ɔ -tɔ nɔ'o
(Matiee 11:25-27; 13:16-17)*

XVII *Zezii'a -namɔ ɔ lbho'a a, ɔn 'yi-e le, 'le
ɔn-ɔ nɔ'o 'le 'bɔbɔa 'mɔ, na: -Gblee, -a'ba -Kɔyi,
-bho -a ''luo -a'a 'nyɪnɪ 'mɔ 'le -a 'ke ''nyinyɪnɪdɪ'a
-zuzu tinu, ɪ-ɪ ''du-o 'bho -a'ba wlu -lrɛɛ.

XXVIII 'Le ɔ 'ye ɔ -kaa ''yi'le, na: ''Nyinyɪnɪdɪ'a
tiyayi *Sataan se 'tɔ wɔnkue 'bhle. -Ka -duu
bhlu'a 'le -yibhɔkɔ, 'ka-a -Lagɔ ''vuto 'nɛ 'nɔɔ 'zɔ,
'le 'ɪn 'ye ε li'ye.

XIX A -gblee, 'in 'nyɪ-e amɔ wɔnkue a 'ke sanɪ -ke 'gwiangwɪn 'kpi -na, 'le a 'ke -a'ba tɔ'a nyɔ Sataan'a "bhuo'a wɔnkue ti-wa. -Bho a -ka -kaa-a nɔ a, lɛ'ɛ -lue komu -see amɔ ka -nyna yi.

XX ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, -ɛ -ke 'bubɔa a 'ka li tenyɪ a, 'inne 'mo-o, -Lago'ɔ nyɔ ɔ -kɔ'ɔ, "bɔgɔ -ke 'li 'wa 'nyɪ 'cnɪ-ɛ'ɛ, a'ba nɪ 'ke 'le 'ɛ 'limɔ 'cnɪ-ɛ -lɛɛ. ɛ -se a'ba "nyinyɪnɪdɪ'a -zuzu'a 'bhoduɛɛ'ɛ dɪ -ko.

XXI ɛ-be -nɔɔ 'mnɛ ti, *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'yi-e *Zezii 'bubɔa 'mɔ 'le ɔ na: 'An -tɪta -Lago, yaku -ke 'bhlɔkpa'a -Koyi, 'in-ɪ 'bhɛɛ-ɛ -a'a 'nyɪnɪ 'yi. -Ka -in -za'a -a'a "dɪzɪgɪ 'yiglu -a'a nyɔ-ɔ 'yɔɔ'ɔ, 'wa 'la'a lɛ, -in 'ye ɔ ɪ -tɔ. -Ka -in "zize 'nɪ 'nyɪnbhlemɔ 'ma-a "bɔgɔyibomɔklɪgbɪ -ke -naagɪbhlemɔ -lɔɔɔ 'yrili, 'ya dɪ 'in-ɪ 'bhɛɛ'ɛ -a'a 'nyɪnɪ 'yi. Kɪn, 'an -tɪta, -ka -a'a 'gwɪɔ 'bɔ'ɔ ti, 'ka-a ɛ -nɪ'e 'mɔ. 'ɛ dɪ 'in-ɪ 'bhɛɛ'ɛ -a'a 'nyɪnɪ 'yi.

XXII 'Le ɔ na nyɔ-ɔ -nɪ'a 'bho -bodɪ: 'An -tɪta -Lago 'nyɪ-e 'inmɔ 'ɔ wɔnkue -jeyi. 'Le nyɔ se 'inmɔ 'ɔ "yu yibo -ziaka, -bho ɛ -se 'an -tɪta, 'le nyɔ se 'an -tɪta yibo -ziaka, -bho ɛ -se 'inmɔ 'ɔ "yu -ke nyɔ 'in-ɪ 'bɔ'ɔ ti 'in 'ke 'wa 'yri kati 'le 'in 'ke ɔ ɔ -tɔ 'le ɔn 'ke ɔ yibo -ziaka -lɛɛ.

XXIII 'Le ɔ 'ye 'le 'ɔ -namɔ'a "sɛ gbo "bhiti, 'le ɔ na: A-bɔ -yɔɔ, a 'wa-a ti li a-a 'ye'a dɪ.

XXIV A 'ye li-ɔ, 'in-ɪ 'tmɔ'ɔ amɔ-ɛ, -da -Lagowlu'a 'mɔtizamɔ -ke 'bhlɔkpiyowli -nɪ'a ti see, 'wa -dadudu 'bɔ'ɔ ti, li a-a 'ye'a li a, ɔn 'ke ɪ li'ye, 'le ɔn -see ɪ li'ye. Li a-a 'wɔn'ɔ 'bɔ, ɔn 'bɔ'ɔ ti ɔn 'ke ɪ 'bɔ'wɔn 'le ɔn -see ɪ 'bɔ'wɔn -lɛɛ.

Samaliikoyi, -ɔ -ke dɪ -nmɔ'ɔ "yrili'a "yi

XXV -Gblee, 'bho-o *-Lago'ɔ gbayiboyi -lue -so -nɪ'e 'tɔ 'mʊ. ɔ 'ke Zezii dɪ -kɔn'a dɪ 'le ɔ na: 'An -Tɔyi, koo 'ɪn 'ke -nyna 'le 'ɪn 'ke ''kɔgwletinɛ 'ye'a?

XXVI 'Le ɔ na: -A'ba gba *Moyiizɪ 'cnɪ'a 'le -Lago'ɔ ''bɔgʊ 'li, koo ɛ 'lɛ'ɛ? -Bho -ɪn zɾɛ ɛ 'le, koo a-a 'wɛn 'ɛ 'muti'a?

XXVII 'Le ɔ na: -Kma -a'a -Kɔyi -Lago'ɔ dɪ, 'le -ɪn 'ke ɔ -a'a -pɔlʊ'a klɛ -jeyi ''nyɪ, 'le -a'a 'gwɫɔtipopɔɛ'ɛ klɛ ti -ɪn 'ke 'ɔ 'nyɪnɪ ''yi'bɛɛ, lɪ 'wee -a nʊ'a, -ɪn 'ke ɪ nʊ 'ɔ dɪ. -Kaa -ɪn 'ke 'ɔ dɪ -kma, 'le, -ka -ɪn -kma'a -a'a ''bhʊo'a dɪ, -kma -kaa -a'a -bonyunyɔ'ɔ dɪ!

XXVIII 'Le ɔ na 'tɔ: Kɪn, -ka -ɪn 'lɛ'ɛ 'tɪn, 'kla-a mo'o. -Bho -ɪn mu a, nʊ -kaa, 'le -ɪn 'ke ''kɔgwletinɛ 'ye!

XXIX Dɪn 'kɔ ɔ 'lbha'a dɪ, ɔ na: Yɔɔ -ke ''bhʊo-o 'mo-o 'an -bonyunyɔ'ɔ?

XXX 'Le Zezii 'ye wlu 'mʊ''luo, ɔ 'ye ''yi po 'le ɔ na: Nyukpasu -lue -sɔ'ɔ-ɔ Zelizalɛɛmʊ 'le ɔ-ɔ mu'o Zelikoogwɔ 'mʊ. ɔ nyni'a -jɔlʊ'a nya ti a, 'le-e ɔ -yɛ'ɛ 'gbokobhlemʊ. Un nʊ'a -kaa, un 'kɔn -ɔ kwa 'mʊ ti, un 'ye ɔ -banɪ 'mʊ -za, un 'ye ɔ ''yri 'le un 'ye ɔ bhɔɔ. ɔ 'kpa'a 'gwɫɔ ''sɛɛ, un 'sie -ɔ 'bho 'le un 'ye mu.

XXXI ɛ-bɛ -jɔlʊ 'mɛɛ, 'ɪnnɛ *-Lago'ɔ 'sragazayi -lue bhlu'o. ɔ nʊ'a -kaa, ɔ 'ye-e nyɔ 'mɛɛ li, 'le ɔ 'ye -jɔlʊ'a 'fɔɔ -lue gbo ti'nyɪnyɛ, ɔ 'ye zi.

XXXII 'Le *Levii'a -gluuwɔnyɪ'a ''yu -lue 'ye ɛ-bɛ 'bɪ 'mɛɛ ''yi nyni. ɔ nʊ'a -kaa, ɔ 'nyni-e 'bho ti, ɔ 'ye nyɔ 'mɛɛ li'ye, 'le, -ka -Lago'ɔ 'sragazayi nʊ'a 'tɪn, ɔ 'ye -kaa nʊ.

XXXIII A 'ye li-ɔ, *Samaliikɔmʊ -a'ba 'bhɫɔkpa

"kpi'a nyɔ 'nyɛ'ɛ 'mɔ a, 'wa -lue-e -nɪ'e 'lɪkpa 'mɔ munamɔ. 'Innɔ bhlu'o -jolu 'mnɛ, 'le ɔ 'ye 'bho ɔ "troli nyini, 'le ɔ 'ye ɔ li'ye. Ngaze nu'a -kaa "sɛɛ, ɛ 'lbhɔ -ɔ'o tenyi,

XXXIV 'le ɔ 'ye ɔ linyini, ɔ 'ye 'cna -ke nmɔ 'mɔ'luo, ɔ 'ye ɔ 'ji glo, 'le ɔ 'ye ɪ "yisan, 'le ɔ 'ye ɔ 'bho ɔ -sokofale "kpi tide, 'le, -budu -ke 'li 'lɪkpamɔ-ɔ 'mɔ'a a, ɔ 'ye ɔ 'le 'ɛ 'limɔ kpa, 'le ɔ 'ye ɔ dɪ zi.

XXXV Zɔ zɪ'a a, 'le ɔ 'ye 'le nɛtɛmɔni 'sɔn -za 'le ɔ 'ye ɪ -budu 'mnɛ'ɛ -yowli -jeyi "nyɪ 'le ɔ na: "Du ɔ "yrili! -Bho mɔni -nɛɛ se "yi-die a, po 'bho -lɛɛ! -Bho 'ɪn -yi -nɪ 'nɔɔ le a, 'le 'ɪn "bhuo 'ke ɛ 'kwla-za.

XXXVI 'Le Zezii na -Lago'ɔ gbayiboyi -bodɪ: ɔ-bɔ nyɔ 'gbokobhlemɔ 'lbh'a'a 'le, ɔ-bɔ nyɔ tan -nɔɔ'a "klumɔ, yɔɔ 'mo-o ɔ -bonyunyɔ'ɔ?

XXXVII 'Le ɔ na: -ɔ nɔ ɔ "yrilinmɔdɪ "lɪruli, 'ɪnnɔ mo'o. 'Le ɔ na: Kɪn, -ka -ɪn 'lɛ'ɛ 'tɪn, 'kla-a mo'o. -Bho -ɪn mu a, nɔ -ka -lue 'mnɔ!

**Zezii 'mu-o Maati -ke *Malii gbo*

XXXVIII *Zezii -ke *'ɔ -namɔ -see -bhla Zelizalɛɛmɔ nyini ke. 'Le 'ɛ -jolu "yi'a -gwlo -lue-e -nɪ'a 'bho, 'bho-o ɔ -pa -nɪ'o. 'Nynaakpɔ -lue-e -nɪ'a 'bho, 'wa 'nyɪ-ɪ 'mo-o Maati. 'Innɔ -zɔ ɔ -jeyi.

XXXIX ɔ-bɔ Maati 'mnɔ 'bhle-e leyinynaakpɔ -lue. 'Wa 'nyɪ-ɪ 'mo-o *Malii. ɔn nu'a -kaa, ɔn -de'e-e 'bho Zezii'a "troli ti 'le ɔn-ɔ po'o ɔ -tɔtɔlɪ -lokui.

XL ɛ-be -nɔɔ 'mnɛ ti, Maati -mnɔ se kwa 'mɔ -flo, 'wa pipilbhɔ-ɔ 'sɔn -ɔ li. ɔn nu'a -kaa, ɔn

'nyni-e Zezii li 'le un na: 'An -Koyi, 'an leyi -yub -
nu'a 'bho -a'a 'trolli, -ub se'a le nunamu -nu, -a'a 'ye
ub li, 'maae? 'Tmuub nu, un 'ke 'unmu -kpanamu yi!

XLI 'Le ub na: Maatu, a'ba popo lu -yu 'nuaa'a du
'gwubti -le!

XLII Le -lue 'tun'a 'se'e du, nymu 'ke nyu 'gwub
'si. E-be le 'mne e, Malii 'ye -e'o, 'le nyu -see e ub
kwa 'mu -za yi.

XI

*'Bho *Lagw'w wongbopoe'e 'kpi'a -twtw
(Matiee 6:9-13; 7:7-11)*

I Zu -lue 'zu, *Zezii -nu'e-e 'bho -da -lue 'le zu
po'o 'w -tuta *won gbo, u gw'e'e 'w wongbopoe 'yi
a, 'le *'w -namu'a -lue na: -A'ba -Koyi, -ka *'Zaan
-tu'w 'w -namu -Lagw'w wongbopoe, -tu -kaa -abu
-lre'e 'le -a 'ke 'e ka yibo.

II 'Le ub na: -Bho a -ka -Lagw won gbo-o po a, a
na:
-A'ba -Tuta, -a'a 'bhuo nu e, 'le, -ka -un 'saa'a li,
nyu 'ke u yibo! Yi -un 'ke nyu -ko!

III 'Nyu -amu lilile zu'o zu!

IV Nyu-ub nu'a -amu 'nyinynidu 'lruli, -ka -a
'bho'w 'ya du a, -a'ba 'nyinynidu -a nu'a 'bho -a'a
'yigbeyi, 'bho -kaa 'ya du! -A'a -za 'nyinynidu'a
tiyayi 'yrili, 'e -lu -nu -amu tidunlu 'mu tu won
'mu -le!

V-VI *Zezii po'a wlu 'mne ti a, u 'po-o 'yi 'le ub
na: A -gblee, 'lukpayi 'ga'a nyu -lue 'kpi ti dodo
'mu 'le ub-bu nyu 'mu'w 'ye 'mu-so 'le ub 'ye 'w -
ybh'e'ybh'e-yi -lue'a -buduwon 'yi bh'ot'onamu mu,
'le ub na: 'An bha -lue-e 'ga'a 'traamu 'unmu 'kpi

ti, -ka 'un 'ka -nyna, 'un se -kaa 'bhle. Kati 'bho -un 'ke 'unmυ lililε gbε 'nyu!

VII Nyɔ -yɔ -nɪ'a 'le -budu'a 'limυ na: 'In bha, 'unmɔ bhade -unmυ li, 'un 'ka-a lɪ 'wee wɔnyɪ, 'un se 'tɔ 'mυsɔε 'bhεε 'le 'yreetɪ'a klε-ε 'mυ'o -lreε.

VIII 'Le, -yɔ -nɪ'a 'bho 'piemυ a, ɔ na: Kati 'bho, -nynaka se 'tɔ -nɪ. A -gblee, nyɔ-ɔ -nɪ'a 'le -budu 'li a, ɔ-ɔ 'ye-e 'mυ-sɔ -mυ, lɪ 'ɔ bha 'ybhāa 'nɔ, ɔ 'ke ɔ ɪ 'nyu. -Bho ɔ -see ε 'wa -ybhεybhekamυ nυ a, 'ɔ 'nynɪ'a wɔnnyniε ɔ-ɔ 'ye gbo-ple mυ.

IX 'E dɪ 'mna-a 'tmυs'o amυ, -ka, -bho a bhɔtɔ 'bho -buduwɔn 'yi, υn-υ 'ye'a 'bho kati mυ a, 'ka-a, -bho a 'ybhāa -Lagɔ lε, ɔ-ɔ 'ye ε amυ 'nyu mυ. -Bho a 'bɔ 'le -Lagɔ kwa 'mυ lε ti, a-a 'ye -ε 'ye -mυ.

X A 'ye li-ɔ, nyɔ'o nyɔ-ɔ 'ybhā'a lε, -Lagɔ-ɔ 'nyu -ɔ'o; -yɔ 'bɔ'ɔ lε ti, ɔ-ɔ 'ye -ε'o.

XI 'Nɔɔ -a'ba 'klumυ -a'ba tɔlυ 'bhle-e 'yreetɪ, nyɔ yɔɔ 'bhεε'ε, -bho 'ɔ 'yu 'ybhāa nɔ zmi, ɔ 'ke ɔ sɛn 'nyu'a?

XII 'Le yɔɔ 'bhεε'ε 'bhalrεε, -bho 'ɔ 'yu 'ybhāa nɔ -sυngɪɛn, ɔ 'ke ɔ 'gwɪangwɪan 'nyu'a?

XIII A-bυ 'ma-a 'limυ'a wɔnnynimυ, a-bυ yibo'a lɪzɪɪ a 'ka a'ba 'yreetɪ 'nyu a, 'le, -taafɛ, 'limυ'a Wɔnnmɔlagɔ, 'unɔ, -bho a 'ybhāa 'ɔ Lisaazuzu, -ɔ -see ɔ amυ 'nyu yi'a?

**Zezii 'nu-o 'nyinynidɪ'a -zuzu ti
(Matiee 12:22-30; Maaki 3:22-27)*

XIV Zɔ -lue 'zɔ, 'nyinynidɪ'a -zuzu -nɪ'a nyuk-pasu -lue 'mυ, -ε'ε 'wɔn ɔ 'ke -wlu, 'unne Zezii nu'o ti. 'Bho-o nyukpasu 'mnɔ -nyna'a ti 'le ɔ 'ye -wlu. Vlinii! Wɔn 'ma-a nyɔ-υ -nɪ'a 'bho ti.

XV 'Wa tɔlv 'da'a 'bho ti, vn na, 'nyinynidɪ'a tiyayi -ε -kɔ'ɔ 'nyinynidɪ'a -zuzu 'we vn-υ 'la'a *Bezebilɪ, 'inne 'nyɪ 'ɔ wɔnkue: 'ε dɪ ɔ-ɔ nu 'ɪ ti.

XVI Tɔlv -yυ 'bɔ'ɔ ti vn 'ke ɔ 'le po -mnυυ na: -Tɔ *wɔnkule -lrεε, 'le, -ka -Lago lbhɔ'a -ιnmυ, -a 'ke ι yibo.

XVII Lɪ nyυ 'mnυ popo'a 'gwlvɪti, ɔ yibo nɪ-ɪ'a dɪ a, ɔ 'po-o 'yi -lue 'le ɔ na: -Bho 'bhlɔkpa -lue 'kpi'a 'sε'ε nyυ ɪɪε 'mυ, -bho vn -ka tυ-υ vɔ, vn gwε-o'o 'le vn sie'e -gwlvɔgbɪ.

XVIII -Mnυ 'tɔ 'le, *Sataan a-a 'la'a Bezebilɪ, -bho 'ε 'nyinynidɪ'a -zuzu 'we'a 'sε ɪɪε 'mυ, -bho ι -ka tυ-υ vɔ, koo ε 'ke -nyna ε 'ke ι -kɔ'ɔ? 'Le a na 'traamυ na Bezebilɪ'a 'bhυo-o 'nyɪ'e 'ιnmυ wɔnkue'ε dɪ 'an-a nu'o 'nyinynidɪ'a -zuzu ti'a?

XIX -Bho Bezebilɪ 'nyɪ 'ιnmυ wɔnkue -ziaka, -bho 'ɪn -ka 'nyinynidɪ'a -zuzu ti-ιnu, -mnυ a'ba 'bhi'a nyυ-υ -nɪ'a 'le a'ba 'klmυ, -υ nu 'ɪ ti 'le'a? ε-bε -lue 'mnε-ε 'nyɪ 'υ wɔnkue'ε? A'ba 'bhi'a -namυ'a 'nyinynidɪ'a -zuzu'a tinυε, 'inne za'a amυ 'gɪ see.

XX -ɪ 'ma-a 'ya -zɪɪ a, 'inne 'mo-o -Lago'ɔ 'bhυo'a wɔnkue 'an-a nu nɪ nɪ'e 'nyinynidɪ'a -zuzu 'we ti. 'ε 'zɔ-ɔ 'mo-o, -Lago'ɔ nyunyu'a -kɔkɔɔ -yε'ε amυ-ε.

XXI -Ka Sataan kɔ'ɔ -glaliyi, Zezii 'po-o 'ε 'yi -lrεε 'le ɔ na: 'Le nyɔ 'ke tikυ, -bho ɔ 'bhle -jrεε, -bho ɔ -ka 'ɔ -budu li-ifuo a, 'ɔ -kɔkɔɪ 'kpυn-o 'yi.

XXII -Bho -glaliyi yi, -bho ɔ -ke ɔ vɔ, ɔ-ɔ 'bhlɔ ɔ ti, 'le, 'ɔ -jrεε ɔ de 'ka 'gwli, ɔ-ɔ 'zε -ε ɔ kwa 'mυ, 'le, 'ɔ -kɔkɔɪ ɔ -zɔ 'ɔ kwa 'mυ, ɔ-ɔ 'gble 'ɪ'o.

XXIII A -gblee, nyo -yo -ke 'in se'a -na a, -mnoo 'nu-o 'an tu'a nyo, 'le, nyo -yo'oo -kpa 'inmu 'le le'oo le nonamu, ooo nu'o 'an diwonnyinyi.

*"Nyinyinidi'a -zuzu'a leynamu
(Matiee 12:43-45)*

XXIV *Zezii po'a wlu 'mne ti, 'yi -lreε o po'o 'le o na: -Bho 'nyinyinidi'a -zuzu 'da nyo 'mu, ε-ε mu-o'o 'le ε-ε 'yeye'e 'le 'musa 'kpi ti 'le ε-ε 'bo'oo -dena ti. -Bho ε se -dena 'ye a, ε na: 'An-a 'mu-o 'an -budu -ke 'li 'in -so 'ka 'mu le.

XXV -Bho ε yi le, 'le -budu 'li 'ke tiwopo-ε, 'le 'le 'ke -be,

XXVI ε-ε so'oo 'mu-ε, 'le, 'nyinyinidi'a -zuzu -messon -lru-i -nyini'a 'mna 'mu -i -zi'a εbe ε, ε-ε mu'o 'ya di, 'le ε -ke i-i yi'o 'le i-i de'o. Nyo Zezii 'la'a -budu, 'le, o-bo nyo 'mno, 'o le-ε zi'e 'ka 'yi.

Tiwεεzege

XXVII *Zezii po'a -kaa wlu 'mne ti -nalo, 'nynaakpu -lue 'luo'o wlu 'mu-ε, 'le nyu'a 'klumu, un na: 'Nynaakpu-u 'wlu'a -inmo Zezii a, a 'wa-a ti.

XXVIII 'Le o na: Kin, -u wa'a ti tenyi a, 'inmu 'mo-o nyu-u po'a -Lago'oo wlu -lokui, un-u 'du 'o 'bho.

*'Traamu'a nyu 'ybha-a *wonkule
(Matiee 12:38-42)*

XXIX -Gblee, nyunyu yiyi'e-e 'kpiti 'bho Zezii'a 'troli'a di o 'luo'o wlu 'mu 'le o na: 'Traamu'a nyu'a di -nyini'e-e 'yrili. Un 'bo'oo ti 'in 'ke *wonkule nu, 'le, -ka -Lago lbho'a 'inmu, un 'ke

'na yibo, 'le wɔnkulɛ'ɛ -lue komu -see ɔ 'yi-tɔ-ɛ yi, -bho ɛ -se 'tɔ-ɔ -Lago'ɔ wlu'a 'mɔtizayi *Zonaasti'a -nɛ.

XXX -Mnu, -ka Zonaasti -za'a *Niniivɔkɔmu -Lago'ɔ wlu -bodɔ 'mɔ 'le un 'ye'a 'wa ''nyinyidɔ ''yiyibo, un 'ye'a -Lago gbo ''bhiti a, 'kla-a 'inmɔ *Nyunyɔ'ɔ ''Yu-u 'ye 'traamu'a nyɔ -Lago'ɔ wlu -bodɔ 'mɔ-za mɔ.

XXXI 'Bho -Lago'ɔ -zige'a zɔ, 'nynaakpu -lue -ɔ -kɔ'ɔ 'bhɔkpa un-ɔ 'la'a Sebaa, 'unɔ 'ye 'traamu'a nyɔ dɔ ''yi-kpa mɔ, -ɛkedɔmaa, ɔbɔ 'bhlu-o -tɛtɛjɔb 'le un 'ye *Izrayɛɛlbhɔkpayowliklagba *Salomɔɔ gbo 'ɔ -naagɔwlu -lɔkuiponamu yi 'le a-bee -mɔbɔ 'bhle-e -laa a'ba ''klumɔ nyɔ -yɔ 'bhɛ'ɛ ''yi, -ɔ -zi'a Salomɔɔ 'le a'ba ''du'o 'bho 'ɔ wlu'a!

XXXII 'Bho -Lago'ɔ -zige'a zɔ, Niniivɔkɔmu 'ye 'traamu'a nyɔ dɔ ''yi-kpa mɔ, -ɛkedɔmaa, ɔ-bɔ Niniivɔkɔmu 'wɔɔn'ɔ-ɔ -Lago'ɔ wlu Zonaasti -zɔ 'ɔ -bodɔ 'mɔ 'le un 'ye 'wa ''nyinyidɔ ''yiyibo, 'le un 'ye -Lago gbo ''bhiti 'le a-bee -mɔbɔ 'bhle'e -laa a'ba ''klumɔ nyɔ -yɔ 'bhɛ'ɛ ''yi -ɔ -zi'a Zonaasti 'le a'ba ''du'o 'bho 'ɔ wlu'a!

Nyɔ-ɔ -nɔ'a 'le -ziadɔ 'mɔ, ɔ -nɔ'e-e zɔzɛɛɛ ''yi (Matiee 5:15; 6:22-28)

XXXIII *Zezii po'a wlu 'mɛ ti a, ɔ 'po-o ''yi -lue ɔ na: Nyɔ'ɔ cɛ ''napɛ ''yi, 'ɔ ''jrii nɛ -cɔcɛ ''yi ti, ɔ-ɔ 'de -ɛ -da -tɛ'ɛ ya ti 'le nyɔ-ɔ pa'a 'le -budu 'li, un-ɔ 'ye nɔ 'nɛ ''yi ti.

XXXIV -Ka nyɔ -nɔ'a 'le -kuyre 'mɔ 'ye -nɔ'a ''napɛ 'mɔ ti, 'ka-a ''yri -nɔ'o nyunyɔ'ɔ ku -bodɔ. -Bho -a'a ''yri -ka ti-i'ye, -un kɔɔ'ɔ-ɔ -ka nyɔ-ɔ -nɔ'a zɔ

'mυ. -Bho -a'a 'yri'a 'ye ti, -in koo'ɔ-ɔ -ka nyɔ-
 ɔ -nɪ'a 'le -kuyre 'mυ. Ɛ-be 'yi 'mnɛ'ɛ 'zɔ 'ka-a:
 Nyɔ-ɔ 'wɔɔn'ɔ 'an 'mυzadɪ koo'ɔ-ɔ nyɔ-ɔ 'ye'a ti.
 Nyɔ-ɔ'ɔ 'wɔɔn'ɔ 'an 'mυzadɪ koo'ɔ-ɔ 'lɔlɔyi.

XXXV 'Ɛ dɪ, "du -a'a 'bhuo 'yrili 'le -in -kaa nyɔ
 -yɔ'a 'wɔɔn'ɔ 'an 'mυzadɪ'a ka nυ!

XXXVI -In 'ye li-ɔ, -bho -in 'la 'an 'mυzadɪ -ziadɪ -
 a'a -pɔlɔ'a klɛ ti a, lɛ 'in 'du'a, -a 'ye -ɛ 'yrili-gwɛ
 -mυ, -ka lɛ-ɛ 'pɛ'ɛ -kaa 'bho tiyenapɛ'ɛ zɔ 'yi ti.

**Zezii-i 'kpa-a *Faliziɛn -ke *-Lago'ɔ gba'a
 yibomv dɪ 'yi*

(Matiee 23:1-36; Maaki 12:38-40)

XXXVII -Da *Zezii gwɛ'ɛ dɪ 'mnɪ'a 'mυzɛɛ 'yi a,
 'le *Faliziɛn -lue 'ye ɔ lilidɪ 'la 'le 'ɔ 'bhli. ɔ nυ'a
 -kaa, ɔ -ke ɔ mu-o'o, Un pa'a 'bho -buduwɔn 'yi
 a, 'le Zezii 'ye 'bho lililɪ'a 'trolli -zi, ɔ 'ye ti-de.

XXXVIII Nyukpasu 'la 'ka Zezii lilidɪ a, ɔ -gbu'a
 Zezii ya, ɔ -see kwa -lre ke-ɔ 'le ɔ 'ke li -ka 'wa
 gba 'lɛ'ɛ, ɔ nυ'a -kaa, wɔn 'mɔ -ɔ tia ɔFa11 38
 Zezii'a -nɔɔ ti a, -bho 'Zuifɔyi -see kwa -lre 'le ɔ
 'ke li a, ɔ -za'a-a 'wa gba.

XXXIX Zezii 'ye'a 'ɔ 'yri li 'le ɔ na: -Kagbɛ
 a-bυ Faliziɛn 'we -nɪ'e -kaa 'kɔmυkɔmυ, a-a
 wɔɔ-ɔ a'ba 'kɔpɪ -ke a'ba 'be'a ku li, -mnɛɛ
 a-a 'la'a abυ-a'a gba'a 'yikpɔɛn 'le 'yriyria -ke
 'nyinynidɪ -lru 'yi'e 'le a'ba -pɔlɔ 'zɔ.

XL -Nɪamυ-a, a se yibo na -Lago -ya'a a'ba 'tielɪ
 'mnɪ ti a, 'innɔ nυ'o a'ba -pɔlɔ lɛ -lɛɛ'ɛ?

XLI Lɛ-ɛ 'srɛɛ'ɛ 'yi a 'ka nυ, 'inne 'mo-o, lɪ-
 ɪ -nɪ'a 'le a'ba 'kɔpɪ -ke a'ba 'be 'li, a 'nyɪ ɪ
 'pɔanlbhamυ 'le a'ba 'tielɪ'a 'wee 'ke *li'saa 'bho
 -Lago'ɔ 'yigbeyi!

XLII -Yeee! Ngazedı! A-bu Falizien, a "nyı-e -Lago a'ba -kpu 'mu'a -lolohsrın'a -buene 'le a-a kpun'o 'yisreee -ke -Lago'ɔ dı'a -kmakmaa 'plv. 'Yisreee -ke -Lago'ɔ dı'a -kmakmaa 'mni, 'ınnı a 'ke 'kɪ nya -kɔ 'le a 'ke 'ya 'wee nı. 'E dı a-a 'ye 'kle 'ye mu tenyɪ.

XLIII -Yeee! Ngazedı! A-bu Falizien, 'le *-Lagowlu'a 'licıaanbidi 'li a 'ybha-o'o a 'ke kpizıgı 'kpi -de 'le nyu 'ke amı 'yra 'le a 'bɔ'ɔ ti -bho -die -gwɛ 'le nyu 'ke amı 'bho 'du ın -ke a 'ke 'yıye. 'E dı a-a 'ye 'kle 'ye mu tenyɪ.

XLIV -Ka zoko 'kpi'a -nanaa 'du'a gba'a -zazaa 'nɔɔ -a 'bhli, 'traamu 'le nyu-ı -nı'a -kaa 'bho zoko 'kpi -nanamu 'le ın se ı yibo, 'ka-a a-bu Falizien -ke nyunyu -nı'o. -Yeee! Ngazedı! A kɔɔ'ɔ-ɔ zoko, 'nyinyınidı -nı'a 'le a'ba -pɔlv 'zɔ, nyunyu se ı yibo. 'E dı a-a 'ye 'kle 'ye mu tenyɪ.

XLV 'Le *-Lago'ɔ gbayibomu'a -lue 'ye wlu 'mu'luo 'le ɔ na: -A'ba -Tɔyi, -ka -a za'a -laa 'mu a, -ın -nı'e-e -a-bu -vlenamu -lrɛɛ.

XLVI 'Le Zezii na: -Yeee! Ngazedı! A-bu -Lago'ɔ gbayibomu, wɔnkugbı a-a pɔ'o nyu 'le a'ba 'bhi'a 'bɔ'ɔ ti a 'ke ı 'mu ti-de 'le a'ba -kpa 'nu -ka -toope 'le ın 'ke ı 'yi-kpın -lrɛɛ. 'E dı a-a 'ye 'kle 'ye mu tenyɪ -lrɛɛ.

XLVII -Yeee! Ngazedı! -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamı a'ba 'na 'we 'lbha'a, 'wa zoko a-a nmɔ'ɔ kwa 'mu ti.

XLVIII -Ka ın 'lbhu 'ı a, a'ba 'gwıɔdı ma'a dı a -nmɔ 'nı kwa 'mu ti: 'E dı a-a 'ye 'kle 'ye mu tenyɪ.

XLIX 'E dı, -Lago -ke 'bhuo-o yibo'a dı'a kle, ɔ -za'a a'ba dı 'mu 'le ɔ na: 'ın-ı 'ye-e 'an wlu'a

'mutizamv -ke 'an -dalbhomv 'le v gbo -lbho -mv. Un-v 'ye-e 'wa tolv 'lbha -mv 'le un-v 'ye 'wa tolv nyanı 'mv -kla mv.

L-LI U-bv -Lagovv a'ba ''na ''we 'bhle'a 'lbhalbha see 'le 'bhlikpi'a 'nyaanamv -ε -ye'ε -zıan, un -se -se. Ε 'nyaa'a-a 'bho *Abelı ''kpi, 'le, Zakalii a 'lbha -nı'a *-Lagov'v bubobhlegbo'a 'sragagbagbv -ke 'ε lisaabudu'a gwia 'mv, ε 'ye v -ye. A -see 'bho ''tii, a-a 'ye-e -Lagov'v nyv nyanı 'mv -kla -mv -lre'ε dı a, v-bv nyv 'wee a'ba ''na ''we 'lbha'a see, 'ε 'kleyeε'ε -belu -Lagov'v 'ye'a -ya mv, a-bv 'traamv'a nyv ε-ε 'ye ''kpiti'ga mv!

LII -Yeee! Ngazedı! A-bv -Lagov'v gba'a yibomv, ε-ε 'ma-a -ka -Lagov'v pıun'a nyv 'bho 'v ''yigbeyi un 'ke 'ka yibo 'le 'v wlu 'li a, a-a ''zize-e -mnıı ''yi ''klakla 'le a'ba -Lagovwlu'a -totosv 'li; nyv -yv 'bo'v ti un 'ke v yibo, a-a ''maa-a -mnııv 'le a'ba ''bhi se v yibo -lue. 'Ε dı a-a 'ye 'kle 'ye mv tenyı.

LIII-LIV Zezii'a wlu 'mnıı 'lbhaa'a-a -Lagov'v gba'a yibomv -ke Falizıεen 'ceklagba ''yi. 'Ε dı, v-bı 'wı 'mnıı ti a, un-v 'bıbv 'nıv wlu wıv 'mv ti 'le un-v dede 'nıv dı -dudu ti, 'le, -bho 'v wlu ''ma 'bho *-Lagov'v gba ''kpi a, un 'ke v kpon.

XII

*Zezii ''du-o *'v -namv ''dı 'mv ''yrabha'a dı

I Ε-be -nıv 'mnε ti a, nyv'a -gbogboyoko ''yi-e 'bho *Zezii'a ''troli 'le 'wa ''yidıe'ε dı un-v ''side'e -side ''kpi. 'Le v na *'v -namv -bodı: A'ba -za *Falizıεen ''selı -le! Un-v 'mo-o -mıε 'son wıv 'mv 'bhlemv. -Ka ''buubuule ''buu'a ''fıvıv v, 'ka 'mnıv, 'ka-a, -bho un -nı 'le nyv'a ''klumv, 'le 'wa

"nyinyinikpli "jri'e 'wa -dadudu "lru 'le un -ke un-u ple'ε ι-βι kplisasu 'mni 'mu.

II A -gblee, li-ι "zize'a, ι-ι 'ye-e "piemu 'kpa -mu, 'le, li -yι -ni 'ka "zizekwla 'mu, ι-ι 'ye yibo-ε mu.

III 'E kamu, -bho a -za di gbι 'mu dodogwia a, 'yruḡbagbu nyu-u 'ye ι 'bu'wɔn mu. 'Le, -bho -budu -ke wɔn "yi, 'le a 'ke nyɔ 'wɔnwɔn, ι-βι di 'mni, 'bho -ḡwɔduu, 'bho-o nyu-u 'ye ι 'mu-za -ni mu.

*Nyɔ -yɔ nyɔ 'ka 'bho "du 'le ɔ 'ka ple
(Matiee 10:26-31)*

IV 'An bha "we-a! 'In-ι 'tmu'u'o amu-ε, nyu -yu 'ka ku'a "se 'lbha, a'ba ple u -le!

V Nyɔ -yɔ a 'ka ple, 'in-ι yi-o'o 'in 'ke ɔ amu -to: 'inno 'mo-o -Lagɔ, -εkedɔmaa, 'inno 'bheε'o, -bho nyɔ 'me'ε ε, ɔ 'ke ɔ 'kleyeeε wɔnpo 'le "kɔḡwɔneε 'mu. Kin! 'In-ι 'tmu'u'o amu-ε, 'inno a 'ke 'bho "du.

VI *Zezii po'a wlu 'mne ti a, 'le ɔ 'ye "yi -lue po, 'le ɔ na: Nyɔ-ɔ 'kpun-o nɔkpyreeti -muu 'le ɔ-ɔ po 'ni 'pelu mɔniyue gbε 'mu. E -ni'a -kaa 'mu a, -Lagɔ'ɔ 'mate 'ya 'yue -lue'a "bhuo gbo.

VII ɔ-bo -Lagɔ 'mno yibo'o-o "nɔmni 'die -ke "bhi-i -ni'a 'le a'ba "lru 'li. A "du-o le, a 'ye "yidienɔkpyreeti -zi. 'E di 'to ɔ, -stanyu'a 'lbha amu -le!

**Zezii'a 'wɔwɔwɔwɔ -ke 'ɔ "yidepoε
(Matiee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

VIII 'In-ι 'tmu'u'o amu-ε, nyɔ -yɔ nu'a 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi 'an -no ɔ "du'o a, 'inno *Nyunyɔ'ɔ "Yū-u 'ye -ɔ "yi'wɔwɔ -mu -lreε 'an

nyo'ɔ kamɔ 'bho -Lago -ke ɔ gbo'a -dalbhomu'a
"yigbeyi.

X 'Le nyo -yo nu'a 'bho nyu'a kle'ε "yigbeyi ɔ
se 'inmu yibo, 'in-ɪ 'ye ɔ "yidepo -mu -lɛε 'bho
-Lago -ke ɔ gbo'a -dalbhomu'a "yigbeyi.

X A -gblee, -bho nyo -nyini 'inmo *Nyunyɔ'ɔ
"Yu'a 'nyini wɔn ɔ, -Lago-ɔ 'bho-ɔ 'ɔ "nyinyidɪ'a
dɪ. 'Bho 'ε lemɔ 'tɔ ɔ, nyo -yo -nyini'a *-
Lago'ɔ Lisaazuzu'a 'nyini wɔn, -Lago'ɔ 'bho 'ɔ
"nyinyidɪ'a dɪ "kɔmɔkɔmɔ!

XI -Bho nyo kpa amɔ *-Lago'ɔ wlu'a 'liciaanbidi
'li -ke 'bhɪkɪyowli wɔnyɪ, ɔn 'ke amɔ -zige -tu
a, 'bho dɪ a 'ka 'mu-za, 'ya "kpi, 'le, -ka a 'kɪ ɪ
'mu-za, 'ya damɔ, nymɔ'ɔ "si amɔ 'gwɪɔ -le!

XII -Ekedɪmaa, 'bho 'mno ɔ, *-Lago'ɔ Lisaazuzu
'ye ε amɔ -tɔ mu, 'le a 'ke ε 'mu-za.

*-Nɪayi -lue-e po'a 'ɔ "wlɪli -zɪvɔ 'mu 'nɔɔ 'kmu
'mu, 'ɔ 'yi*

XIII *Zezii 'gwε-ε -wluwlua 'yi, 'le nyo -lue 'ye
ɔ-bɔ nyu'a -gbogboyoko 'mnu'a "klumu 'wɪɔ 'le
ɔ na Zezii -bodɪ: 'An -Tɔyi, 'tmuɔ 'an vɛnyɪ a, 'in
-ke ɔ 'ke -a'ba -tɪta'a tisiewlɪli 'gble!

XIV 'Le ɔ na: 'In bha, -yɪ 'ma-a a'ba dɪ'a "yicεε
-ke a'ba "wlɪli'a 'gblegblea'a dɪ, 'in se -laa 'ya dɪ
ti-de.

XV 'Le ɔ na nyu 'wee -nɪ'a 'bho -bodɪ: -Bho koo
nyo 'ga, ε -se 'ɔ "wlɪli'a dɪ ɔ 'ke tɪnɛzεge 'ye -ko;
'ε dɪ, a "du a'ba "bhi "yrili 'bho ɪ-bɪ "wlɪli'a 'tɔ-ɔ
-nɪ'a amɔ 'mu'a damɔ!

XVI 'Bho ε-be wlu 'mne "kpi, 'bho-o ɔ -po -nɪ'e
"yi -lue 'le ɔ na: 'Bho-o 'gagayi -lue -nɪ'o. ɔ 'bhle-
e -kɪɪ'a -dadudu 'le ɪ-ɪ tro'o tenyɪ,

XVII 'le ɔ 'ye 'bho 'kpa 'le ɔ-ɔ 'kabha'o, ɔ-ɔ nu'o, na: -Da 'in 'ka 'an li 'in -za'a "du, 'bho se'a "yi'bhe, 'le, koo 'in 'ke -nyna'a?

XVIII 'Le ɔ na: Le 'in 'ka nu, 'inne 'ka-a: 'In-t yi-o'o 'in 'ke 'an 'sru -yu -bhlua, 'le 'in 'ke 'ya 'bu 'mu -klighi -po. 'Le 'ya 'limu 'to ɔ, 'le-e 'in-t 'ye 'an li'a 'yo -ke 'an "wlili -lru'a kle -po mu.

XIX 'Le 'in-t 'ye -kaa 'an "bhuo "yi'le mu -lreε: 'In bha, "wlili'a -dadudu -in 'bhle'a a, zuin -ke zuin 'li'a li mo'o. -Za nymɔ 'gwlu, li ε"o le, 'na nmɔ"o nmɔ, 'le -in 'ke 'bubua li.

XX A -gblee, 'le -Lago na: -Niyi, -a 'ye-e -zian "matu 'me -mu! 'Le, -bho 'in se ti-ni 'le, -a'a li -in po'a -zruu 'mu, yɔɔ i -sie'e li, -ɔ 'ke 'i 'mu li'a?

XXI 'Le ɔ 'ye 'bho wlu -lreε "du 'le ɔ na: -Ka -lue 'mno, nyɔ-ɔ po'a 'ɔ "bhuo'a di "wlili -zruu 'mu 'noɔ 'kmu 'mu 'le -ɔ -see'a 'ɔ 'nyinwluεε'ε di zi 'le yaku 'li a, 'ka-a 'ɔ di -ni'o.

*-Lago'ɔ "gwlideε
(Matiee 6:25-34)*

XXII 'Bho 'ε "kpi, 'le *Zezii na *'ɔ -namu -bodu: A 'ye li-ɔ, 'innun'a di 'in-t wɪ 'i amu "yiti, lilile a 'ka li 'le a 'ka ti-ni, a'ba -kple 'ε di -le; -bana a 'ka ku "yi'bhaa, a'ba -kple 'ε di -le -lreε!

XXIII Nyunyɔ'ɔ tinte -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili 'le ε 'ye lilile -zi; 'le nyunyɔ'ɔ ku -nmɔ'ɔ "yrili ε 'ye -bana -zi.

XXIV A yibo nɪkpi 'ni? 'Ya po -kɔbu, 'ya ε -kɔbu, i se 'sra 'bhle, 'le, ε -ni'a -kaa 'mu a, -Lago-ɔ "nyu 'i lilia. Abu -se -kaa-a le 'le a se nɪkpi -zi?

XXV Nyɔ se 'bheε, 'ɔ "bhuo'a -kplekplea 'mu, ɔ 'ke 'bho 'ɔ 'wɪ "kpi 'wɪ -lue 'tin po.

XXVI 'Le, -bho ε-βε -kplekplea 'mnε -see -kaaboditoope nmaze yi, ι-βι δι -lruι-ι -zi'a amu won 'muti, leedi a-a popo'o 'ya δι 'gwlvti'a?

XXVII A yibo 'kwla 'zɔ'ɔ -sukui-i po'a "bowle 'nι? A -gbu 'ya mεmεε ya. 'Ya nu lbhu 'le 'ya "pa'a -banι. 'In-ι 'wι -ι amu "yiti, ε -nι'a -kaa 'mu a, Salomɔɔ 'ma-a 'bhιɔ, 'ɔ -bana -ke "bhuo 'ka "yrili-nmɔ, -ε 'ka "bowle 'mnu 'mu-zi, ε se -nι.

XXVIII A -gblee, 'kwla 'zɔ'ɔ -sukui, -bho nyɔ gle'a, -bho zɔ zi, ɔ-ɔ po'a "yri a, -Lagɔ-ɔ be nι-o'o 'le ι-ι nmɔ'ɔ 'le "yri lemυ ti; 'le, -taafle, a-bu 'ma-a 'an -namυ, ɔ -see amu li'gbaa yi -cueyi'a? -Ka a se'a -Lagɔ'ɔ "gwlideε 'mu'bhle, a -gbu -kaa ya!

XXIX 'E δι, lilile a 'ka li 'le le a 'ka 'na, 'ya tibɔnamυ a'ba -mɔ a'ba "bhi -pɔlv 'li -le!

XXX Nyu -yu se'a -Lagɔ yibo, 'innu 'bι 'ι -kaa ti 'yreleε! A-bu -yuu, -bho a-bee -mnuυ se le 'bhle, -ka a -bɔ 'ne 'mu, a'ba -tita -Lagɔ yibo nι-o'o.

XXXI A 'ye li-ɔ, -Lagɔ 'ke amu nyu -lruυ 'gbaa 'le ɔ 'ke amu -kɔ 'le a 'ke 'ɔ "yisreεpie 'mu -nι, a zi 'ya δι -antanyι, 'le, -yι -sie'a 'bho, ɔ 'ke ι 'bho po.

'Nynɔwlvεε 'le yaku 'li

(Matiee 6:19-21)

XXXII A-bu 'ma-a 'an nyu, a'ba -tita -Lagɔ 'wɔn-o'o ɔ 'ke amu 'ɔ nyu'a -kɔkɔɔ -ya 'le ɔ 'ye 'bho 'kpa ɔ-ɔ nu ε'o. 'E δι nymɔ'ɔ "si amu 'gwlv -le!

XXXIII Lι a 'bhle'a a, a -po nι 'pelv 'le a 'ke 'ya mɔni "puanlbhamυ "nyι. "Wlilι -see'a -gwε yi "kɔmυkɔmυ, a 'bhle ι! 'E 'zɔ 'mo-o, nyɔ'ɔ -ma 'kmu 'mu'a lι "yi -le! E -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili nyɔ 'ke 'ɔ 'nynɔwlvεε 'le yaku 'li'a δι zi. 'Le'a lι-ι gwle'e 'mu-ε "kɔgwleka. "Yrimυ -see ι 'mu"luo yi, 'le

kokoyrele -see ɪ -li yi. Nyɔ se 'bhɛɛ ɔ 'ke ɪ wɔn-nyɪ.

XXXIV A -gblee, -da nyɔ'ɔ 'tɔnɔlɛ -nɪ'a a, 'bho-o 'ɔ -pɔlv-v 'wla'a ti.

*Zezii'a -namv'a -boti

XXXV *Zezii nɔ'a -kaa, ɔ 'pɔ-o "yi -lue 'le ɔ na: A -fie li, a san "yi 'le a 'ke yra de. A ɛɛ a'ba "napɪ "yi.

XXXVI 'Bho 'nynɔkpago'ɔ zɔ, 'le, -bho lbhɔnɔmɔ'a -kɔyi -kɛ ɛ 'mɔ-v mu a, -ka vɔn-v fuo 'nɔ wɔn, 'le, -bho ɔ yi, -bho ɔ bhɔɔ -buduwɔn "yi, 'le vɔn-v kati 'nɛ -nalo a, a -nɪ -kaa!

XXXVII -Bho 'wa -kɔyi -ka yi, lbhɔnɔmɔ de'a yra a, vɔn 'wa-a ti! -Ziadɪ 'ɪn-ɪ za'a amɔ -bodɪ 'mɔ, ɔ-ɔ 'ye-e li-fie -mɔ, 'le ɔ 'ke v 'la, 'le ɔ 'ke v lilia "nyɪ.

XXXVIII -Bho nyɔ -sɔ "nynɔɔ'ɔ -gbaa -lue -ke 'ɛ 'sɔnnɛ 'mɔ, -bho ɔ -ka yi 'le lbhɔnɔmɔ 'mɔv 'ke yra de a, vɔn 'wa-a ti!

XXXIX 'Le ɔ 'ye "yi -lue -lɛɛ po 'le ɔ na: A po -lokui! -Nɔɔ -ke ti "yriyi 'ka yi, -bho -buduyowli yibo nɛ 'kɪ, ɔ -see ɔ 'kɪ "yiti"tayi yi, ɔ -see ɔ gbo -pa yi.

XL ɛ-be "yi 'mnɛ'ɛ 'zɔ 'ka-a: -Nɔɔ -ke ti 'ɪnmɔ *Nyunyɔ'ɔ "Yu-u 'ye'a le -yi mɔ, a se ɛ yibo. 'ɛ dɪ, a'ba -boti -le, 'le 'ɪn -kaa amɔ 'zɔ'daa!

Yɔɔ 'mo-o lbhɔnɔvyizɛgɛ'ɛ?

(Matiee 24:45-51)

XLI 'Bho 'ɛ "kpi 'le *'Piɛɪ na: 'An -Kɔyi, -a-bɔ 'ma-a *-a'a -namɔ, -a'ba dɪ -ɪn pɔ'o "yi -nɛɛ-ɛɛ, -ale nyɔ 'wee'a dɪ ma'a?

XLII 'Le ɔ na: Yɔɔ 'mo-o "yisɛɛlbhɔnɔyi ɔ 'bhle'e -naagɪ'a? 'ɔ nyɔtu 'mo-o nyɔ -yɔ -ke -kɔyi

-kaa 'lɪkpada-a mu, ɔ-ɔ sie'a 'ɔ -bolbhɔnɔmɔ li 'le
ɔ-ɔ "du 'b 'yrili, 'le ɔ-ɔ "nyɪ 'b lilia.

XLIII -Bho 'ɔ -kɔyi -ka le-e yi, 'le ɔ 'ke ɔ ɪ-bɪ lbhɔ
'mnɪ kwa 'mɔ -yɛ ɛ, ɔ 'wa-a ti.

XLIV -Ziadɪ 'ɪn-ɪ za'a amɔ -bodɪ 'mɔ, ɔ-bɔ
"bhlegboyowli 'mnɔ, lɪ 'wee ɔ 'bhle'a, ɔ-ɔ "nyɪ
-ɔ'o 'le ɔ-ɔ "du 'ɪ "yrili.

XLV 'Le, -bho ɔ-bɔ lbhɔnyɪ popo -kaa 'gwɪuti:
'An -kɔyi -see -yi yi -susueyi, 'le, 'ɔ -bonyunyu -ke
ɔ -plɛ'ɛ lbhɔ -lue "yi, ɔ 'ke ɔ 'lbha, 'le ɔ 'ke lililɪ
li, ɔ 'ke nɛ 'na, -bho ɪ -kɔ ɔ 'lbha a,

XLVI a -gblee, ɛ-be -nɔɔ -ke ti, ɔ -see'a 'ɔ -kɔyi'a
yiyia 'gwɪide, 'bho-o ɔ-ɔ 'ye -yi -nɪ mɔ 'le ɔ 'ke ɔ
'zɔ'daa. -Bho ɔ -yɛ nɔ 'bho, ɔ-ɔ 'kpɔn-o nyɔ 'mnɔ
'le ɔ-ɔ klɔ 'ɔ nyanɪ 'mɔ tenyɪ. Nyɔ-b -see'a -Lago
'gwɪide 'le -b -see'a 'bho 'ɔ wɪu "du, 'ka-a ɔ-ɔ 'ye
'b -nɔ mɔ 'le ɔn 'ke 'le "kɔgwɛnɛ 'mɔ mu.

XLVII Lbhɔnyɪ -yɔ yibo'a ɛ 'ɔ -kɔyi 'ybha'a, 'le
ɔ -see ɛ nɔ, 'ɔ -kɔyi 'mnɔ-ɔ 'ye ɔ "sɛɛn -mɔ tenyɪ.

XLVIII 'Bho 'ɛ "kpi, -yɔ se'a ɛ 'ɔ -kɔyi 'ybha'a
yibo, 'le ɔ-ɔ nɔ'a dɪ-ɪ -nɪ'a 'lbhalbhaka a, 'ɔ "sɛɛɛ
-see wɔn-ku yi. "Yi Zezii po'a, ɔ 'ke ɛ gbɔ-za'a dɪ,
ɔ po'o "nna -lue 'le ɔ na: Nyɔ -yɔ -Lago "nyɪ'a
lɪ'a -dadudu, 'ɪnnɔ ɔ-ɔ 'ybha'a lɪ'a -dadudu -lru
tenyɪ. Nyɔ -yɔ ɔ sie'a 'ɔ lɪ'a -dadudu li, 'ɪnnɔ ɔ-ɔ
'ye 'ya -lru'a 'gbɛ li-sie mɔ.

**Zezii-i 'ya-a nyɔ'a 'yicɪɛɛ 'nɔɔ 'kmɔ 'mɔ
(Matiee 10:34-36)*

XLIX *Zezii 'po-o "yi -lue -lɛɛ 'le ɔ na: 'ɪn 'yi-e
'nɔɔ 'kmɔ 'mɔ, 'le, -ka -bho nɛ -ɛ'ɛ "yi, ɛ 'bhɛɛ'ɛ
ɛ 'ka nyɔ -sin 'le ɔ 'ke 'kle 'ye, 'ka-a 'ɪn 'bɔ'ɔ ti

'an "dızıgı 'ke 'bhlıkpı 'wee "kpi ti-wa -nalo 'le 'ya dı nyu 'ke 'kle 'ye, un 'ke 'mucıce.

L -Ka, -bho un -ka nyu-ɔ batizee 'le un-u sri 'ɔ "nukɔ ɔ, 'ka-a 'kleyee 'ke 'inmu "kpi 'pıple. 'Le nymɔ "si'e 'inmu 'gwıb tenyı, 'le ε 'ke -nu-ε.

LI A -gblee, a'ba de 'gwli na 'ın 'yi-e 'nɔɔ 'kmu 'mu 'le 'ın 'ke -pɔb'a bhlubhua -ya -le! -Gba! "Yıciıce 'mna-a ya'a 'nɔɔ.

LII 'Traamu 'tɔ ɔ, 'an dı, "bhlegbo -ye -ke -da nyu -muu -nı'a a, 'wa tan-a 'ye-e -na -mu 'le un -ke nyu 'sɔn 'ke "yidede; 'le u-bu nyu 'sɔn 'mnu 'ke gbɔ-po, 'le un -ke u-bu nyu tan 'mnu 'ke "yidede -lreε.

LIII "Yunyukpasu -ke 'ɔ -tıta-a 'ye-e "yiciıce -mu; "yunynaakpu -ke 'wa 'lotu-u 'ye-e "yiciıce -mu; 'le nyimiε'ε 'lotu -ke 'wa "yu'a 'nynɔ-ɔ 'ye "yiciıce mu -lreε.

**Zezii 'tmuv'o-o *'ɔ -namu, un 'ke -nɔɔ -neε
'muti'wɔn 'le un 'ke 'ε kpli nu
(Matıe 16:2-3; 5:25-26)*

LIV *Zezii 'le'ε -kaa a, 'le ɔ na nyu-u -nı'a 'bho -bodı: 'Le 'yru'a tiganamu, 'le -druku 'ke 'le 'mu-sɔ -nı, -bho ε -ka zi a, 'bho-o a -nyna'a ti 'le a-a nu'o: "Ni-i 'ye-e -lbha -mu, 'le ε-ε lbha'o.

LV 'Le -pupɔɔ 'ke 'zɔti 'mu-sɔ, a 'ke ε li'ye, a-a 'nu-o: 'Yru-u 'ye-e -fan -mu, 'le ε-ε wa'a 'nıgıen.

LVI Nyanıbhlemu-a! A yibo'o-o 'bhlıkpa -ke yaku "yi'a lı-tı zi'a "tibheli, 'le, -nɔɔ -ke 'muyıbolı'a dı a 'wɔn'ɔ 'bɔ see, a se ı "yiyıbo!

LVII Leedı, "yısreεlı a 'ka nu, 'le a'ba 'cre'ε a'ba "bhi 'muti 'ya dı'a?

LVIII -In 'ye li-ɔ, -bho nyɔ 'klaa -ɪnmʊ 'bho -zɪgletumʊ wɔnyɪ, -bho a -see -bhla 'le 'gbʊʊ ke a, mu -da ɔ -nɪ'a, -ɪn 'ke ɔ 'bho -yɛ, -ɪn 'ke ɔ 'gbɛ kwa 'mʊ ɛ 'le ɔ -kaa -ɪnmʊ -jie 'mʊ po.

LIX 'In-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, -bho ɛ -se -mɲɛɛ ɛ, 'le ɔ 'ke -ɪnmʊ -jie 'mʊ po a, ɛ -zɪgle -ɛɛ'ɛ -ɪnmʊ, -a 'du ɛ -kpɔyɪke-ɔ, 'le ʊn 'ke -ɪnmʊ 'yiti'tayi. ɛ-be dɪ'a 'yitigʊgɔɛ -nɛɛ, ɛ 'bhle-e 'zɔ.

XIII

*Zezii "du-o nyɔ-ɔ po 'ɔ -lokui "dɪ 'mʊ, ʊn 'ke 'wa "nyinyɪnɪdɪ "yiyibo 'le ʊn 'ke -Lagɔ gbo "bhiti

I ɛ-be -nɔɔ 'mɲɛ ti, 'bho-o nyɔ gbɪ -yi -nɪ'e *Zezii -bodɪ 'le ʊn na: Zezii, -da Galileekɔmʊ -lrʊʊ-ɔ za'a -Lagɔ'ɔ 'sraga, ɛ-ɛ zi 'ɔ 'kpi, -ɪn 'wɪn ɪ 'bɔ 'nɪ? Zideebhlɔkpa'a -yowli *Pilaatɪ 'tmʊʊ'o-o 'ɔ 'sroja, ʊn 'ye ʊ 'lbha 'le 'wa nymɔ -ke 'sragazanmi'a nɛ 'ye zizia.

II ʊn po'a wlu 'mɲɛ ti a, 'le ɔ 'ye ʊ -kaa 'yi'ɛ: A'ba popo 'gwɪlɪti -le na 'wa "sɛ 'mo-o "nyinyɪnikpli'a nʊmʊklɪgbɪ -ɔ -zi Galileekɔmʊ -lrʊʊ'a dɪ ʊn 'mɛ -kaa -ko!

III 'In-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, a-bʊ -yʊʊ, -bho a -see a'ba "nyinyɪnɪdɪ "yiyibo 'le a 'ke -Lagɔ gbo "bhiti, 'le stasɪaa 'mʊ a-a 'ye 'mɛ -nɪ mʊ ʊ-bʊ Galileekɔmʊ 'mɲʊ'a ka.

IV A -gblee, Zelizalɛɛmʊ'a 'foto -lue ʊn-ɔ 'la'a Siloye, 'ɛ yayibudu -lue 'ka bhlu, nyɔ -bue nyɔ -mɛɛtan ɛ 'lbha'a, a-a popo 'wa dɪ 'gwɪlɪti 'nɪ? ɛ -se 'wa "nyinyɪnikpli'a dɪ -ko -lrɛɛ.

V A-bʊ -yʊʊ, 'ɪn-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, -bho a -see a'ba "nyinyɪnɪdɪ "yiyibo 'le a 'ke -Lagɔ gbo "bhiti, 'le stasɪaa 'mʊ a-a 'ye 'mɛ -nɪ mʊ 'wa ka.

VI Le ɔ 'ye 'ε dɪ 'yi -lue po 'le ɔ na: 'Bho-o nyo -lue -nɪ'o. ɔ 'bhle-e -kpa'a -lue; 'le ε 'mɪ ɔ -lo'o -trotrotu -lue. -Bho ɔ yi ε-be -kpa'a 'mnε 'mɪ, ɔ 'ke 'ε 'bhi -za a, 'ɔ -ye nε lε ya 'le ɔ-ɔ mu'o le.

VII 'Le ɔ na 'ɔ -kpa'a 'mnε 'mɪ'a lbhɔnɔyi -bodɪ: -In 'ye li-ɔ, -zɔn tan 'li 'ɪn -yi -nɪ'e -kpa'a -nεε 'mɪ tu -nεε'ε 'bhi -zanamɪ 'le 'an 'ye lε. -Bho -ɪn gwε 'yi a, 'kle ε, ε -kaa 'bɪ 'mɪ -ka bhuhuyiti.

VIII 'Le ɔ na: 'An -Koyi, -zɔn -nεε ti, 'tayi nε 'yiti, 'ɪn-ɪ 'ye-e 'ε gbɔli ti 'bhlu -mɪ, 'ɪn 'ke 'bho 'bhlɔkpa'a 'nimɔpokɔku po.

IX -Bho 'ɪn nɪ ε -kaa, -zɔn 'ye'a ti 'si mɪ, ε 'bhεε'o ε 'ke -tro. -Bho ε -se -mnεε ε, 'le ε 'ke -cε!

**Zezii 'pɔn'o-o 'nynaakpɔ -lue-e -nɪ'a 'bho
'Zuifɔ'a lifɔzɔ

X *'Zuifɔ'a lifɔzɔ -lue 'li mɔ'o 'le *Zezii-i tɔ'ɔ nyɔ -Lagɔwlu 'le 'wa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu -lue 'li.

XI ε-be -budu 'mnε 'li, 'nynaakpɔ -lue -ke li'a 'wɔn, 'ɪnnɪ -nɪ'e 'le. Un 'bhle-e 'nyinyidɪ'a -zuzu 'mɪ 'le -zɔn -bue -zɔn -mεetan 'li. 'Innε -po 'nɪ-ɪ -kpεε 'mɪ 'le ɪn se 'mɪsrεεε 'bhεε.

XII-XIII Zezii nɪ'a -kaa, ɔ 'yɔ -ɪ li, ɔ 'ye ɪ 'la 'le ɔ 'ye ɪ *kwa 'lru tide 'le ɔ na: 'An 'lotɔ'a 'yu, a 'pɔn-o'o! 'Bho -gbaa -lue 'mɪ, ɪn 'pɔn-o'o 'le ɪn-ɪ 'bhεε'ε -Lagɔ'ɔ 'nynɪ 'yi.

XIV -Gblee, ɪ-bɪ 'nynaakpɔ Zezii 'pɔn'a 'Zuifɔ'a lifɔzɔ'ɔ zɔ'ɔ dɪ, 'wa -Lagɔwlu'a 'liciaanbudu'a -klagba po'o 'cε, 'le ɔ na nyɔ-ɪ -nɪ'a 'bho -bodɪ: -A 'bhle-e 'wɪ -mεεlo, ɪ ti -a 'ke lbhɔ -nɪ -nɪ. I-bɪ 'wɪ 'mnɪ 'li, -a -flɔ'ɔ-ɔ 'yi -a

'ke nyɔ gbo mu, ɔn 'ke -amu 'pɔɔn. ɛ -se -a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ -a 'ke -kaa nu -ko!

XV -In 'ye li-ɔ, ɔ 'lɛ'ɛ -kaa, 'le -a'ba -Kɔyi Zezii na ɔ -ke 'ɔ wlumɔbhɛɛmu -bodɔ: A 'bhle-e ''yɔrɔbha! -Bho -a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ, a'ba wli a -mɔ'ɔ ti, a-a boti 'nɛ-ɛ ti 'le ɛ-ɛ li'e ti, 'kla -ko?

XVI A -gblee, ɔ-bɔ 'nynaakpɔ -yɔɔ, -a'ba ''na *Ablaamu'a ''nayu mo'o. ''Nyinyinidɔ'a tiyayi *Sataan -po 'nu -kpɛɛ 'mu 'le -zɔɔn -bue -zɔɔn -mɛɛtan 'li. -A'ba lifɔzɔ ma'a dɔ, ɛ se ''yrili-nmɔ 'ɔn 'ke ɔ 'pɔɔn'a?

XVII Zezii'a wlu 'mne nu'a -kaa, ɛ 'lbhaa'a-a 'ɔ ''yidedemu dɔn ''yi. Li-t ma'a nyɔ wɔnti ɔ-ɔ nu'a, 'le nyɔ'a -dadudu -lrɔɔ-ɔ -nɔ'a 'bho-o li'e 'ya 'bɔbɔa.

**Zezii 'po-o -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ'ɔ ''yi
(Matiee 13:31-33; Maaki 4:30-32)*

XVIII -Gblee, *Zezii nu'a -kaa, ɔ 'po-o ''yi -lue 'le ɔ na: Leele -ke -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ gɔgɔ'ɔ ''yiti'a? Leele 'ɔn 'ke ɛ likpɔkpa -nɔ'a?

XIX 'ɛ letu kɔɔ'ɔ-ɔ tu -lue -ɛ -ke 'yɔɛ -nɔ'a -toope. 'ɔnne nyukpasu -lue -lo'o 'le 'ɔ -kpa'a 'mu. ɛ mɛ'ɛ ɛ, ɛ 'bhɔa-o'o -susueyi 'le nɔkɔ 'ye 'le 'ɛ ''klei ya 'lrɔɔ -po -nɔ.

XX 'Bho 'ɛ ''kpi ɔ 'po-o ''yi -lue -lrɛɛ 'le ɔ na: Leele 'ɔn 'ke -Lagɔ'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ likpɔkpa -nɔ'a?

XXI ɛ kɔɔ'ɔ-ɔ ''flɔɔ'ɔ ''buubuule 'nynaakpɔ -lue ''luo'o 'mu, 'le, li'a 'pɔɔn ɔn ''pli'a -buaan! ɔn-ɔ 'la'a faliiɔ, ɔn bhete 'nɔ gbo. -Bho ɛ lele, 'le ɛ 'ke faliiɔ 'mne pa, ''lemnɔ ɛ-ɛ ''bu-o'o. I-bɔ ''yi 'sɔn 'mnɔ, 'ya 'zɔ 'mo-o, -ka tu'a 'yɔɛtoope 'bhɔa'a 'le ɛ ''du'a tuklagba, 'le, -ka ''flɔɔ'ɔ ''buubuule

'buu -nɪ'a faliinɪ, 'ka 'mnɔ 'ka-a, nyɔ-ɔ 'wɔɔn'ɔ -Lagɔwlu, 'bho 'ε 'nyaanamu un se ''yi-die. -Bho ε nyɪ 'le nya 'le nyɔ -lrɔɔ-ɔ 'kpu 'ɔ ''kpi.

*-Buduwɔn -nɪ'a ''sɔkɔpɪ
(Matiee 7:13-14, 21-23)*

XXII ε-be -nɔɔ 'mnε ti, *Zezii-i 'ple-e gwle ''yiti 'le ɔ-ɔ mu nɪ'e Zelizaleεmɔ -bhoga. l-bɪ gwle 'mnɪ 'mu ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyɔ -Lagɔwlu.

XXIII Nyɔ -lue nu'a -kaa, ɔ 'yi ɔ-ɔ -bodɪ 'le ɔ na: 'An -Kɔyi, ε -se nyɔ'a -dadudu 'ke 'pɔn 'bho -Lagɔ'ɔ ''yigbeyi -ko? A -gblee, 'le Zezii 'ye ''yi -lue po 'le ɔ na nyɔ-ɔ -nɪ'a 'bho -bodɪ:

XXIV 'In-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-ε, nyɔ'a -dadudu-u 'ye-e ti'ɔɔ -mɔ, un 'ke -buduwɔn -nɪ'a ''sɔkɔpɪ ''yi -pa -nɪ 'le -Lagɔ 'ke ɔ -kɔ, un 'ke 'pɔn 'bho 'ɔ ''yigbeyi, 'le un -see ε 'bhεε yi. 'ε dɪ a po 'le 'kpu 'le a 'ke 'bho ε-be ''yikmujɔɔ 'mnε ''yi -zi -nɪ.

XXV -Bho 'ɪnmɔ -buduyowli -sɔ 'mɔ, -bho 'ɪn pa 'le 'ɪn 'ke 'ε wɔn ''yi ''sapε po, a-a 'ye-e ''piemɔ -sie -mɔ. 'Le a-a 'ye 'bho 'kpa mɔ, a-a 'ye -buduwɔn ''yi bhɔɔ mɔ 'le a-a 'ye na: -A'ba -Kɔyi, kati 'bho -buduwɔn ''yi!, 'le 'ɪn-ɪ 'ye, 'In se a'ba -lue komu yibo, -nɔ mɔ!

XXVI -Bho 'ɪn 'lε -kaa a, 'le a-a 'ye na: -A -ke -ɪn -li -nɪ'e-e -dalue 'le -ɪn 'ye nyɔ -Lagɔwlu -tɔ 'bho -a'ba -gwɔɔduu 'mɔ,

XXVII 'le 'ɪn-ɪ 'ye: 'In se a'ba -lue komu yibo! -nɔ mɔ -lrεε, a'ba 'wee ''du-o ''nyinyɪdɪ'a nɔmɔ. A po 'ɪnmɔ le!

XXVIII A 'ye li-ɔ, -bho a 'ye a'ba ''na *Ablaamu-e, *Izaaku-e, *Zakɔɔpɔ -ke -Lagɔwlu'a 'mutizamɔ 'wee li, un 'ke 'bɪ 'ye 'le -Lagɔ'ɔ nyɔ ɔ -kɔ'ɔ

'klumu, 'le a-bee -mnuv 'ke ti-nu-ε, 'bho-o a-a 'ye 'kle 'ye -nι mu 'le a 'ke "vi.

XXX -Bho -Lagov -kav nyv, gv ov 'ye'a "du mu, nyv-v 'ye-e 'bhlikpı'a "kete 'wee "yi 'wlv -mu 'le vn 'ke -dalue -li -nι.

XXX ε-be -nov 'mne ti, 'bho-o nyv -yv 'ma-a 'nov 'kmu 'mv 'nyvnbhlemoklvgı, 'le nya 'wla, 'wa -dadudu-u 'ye-e 'bho -Lagov "yigbeyi bhuhhunyv "du -mv. 'Le nyv -yv ma 'ka-a bhuhhunyv, 'bho -Lagov "troli 'wa -dadudu 'ke 'bho 'v "yigbeyi 'nyvnbhlemoklvgı "du.

**Zezii -ke Zelizalemmovomv
(Matiee 23:37-39)*

XXXI ε-be -nov 'mne ti, *Falizientolv 'yi-e *Zezii -bodı 'le vn na: 'Bhlikpayowli *Elvodı 'ybha-o'o ov 'ke -inmv 'lbha. 'E dı, -so -laa 'mv -ın 'ke -dalrov mu!

XXXII 'Le Zezii na: A mu, a 'ke -kaa "yrabhahleyi 'mno 'tmuv, 'ın-t 'nu-o nyv 'mv "nyvnyvidı'a -zuzu ti. 'In-t 'nyvia-a 'an nyv'a 'pvvnpvan "yi -nov gvbe ti, 'le, -bho ε zi 'ın, 'ın 'ke 'an lbhv "yigwe.

XXXIII A 'ye li-ov, ε se "yrili-nmo -Lagovlu'a 'mutizayi 'ke "setida 'me -nι, -bho ε -se Zelizalemmov. 'E dı, -bho 'ε -nov nyvi, 'ın 'ke 'le'a -jolv 'mv "luo mo'o.

XXXIV Zezii po'a wlv 'mne ti a, 'le ov na: Zelizalemmovomv-a! Zelizalemmovomv-a! -Lagovlu'a 'mutizamov ov po'a amv -jeyi, a-bv 'lbhv v'o vn 'ye 'me. -Ka -gbanyovovvov 'kıkıle'a 'ε "yreetı "lruli 'bho 'ε -kpakpı 'zv, -ka -lue 'mno, 'ka-a 'ın 'bo'ov ti sese 'ın 'ke amv "lruli'kıkıle 'bho 'an "troli, 'ın -ke a 'ke -na 'le a'ba 'wov'o!

XXXV 'E dı, 'traamu 'tɔ, 'ın-t 'wɫ'o amu "yrili. A -gblee, wlu -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Zelemii -za 'ka 'mu see, 'e "yri'a 'bı'a 'wɫwɫɫɫɫɫ "kɔɔ'ɔ-ɔ gbo. ɔ na: Zelizalemuɔgwɫɔ-ɔ 'ye-e ti-ɔ -mu 'le e 'ke wɔn-zε. 'In-t 'wɫ -t amu "yiti, -ε 'wɫ'a -laa, a -see 'ınmu 'ye yi "kɔmɔkɔmu, 'le, -nɔɔ -ke 'li a-a 'ye'a -nu mu, na: *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔɔn'a nyu, 'ınnɔ -nı'e yinamu; -Lago -wɔnna nɔ 'niti ɔ, ε 'ke ε "kpi bhla.

XIV

**Zezi 'pɔɔn'o-o "gwizinyɔ -lue*

I-II *'Zuifu'a lifɔzɔ, *Falizien'e -kɫagba -lue 'la-a *Zezi lilidı, 'le ɔ "bhlibhlegbo, 'le ɔ 'ye 'mu-ɔ, ɔ 'ye 'le mu, 'le ɔ 'ye 'bı 'mu''luo, ɔ 'ye ti-de. 'Bho 'ɔ nya a, nyukpasu -lue-e 'bhle'a "buubuuwe 'mu, 'ınnɔ -nı'e 'bho. Nyu-u -nı'a 'bho nu'a -kaa, un-u 'gbu-o Zezi ya 'tın, -bho ɔ 'ke nyɔ 'mnɔ 'pɔɔn 'bho 'wa lifɔzɔ'ɔ zɔ. ε -se bhuhuyiti un-u nu -kaa -ko: un-u 'bɔ-ɔ ti un 'ke ɔ dı -kɔn, -ekedımaa, un na 'ε letu se "yrili-nmɔ.

III -Gblee, 'le Zezi 'ye wlu 'mu''luo 'le ɔ na Falizien -ke *-Lago'ɔ gbayibomu -bodı: ε -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili, -a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ nyɔ 'ke nyɔ 'pɔɔn-ae, -ale ɔ -see ɔ 'pɔɔn yi?

IV -In 'ye li-ɔ, un 'nu-o blenyi! 'Wa 'wɔn un 'ke ɔ "dapo'a dı, 'le ɔ 'ye nyukpasu 'mnɔ'ɔ su kɔn, ɔ 'ye ɔ 'pɔɔn 'le ɔ na: 'An 'lotu'a "yu, -ın 'pɔn-o'o, mu -a'a "bhlibhlegbo!

V ɔ po'a wlu -nεε ti, 'le ɔ na nyu-u -nı'a 'bho -bodı: -Bho a'ba nyɔ -lue'a "yu 'kpa "nibhie 'li

-a'ba lifozɔ'ɔ zɔ, a -see li'tuttra yi, a 'ke ɔ 'le -za?
'Le, -bho ε "du a'ba -bhlii 'le, a -see ε -nu yi -lrɛɛ?

VI -Gblee, un 'nu-o blenyi -lrɛɛ, wlu un 'kɔ ɔ
"kpi "du, ε se -nɪ.

'Bɪ'a 'mɪluoε -ke nyɔ'a 'lalaa'a dɪ

VII -In 'ye li-ɔ, nyɔ *Falizien'ε -kɪagba 'la'a a,
un-u 'bɔ-ɔ 'nynɪbhlekpe ti, 'le un-u de 'nɪ "kpi.
*Zezii 'ye 'ɔ -kaa li a, 'le ɔ 'ye 'yi -lue po 'le ɔ na:

VIII -Bho nyɔ 'la -ɪnmɪ 'le 'ɔ "bhlibhlegbo
'nynɔkpagɔ 'mɪ a, 'le -ɪn 'ke 'le mu a, -a'a -de
'nynɪbhlekpe "kpi -le -antanyɪ! ɔ 'bhɛɛ'o, nyɔ -
yɔ 'bhle'a 'nynɪ, -ɔ -zi'a -ɪnmɪ, ɔ 'ke ɔ 'la -lrɛɛ.

IX 'Le nyɔ-ɔ 'la'a a -nɪ 'sɔn, ɔ -kaa yi, ɔ -kaa -
kaa -ɪnmɪ "yi'lɛ: "Nyɪ ɔ 'bɪ, ɔ 'ke ti-de! -Bho ɔ
'lɛ -kaa, dɪn-ɪ 'ye-e -ɪnmɪ 'lbha -mɪ. 'le -a 'ye 'tɔ
'mɪ-sɔ mɪ, -a 'ye bhuhukpe "kpi -zi mɪ!

X -Gba! -Bho nyɔ 'la -ɪnmɪ 'le -ɪn 'ke 'ɔ "bhli
mɪ, "luo bhuhukpe 'mɪ 'le ɔ 'ke yi ɔ 'ke -kaa
-ɪnmɪ "yi'lɛ: 'An 'lotɔ'a "yu, yi -laa nya, -dagbɛ
'nynɪbhlekpe "kpi! -Bho ɔ 'lɛ -kaa a, "lemnɪ ɔ
'bhɛɛ'ε-ε -ɪnmɪ "yi 'le nyɔ -ke -ɪn -nɪ'a linamɪ'a
"klumɪ.

XI -Gblee, nyɔ-ɔ 'bhɛɛ'ε 'ɔ "bhuo "yi, -Lagɔ-ɔ 'yɔ
-ɔ 'zɔ, nyɔ -yɔ yɔ 'ɔ "bhuo ya, -Lagɔ-ɔ 'bhɛɛ 'nɔ-ɔ
"yi.

XII Zezii po'a wlu 'mnɛ ti a, 'le ɔ 'ye nyɔ-ɔ
'lɔ 'ɔ "kpi 'kpa 'le ɔ na: -Bho -ɪn "du gɔ, -a'a
bhɪ-e, -a'a 'lotɔ'a "nynuu-e, -a'a 'cɛ -ke -a'a -
gwɔkɔmɪ 'bhle'a 'nynɪ, -a'a 'lɔ u -le! -ɛkedumaa,
ɔ-bee -mɪnɪ 'bhɛɛ'o un 'ke -ɪnmɪ 'la, 'le, -a'a
"yrilinmɔdɪ -ɪn nɔ 'ɔ "lruli, un 'ke ɪ 'kwla-za.

XIII 'In-ɪ 'tmʊʊ'o -ɪnmʊ-ɛ, -bho -ɪn 'du gɔ, 'la
 "pʊanlbhamʊ-e, topomʊ-e, "lɔmʊ -ke -nɪamʊ -
 lrʊʊ!

XIV -Bho -ɪn nʊ -kaa a, -Lagɔ-ɔ wʊnna-a -ɪnmʊ
 "niti; -ɛkedɪmaa, ʊn se 'bhɛɛ, lɛ -a 'ye 'ʊ "nyɪ mʊ,
 ʊn 'ke ɛ 'kwla-za. Nyʊ-ʊ nʊ'a "yrilinmɔdɪ 'bho -
 Lagɔ'ɔ "yigbeyi, -ʊ 'mɛ'ɛ ɛ, -da ɔ 'ye 'ʊ glu -za -nɪ
 mʊ, 'le ʊn 'ke ti-nɪ -lrɛɛ ɛ, 'bho 'mnɔ, 'bho-o ɔ-ɔ
 'ye -ɪnmʊ 'nynɪbhleɛ 'lruli-nʊ -nɪ mʊ.

Gɔklagba'a "kpi'a "yi

(Matiee 22:1-10)

XV Nyʊ -ke *Zezii-i li'a a, 'wa -lue 'wɔn'ɔ wlu
 'mnɛ 'bɔ ɔ, ɔ na Zezii -bodɪ: -Bho -Lagɔ -kɔ nyʊ,
 gɔ ɔ-ɔ 'ye'a "du mʊ, -ɔ li'a 'ɛ lililɛ ɛ, ɔ 'wa-a ti!

XVI Zezii 'ke ɔ "kpi "du'a dɪ, ɔ po'o "yi -lue 'le ɔ
 na: 'Bho-o nyɔ -lue -nɪ'o. ɔ "du-o gɔklagba -lue;
 'le ɛ 'mʊ, 'le-e ɔ 'la'a nyʊ'a -dadudu.

XVII ɔ gwɛ'ɛ pipia "yi, 'le ɔ 'ye 'ɔ lbhʊnyɪ nyʊ
 ɔ 'la'a gbo lbho ʊn 'ke linamʊ yi.

XVIII -Ka ʊn -die'a 'mʊ, ʊn kpa'a 'bho-ɛ -lue -
 lue, ʊn-ʊ bhade-e lbhʊnyɪ li. -Yɔ ɔ 'wɔʊ'a "yi
 -antanyɪ, ɔ na: 'In 'de-e -kpaa -lue; 'ɪn 'ke ɛ
 'yenamʊ mu mo'o. 'Inmɔ bhade -ɪnmʊ li, -a'a
 po 'cɛ -le!

XIX -Lue -lrɔɔ na: 'ɪn 'de-e -bhlii -bue, 'ɪnnɪ -ke
 'ɪn -nɪ'e -kpaa 'mʊ munamʊ, 'ɪn 'ke ɪ ti'dɪn, -bho
 ɪ 'ke lbhʊ nʊ tenyɪ. 'Inmɔ bhade -ɪnmʊ li, -a'a po
 'cɛ -le!

XX -Lue -lrɔɔ nʊ'a -kaa -lrɛɛ, ɔ na: 'Traamʊ 'ɪn
 kpa'a 'nynɔ: 'ɛ dɪ 'ɪn se 'bhɛɛ 'ɪn 'ke yi.

XXI ɔ-bɔ lbhʊnyɪ 'mnɔ nʊ'a -kaa, ɔ 'yi-e 'ɔ -
 kɔyi gbo le. Nyʊ -ke gbo ɔ mu 'ka a, dɪ ʊn -za'a
 'mʊ, ɔ 'ye ɪ gbo -pa, ɔ 'ye ɔ ɪ 'tmʊʊ. ɔ 'wɔn'ɔ dɪ

'mnu 'bo, o 'po-o 'ce, 'le o na 'o lbhunyui -bodu: Kpa 'le -gwloduu 'mu -ke -jolutu 'yi -vuka, 'la 'puanlbhamu-e, 'lommu-e, topomu -ke -niamu -lruu, un 'ke yi, un 'ke li!

XXII 'Le o 'ye 'mu-so, o 'ye -jeyi 'kpa. O -gwle'a 'le -daan a, o 'yi-e le. 'Le o na: 'An -Koyi, 'un -ke un yi-o, 'le 'bu -sie'e -bhla ti!

XXIII 'Le o na 'o lbhunyui -bodu: Mu 'le 'kwla 'zo'o -jolutu 'yi -ke -dalroo, nyoo'nyoo a-a 'ye'a 'ye mu, 'tmumu no, o 'ke 'unmu 'bhli yi, 'an -budu 'ke 'yi -srinu! 'le un 'ke li.

XXIV A -gblee, 'le o na 'o lbhunyui -bodu -lree: 'In-u 'wu -u -unmu 'yiti, -antanyuny un 'la 'ka, -bho 'wa nyoo yi, o -see 'an lilile -nee -li yi.

*-Ka nyoo 'ka -nyna 'le o -ke *Zezii 'ka -na
(Matiee 10:37-38; 5:13; Maaki 9:50)*

XXV -Noo gbε zi'a, *Zezii nu'a -kaa, o 'ce-ε 'bho "die 'le o-o mu'o -dalroo. O -nu munamu, 'le nyu'a -dadudu-u kpo 'o -jeyi, 'le o 'ye u gbo "bhiti, 'le o na:

XXVI Nyoo -yo yi'a 'unmu gbo, -bho ε "du -a'a -tita-e, -a'a 'lotu-e, -a'a 'nyoo-e, -a'a 'yreetu -ke -a'a 'lotu'a "nyuu, 'le -un 'ke 'wa "klumu'a nyoo'o di -kma, ε 'ke 'unmu -zi, -un -see 'an -nayi "du yi. -Bho -un -ka -a'a "bhuo'a tinuεε di-u zi, 'le ε 'ke 'unmu -zi, -a'a nyootu se 'bhεε o 'ke 'an -nayi "du -lree.

XXVII Nyoo -yo -see'a ti'bo o 'ke 'unmu "srii "koomukoomu, -o -see'a 'ybha o 'ke 'kle 'ye kplokplo 'an di, 'le, ε-be 'kleyeeε 'mne 'mu, ε 'bhεε'o nyoo 'ke o 'lbha o 'ke 'me 'le ε 'ke ngazememeεεεε "bhuka "du, 'o nyootu se 'bhεε o 'ke 'an -nayi "du.

XXVIII 'Bho 'ε "kpi, 'bho-o ɔ -po -nɪ'e "yi -lue 'le ɔ na: -Bho a'ba nyɔ -lue 'ybha ɔ 'ke yayibudu po 'le, 'ɔ 'lbha "yi 'tɪn 'le 'ɔ popo -kaa 'gwɫɪti -antanyɪ: -Bho 'ɪn po 'an -budu'a 'kpɔ glu 'le, 'ɪn 'bhle mɔni -dudu 'nɪ 'ɪn 'ke ε "yigwε'ε? Mɔni 'diε ε 'ke 'mɔ'luo 'ya-a?,

XXIX -bho ε -se -mnεε, 'le ɔ 'ke ε glu po, -bho ɔ se 'ε "yigwεε 'bhεε, nyɔ'o nyɔ 'ye 'ε ε, ɔ-ɔ 'ye ɔ 'cɪsε -mɔ 'le ɔ 'ke na:

XXX ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, ɔ-ɔ 'po-o -budu 'le ɔ se 'ε lbhɔ 'bhεε!

XXXI 'Le Zezii 'ye "yi -lue -lrεε po 'le ɔ na: A -gblee. -bho 'bhlɔkpawɔwli -lue'a nyɔ -ke 'ɔ -bonyunyɔ -lrɔɔ'ɔ nɔ 'ke tɔ vɔ ɔ, -ka -lue 'mɔɔ, 'ka-a ɔ-ɔ de'e ti 'le ɔ-ɔ popo'o 'gwɫɪti na: 'ɪnmɔ 'bhle'a -kaa nyɔ'a "du'a -gwɫɔ -lue 'le, 'ɪn 'bhεε 'ɪn -ke nyɔ-ɔ 'ma-a -kaa nyɔ'a "du'a -gwɫɪ 'sɔn -naye 'ke "yidede 'nɪ?

XXXII A 'ye li-ɔ, -bho ɔ se ε 'bhεε ε, 'le, -bhladɪ ɔ -tε'ε gbo, ɔ-ɔ lbho'o 'le 'ɔ nyɔ'a 'yɔ ɔn 'ke ɔ 'gbε kwa 'mɔ cε.

XXXIII [bɪ dɪ 'mnɪ'a "lru "yi 'le Zezii 'ye 'bho wlu -lrεε "du 'le ɔ na: -Ka -lue 'mɔɔ, 'ka-a ε -nɪ'o a'ba "bhi'a damɔ. A'ba -yɔ -see'a 'ɔ -kɔkɔlɪ kwa gbo -za 'le ɔ -see'a 'ɪnmɔ "srɪi, ɔ se 'bhεε ɔ 'ke 'an -naye "du.

XXXIV ɔ 'ke 'ɔ wlu "lru "yi jra'a dɪ, ɔ po'o "yi -lue -lrεε 'le ɔ na: A'ba "bhi yibo'o-o 'wee -ka 'tɔn "du'a lεzεε, 'le ε-ε 'bhle nɪ'a -zapɔ 'nɔ wɔn. -Bho ε -gwe wɔn 'le, leelε nyɔ 'ke ε gbo po 'le ε 'ke lε wɔn 'bhle'a?

XXXV Nyɔ se 'tɔ 'bhεε, ɔ 'ke ε 'mɔ'luo 'le ɔ 'ke ε 'bhlɔkpa "nɪ 'mɔ -po -nɪ. ε-ε 'mo-o bhuhulε 'le

ε-ε 'wlεε'ε ti. -Yɔ 'bɔ'ɔ ti ɔ 'ke dɪ 'mnɪ 'mɔti'wɔn
ɔ, ɔ popo 'gwɪɔti -ziaka!

XV

"Mamabhlabhɛ'ε "kpi'a "yi

(Matiee 18:12-14)

^I -Nɔɔ -lrεε 'li, *lapoozamɔ -ke nyɔ -lrɔɔ
*Falizieεn-ε zrε nɪ'a "nyinyinikpli'a nɔmɔ "yi, ɔn
'nyini-e *Zezii li, 'le ɔn-ɔ po 'ɔ -lokui.

^{II} Falizieεn 'mnɔ -ke *-Lagɔ'ɔ gbayibomɔ nɔ'a
-kaa, ɔn-ɔ "wɔnwan'o 'le ɔn-ɔ nɔ'o: ɔ-bɔ nyɔ -
nɔɔ, ɔ-ɔ 'kɔn-o "nyinyinikpli'a nɔmɔ -gli 'le ɔ -ke
ɔn-ɔ li nɪ'e -dalue.

^{III} -Gblee, 'le Zezii 'ye 'ε dɪ "yi -lue po 'le ɔ na:

^{IV} -Bho a'ba nyɔ -lue 'bhle 'bhlabhɪ'a -gwɪɪ -
muu 'le 'ya "klumɔ'a -lue 'ke "ma 'le, ɔ -see -mu
yi ɔ 'ke 'bhlabhɪ'a -gwɪɪ nyiε 'bhlabhɪ -bue 'yɔ
-mεenyiε 'bho 'ya tilinamɔ sie, 'le, -ye "ma'a a, ɔ
'ke ε ti'bɔ kplokplo 'le ɔ 'ke ε 'ye?

^V -Bho ɔ 'ye ε-bε 'bhlabhɪε 'mnε, ɔ-ɔ 'li-e
'bɔbɔa, ɔ-ɔ "luo 'nε-ε 'mɔ, ɔ-ɔ po 'nε-ε -kpakɔ
'mɔ ti

^{VI} 'le ɔ -ke ε-ε mu'o 'le 'ɔ "bhlhbhlegbo, 'le, ɔ
'ke 'le nyini a, ɔ-ɔ 'la'a 'ɔ bha -ke 'ɔ -gwɪɔkɔmɔ
'le ɔ-ɔ nɔ 'ɔ -bodɪ: -A bhete gbo -a 'ke 'bɔbɔa li,
-εkedɪmaa, 'an 'bhlabhɪε-ε "ma 'ka, 'ɪn 'ye -ε'o.

^{VII} 'ɪn-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-ε, -ka -lue 'mnɔ, 'ka-a, -
bho nyɔ -lue 'tɪn yibo 'ɔ "nyinyinidɪ "yi 'le ɔ 'ke
-Lagɔ gbo "bhiti a, -Lagɔ-ɔ 'li-e 'ε 'bɔbɔa. Nyɔ'a
-gwɪɪ nyiε nyɔ -bue 'yɔ -mεenyiε, -ɔ 'la'a 'wa
'bhi kplizɪgɪ'a nɔmɔ 'le -ɔ -see'a ti'bɔ ɔn 'ke 'wa
'nyinyinidɪ "yiyibo 'le ɔn 'ke -Lagɔ gbo "bhiti, ε-
bε 'bɔbɔa 'mnε -zi'e-e 'wa nε 'mɔ.

"Mamanεtemoni'a "kpi'a "yi

VIII ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'le ɔ 'ye -ka -lue 'mno'ɔ dɪ "yi -lue -lɾεε po 'le ɔ na: -Bho 'nynaakpu -lue 'bhle nεtemoni -bue, 'le 'ya -lue 'ke 'le -kuyrebudu 'li "ma -nɪ, un -see -mu yi, un 'ke "napε 'yicε, un 'ke -budu 'li tiwopo, un 'ke ε ti'bo 'tɪn 'le un 'ke ε 'ye?

IX -Bho un 'ye ε, un-u 'la-a 'wa bha -ke 'wa -gwɔkɔmɔ 'le un-u nu 'u -bodɪ: 'An nεtemoni-i "ma 'ka a, 'ɪn 'ye -ε'o. 'E dɪ -a bhete gbo -a 'ke 'bɔbɔa li!

X 'In-ɪ 'tmɔu'o amɔ-ε, -ka -lue 'mno, 'ka-a, -bho nyɔ -lue 'tɪn yibo 'ɔ "nyinyidɪ "yi 'le ɔ 'ke -Lagɔ gbo 'bhiti, 'le -Lagɔ -ke ɔ gbo'a -dalbhomɔ-u li'e 'bɔbɔa.

Nyukpasu -lue -ke 'ɔ "yreetɪ 'sɔn'ɔ dɪ

XI -In 'ye li-ɔ, ɪ-bɪ dɪ -lue 'mni'a "lru "yi, *Zezii po'o "yi -lue -lɾεε 'le ɔ na: 'Bho-o nyɔ -lue -nɪ'o; ɔ 'bhle-e "yreetɪ 'sɔn.

XII 'Le leyi na 'ɔ -tɪta -bodɪ: 'An -tɪta, -bho 'wla, -a'a -kɔkɔɪ -a 'ka "kpi-zi, -a'a "bhuo 'gble ɪ -nalo -ɪn 'ke 'an nε "nyɪ. A -gblee, 'le ɔ 'ye ɪ 'ɔ "yreetɪ 'sɔn "yiti'gblee.

XIII 'Wɪ gbi zi'a a, ɔ-bo "yu 'mno nu'a -kaa, 'kwladie 'ɔ -tɪta 'gbaa'a lɪ -lru ɔ 'ye 'ɔ "nyɪ, ɔ -po 'nε-ε 'pɛɔ, 'le mɔni 'wee ɔ 'ye'a a, ɔ 'ye ɪ 'mɔ"luo 'le ɔ 'ye 'mɔ-sɔ, ɔ 'ye 'lɪkpa 'mɔ mu, 'le gbotεbhɪkpa "kpi. 'Le 'mno, 'le-e ɔ -nu 'nɪ wlakawlakawlaka! 'le ɪ 'ye -gwε.

XIV ɪ -gwε'ε ε, 'le 'mɔkɪagba -lue 'ye 'le ε-be 'bhɪkpa 'mne "kpi tiyi; 'le ɔ se lilile 'bhle.

XV A -gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'mu-o 'bhlɔkpa 'mɛ
 "kpi'a nyo -lue gbo, ɔ 'ke ɔ 'mɔ'luo ɔ 'ke ɔ
 lbhɔ nu. ɔ-bɔ nyukpasu 'mɔ, 'ɪnɔ "luo 'nɔ
 'mɔ, -ɔ kpɔ ɔ 'le ɔ -kpa 'mɔ ɔ 'ke ɔ -gwɔbhee
 "yrili"du.

XVI 'Mɔ-b 'lbhɔ ɔ teny'a dɪ ɔ 'bɔɔ ti, ɔ 'ke 'ya
 lililɪ li, 'le nyoɔ "nyɪ ɪ ɔ'o.

XVII ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpa-a 'gwɔtipoponamɔ 'bho
 ɔ "bhuo 'kpi 'le ɔ na: 'ɪnmɔ -ke -tɪta'a lbhɔnɔmɔ
 'bhle'a lililɪ 'wee, -b se'a 'ya lilia 'bhɛɛ, 'ɪnmɔ
 'mɛ'ɛ 'nɔɔ 'mɔ'a dɪ'a!

XVIII 'ɪn-ɪ 'ye -ɔ gbo le -mu -mɔ 'le 'ɪn 'ke na:
 'An -tɪta, 'ɪn 'nɔ-o "nyɪnyɪdɪ 'bho -ɪn -ke -Lagɔɔ
 "yigbeyi.

XIX -ɪn 'ke 'ɪnmɔ -a'a "yu 'la, 'ɪn se ɛ "yiti-nmɔ.
 "Luo 'ɪnmɔ 'mɔ -a'a lbhɔnɔmɔ'a -lue'a ka!

XX A -gblee, 'le ɔ 'ye 'mɔ-sɔ, ɔ 'ye ɔ -tɪta 'mɔ
 gbo le yi. ɔ "kɔɔɔ -budu gbo, ɔ -tɪta 'ye -ɔ li 'le
 ngaze 'ye ɔ 'lbha. ɔ nu'a -kaa, ɔ ple-o'o, ɔ 'ye ɔ
 -jeyi mu, ɔ 'ye ɔ -gble.

XXI 'Le ɔ "yu na: 'An -tɪta, 'ɪn 'nɔ-o "nyɪnyɪdɪ
 'bho -ɪn -ke -Lagɔɔ "yigbeyi. -ɪn 'ke 'ɪnmɔ -a'a
 "yu 'la, 'ɪn se ɛ "yiti-nmɔ!

XXII ɔ 'ke ɔ "yu "yi'bhɛɛ'ɛ dɪ 'le ɔ 'ye -
 kaa ɔ lbhɔnɔmɔ "yi'ɛ: A "depo "yi, a -ke
 "yrilinmɔvilobana -lue 'ke yi, a 'ke ɛ 'an "yu 'mɔ
 -pa! A -po nɔ -jiɛmɔpɔle -jiɛ 'mɔ 'le a 'ke ɔ lɪ bhɔ
 'mɔ -pa!

XXIII -A'ba wawabhliigbuda, -a de'a ti gɔkɪagba
 -lue'a dɪ, a -ke ɛ yi, a 'ke ɛ ɔ 'mɔ 'lbhaa, -a 'ke ɛ
 li 'le 'bubɔa 'mɔ!

XXIV A 'ye li-ɔ, -ka nyo 'mɛ'ɛ 'le ɔ 'ye'a glu -sɔ,
 ɔ 'ye'a ti-nɪ -lɛɛ, 'ka-a 'an "yu -nɔɔ -nɪ'o. ɔ "ma-

o'o 'le 'in 'ye o 'ye. O 'le'ε -kaa a, 'le un 'ye 'bho 'kpa, 'le un-u "du'o ε-be go 'mne 'le 'bubua 'mu.

XXV ε-be -nco 'mne ti a, o-bo nyukpasu 'mno'o 'yuklagba -ni'e-e lbhu -nunamu 'le -kpa 'mu. O nu'a -kaa, o 'yi-e gwlo 'mu le. O "kco'o 'bho 'bhlegbo gbo a, o 'won-o -lili -ke 'lu'a wlu 'bo,

XXVI 'le o 'ye lbhunoyi -lue 'la 'le o na: Leeε -ko'o 'lu -ke -lili -yu'a?

XXVII 'Le o na: -A'a leyi 'yi-e le! O 'ka yi, 'o nmi -nmo'o-o "yrili'a di, -a'a -tita 'lbha'a 'o wawabhliigbuda.

XXVIII A -gblee, o-bo "yuklagba 'mno nu'a -kaa, o 'po-o 'ce; o -see 'won o 'ke 'bho 'bhlegbo pa. O -tita 'win 'i 'bo, 'le o 'ye 'da 'le o 'ye mu, o 'ye o libhade,

XXIX 'le o 'ye -kaa 'o -tita 'yi'le: -In 'ye li-o, zoun'a -dadudu ti 'in -ni'e -a'a lbhu -nu -nunamu 'le 'in-i "du'o 'bho -a'a wlu. ε -ni'a -kaa 'mu a, -in -see 'inmu wliyu -lue 'tin "nyu ke 'le 'in -ke 'an bha "we 'ke ε-ε li 'le 'bubua 'mu.

XXX 'Traamu 'to, -a'a "yu -ke "wlinynukpakpu -nyini'a -a'a -koko 'wee won, 'unno yi'a di, -in 'lbha'a -bhliigbuda-a -we'ε!

XXXI 'Le 'o -tita na: 'An 'yu, 'in -ke -in -na'o 'komokomu. Le'o ε 'in 'bhle'a, -a'a ε mo'o -lreε.

XXXII -Ka nyo 'me'ε ka 'le o 'ye'a glu -so, o 'ye'a ti-ni -lreε, 'ka-a -a'a 'lotu'a "yu -nco -ni'o. O "ma-o'o 'le 'in 'ye o 'ye. 'ε di ε -nmo'o "yrili -a 'ke go "du 'le -a 'ke 'bubua li.

XVI

-A "luo 'nco 'kmu 'mu'a "wili 'mu 'le -a 'ke

-Lagw'w lbhw nu

I Zw -lue 'zw *Zezii 'po-o 'yi -lue 'le w na *'w -namw -bodw: 'Gagayi -lue 'bhle-e 'w 'wlili'a 'yriliduyi -lue. Nyw nu'a -kaa, wn 'tmw'o-o w-bw 'gagayi 'mw na 'w lbhwnyyi-i 'nyni-e 'w 'wlili wwn.

II W nu'a -kaa, w 'w -w'o 'le w na: -A'a 'kpidi 'in 'w'wn'w 'bw, i -see 'inmw 'tw nu. -In se 'w 'bhew -in 'ke 'an lbhwnyyi 'du. 'E di, -ka -in nu'a -a'a lbhw 'mne e, yi -in 'ke -kaa 'inmw 'tmw.

III A -gblee, w-bw 'wliliyriliduyi 'mw nu'a -kaa, w 'kpa-a 'bho 'le w-w popo'o -kaa 'gwlti: 'An -koyi-i 'ye-e 'inmw lbhw 'mw -za -mw 'se! 'In se -kpaalbhw 'bhew, 'le -zrwzrw-w 'lbhaa'a 'inmw din 'yi, 'le, koo 'in 'ke -nyna'a?

IV -In! Le 'in 'ka nu, -bho w nu 'inmw ti 'le nyw 'ka 'inmw kpwn -gli 'le 'wa 'bhlhbhw, 'in 'ye e-w!

V A 'ye li-w, w nu'a -kaa, nyw-w 'bhle'a 'w -koyi'a kpad, w 'w -w'o -lue -lue. -Yw yi'a -antanyi, w na w -bodw: 'An -koyi'a kpad 'diw -in 'bhle'a?

VI 'Le w na: 'Cna'a gbogbowuin'a -gwli -muu 'in 'bhle'o. 'Le w 'ye w -kaa 'yi'le: -A'a kpad'a "bwgw 'ka-a! -De ti -susueyi, -in 'ke 'cna'a gbogbowuin'a -gwli 'son 'yw bue 'cni 'le 'e 'limw.

VII 'Le w na nyw -lrw -bodw: 'Le -mw'w 'le, kpad 'diw -in 'bhle'a? 'Le w na: -Kwbhw'w'a "du -lue -gwli -muu. 'Le w na: -A'a kpad'a "bwgw 'ka-a! 'Cni 'le 'e 'limw -bhew'a "du -lue.

VIII W-bw lbhwnyyi -ke kpili se'a 'yi'srew, 'w -koyi 'ye'a 'e -naagi'a letu li a, w 'w'wn 'w-w 'kpi. A -gblee, 'traamw'a nyw-w zi'a 'wa 'bhi'a tint'e di 'nw 'kmu 'mw, 'le 'wa bo 'li, wn 'bhle-e -naagi

tenyi, nyu-u 'bo'ɔ ti un 'ke -Lago'ɔ 'gwɔɔɔɔ nu, un 'ye u -zi.

IX A 'ye li-ɔ, ε -ni'a -kaa 'mu a, 'inmo Zezii 'tmu'u amu-ε, 'kmu 'mu'a ''wlili nyo'ɔ de'a ''gwli, a ''luo ni 'mu, a 'ke -Lago'ɔ lbhu nu, 'le, -noo -ke ti a -bo 'ni 'mu, ɔ 'ke amu ''kɔgwɔɔɔɔɔɔɔɔ ''nyi 'le yaku 'li.

X A 'ye li-ɔ, nyo -ke kpli 'srɛɛ'ε ''yi 'le lɔtoope 'li, 'ɔ nyotu'a kpli 'srɛɛ'ε-ε ''yi 'le lɔklɔgbu 'li. -Yɔ -ke kpli se'a ''yi'srɛɛ 'le lɔtoope 'li, 'ɔ nyotu'a kpli se ''yi'srɛɛ -lɛɛ 'le lɔklɔgbu 'li.

XI 'ε di 'kmu 'mu'a ''wlili nyo'ɔ de'a ''gwli, -bho a se 'ya lilia ''yi'srɛɛ 'le, -Lago-ɔ 'ye amu -zεεε ''lruli-nu mu 'ni?

XII 'Le, u-bi ''wlili -se'a-a a'ba li, -bho a'ba kpli se ''yi'srɛɛ 'ya damu 'le, a'ba -zεεε -Lago de'a 'le yaku 'li ti, ɔ-ɔ 'ye ε amu ''lruli-nu mu 'ni?

XIII A -gblee, nyo -lue se 'bhεε ɔ 'ke nyu 'son ''yi-de. ɔ-ɔ 'nyε-ε -lue 'mu 'le ɔ-ɔ ybhε'ε -lɔɔ 'mu. 'Le ɔ-ɔ zi'e -lue gbo, ɔ-ɔ 'nyε'ε -lɔɔ 'mu. -Ka -lue 'mno 'ka-a nyo se 'bhεε ɔ 'ke -Lago -ke mɔni -dalue kli -ple -ni.

*Zezii -za'a-a -Lago'ɔ nyu'a -kɔkɔɔ'ɔ ''dizigi 'mu

(Matiee 11:12-13; 5:31-32; Maaki 10:11-12)

XIV *Falizien -kma'a-a mɔni'a di, un 'wɔn'ɔ *Zezii'a wlu 'mni 'bo, un-u 'ciɛ nɔ'ɔ,

XV 'le ɔ 'ye u -kaa ''yi'le: A 'ybha-o'o nyu 'ke amu 'mu''luo -ka ''yisrɛɛmu. ε -ni'a -kaa 'mu a, -Lago yibo'o-o a'ba 'gwɔɔtipopoe. A 'ye li-ɔ, le nyu-u ''luo'a 'mu -ka lɛklagba a, -Lago'ɔ 'la 'ε letu le 'le ɔ-ɔ 'nyε 'ε 'mu.

XVI A -gblee, dı -Lago -zi -nı'a *Moyiızı -ke -Lagowlu'a 'mıtızamı -lrıvı 'mı 'le -ı 'cnu-ε'ε 'le -Lago'ı 'bıgıvı 'li see, 'ınnı po'ı nyıvı -jılvı gbo 'le *'Zaan Batiıı 'ye 'nıvı 'kmıvı 'mıvı yi. -ε -sı'ı ε-be -nıvı 'mne 'li, 'ınmıvı Zezii-i 'za-a amıvı -Lago'ı nyıvı'a -kıkıvı'ı 'dıızıgı -bodı 'mı 'le nyıvı'a -dadudu-u dre'o vı 'ke nyıvı vı -kı'ı 'klumıvı -nı.

XVII ε -nı'a -kaa 'mı a, -tıtıvı -ke gba 'mıvı, -pıplıı'a -lue komı -see ı li'wlvı yi. -Ka 'bhlıkpa -ke yaku-u 'ye'a 'mıvı-gwle mı a, 'ka-a ı-ı 'ye 'mıvı-gwle mı -lrεε.

XVIII ε-be wlu 'mne, 'ε 'yıtıgıgıle 'ka-a: Nyı'ı nyıvı-ı -za'a 'ı 'nyıvı 'kwla, 'le -ı kpa'a -lrıvı, 'ı nyıvıtu 'ye-e -yranyınbha. 'Le, nyıvı -yıvı kpa'a 'kwıazanyınaakpı, ı 'ye'e -yranyınbha -lrεε.

'Gagayi -lue -ke -Lago'ı lbhıvıyi Lazaa

XIX -Gblee, *Zezii nıvı'a -kaa, ı 'po-o 'yi -lue -lrεε 'le ı na: 'Bho-o 'gagayi -lue -nı'ı. Zı'ı zı 'li, 'yrılınmıyırıkıgı -ke 'pılvı -kmı'a 'yi, 'ınnı ı-ı 'wla'a 'mı 'le ı-ı 'du'ı gı.

XX 'Bho ı-bı 'gagayi 'mıvı'ı gwıvı 'mı, 'pıvanlbhayı -lue vıvı 'la'a Lazaa, 'ınnı -nı'e 'bho -lrεε. 'Jı -tro 'nıvı-ı li -nyakaa! 'Bho 'gagayi 'mıvı'ı 'bhlegbo'a komı'a -kpana wınyı, 'bho-o ı-ı 'pı'ε ti.

XXI -Bho 'gagayi li, 'ı wıntıvı 'ı lbhıvıvıvı -wla'a ti, ı 'bı 'kı-ı ti ı 'ke ı li, 'le nyıvı'ı 'nyı ı ı'ı. 'Bho 'ε lemı 'le gbi-ı yi'ı 'ı 'jı 'yi tibhenamı.

XXII A -gblee, ı-bı 'pıvanlbhayı nıvı'a -kaa, ı 'mε-ε'ı, 'le -Lago gbo'a -dalbhıvı 'ye 'ı -zuzu 'mı'luo, vı 'ye ε 'le 'ı 'na *Ablaamı'a 'troli kpa

'le yaku 'li. 'Gagayi -mnɔɔ pa'a 'le, ɔ 'mɛ-o'o -lrɛɛ, 'le nyɔ 'ye ɔ guda yagba ɛ 'ye 'wɔɔ,

XXIII 'le ɔ 'ye "kɔgwɛnɛ 'mɔ mu, 'le ɔ-ɔ 'ye'e 'le ɛ 'mɔ 'kle. ɔ nu'a -kaa, ɔ "luo'o-o "yigba "yi 'le ɔ 'ye Ablaamu li'ye. 'Bho ɔ "trolli, 'bho-o Lazaa -de'e ti, 'le un -tɛ 'nɔ gbo.

XXIV 'Le ɔ 'ye 'bho 'kpa, ɔ-ɔ "wɔ'o: 'An "na Ablaamu, 'un-i 'ye-e 'kle tenyi 'nɔɔ nɛ 'mɔ. 'ɛ dɪ 'ye 'an ngaze, -un 'ke Lazaa lbho, ɔ 'ke "nitoope "pli ɔ 'ke ɛ 'unmɔ -ya, 'un 'ke 'an -bluuzɔjeyi tilele!

XXV 'Le ɔ na: 'An "yu, 'le -a'a tinunɔɔ 'li, -zɛɛɛ -un 'ye'a a, popo 'ɛ dɪ 'gwɔti. Lazaa -mnɔɔ ɔ damɔ, ɔ 'ye-e 'kle tenyi. -Da -un -nɪ'a 'traamu 'kle 'yenamu, 'bho-o ɔ-ɔ 'ye nɪ'e ɔ -zɛɛɛ.

XXVI 'Bho 'ɛ lemu, -dogwigbaa -lue-e -nɪ'e 'bho -a'ba 'nyunmu. 'Le, nyɔ-u 'bɔ'ɔ ti, un 'ke 'nɔɔ -amu gbo 'mɔ-sɔ, un 'ke 'le a-bee gbo yi, un se ɛ 'bhɛɛ. 'Le nyɔ se 'bhɛɛ -lrɛɛ, ɔ 'ke 'le amɔ gbo 'wɔɔ 'le ɔ 'ke 'nɔɔ -amu gbo yi.

XXVII-XXVIII 'Le ɔ na: 'An "na Ablaamu, 'un 'bhle-e 'lotɔ'a "nynuu -muu 'le 'an -tɪta'a "bhlegbo. 'ɛ "lru "yi, 'unmɔ bhade -unmɔ li, 'tmɔɔ Lazaa, ɔ 'ke mu, ɔ 'ke u 'tmɔɔ 'le u-bee -mɔɔ -kaa 'nɔɔ 'kleyeda -nɔɔ yi -lrɛɛ.

XXIX 'Le ɔ 'ye ɔ -kaa "yi'ɛ: Dɪ *Moyiɪzɪ -ke -Lagɔwlu'a 'mɔtizamu -lrɔɔ 'cni'a 'le -Lagɔ'ɔ 'bɔɔɔ 'li see, un 'bhle -i'o. un po ɪ -lokui 'le un 'ke ɪ 'bho 'du.

XXX 'Le ɔ na: 'An "na Ablaamu, un -see ti'ɔɔ un 'ke ɛ nu. ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ, -bho nyɔ -sɔ 'nɔɔ 'mɛmɔ'a "klumu 'mɔ, 'le ɔ 'ke u gbo le mu a, 'lemnu un-u yibo'o-o 'wa "nyinyinidi "yi, 'le un 'ke -Lagɔ gbo 'bhiti.

XXXI 'Le ɔ na: -Bho ʊn -see ti'bo, dɪ -Lago -zi -nɪ'a Moyiɪzi -ke -Lagowlu'a 'mɔtizamu -lɾʊʊ 'mu, 'le, -ɪ 'cni-ε'ε 'le 'ɔ ''bɔgʊ 'li see, ʊn 'ke ɪ -lokuipo, 'le nyɔ'ɔ ''bhuo 'ke glu -sɔ -dɪ, ɔ 'ke 'le 'kmʊ 'mu le mu a, ʊn -see 'wa ''bhi ''yiti''tayi yi 'le ʊn 'ke 'ɔ wlu 'mɔti'wɔn.

XVII

"Nyinynidɪ -ke 'ε dɪbhɔεε

(Matiee 18:6-7; Maaki 9:42)

I *Zezii 'gwε-ε ''yi'a popoa ''yi, 'le ɔ na *'ɔ -namʊ -bodɪ: Lɪ'a -dadudu-u 'ye-e nyʊ ''nyinynidɪʊnamʊ ''tuu -mʊ ''kɔmʊkɔmʊ. -Yɔ ''tuu'a 'ɔ -bonyunyɔ 'ya letu'a nʊnamʊ, 'ɔ dɪ-ɪ 'ye-e ngaze 'mʊ'bhle -mʊ ''sɛ!

II A -gblee, nyɔ -yɔ de'a 'ɪnmʊ ''gwli 'wa 'la'a lɛ -ka ''dana, -bho nyɔ -lɾɔɔ 'bɔ ti ɔ 'ke ɔ dɪ ''yrili''maa 'le ɔ 'ke 'an ''gwɪidedɪ 'bhɔ ɔ, -bhladɪ ɔ -see 'ε nʊ ke, ε -nmɔ'ɔ-ɔ ''yrili ʊn 'ke 'ɔ nyɔtu sʊkpʊmua -bluu 'zɔ tɪsɪsan 'le ʊn 'ke ɔ 'tɔnni kɔ pɔ.

III A ''du a'ba ''bhi ''yrili! -Bho -a'a -bonyunyɔ -lue nʊ -ɪnmʊ ''nyinynidɪ ''lɾuli, 'lɔ ɔ 'tɪn 'le -ɪn 'ke ɔ 'ε dɪ 'tmʊʊ! 'Le, -bho ɔ nʊ: Lɛ 'ɪn nʊ'a, ε se ''yrili-nmɔ ɔ, 'bhɔ ɔ ''nyinynidɪ'a dɪ!

IV -Bho ɔ -ka -ɪnmʊ ''nyinynidɪ ''lɾuli-ɪnʊ -zɔɔ 'le ɔ -ka yi, ɔ -ka: 'An 'lotʊ'a ''yu, lɛ 'ɪn nʊ'a, ε se ''yrili-nmɔ, nʊ a, 'bhɔ 'ya dɪ!

*Zezii'a ''gwɪides

V *Zezii po'a wlu ti ''sɛɛ, 'ɔ -dalbhomʊ na: -A'ba -Koyi Zezii, -kpa -amʊ 'le -a 'ke -ɪnmʊ ''gwɪide tenyɪ.

VI 'Le ɔ na: -Bho a de 'kɪ 'ɪnmʊ 'gwli -toope, ɛ-ε -kmu'a 'yi 'bho nyʊ 'wee'a 'yigbeyi, ε -see amʊ wɔnyɪ ti-nyna yi. ɛ'o ɛ-ε 'ye-e amʊ 'mʊ'wɔɔn -mʊ.

Lbhɔnyɪ'a lbhʊ

VII A 'ye li-ɔ, a'ba 'klumʊ'a nyɔ -lue 'bhle-e 'ɔ -kpa'a 'mʊ'a lbhɔnyɪ, 'le, 'bhalɛɛke, ɔ 'du'o *'bhlabhli'a 'yriliduyi. -Bho ɔ -sɔ lbhʊ 'mʊ 'le ɔ 'ke ɔ li'ye, ɔ nʊ ɔ -bodɪ, yi -a 'ke li, 'nɪ?

VIII -Gba! -Ka ɔ-ɔ 'lɔ 'ɔ 'yi, 'kla-a 'ka-a: Pi -a'ba lililɪ, 'le, -bho -ɪn 'ke 'an nɛ 'ɪnmʊ -ya, 'ɪn 'ke li a, zizia -a'a -banɪ 'yi! -Bho 'ɪn gwɛ 'yi-ɔ, -yrɔzaa! 'le -ɪn 'ke -a'a nɛ'ɛ linamʊ 'kpa.

IX ɛ -se lbhʊ 'ɔ -kɔyi 'nyɪ 'ɔ 'le ɔ nʊ'a dɪ ɔ -kpɔn-ɛ -glaka 'le ɔ 'ke ɔ 'sɛɛ po -ko.

X A -gblee, -ka -lue 'mno 'ka-a ɛ -nɪ'e 'mʊ a'ba damʊ. ɛ -ke dɪ nyɔ 'tmʊ'a amʊ, -bho a nʊ ɛ, a 'ɛ -kaa a'ba 'bhi 'yi: Bhubhuyiti'a lbhɔnʊmʊ -a'bu 'du'o. -A'ba lbhʊ -a 'bhle'a, 'ɪnnɛ -a nʊ'o!

*Zezii 'pɔvɔn'o-o *lalɔlbhamʊ -bue

XI I zi'a -kaa, *Zezii -sɔ'ɔ 'mʊ-ɛ, 'le ɔ-ɔ mu'o Zelizalɛɛmʊ -bhoga. *Samaliibhlɔkpa -ke Galileebhlɔkpa'a 'duunamʊ, -jɔlʊ -nɪ'a 'bho, 'ɪnnɛ ɔ-ɔ bhlu'o.

XII ɔ nʊ'a -kaa, ɔ -pa -nɪ'e-e -gwɔ -lue 'mʊ. ɛ-be gwɔ 'mnɛ 'mʊ, *lalɔlbhamʊ -bue -nɪ'e 'bho, 'ɪnnʊ mu 'ɔ -jeyi. ʊn mu 'ɔ li-nyni mʊ -sɛ 'sɛɛ, ʊn -nyna'a-a ti,

XIII 'le ʊn-ʊ 'lɔ ɔ'o, ʊn-ʊ nʊ'o: -A'ba -Kɔyi, Zezii, 'ye -a'ba ngaze, -ɪn 'ke -amʊ 'pɔvɔn!

XIV Zezii nʊ'a -kaa, ɔ 'ye -ʊ li, 'le ɔ na ʊ -bodɪ: A mu *-Lagɔ'ɔ 'sragazamʊ gbo, -ka a 'pɔvɔn'a a, a

'ke v -kaa 'yi-to. -In 'ye li-o, 'le vn 'ye 'mu-so, vn 'ye -jeyi 'kpa. Un -ni'a munamu, vn nu'a -kaa, vn 'pun-o'o.

XV -Gblee, v-bv nyv 'mnu'a -lue -gbv'a 'o ''bhuo ya a, o 'pun'a a, o ''bhiti'e-e 'yiti, 'le o 'ye Zezii gbo le yi. O -ni'a yinamu, o-o 'bhεε-ε -Lago'o 'nyu 'yi tenyu.

XVI -Gblee, o nyu'a Zezii li a, 'le o 'ye o wonyi 'kolri glu po 'le o na: 'An 'lotv'a 'yu, 'unmō po'o -unmō 'sεε -ka -in 'pūv'n'a 'unmō! -In 'ye li-o, o-bo nyo-o 'bhle'a kpli -nεε, o-o 'mo-o *Samaliikōmō 'Zuifv 'nyε'ε 'mu, 'wa -lue.

XVII 'Le Zezii na nyv-v -ni'a 'bho -bodv: Un -ni -bue, vn 'pun-o'o 'wee, 'kla -ko? 'Le doo 'o bha -mεenyiε 'we -mnuv -sie'a?

XVIII O-bo 'lɪkpayi -nōō, -ka o yi'a le, 'le o-o 'bhεε'ε -Lago'o 'nyu 'yi, leedv v-bee -mnuv -see yi, vn 'ke -kaa nu -lrεε'ε?

XIX 'Le o na o -bodv: 'An 'lotv'a 'yu, -so 'mu, -in 'ke -a'a ''bhli le mu, -a'a -Lago'o ''gwlideε 'pūv'n'o -unmō-ε!

**Zezii'a leyinōō*

(Matiee 24:23-28, 37-41)

XX I zi'a -kaa, 'le *Faliziεn'ε -dadudu na *Zezii -bodv: -Bhlaaka -Lago 'ke nyv -ko'o? 'Le o na: Nyō se 'bhεε o 'ke 'ε -nōō yibo see. ε -se -ka a-a popo'a 'gwlvoti, 'ka-a ε 'ke yi -ko.

XXI Nyō -see na: A -gblee, 'unne -ni'e -laa, -nu yi! O -see ''bhalrεεke na: 'Inne -ni'e 'lelaa, -nu yi! A 'ye li-o, le a 'ka yibo, 'unne 'ka-a: -Lago ''du-o nyv'a -kōkōō wōn 'le ε -ni'e 'nōō a'ba ''klumu.

XXII ɔ gwɛ'ɛ 'le ʋ gbo'a 'mʊzɛɛ 'yi, 'le ɔ na 'ɔ -namʊ -bodɪ: -Nɔɔ -lue-e 'ye-e -nyni -mʊ. -Bho ɛ nyni a, a-a 'ye-e ti'bo -mʊ a 'ke 'inmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu li'ye 'le zɔ -lue 'tɪn'a ''sɛ 'li, 'le a -see 'inmʊ 'ye yi.

XXIII ɛ-bɛ -nɔɔ 'mnɛ ti, -ka nyʊ-ʋ 'ye'a amʊ 'yi'lɛ mʊ, 'kla-a 'ka-a: Zezii 'yi-e 'nɔɔ 'kmʊ 'mʊ le. ɔ -nɪ'e-e 'fɔtɔ -nɛɛ gbo, ɔ -nɪ'e-e 'lelaa. -Bho ʋn -ka -kaa-a 'lɛ ɛ, a'ba mu 'le -le!

XXIV A 'ye li-ɔ, -ka -bho ''ni 'wla ''yri ya, 'le 'ɛ -wlewle-e ɛɛ'ɛ yaku -kpoo ''kpi, 'kla 'mnɔ 'ka-a 'inmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu'a leyie-ɛ 'ye 'mʊ-nɪ mʊ.

XXV ɛ -nɪ'a -kaa, -bho 'in 'ke le yi a, 'in 'ke 'kle 'ye -antanyɪ mo'o, 'le 'traamu'a nyʊ'a -dadudu 'ke 'inmʊ ʋu.

XXVI -Lagɔ'ɔ lbhʊnyɪ -lue ʋn-ʋ 'la'a *Nʊe, 'lɛ-ɛ zi'a 'ɔ -nɔɔ ''yi, 'ɛ gʊgɔbole-ɛ 'ye-e -zi -mʊ -lrɛɛ 'bho 'inmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu'a leyinɔɔ ''yi.

XXVII -Ka ɛ zi'a a, 'kla-a 'ka-a: -Nɔɔ -ke ti ''ni -see'a -bhla 'bhɪkpi -za ke, nyʊ-ʋ li-o'o, ʋn-ʋ kpa'a 'nynʊkpakpi, 'le ''bhalrɛke nyʊtɔlʋ-ʋ ''du'o 'wa ''yreetɪnynʊkpakpi nyna. 'Ka-a ʋn-ʋ nʊ'o ''kɔmʊ, 'le ɛ 'ye Nʊe'a batoo'a 'likpanɔɔ ''kpi bhla. ɪ zi'a -kaa, 'wa dɪ se ɪ ''kpi -nɪ 'le ''ni -za'a 'bhɪkpi, ɛ 'ye ʋ 'lbha 'wee, ɛ 'ye ʋ ti-za.

XXVIII -Ka -lue 'mnɔ 'ka-a, -Lagɔ'ɔ lbhʊnyɪ -lue ʋn-ʋ 'la'a *Lɔɔtʋ, lɛ-ɛ zi'a 'ɔ -nɔɔ ''yi, 'ɛ gʊgɔbole-ɛ 'ye -yi mʊ: -Ka ɛ zi'a -lrɛɛ, 'kla-a 'ka-a: Nyʊ-ʋ li-o'o, ʋn-ʋ popo'o -popo lɪ kwa 'mʊ 'pɛlʋ, ʋn-ʋ lo'o lililɪ 'le ʋn-ʋ po'o -bidi,

XXIX 'le 'wa dɪ se -Lagɔ'ɔ dɪ ''kpi -nɪ. 'ɛ dɪ, zɔ -ke ti 'Lɔɔtʋ -sɔ'ɔ *Sodɔɔmʊgwɔ 'li, nɛ -ke sɪkpi-ɪ -smua'a a, 'innɪ -Lagɔ -za'a 'le yaku 'li, ɔ 'wɔlʋ 'ʋ

'lru, 'le ɪ 'ye ʊ 'lbha, ʊn 'ye 'mɛ 'wee.

XXX A -gblee, 'uɲmɔ *Nyunyɔ'ɔ 'Yu, zɔ -ke ti 'uɲ
'ka le yi 'le 'an 'nyɲu'a 'yibhɛɛɛ 'mʊ, 'ka-a ɛ-ɛ 'ye
-zi mʊ -lɛɛ.

XXXI -Bho 'ɛ -nɔɔ nyɲi a, 'bhlegbo'a -da nyʊ-ʊ
pɔ nɪ'a 'zɾɔ 'jiɑzɔ ɔ, nyɔ-ɔ 'ye'a 'bho -nɪ mʊ, 'ɔ
pa 'le 'ɔ -budu 'li, 'ɔ 'luo 'ɔ -kɔkɔɪ 'mʊ -le! ɔ -ɛɛ
-nɪ 'bho ɔ 'ke ple -nalo! -Ka -lue 'mɲɔ 'ka-a, nyɔ
-yɔ 'ye'a -kpaɑ 'mʊ -nɪ mʊ, 'ɔ yi gwɪɔ 'mʊ, 'ɔ pa
'le 'ɔ 'bhlegbo -le!

XXXII A popo 'Lɔɔʊ'a 'nyɲɔ'ɔ dɪ 'gwɪʊti, 'le, -bho
a -ka ple, a -kaa lemʊ -gbʊ 'wa ka!

XXXIII A -gblee, nyɔ -yɔ'ɔ zi'a 'ɔ 'bhuo'a tinɛ'ɛ
dɪ, -ɔ sɪɑ'a 'an dɪ kpɔkpɔ 'le ɛ 'ke 'ɔ 'mɛnamʊ
nyɲi, 'ɔ nyɔtu 'ke 'pʊn 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi. Nyɔ
-yɔ zi'a 'ɔ 'bhuo'a tinɛ'ɛ dɪ 'le 'kmʊ 'mʊ'a li 'li,
'ɔ nyɔtu 'ke 'mɛ 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi.

XXXIV 'In-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, -bho 'uɲmɔ
*Nyunyɔ'ɔ 'Yu'a leyinamʊ, nyʊ 'sɔn-ɔ 'ye-e -
dalue ti'pɛ -mʊ. -Lue -yɔ de'a 'uɲmʊ 'gwli, ɔ-ɔ
'ye-e 'mʊ'luo-ɛ -mʊ, 'le, -yɔ -see'a 'uɲmʊ 'gwlide,
ɔ 'ke 'bho -sie.

XXXV 'Nynʊkpakpɪ 'sɔn-ɔ 'ye-e 'bho pinamʊ -plɛ
-mʊ. -Yʊ de'a 'uɲmʊ 'gwli, ʊn-ʊ 'ye-e 'mʊ'luo-ɛ -
mʊ, 'le, -yʊ -see'a 'uɲmʊ 'gwlide, ʊn 'ke 'bho -sie.
[

XXXVI Nyʊ 'sɔn-ɔ 'ye-e -kpaɑ 'mʊ -plɛ -mʊ, -yɔ
de'a 'uɲmʊ 'gwli, ɔ-ɔ 'ye-e 'mʊ'luo-ɛ -mʊ, 'le, -yɔ
-see'a 'uɲmʊ 'gwlide, ɔ 'ke 'bho -sie.]

XXXVII 'Le 'ɔ -namʊ na: -A'ba -Kɔyi, doo 'ɛ lɛtu
'ke -nʊ-ɛ -nɪ'a? 'Le ɔ 'ye 'yi -lue pɔ 'le ɔ na: A 'ye
li-ɔ, -ka 'wope-e 'ye'a nmi'a 'ku li 'le ɪ-ɪ 'crii 'nɛ

'kpi a, 'le nyu-u yibo'a -da ε -nɪ'a, 'ka-a nyu 'ke 'ɪnmʊ da yibo 'bho 'an leyinamʊ.

XVIII

-Dɪgbanynaakpu -ke -zigletuyi'a 'yi

I I zi'a -kaa, *Zezii'a -namʊ 'ke 'kpi 'mʊ'bhle 'le un 'ke *-Lagɔ wɔn gbo po -wɛɛwɛɛ'ε dɪ, ɔ po'o 'yi -nɛɛ 'le ɔ 'ye u -kaa 'tmʊʊ:

II 'Bho-o -zigletuyi -lue -nɪ'o 'bho -gwɔ -lue 'mʊ. ɔ 'du 'bho -Lagɔ -ke nyɔ'ɔ wlu.

III ε-be -gwɔ -lue 'mne 'mʊ -dɪgbanynaakpu -lue-e -nɪ'e 'bho -lrɛɛ. U-bʊ 'nynaakpu 'mnu-u 'yi -ɔ gbo -zɔɔ, 'le un-u nu'o: Dɪ 'ɪn -ke 'an jɛkayi -za'a 'mʊ, -a'a 'muu nɪ wɔn -le, 'nyɪ 'ɪnmʊ 'ya 'gɪ!

IV 'Ka-a un-u yi 'ɔ gbo 'yɛɛɛ! 'le ɔ -see 'wɔn. Un nu'a -kaa, zɔ -lue 'zɔ, un yi-o'o -lrɛɛ 'le ɔ na: "Wa! 'An "du 'bho -Lagɔ -ke nyɔ'ɔ wlu.

V U-bʊ 'nynaakpu -yʊu-u sɪa nɪ'e 'ɪnmʊ-ε'ε dɪ, 'ɪn 'ke u 'gɪ 'nyɪ mo'o. -Bho ε -se -mneɛ ε, un-u 'ye-e 'ɪnmʊ gbo -yi -mʊ 'kɔmʊkɔmʊ 'le un 'ke 'ɪnmʊ 'yri 'mʊ -kpe.

VI 'Le -a'ba -Kɔyi Zezii na: ɔ-bo -zigletuyi -ke kpɪ se'a 'yi'srɛɛ, dɪ ɔ -za'a 'mʊ, a popo 'ya 'kpi 'gwɔtɪ!

VII ɔbo nu'a -kaa 'le, 'le, -Lagɔ 'ma-a 'yisrɛɛyi, nyu -yʊ ɔ -za'a 'bho, ɔ 'ke u -kɔ, 'le, -bho koo tɪ -nɪ, -u 'lɔ 'ɔ, ɔ 'ke u -kpa, a-a popo'o 'gwɔtɪ na, ɔ se 'bhɛɛ ɔ 'ke u 'kpɪtɪɛ'ε? ɔ -see 'traamʊ -yi yi -zozo, ɔ 'ke u -kpa'a?

VIII 'ɪn-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ε, ɔ-ɔ 'ye -u -kpa -mʊ -susueyi. ε -nɪ'a -kaa 'mʊ 'le, -bho 'ɪnmɔ

*Nyunyɔ'ɔ "Yu -ka 'nɔɔ nyunyu'a "klumɔ le-e yi,
'ɪn-ɪ 'ye 'nɔɔ 'an "gwɪlɪdemɔ -ye mɔ 'nɪ?

*Falizien -ke *lapoozayi'a "yi

IX -Gblee, nyɔ -yɔ 'la'a 'wa "bhi "yisrɛemɔ 'bho
-Lagɔ'ɔ "yigbeyi 'le -v 'nyɛ'ɛ 'wa -bonyunyu 'mɔ,
'wa "yi *Zezii pɔ'o, 'le ɔ na:

X 'Bho-o nyɔ 'sɔn -nɪ'o: -Lue-e 'mo-o *Falizien
'le -lrɔɔ 'du'o *lapoozayi. Un nɔ'a -kaa, un -sɔ'ɔ
'mɔ-ɛ 'le un 'ye *-Lagɔ'ɔ bɔbɔbhlegbo mu, un 'ke
*-Lagɔ wɔn gbo pɔ.

XI -In 'ye li-ɔ, Falizien nɔ'a -kaa, ɔ -nyna'a-a
yayi ti 'le ɔ-ɔ pɔ'o -kaa -Lagɔ wɔn gbo: 'An -
Lagɔ, -ka 'an kpli -nmɔ'ɔ "yrili tenyɪ 'bho 'an
-bonyunyu'a damɔ, 'ɛ dɪ 'ɪn-ɪ pɔ'o -ɪnmɔ 'sɛɛ.
Un-v 'li-e 'wa -bonyunyu -duvlɛɛ 'mɔ, un-v 'la-a
-yranyɔbha 'le un-v nɔ'o "nyinyɪnidɪ -lrɪ. ɔ-bɔ
lapoozayi -ke kpli se'a "yi'srɛɛ, -ka 'ɪn se'a 'ɔ ka
-nɪ, 'ɛ "lrɪ "yi 'ɪn-ɪ pɔ'o -ɪnmɔ 'sɛɛ.

XII 'Le, 'wɪ -mɛɛsɔn 'li, 'ɪn-ɪ pa nɪ'e su kpɛ 'sɔn,
'le 'ɪn-ɪ "nyɪ'e -ɪnmɔ 'an 'yeyelɪ'a -buɛɛ.

XIII Lapoozayi -mnɔɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'pɔ-o 'ɔ -
bonyunyu le, 'le ɔ -see ti'bo ɔ 'ke "yigba "yi"luo.
'Le 'ɔ "nyinyɪnidɪ'a "yiyibɔɛ'ɛ dɪ, ɔ-ɔ bhɔɔ'ɔ
'ɔ 'bɛtɛ, 'le ɔ-ɔ nɔ'o: 'An -Lagɔ, 'ɪnmɔ 'ma-a
"nyinyɪnidɪ'a nɔyi, 'ye 'an ngaze!

XIV 'Le Zezii 'ye -kaa 'lɛ -lrɛɛ: 'In-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-
ɛ, ɔ-bɔ lapoozayi 'ka 'ɔ "bhli mu a, -Lagɔ 'bhɔ-ɔ
'ɔ "nyinyɪnidɪ'a dɪ. 'Bho Falizien'ɛ damɔ, ɔ -see
'ɔ nɪ'a dɪ 'bhɔ, -ɛkedɪmaa, nyɔ-ɔ 'bhɛɛ'ɛ 'ɔ "bhuo
"yi, -Lagɔ-ɔ 'yɔ-ɔ 'zɔ, 'le nyɔ -yɔ yɔ'ɔ 'ɔ "bhuo ya,
'le -Lagɔ-ɔ 'bhɛɛ 'nɔ "yi.

**Zezii -wɔnna'a-a 'yreeti 'niti
(Matiee 19:13-15; Maaki 10:13-16)*

XV Zɔ -lue 'zɔ, nyɔ -ya'a-a *Zezii 'wa 'yreetitoope ɔ 'ke ɔ *kwa 'lru tide, 'le ɔ 'ke ɔ 'niti-wɔnna. -Gblee, ɔ-bɔ nyɔ 'mɔɔ -ke 'wa 'yreeti-ɪ yi'a -kaa a, *ɔ -namɔ kɪka 'nɔ-ɔ 'yiti 'le ɔn-ɔ nɔ'o: A -ke a'ba 'yreeti po le!

XVI Zezii 'ye'a 'na li a, 'le ɔ na: A 'tayi 'yreeti 'yiti ɔn 'ke 'inmɔ gbo yi! A'ba 'taa nɔ 'le -le! A-a 'ye-e li'a, nyɔ-ɔ -ke 'limɔ'a -pɔɔ 'yɔɔ'ɔ -ka 'dana'a -pɔɔ, 'ɔ nyɔtu -Lago 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke -kɔ.

XVII -Ziadi 'ɪn-ɪ za'a amɔ -bodɪ 'mɔ, nyɔ -yɔ -ke 'limɔ'a -pɔɔ se'a 'yɔɔ -ka 'dana'a nɛ, -ɔ'ɔ 'wɔn -Lago 'ke ɔ -kɔ ɔ, 'ɔ nyɔtu -Lago se 'bhɛɛ ɔ 'ke ɔ -kɔ 'kɔmɔkɔmɔ.

*'Gaganyukpasu -lue
(Matiee 19:16-30; Maaki 10:17-31)*

XVIII ɪ zi'a -kaa a, 'le *Zuifu'a -kɪagba -lue 'ye -kaa *Zezii tidede: -A'ba -Tɔyi, -ɪnɔ 'ma-a -zɛɛɛ, koo 'ɪn 'ke -nyna, tɪnɛzɛɛɛ-ɛ se'a 'tiinamɔ 'bhle, 'ɪn 'ke ɛ 'ye'a?

XIX 'Le ɔ na: Leedi -a 'la'a 'inmɔ -zɛɛɛ'ɛ? Nyɔ-ɔ 'ka -zɛɛɛ 'du, ɔ se -nɪ, -bho ɛ se -Lago -nɪ -lue 'ɪn.

XX *-Lago'ɔ gba nyɔ 'ka 'yi-kpɔn, 'ɪnnɪ 'ka-a: -A'a 'ye -yranynɔbha -le, -a'a 'lbha 'ku -le, -a'a 'yri -le, -a'a -ɔɛ -a'a -bonyunyo sɪn li -le, 'du 'bho -a'a 'lotɔ -ke -a'a -tɪta'a wlu! -In yibo'o-o 'ɪnnɪnɪ 'wee, -ɪn -kpɔn nɪ -kaa 'yi 'nɪ?

XXI ɔbɔ 'mɔɔ na: Kɪn! -ɛ 'wɔ'a 'an 'danabhla, ɛ bhla'a -zɪan 'kpi, ɪ-bɪ gba -nɪ, 'ɪn -kpɔn'o-o 'ya kle 'yi.

XXII -Gblee, Zezii 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'bɔ ɔ, ɔ na ɔ -bodɪ: Lɛ -lue-e -sie'a 'bho, -ɛ kpɔn'a -ɪnmɔ ti, 'inne 'ka-a: -A'a 'gagalɪ -ɪn 'bhle'a, 'ɪnnɪ 'ɪn-ɪ "si'e 'nynɪ. 'ɛ dɪ, mu, -pɔ 'ya klɛ 'pɛɪɔ, 'le -ɪn 'ke 'ya mɔni "pɔanmɔ "yiti'gblee. -Bho -ɪn nɔ -kaa a, "lemnɪ -a 'ye-e "kɔgwɛtɪnɪɛ 'bho -Lagɔ'ɔ "trolli. ɛbɛ 'mne, 'inne 'bhle'e 'nynɪ, -ɛ -zi'e 'nɔɔ 'kmɔ 'mɔ'a 'gagalɪ'a klɛ. -Bho -ɪn gwɛ 'ya 'wee "yi a, yi 'ɪn -ke -ɪn 'ke -na.

XXIII ɔ-bɔ nyɔ 'mnɔ 'wɔn'ɔ ɪ-bɪ wlu 'mnɪ 'bɔ ɔ, ɔ 'ga-o'o tenyi'a dɪ, ɔ -kma'a "yigbeyi 'le ɔ 'ye mu.

XXIV -Ka 'gwɪɔ -nyni 'nɔ li, Zezii 'ye'a -kaa li a, 'le ɔ na nyɔ-ɔ -nɪ'a 'bho -bodɪ: -Yeee! Nyɔ-ɔ 'bhle'a 'gagalɪ'a -dadudu, -ɔ -ke -pɔɔ kpɔn 'ɪ ti, -Lagɔ 'ke ɔ -kɔ, ɛ ku -kaa wɔn 'ya!

XXV Nmiklagba 'ke 'bho "bhietoope "yi -zi -nɪ, ɛ 'ku-o wɔn. 'Gagayi'a -pɔɔ 'ke 'ɔ 'gagalɪ "yiso, 'le -Lagɔ 'ke ɔ -kɔ ɔ, ɛ 'ku-o wɔn -lɛɛ, ɛ 'ye nmiklagba'a 'bho "bhietoope'a "yizinɪɛ -zi.

XXVI ɔ-bɔ nyɔ 'mnɔ 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'bɔ, 'le 'wa "sɛ-ɛ dede'e -dede -kaa ti: -Bho ɛ -nɪ -kaa 'mɔ 'le, "lemnɪ nyɔ yɔɔ 'ke 'pɔn 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi'a?

XXVII 'Le Zezii na: 'Inneɛɛ -nɛɛ, nyunyɔ -bodɪ ɛ ku'o wɔn. -Bho ɛ "du -Lagɔ -bodɪ, ɛ se wɔnku. 'Bho -Lagɔ -bodɪ lɛ-ɛ 'ka wɔnku, 'ɛ lɛtu se -nɪ.

XXVIII ɔ -za'a wlu 'mnɪ 'mɔ a, 'le 'ɔ -namɔ'a -lue *'Piɛɪ na: Zezii, -ɪn 'ye li-ɔ, -a'a dɪ -a "tayi'e -a'ba lɪ'a klɛ "yiti 'le -a -ke -a -na'o.

XXIX 'Le ɔ 'ye ɔ -kaa "yi'lɛ: -Ziadɪ 'ɪn-ɪ za'a amɔ -bodɪ 'mɔ, nyɔ -yɔ "tayi'a 'ɔ "bhlegbo "yiti, -ɔ sie'a 'ɔ -glɪgbawɔnyi'a nyɔ, 'ɔ nynɔ o, 'ɔ "yreetɪ o, 'ɔ 'lotɔ'a "nynuu o, 'ɔ 'lotɔ -ke 'ɔ -tɪta o, -bho

o -tbhe li -nu -ke nyu -nuu "kpi -Lago'o nyu'a -
koko'o di, 'o nyotu,

XXX lizigi'a -dadudu -i -zi'a -yi o -tbhe'e "kpi,
'noko 'kmu 'mu, 'innu -Lago "nyu o'o, 'le o 'ke 'bho
'si, tiniezegε-ε se'a "tiinamu 'bhle, o 'ke ε 'ye 'le
nya 'wla.

**Zezii'a 'memεε -ke 'o glusoe'ε kpe tanne'ε
'mυzεε 'ka-a*

(Matiee 20:17-19; Maaki 10:32-34)

XXXI I zi'a -kaa a, *Zezii 'luo'o-o *'o -namu -bue
'yo 'son 'mu, o -ke un 'ye kpo ce 'le o na u -bodi:
A -gblee, 'le Zelizalemu 'noko -a -ni'a munamu,
'inmo *Nyunyoo "Yu'a di -Lagowlu'a 'mutizamu
'cni'a see 'le -Lago'o "bogu 'li, 'le-e 'ya "yri'a 'bi-u
'ye 'wlu -ni mu.

XXXII A 'ye li-o, 'luku se'a -Lago yibo, 'innu un-u
'ye 'inmu -jeyi "nyu mu. Ubu 'mnu-u 'ye-e 'inmu
'cise -mu, un-u 'ye-e 'inmu "jree -mu, un-u 'ye-e
'inmu -tuto "yri-wonna -mu,

XXXIII un-u 'ye-e 'inmu "seen -mu 'le un 'ke
'inmu 'lbha 'in 'ke 'me. -Bho 'wu 'son, 'ε tanzo,
-Lago-o 'ye-e 'inmu glu -za -mu 'le 'in 'ke ti-ni
-lreε.

XXXIV o -ni'a -kaa -wlunamu, 'o -namu -see le'ε
-lue komu 'muti'won. -Lago'o "bhuo-o "zize 'ne
u "yri'li 'le un -see 'o wlu'a 'zo 'muti'won.

*Zezii 'pυun'o-o "loyi -lue

(Matiee 20:29-34; Maaki 10:46-52)

XXXV -Gblee, *Zezii -ke *'o -namu -ni'e-e Ze-
likoogwlo linyinamu. Un -ni munamu 'le un 'ye
'bho -jolu wonli "loyi -lue -ye. 'Bho-o o -de'e ti 'le
o-o 'ybhaa'a zikamu moni.

XXXVI ጋ ነህ'ላ -kaa, ጋ 'wጋጋ-Zezii'a klinamu'a bh'u'a -jiji 'bo 'le ጋ 'ye -kaa 'wa tolu tidede: Koo a -nyna'a 'le a 'ye -kaa 'mu-die'a?

XXXVII 'Le nyu na: Nazalεtikoysi Zezii -ni'e -laa -zi -nīnamu.

XXXVIII ጋ 'wጋጋ 'u 'bo ጋ, ጋ ''wጋጋ-o'o 'le ጋጋ ነህ'ዎ: *-Lagጋጋ 'Bhozayi Zezii'ጋ! -Lagጋጋ 'Bhozayi Zezii'ጋ! 'Bhluጋpayowli *Daviid'ጋ 'nayu, 'ye 'an ngaze ጋጋ!

XXXIX -In 'ye li-ጋ, nyu-u -koጋ 'wa -bonyunyu'a nya, un-u wlu 'noጋ 'lruli 'le un-u 'kaa 'no 'mu, un-u ነህ'ዎ: -ጋጋ! 'Bho zε ke! ε -ni'a -kaa 'mu a, ጋ 'kpa-a 'bho -lreε 'le ጋ 'ye ''wጋ tenyu, 'le ጋ na: 'Bhluጋpayowli Daviid'ጋ 'nayu'ጋ! -Alele, 'ye 'an ngaze ጋጋ!

XL Zezii ነህ'ላ -kaa, ጋ -nyna'a-a ti 'le ጋ na nyu -bodū: A mu 'ጋ dū, a 'ke ጋ 'unmu -ya! 'Le un 'ye 'bho mu, un -ke ጋ 'ye yi. Un nyini'a Zezii li a, 'le ጋ 'ye -kaa ጋ-bo nyukpasu 'mno tidede:

XLI Leele -in 'ybha'a 'in 'ke -unmu -bodū ነህ'ላ? 'Le ጋ na: 'An -Koyi, 'in 'ybha-o'o 'an ''yri 'ke kati.

XLII 'Le Zezii na: -A'a ''yri kati! -In 'de-e 'unmu ''gwli'a dū, -in 'puጋn'o!

XLIII -Gblee, 'bho -gbaa -lue 'mu, ጋጋ 'ye-e ti 'le ጋጋ na'a Zezii kli, ጋጋ 'bhεε'ε -Lagጋጋ 'nynu ''yi. Nyu-u -ni'a 'bho 'ye'a 'na li a, un 'kpa-a 'bho -lreε 'le un-u 'bhεε'ε -Lagጋጋ 'nynu ''yi.

XIX

*Zasee -za'a-a *Zezii -jeyi 'le ጋ 'ye 'ጋ
''bhlibhlegbo mu*

I I zi'a -kaa a, *Zezii 'nyini-e Zelikoogwlo 'mu 'le ጋጋ cε 'ε 'mu.

II Ε-βε gwlo 'mne 'mu, 'bho-o nyo -lue -ni'o. 'o 'nyu 'mo-o Zasee. *Lapoozamu'a -klagba mo'o 'le o-o 'ga'o.

III 'Inno 'bo'o ti o 'ke Zezii li'ye 'le nyu'a -dadudu'a "klumu 'le o 'ke o yibo. O "ko-o ti, 'le nyu 'mmu 'si'e 'bho un -die'e 'yi'a di, o se 'bheε o ke o li'ye.

IV O nu'a -kaa, -jolu -ke 'yi Zezii 'ka -zi -ni a, o ple-o'o, o 'ye 'le nya ce, 'le, tu -lue-e -ni'a 'bho un-u 'la'a sikomoo, o 'ye ε ya 'ya 'le o 'ke o li'ye.

V O -ni Zezii'a yiyia wɔnfuonamu 'le tu ya, 'le Zezii'a "bhuo 'ye 'bho 'ε 'zo nyu, o 'ye 'yigba 'yi'luo 'le o na: Zasee, "depo 'yi -ni 'ke ti'si! -Gblee, -a'a 'lukpayi 'ni 'du'o -zian.

VI O 'le'ε -kaa a, o "depo'o-o 'yi, o 'ye 'dre 'le o 'ye 'o 'lukpu kpun 'le 'bubua 'mu.

VII Nyu-u -ni'a 'bho 'ye'a -kaa li a, un-u "wɔnwano 'le un-u nu'o: "Wiii! "Nynynikli'a nyu -zo 'o -jeyi 'le o-o mu'o 'o "bhlibhlegbo!

VIII Un nyu'a Zasee 'mno'o "bhlegbo a, o nu'a -kaa, o 'nyu-e Zezii li 'le o na: 'An -Koyi, 'ni 'ke -unmu di gbu 'tmu mo'o. 'An -kokoli'a "die, 'ni- i 'gblee 'ne-ε "puanlbhamu 'yiti, 'le, moni 'ni 'lbha'a nyu 'yrabha 'mu, 'ni 'ye'a a, 'ε 'digbi'a kpe nyie 'ni 'ke i u -bodi 'kwla-za.

IX 'Le o na: -ni 'kpun-o 'unmo *nyu'a 'puuyi'a 'lukpu 'le -ni 'yba'o -ni 'ke -a'ba "na *Ablaamu'a 'yisreakpli nu'a di, 'ni na, -zian -ni 'pun-o'o 'bho -Lago'o "yigbeyi.

X -Gblee, 'unmo *Nyunyoo 'Yu 'yi-e 'noo 'kmu 'mu, 'le, nyu-u 'me'ε 'bho -Lago'o "yigbeyi, 'ni 'ke u 'la, un 'ke 'unmu gbo yi 'le un 'ke 'pun 'bho 'o

"yigbeyi.

Mōni'a 'yi
(Matiee 25:14-30)

XI I-bı wlu 'mnu, nyu-u po 'ı -lokui'a dı, *Zezii kō'ō 'ya ''kpi ''yi -lue. -Gblee, ɔ ''kōō'ō-ɔ Zelizalεεmu gbo'a dı, un na 'kɪ -Lago'ō nyu'a -kōkōō-ɔ 'mu-o nyninamu.

XII -Ka ɔ 'lɔ 'u ''yi, 'kla-a 'ka-a: 'Bho-o nyɔ -lue -nı'ɔ. 'ɔ -glıgbawōnyi'a nyu 'nu-o nyuklıgbı. Zɔ -lue 'zɔ, ɔ 'mu-o 'bhlɔkpayowliklagba -lue gbo 'le gbotelıkpa 'mu, 'bhlɔkpa -ke ''kpi ɔ -sɔ'ɔ 'mu, ɔ 'ke ɔ 'ε -yowli 'mu nu 'le ɔ 'ke le yi, ɔ 'ke ε -kɔ.

XIII ɔ 'ka mu a, ɔ 'la-a 'ɔ lbhɔnɔmu -bue 'tın, 'le un 'ye yi, ɔ 'ye u mōni ''yiti'gblee -lue -lue, 'le ɔ na: A 'luo mōni -nu 'mu, 'le, -bhladı 'ın -ka le-e yi, a 'ke ı lbhu ti -nu -nı.

XIV A -gblee, 'ɔ 'bhlɔkpa ''kpi'a nyu 'nyɔ -ɔ 'mu. ɔ mu'a a, un 'lbho -ɔ nyu kli un 'ke -kaa ɔ-bɔ 'bhlɔkpayowliklagba 'mno 'tmuɔ: Nyɔ -nɔɔ, -a -see 'wɔn ɔ 'ke -amu -kɔ.

XV ε -nı'a -kaa 'mu a, un 'nu -ɔ 'ɔ ''bhlıbhɔkpa'a -yowli 'mu 'le ɔ 'ye le yi. ɔ nyı'a a, 'ɔ lbhɔnɔmu ɔ ''nyı'a mōni, ɔ 'lɔ -u'ɔ, 'le, -ka un -nu -nı'a 'ɔ mōni lbhu ti, un 'ke ɔ -kaa 'tmuɔ.

XVI Un yi'a a, 'wa -antanyıno na: 'An -Kɔyi, mōni -ın ''nyı'a 'ınmɔ a, ε 'kpa-a ''kpi kpe -bue.

XVII 'Le 'ɔ -klagba na: -A'a -se! Lbhuzeyi'a -zegεno, ε -nmɔ'ɔ-ɔ ''yrili. 'Bho lεtoope'a damu, -ın 'srεε'ε-ε ''yi. 'ε dı 'ın ''nyı'e -ınmɔ -gwle -bue -ın 'ke ı -kɔ.

XVIII Lbhɔnɔyi kō'ɔ ''yi na: 'An -Kɔyi, mōni -ın ''nyı'a 'ınmɔ a, ε 'kpa-a ''kpi kpe -muu.

XIX 'Le ɔ na: -A'a -sɛ! Lɛ -ɪn nʊ'a a, ɛ -nmo'ɔ-ɔ 'yrili. 'In 'nyɪ-e -mnoɔɔ -gwɛ -muu.

XX-XXI 'Le ʊ-bʊ lbhʊnʊmʊ'a tanno na: 'An -Koyi, 'ɪn yibo'o-o -a'a dɪ, -a 'nɛ-ɛ dɪ 'mʊti 'le -ɪn 'bhle'e sate. Mɔni -ɪn 'nyɪ'a 'ɪnmʊ, -bho 'ɪn -nʊ nɛ lbhʊ ti, 'ɪn -see lɛ 'ye yi, 'ɛ -stanyɪ 'lbha'a 'ɪnmʊ. 'ɛ 'lru 'yi 'ɪn 'fɪfɪan 'nɛ 'yriɛfɔɔ li, 'le 'ɪn 'ye ɛ tide. -A'a lɛ 'mnɛ, 'ɪnnɛ 'ka-a!

XXII 'Le ɔ -kɪagba na: Nyanɪbhlelbhʊnʊyi, -a'a 'bhuo'a wlu 'ɪn-ɪ 'ye 'mʊ'luo mʊ 'le 'ɪn 'ke -ɪnmʊ dɪ -kɔn -nɪ. -Mnoɔɔ na 'ɪn-ɪ 'nɛ-ɛ dɪ 'mʊti 'le 'ɪn 'bhle'e sate.

XXIII Leedi, -budu -ke 'li nyʊ-ʊ de'a mɔni ti, -ɪn -see ɛ 'le kpa, 'le, -bho 'ɪn -ka le-e yi, ɛ 'ke 'kpi'kpa'a?

XXIV 'Le ɔ na nyʊ-ʊ -nɪ'a 'bho -bodɪ: ɔ -see 'tɔ -kaa nʊ'a dɪ, mɔni ɔ 'bhle'a, a -zɛ ɛ ɔ kwa 'mʊ, 'le, -yɔ -ke -nɛ 'kpa'a 'kpi kɛ -bue, a 'ke ɛ ɔ 'nyɪ.

XXV 'Le nyʊ 'mno na: -A'ba -Koyi, -bue ɔ 'bhle'a see, ɪ -die'e-e 'yi.

XXVI 'Le ɔ 'ye 'ɛ dɪ'a kɛ de 'le ɔ na: 'In-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ɛ, -yɔ 'bhle'a lɛ, ɔ nʊ 'nɛ lbhʊ, ʊn-ʊ 'nyɪ ɔ -lɛɛ. -Yɔ 'bhle'a lɛtoope, ɔ de 'ɛ ti, ʊn-ʊ 'zɛ -ɛ ɔ kwa 'mʊ 'wee 'le ɔ-ɔ bɔ'o.

XXVII Nyʊ -yʊ 'ma-a 'an tʊ'a nyʊ, -ʊ -see'a 'wɔn 'ɪn 'ke ʊ -kɔ ɔ, a kɔn ʊ, a -ke ʊn 'ke -laa 'an 'yigbeyi yi 'le a 'ke ʊ 'lbha.

*Zezii 'nyɪ-e Zelizalɛmʊ

(Matiee 21:1-11; Maaki 11:1-11; 'Zaan 12:12-19)

XXVIII *Zezii po'a 'yi 'mnɛ ɛ, ɔ -kɔ'ɔ-ɔ nyʊ'a nya 'le ɔ-ɔ mu'o Zelizalɛmʊ.

XXIX -Gblee, -bho nyo -ka 'le-e mu, -gwle 'son -a zi'e li. Gwle 'mnu, 'ya 'nynu 'mo-o Betifazee -ke Betanii. -Gogo -lue un-u 'la'a Oliviee'a -gogo, 'le 'e 'trolli -bhoga, 'le-e i-bi gwle 'mnu -nu'o. -Da Zezii -ke *'o -namu -nu'a 'le nyninamu 'le o 'ye 'wa 'klumu'a nyu 'son 'tmu, 'le o na:

XXX A mu 'bho -gwlo -nu'a 'bho -a'ba nya 'mu. -Bho a -ka 'bho-o pa, a-a 'ye 'bho-o -sokofalegbuda -lue -ye -mu. E -mo-e'e-e ti, nyo -see e -bhla 'kpi 'kpa ke. -Bho a nyu e li, a boti ne ti, a 'ke e 'unmu -ya.

XXXI -Bho nyo dede amu ti 'le o 'ke -kaa 'le: Koo a 'ke e -nyna -e -ke di a-a boti 'ne ti'a?, a na: -A'ba -Koyi Zezii 'ybh e e'o.

XXXII 'Le un 'ye 'mu-so un 'ye mu. -Ka o 'lu 'u 'yi 'tin, 'ka-a i zi'o.

XXXIII -Gblee, un -nu'a -sokofalegbuda tibotinamu a, 'e -yowli na: Leedi a-a boti'e -sokofalegbuda 'mne ti'a?

XXXIV 'Le un na: -A'ba -Koyi Zezii 'ybh e e'o.

XXXV 'Le un 'ye u "yiti" 'tayi 'le un -ke e 'ye mu. Un -ke e nyu'a Zezii'a 'trolli ti, un 'sro-o 'bho 'e 'kpi 'wa 'yrii ti, 'le un 'ye o -kpa, o 'ke 'bho 'e 'kpi 'kpa. O 'kpe 'e 'kpi a, 'le o 'ye -jeyi 'kpa.

XXXVI Un -nu'a munamu, nyu-u -nu'a 'bho nu'a -kaa, un 'sro-o 'wa 'yrii -jolokpa "yi ti o "yibheee'e kamu.

XXXVII -In 'ye li-o, un -nu'a Oliviee'a -gogo 'drenamu 'le un 'ke Zelizalemu linyu a, nyu 'mnu, -u -ke Zezii -na'a, 'wa tolu-u 'li-e 'bubua 'le un 'ye 'bho 'kpa, *wankulu un 'ye'a li'a di, un-u 'wo'o, un-u 'bhe'e -Lago'o 'nyu 'yi,

XXXVIII un-u nu'o na:

*-Lago'ɔ 'Bhozayi ɔ 'pʊʊn'a nyʊ, 'ɪnnɔ -nɪ'e yinamu, ɔ 'ke nyʊ -kɔ, -Lago -wʊnna nɔ 'niti ɔ! -Lago -nɪ'a 'le yaku 'li 'nyɪ nyʊ -pɔlɔ'a bhlubhlua 'le 'ɔ 'nynɪ 'ke 'yi'bhe-ε ɔ!

XXXIX *Falizien'ε tɔlɔ -nɪ'a 'le ʊ-bʊ nyʊ 'mnu'a 'klumu, ʊn 'wɔn'ɔ wlu 'mnu 'bɔ ɔ, ʊn na: -A'ba -Tɔyi, 'kaa *-a'a -namu 'mu, ʊn 'ke zɾε 'bhɔ!

XL 'Le ɔ na: 'In-ɪ 'tmʊʊ'o amʊ-ε, ʊn se 'bheε ʊn 'ke zɾε 'bhɔ. 'Le, -bho ʊn 'bhɔ 'kɪ zɾε, stɪkɪ -nɪ'a 'bhi-i 'ye-e 'kɪ 'wɔ -mu.

*Zezii 'vi-e Zelizalemmu'ɔ a di

XLII Zezii 'kɔɔ'ɔ Zelizalemmu gbo 'tɪtɪ, ɔ 'ye 'ε li a, 'le ɔ-ɔ 'vi'o 'bho'a nyʊ'a dɪ 'le ɔ-ɔ nu'o:

XLII -Zɪan'a 'bhuo, le-ε 'ka amʊ -pɔlɔ'a wɔnlɪpɪɾε 'nyɪ, a'ba -kεε ε 'kɪ 'mʊti'wɔn 'ya! 'Traamu 'tɔ ɔ, a se 'bheε a 'ke ɪ 'mʊti'wɔn.

XLIII A -gblee, 'wɪ -lɪɪ-ɪ 'ye-e -nynɪ -mu 'le a'ba tʊ'a nyʊ 'ke a'ba gwɔ komi 'yrili-po, ʊn 'ke ε 'gbele 'li po 'wɪ'a -dadudu 'li, 'le ʊn 'ke amʊ kwa 'mu tikpɔn.

XLIV ʊn-ʊ 'ye-e amʊ 'lbha -mu 'le ʊn 'ke a'ba -bidi -ke a'ba gwɔ'ɔ 'gbe wa, ʊn 'ke ɪ ti-za. 'Ya le'ε -lue komu -see 'bho -sie yi, -εkedɪmaa, -nɔɔ -ke ti -Lago yi'a amʊ 'yriticɾenamʊ, a -see ε 'yiyibo.

*Zezii -nɪ'e-e 'le *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo

(Matiee 21:12-17; Maakɪ 11:15-19; 'Zaan 2:13-22)

XLV *Zezii 'gwε-ε 'vivia 'yi 'le ɔ 'ye Zelizalemmu'a gwɔ 'mu pa 'le ɔ 'ye *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo mu. ɔ -ka 'le-e nynɪ, nyʊ -nɪ'e-e 'le

'pelu -po -nɪnamu. ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpa-a 'bho, u-bu nyu 'mnu, ɔ-ɔ 'nu -u ti,

XLVI 'le ɔ-ɔ nu 'u -bodu, na: 'Le -Lagɔ'ɔ "'bɔgu 'li, -kaa ɔ 'le'ε -kaa: 'An -budu-u 'mo-o -ye -ke 'li nyu 'ka yi, un 'ka 'ɪnmu *wɔn gbo po. A-bu -yuu, 'le-e a-a yi'o, a-a 'lbha nɪ'e nyu 'yrabha 'mu, a-a 'yri'e 'wa moni!

XLVII -Gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ-ɔ 'tɔ-ɔ nyu -Lagɔwlu zɔ'o zɔ 'li 'le -Lagɔ'ɔ buɔɔbhlegbo 'mno. 'Le, *-Lagɔ'ɔ 'sragazamɔklɪgbɪ-e, *'ɔ gbayibomu -ke *'Zuifu'a nyɔklɪgbɪ, -ka un 'ka -nyna, un 'kɔ ɔ 'lbha, ɔ 'ke 'mε, un-u 'bɔ'ɔ 'na ti.

XLVIII -In 'ye li-ɔ, 'ɔ wlu-u 'kpun-o nyu'a -dadudu'a -pɔlu ti, 'le 'wa -fanu 'lbhu u'a dɪ, un se -nynaka 'bhle.

XX

*Doo *Zezii'a wɔnkue 'wlu'a?
(Matiee 21:23-27; Maakɪ 11:27-33)*

I -Gblee, zɔ -lue 'zɔ, *Zezii -nɪ -kaa 'le *-Lagɔ'ɔ buɔɔbhlegbo nyu -Lagɔ'ɔ "'dɪzɪgɪ -tɔnamu 'le *-Lagɔ'ɔ 'sragazamɔklɪgbɪ-e, *'ɔ gbayibomu -ke *'Zuifu'a -zigletumu -lɪuu-u -nɪ'a 'bho 'ye ɔ linyni, un 'ye ɔ -kaa tidede 'le un na:

II Yɔɔ -ke "'bhuo-o "'nyɪ'e -ɪnmu "'yiflɔε 'le -a sɪa nɪ'e -kaa nyu'a? Yɔɔ lbho'o -ɪnmu'a?

III 'Le ɔ na: ε -nmɔ'ɔ-ɔ "'yrili! 'In-ɪ dede-e amu dɪ -lue gbε ti. -Bho abɔ -zε ε 'zɔ ɔ, "'lemnɪ, nyɔ-ɔ -ke 'nyɪ 'mu 'ɪn-ɪ nu nɪ'a -kaa a, 'mna-a "'si ɔ 'nyɪ.

IV 'In na, *'Zaan Batiist -nɔɔ 'le, yɔɔ -ke "'bhuo-o lbho 'ɔ 'le ɔ-ɔ *batizee'e nyu'a? -Lagɔε -ale nyunyu?

V -In 'ye li-ɔ, Zezii'a wlu 'mne cru -u'o 'le un-u kabha'o, un-u nu'o: Koo -a 'ke 'le 'ya-a? -Bho -a nu -Lago lbho ɔ'o, ɔ-ɔ 'ye-e: "Lemnu 'an "kpidu ɔ -za'a 'mu, leedu a -see i "gwlide 'ya? -nu -mu.

VI -Bho -a nu nyunyu lbho 'ɔ ɔ, nyu-u -ni'a 'bho, 'wa kle-ε 'ye-e -amu -digbi 'mu 'lbha -mu, -ekedumaa, un 'de-e "gwli 'Zaan Batiisu-i 'mo-o -Lagoɔ wlu'a 'mutizayi -ziaka. 'Le koo -a 'ke -nyna'a?

VII 'Le un 'ye ɔ 'tɔ -kaa "yi'le: -Yo 'ma-a 'Zaan Batiisu, ɔ lbho 'ɔ, -a se ɔ yibo.

VIII 'Le ɔ na: ε -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili. -Bho ε -ni -kaa 'mu, ɔ lbho'a 'inmu, 'mna -see ɔ 'nyu "si yi!

*Zezii na *Zuifu'a -klɔgbɔ-i 'mo-o lbhuzemu 'bhle'a nyanɔ

(Matiee 21:33-44; Maakɔ 12:1-12)

IX I zi'a -kaa a, *Zezii 'kpa-a 'bho 'le ɔ 'ye nyu 'mnu gbo 'bhiti -lrεε 'le ɔ 'ye "yi -lue po. ε-be "yi 'mne, 'unne 'ka-a: Nyɔ -lue "du-o -kpa. Tui-i tro'a "bhi un-u 'la'a lezeen, 'le ɔ 'ye i -lo, 'innu nyu-u nu'o duveen 'mu. ɔ nu'a -kaa, ɔ 'sie -ε lbhɔnɔmu li, -bho un -ze ε, 'le ɔ -ke un 'ke 'gble, 'le ɔ 'ye 'mu-ɔ, ɔ 'ye nya 'laga 'mu mu, ɔ 'ke 'le -gwle.

X 'Ya -zazanɔ nyini'a a, ɔ 'lbho-o 'le lbhɔnɔmu 'mnu gbo 'ɔ 'gbaplemu'a -lue, un 'ke ɔ 'ɔ ni "nyu, ɔ 'ke i 'le ɔ gbo kpa, 'le ɔ 'ye mu. ɔ nyini'a a, un 'kpɔn -ɔ kwa 'mu ti, un 'ye ɔ "seen kplokplo. Un -see ɔ le "nyu, 'le un 'ye ɔ tinu,

XI 'le -kpaayowli 'mno 'ye 'le 'ɔ 'gbapleyi -lrɔɔ lbho. ɔ nyini'a a, un 'kpɔn -ɔ kwa 'mu ti, un 'ye

o 'lbha -lrɛɛ, un 'ye o nyanu 'mu kla kplokplo 'le un -see o le'ɛ -lue komu ''nyu 'le un 'ye o tinu,

XII 'le o 'ye 'o 'gbaplemu'a tanno lbho. Obo nyni'a a, un 'kpɔn -o kwa 'mu ti, un 'ye o 'lbha, nymo 'ye o 'mu 'wɔ 'le un 'ye o tinu -lrɛɛ.

XIII O-bo -kpaayowli 'mno'o 'gbaplemu'a kle -gwɛ'ɛ-ɛ ''yiti 'le o 'ye -toɔ ti-na: Koo 'un 'ke -nyna'a? 'In-i yi-o'o, 'an ''yu'a 'dɛ -lue -ke dɪ 'un -kma'a a, 'un 'ke o u gbo lbho. 'An ''bhuo'a ''yu ma'a dɪ, -bho o mu a, un-u 'ye o 'bho ''du mu.

XIV 'E kamu o lbho o'o 'le o 'ye mu, o 'ye nyni. Un 'ye 'o ''yri a, dɪ 'wa ''sɛ bhaga'a, 'innu 'ka-a: 'Le nya 'wla, -o 'ye'a 'o -tita'a -kpa'a ''kpi -zi mu, 'unno 'ka-a: 'E dɪ a-ba 'lbho o, o 'ke 'mɛ, ''lemnɪ, -kpa'a 'mne ɛ, -a-bu 'ye ɛ 'to -ko mu.

XV A -gblee, o-bo ''yu 'mno, un nu'a -kaa, un 'kpɔn -o kwa 'mu ti, un -ke o 'ye -kpa'a 'mne le po 'le un 'ye o 'lbha o 'ye 'mɛ.

'Le Zezii 'ye -kaa nyu-u po 'o -lokui tidede, 'le o na: -Bho -kpaayowli yi le 'le, koo o 'ke nyu 'mnu -nyna'a?

XVI 'In-i 'tmɔu'o amɔ-ɛ, o-o 'ye-e -yi -mu, o 'ke u 'lbha, un 'ke 'mɛ 'le o 'ke 'o -kpa'a nyu -lrɔɔ lisie. A 'ye li-o, un 'wɔn'o wlu -nɛɛ 'bo o, un na: -Wofo! -Kaabodɪ -see 'noɔ -yi yi ''kɔmu-a''a!

XVII 'Le o 'ye u ya-gbu 'le o na: Wludie -gbɛ 'cni-ɛ'ɛ 'le -Lagɔ'o ''bɔgu 'li, a -see ɛ zrɛ? -Ka ɛ 'lɛ'ɛ, 'kla-a 'ka-a:

Sɔkpɔ -budupomu -ba'a, un nu'a ɛ se ''yrili-nmo, un po'a ti, 'ɛ 'bi-i 'ye-ɛ'o na 'unne -nmo'o ''yrili -ɛ -zi'e sɪkpɪ 'wee.

XVIII 'Le o 'ye 'bho wlu -lrɛɛ ko, o na: Nyɔ-o 'ga'a 'bho ɛ-be sɔkpɔ 'mne ''yriti, o-o 'jra-a li, 'le, -bho

εβε 'ga nyo "'kpiti, ε-ε wa 'no-ɔ ti.

Lapoo'a "pelee

(Matıee 22:15-22; Maakı 12:13-17)

XX -Gblee, *-Lagoɔɔ gbayibomu -ke *'ɔ 'sragazamoklɔgbı 'wɔn'ɔ "'yi 'mne 'bo ɔ, un yibo'o-o na 'wa dı *Zezii po ε'o. 'E 'lru "'yi un-u 'bo'ɔ ti un 'ke ɔ 'kı kpun, 'bho -gbaa -lue 'mne 'mu, 'le nyu-u -nı'a 'bho'a -fanu-u 'lbhu u'o.

XX Un nu'a -kaa, un 'kpa-a 'bho 'le un-u "'du 'ɔ 'yrili, 'le, nyu-u 'kɔ ɔ gbo-za, un 'ye u lbho 'le ɔ gbo. Un-u 'srɛɛ-ε 'wa kpıı "'yi, 'le, -bho un dede no ti 'yrabhaka, un 'ke ɔ dı -kpun. Un 'bo-ɔ ti, -bho un 'ye 'ɔ -fɔna, 'le un 'ke mu, un 'ke ɔ 'bho'a 'bhlɔkpayowli wɔn 'mu ti"'du.

XXI 'E dı un dede 'no wlu -nɛɛ ti 'le un na: -A'ba -Tɔyi, -a yibo'o-o -ka -a'a 'muzawlu -ke -a'a -tɔtɔlı 'srɛɛ'ε "'yi. -Bho koo nyo "'du nyɔklagba, -a'a ple 'ɔ 'yri, 'le, -ka -Lago nu'a nyo -na 'tın, 'ka-a -a tɔ'ɔ nyu.

XXII -Gblee, 'Wlomɛɛ'ε 'bhlɔkpayowliklagba na -a "pele lapoo. -A "pele nɛ-ee, -ale -a'ba "pele nɛ -le? Koo -a popo'o 'gwɔtɔti'a? 'Tmuu -amu!

XXIII -Gblee, Zezii nu'a -kaa, ɔ 'wɔn-ɔ 'wa 'yrabhawlu 'mne'ε 'zɔ 'mɔti 'le ɔ na:

XXIV A -ya 'unmu mɔniyuε 'mu 'ın 'ke ε 'ye 'le 'ın 'ke 'bho wlu "'du. Un nu'a -kaa, un -ke ε yi-o'o, 'le ɔ na: Nyunyɔlru -ke 'nynı-ı -nı'a -laa mɔniyuε -nɛɛ "'kpi 'le, yɔɔ -kɔ nı'a? 'Le un na: 'Bhlɔkpayowliklagba mo'o.

XXV 'Le ɔ na: Kın. -Bho ε "'du 'bhlɔkpayowli'a 'bhoduɛɛ'ε dı, a "'du ɔ 'bho 'le a 'ke lapoo "pele!

-Bho ε 'du -Lago'ɔ 'bhoduεε'ε dɪ, a 'du ɔ 'bho 'le a 'ke 'ɔ 'gwɪdɪ nu!

XXVI -In 'ye li-ɔ, wlu ɔ -za'a -laa 'mʊ 'bho nyʊ 'wee'a 'yigbeyi, ʊn 'wɪn 'ɪ 'bɔ ɔ, wɔn 'mʊ -ʊ ti 'le ʊn 'ye zɾε 'bhɔ blenyi! 'ɔ wlu 'mɲε, ʊn -see 'ε -flɔna 'ye.

*'Bho 'mεmʊ'a glusɔε'ε 'kpi'a tidedewlu
(Matiee 22:23-33; Maaki 12:18-27)*

XXVII -Gblee, nyʊ'a 'plan -lɾεε-ε -nɪ'e 'bho; 'ɪnnʊ 'mo-o Sadiziεn. ʊn-ʊ 'tɔ-ɔ nyʊ na, -bho nyɔ 'mε ε, 'ɔ -sɔ glu. Zɔ -lue 'mɲε 'zɔ, ʊ-bʊ nyʊ 'mɲʊ, 'wa -lɾʊʊ-ʊ -ye'ε Zezii 'le ʊn na:

XXVIII -A'ba -Tɔyi, gba -a'ba 'na *Moyiizɪ po'a see, 'ɪnnε 'ka-a: ɔ na: -Bho nyɔ 'bhle 'nynɔ 'le ɔ -ke ʊn -see 'yu 'wɪʊ, ɔ 'ke 'mε ε, 'le ɔ 'ke 'lotʊ'a 'yunyukpasu 'bhle a, 'ɪnnɔ kpa'a 'ɔ -dɪgbanyɔ 'le ɔ -ke ʊn 'ke 'ɔ 'lotʊ'a 'yu 'mɲɔ'ɔ 'nynɪ 'mʊ 'yu 'wɪʊ -nɪ.

XXIX 'Bho-o 'lotʊ'a 'nynuu -mεεsɔn -nɪ'o. Zɔ -lue 'zɔ, 'wa 'klumʊ'a -lue 'kpa-a 'nynɔ. ɔ -ke ʊn -see 'yu 'wɪʊ, ɔ 'ye 'mε,

XXX 'le 'ɔ 'lotʊ'a 'yu -lɾɔɔ 'ye 'ɔ -dɪgbanyɔ kpa. ɔbɔ -ke ʊn -see 'yu 'wɪʊ -lɾεε 'le ɔ 'ye 'mε -lɾεεke,

XXXI 'le 'ɔ 'lotʊ'a 'nynuu'a tannɔ 'ye ʊ kpa, ɔ -ke ʊn -see 'yu 'wɪʊ -lɾεε 'le ɔ 'ye 'mε. 'Ka 'mɲɔ 'ka-a, -yʊ -sie'a 'bho, ʊn 'luo'o -dɪgbanyɔ 'mɲʊ 'mʊ -lue -lue, ʊn -ke ʊn -see 'yu 'wɪʊ, ʊn 'ye 'mε.

XXXII -Dɪgbanynaakpʊ pa'a 'le, ʊn 'mε-o'o -lɾεε.

XXXIII 'ε dɪ, -bho -ɪn nʊ 'le 'wɪ -lɾεε 'li 'mεmʊ-ʊ 'ye-e glu -sɔ -mʊ a, ʊ-bʊ 'lotʊ'a 'nynuu -mεεsɔn 'mɲʊ 'le, koo 'wa 'kpidɪ 'ye 'mʊ-nɪ mʊ 'bho

'nynaakpu 'mnv'a damv'a? 'Wa 'wee kpu v 'ko-o'o. -Bho vn -so glu 'le, 'bho 'wa ''klumv, yoo -ke 'nynv, vn 'ke ''du'a? 'Tmvv -amv!

XXXIV 'Le Zezii na: -Ye 'ma-a 'memv'a glusoe'ε dı, a -see 'ε -lue 'tın 'mvti'wvvn. A-a ''maa-a a'ba ''bhi. 'Noo 'kmv -nee 'mv, 'noo nyukpasu -ke 'nynaakpu-v kpvkpa nı'o.

XXXV-XXXVI U-bv nyukpasi -ke 'nynvkvakpu 'mnv, -da 'memv-v 'ye'a glu -so -nı mv, 'wa ''klumv'a nyv -ke dı -Lagv-ov 'ye'a 'wvovn mv vn 'ke 'v ''troli -nı ''kvgwleka, vn -see 'mε yi ''kvmvkvomv'a dı, kpvkpeε -see 'wa ''klumv -nı yi. -Lagv gvbo'a -dalbhmv -nı'a 'le yaku 'li, -ka 'wa tinıε -nı'a, 'ka-a nyv 'mnv'a tinıε-ε 'ye -nı mv. Vn -so'v-ov glu 'le vn 'ye ti-nı -lrεε ''kvgwleka'a dı, vn ''du'o -Lagv'ov nyv. 'E kamv a-a ''maa'a a'ba ''bhi.

XXXVII -Bho a nv 'memv -see glu -so yi a, a-a ''maa-a a'ba ''bhi -lrεε. Dı *Moyiizı 'wvvn'v 'bv, v 'cnı'a 'le -Lagv'ov ''bvgv 'li, -da -Lagv -nı'a 'le -gamnıgv 'mv, dı v 'tmvv 'nv, 'ya dı 'ın-ı za'a amv -povv ''yıglu. -Ka 'memv-v 'ye'a glu -so mv, 'le vn 'ke ti-nı -lrεε, 'v ''bhuv 'tmvv'o-o -kaa nyv gbaa! -Kaa -Lagv 'le'ε -kaa: A'ba ''nakıgvı ''we, *Ablaamv-e, *Izaakı -ke *Zakvovv, 'ınmv -Lagv, 'ınmv -ke vn bhla'a *-ybhıybhıte, 'ınmv 'ka-a!

XXXVIII 'Ka-a -Lagv 'tmvv'o Moyiizı. I-bı wlv 'mnı, 'ya 'zv -te'ε 'mv-ε: 'Le ε 'mv, Ablaamv-e, Izaakı -ke Zakvovv ''we 'mnv, vn 'mε-ε'o see. 'Le, -bho -Lagv nv, 'ınmv -ke vn bhla'a -ybhıybhıte, ε-ε 'tv-ov na, vn -nı'e-e -bhla ti 'bho 'v ''yıgvıy. -Bho 'wla a, 'le v 'ke v glu -za. A -gvblee, -kaabonyv -ke -Lagv -na'a, 'ka-a 'wa 'wee -nı'o 'bho 'v ''yıgvıy. Le a'ba 'wvvn'v 'mvti, 'ınnε 'ka-

a! 'E 'lru 'yi 'ın nu'o, na: A-a 'maa-a a'ba 'bhi.

XXXIX-XL -Gblee, nyu 'wee 'bho-ɔ zɾɛ blenyi'a dı, -Lago'ɔ gbayibomutɔlv -nı'a 'bho, un nu'a -kaa, un na Zezii -bodı: -A'ba -Tɔyi, -ka -zɛgɛka -ın 'du'o 'wa wlu 'kpi! -In 'ye li-ɔ, -ɛ 'wlv'a 'bho zɔ 'mne 'li, -alibi! nyu-v 'bɔ'ɔ ti un 'ke ɔ dı -kpuv, 'wa nyɔ -see 'tɔ 'ybha ɔ 'ke ɔ dı -lru tidede.

*-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pυun'a nyu-v 'mo-o *Daviidı'a -kɔyi

(Matıe 22:41-46; Maakı 12:35-37)

XLı I zi'a -kaa, 'le *Zezii na v -bodı: 'Mna-a dede-e amv ti -lrɛɛ, nyu na, *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pυun'a nyu, -ɔ 'ka yi, -a'ba 'na *Daviidı'a 'nayu ɔ 'ke 'du. Kın, 'ka-a mo'o. 'Le ɛ-be wlu 'mne, 'ɛ 'zɔ'ɔ 'nyvı -mɛ'ɛ?

XLII A -gblee, 'le *-Lago'ɔ -Wɛɛlizabɔgv 'li, wlu ɔ-bɔ Daviidı 'mnɔ'ɔ ''bhuv 'cuv'a 'le, 'unne 'ka-a: 'An -Kɔyi -Lago 'tmvı'o -kaa 'an -Kɔyi: -Zi -laa 'an ''troli -ın 'ke ti-de,

XLIII 'le 'ın 'ke -a'a tv'a nyu wɔn-zi.

XLIV -Bho Daviidı 'le -kaa a, ''lemnı -Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pυun'a nyu, 'unvɔ ɔ-ɔ ''si'e 'nyvı, ɔ-ɔ 'la'a 'ɔ -kɔyi. ɔ-bɔ 'ma-a Daviidı'a 'nayu, -bho Daviidı -kɔ ɔ 'ɔ -kɔyi-i 'la 'le, koo 'ɛ 'zɔ -nı'e 'mv'a?

*Zezii ''du-o *'ɔ -namv ''dı 'mv

(Matıe 23:1-36; Maakı 12:38-40)

XLV -Gblee, nyu 'wee pɔ'a *Zezii -lokui, 'bho 'wa ''yigbeyi, ɔ na *'ɔ -namv -bodı:

XLVI 'Bho *-Lago'ɔ gbayibomv'a damv, a ''du a'ba 'bhi ''yrili! -Bho un -pa 'wa 'nyvıbhlevilobanı 'mv, -bho -die -gwe 'le, un

'ybha-o'o nyu 'ke u 'yra, un 'ke u 'bho "du 'le un -ke un 'ke 'y'ye. 'Le *-Lagowlu'a 'liciaanbidi 'li, un 'ybha-o'o un 'ke kpizigi "kpi -de 'le nyu 'ke u 'yra -lɾɛɛ. -Bho nyokligbi "du go o, 'le un 'ke u 'la a, un 'ybha-o'o un 'ke 'nynubhlekpi "kpi -de 'le nyu 'ke u 'yra -lɾɛɛ.

XLVII -Bho un -ka *-Lago won gbo-o po, nyu 'ke u 'bho "du'a di, 'ka-a un-u 'bhle ε'o kplokplo. Un-u nu'a -bhla -kaa a, un-u 'lbha-a -digbanynokpakpi "yrabha 'mu 'le un-u zu 'u li kwa 'mu. U-bu nyu 'mnu, -Lago-o 'ye -u -zige -tu -mu tenyi.

XXI

*"Pvanlbhadıgbanynaakpu -lue'a 'je
(Maaki 12:41-44)*

I -In 'ye li-o, 'le *-Lago'o bubobhlegbo, monilipoli -ni'e 'le. Mōni nyu-u "nyu'a -Lago o, 'le-e un-u po 'o. *Zezii "luo'a "yigba "yi, o-o gbugbu-o ti, 'le, "wlilbhlemu po 'i mōni 'li, o 'ye u li'ye.

II "Pvanlbhadıgbanynaakpu -lue nu'a -kaa -lɾɛɛ, un 'po-o 'le mōniyo 'son 'le o 'ye u li'ye.

III 'Bho 'mno, 'bho-o o -nu -ni'e 'to na: A-a 'ye-e 'nynaakpu -nu li'a? Mōniyo 'son, 'unu un po'o 'le monilipole 'li. -Ziadı 'un-i za'a amu -bodu 'mu, u-bu -digbanynaakpu -nu, 'bho 'mna-a'a damu, 'unu po'o 'le mōni'a -dadudu, un 'ye nyu 'wee -zi.

IV -Ekedımaa, nyu -yu po'a 'le mōni'a -dadudu, mōni -i se'a di "kpi 'bhle, 'unu un po'o 'le. -Ye 'ma-a u-bu a, mōni -gbu un 'bhle'a un 'ke 'ka li, 'ya kle un po'o 'le.

'Kmu'a "yitiinɔɔ 'yi'a 'muyibohi -ke *Nyunyɔɔ'ɔ
"Yu'a leyinɔɔ

(Matiee 24:1-21, 29-31; Maaki 13:1-19, 24-27)

V I zi'a -kaa, nyutɔɔb-ɔ 'za-a *-Lagɔɔ'ɔ
bubɔbhlegbo'a dɪ 'mɔ 'le ɔn-ɔ nɔ'o: -Wooɔ,
leedɪ -bidi -nɪ'a poposɪkpɪmii -ke -bɛbɛli nyɔ
'nyɪ'a -Lagɔɔ, ɪ -nmɔ'ɔ -kaa "yrili'a! 'Le *Zezii na:

VI Kɪn, -bidi a-a 'ye'a li a, -nɔɔ -lue-e 'ye-e -nyɪ
-mɔ, 'le nyɔ 'ke ɪ wa, ɔn 'ke ɪ ti-za. 'Ya ɛ -lue
komu -see 'bho -sie yi.

VII 'Le ɔn na: -A'ba -Tɔyi, -bhlaaka 'ɛ -nɔɔ 'ke
nyɪ'a? I-bɪ wlu 'mɪnɪ, -bho 'ya "yri'a 'bɪ -ka 'wɔɔ,
leelɛ -a 'ke ɪ 'muyibo -nɪ'a?

VIII 'Le ɔ na: A "du a'ba "bhi "yrili, 'le nyɔ -kaa
amɔ -tɔɔ "yrili"maa! A -gblee, nyɔ'a -dadudu-
u 'ye-e -yi -mɔ 'le ɔn 'ke 'an 'nyɪ 'mɔ'luo, ɔn
'ke -kaa 'ɛ -lue -lue: 'Inmɔ *-Lagɔɔ'ɔ 'Bhozayi ɔ
'pɔɔn'a nyɔ, 'inmɔ 'ka-a! U-bɔ nyɔ 'mɪnɔ-ɔ 'ye-e
-kaa 'ɛ -mɔ -lɛɛ: 'Kmu'a "yitiinɔɔ nyɪ-ɔ'o. -Bho
ɛ -nɪ -kaa 'mɔ a, a'ba -ke 'wa -na -le!

IX -Bho a 'wɔn 'le 'bhɪkpɪ "kpi tɔ'a vɔvɔɔ -
ke 'wa 'bhɪkpɪyowli "we'a 'bhozɛɛ'ɛ dɪ 'bɔ ɔ, -
sɪanyɪ'a 'lbha amɔ -le! I-bɪ dɪ 'mɪnɪ-ɪ 'ye-e -kaa
-nɔ-ɛ -mɔ. ɛ -se -bhla 'kmu'a "yitiinɔɔ -ko.

X 'Le ɔ na -lɛɛke: 'Bhɪkpa -lɛɛ'ɛ nyɔ -ke
'bhɪkpa -lɛɛ'ɛ nyɔ-ɔ 'ye-e tɔ -vɔ -mɔ, 'le 'bhɪɔ
-lɔɔ'ɔ nyɔ -ke 'bhɪɔ -lɔɔ'ɔ nyɔ 'ke vɔ,

XI 'le 'bhɪkpɪ'a -dadudu "kpi, 'bhɪkpa-a 'ye-e
-trɛ -mɔ tenyɪ 'le 'mɔ -ke 'walɪ'a -dadudu 'ke tiyi.
Li-ɪ 'bhle'a -sɪanyɪ 'mɔ, nyɔ-ɔ 'ye -ɪ li'ye -mɔ 'le
yaku "yi.

XII A 'ye li-ɔ, -bho ɛ-bɛ -nɔɔ 'mɪnɛ 'ke nyɪ a,
nyɔ-ɔ 'ye-e amɔ -kpɔn -mɔ, ɔn-ɔ 'ye-e amɔ nyani

'mu -kla -mu. Un-u 'ye-e amu nyu -lruu -jeyi
 ''nyu -mu 'le un 'ke amu -zige -tu 'le *-Lagowlu'a
 'liciaanbidi 'li, 'le un 'ke amu -jie 'mu po. 'An
 nyu a ''du'a ''lru ''yi, un-u 'ye amu 'bhuo -ke
 'bhlukpayowli ''we'a wonyi -kpa mu 'le un 'ke
 amu -zige -tu.

XIII I-bu nyan'a 'muklee 'mnu 'mu a-a 'ye -zi -nu
 mu 'le a 'ke 'an ''du -za.

XIV 'E ''lru ''yi, a san ''yi, 'le, du a 'ka 'mu-za, 'ya
 nymu -kaa amu 'gwlu ''si,

XV -ekedumaa, dilikpunwlu a-a 'ye'a 'mu-za mu,
 'un ''bhuo-o 'ye i amu won 'mu -po mu. -Bho e -
 nu -kaa 'mu a, ''lemnu a'ba ''yidedemu'a wlu -see
 a'ba ne leyi 'la yi 'le un 'ke e won 'mu-u ce!

XVI A'ba 'lotu o, a'ba -tita o, a'ba 'lotu'a ''nyuu
 o, a'ba 'wlu kamu o, a'ba bha'a ''bhi o, un-u 'ye-e
 amu a'ba jekamu -jeyi ''nyu -mu 'le un 'ke a'ba
 tolu 'lbha un 'ke 'me.

XVII A-bu -yuu, 'an ''nyu a 'bhle'e ''kpi'a du, nyu
 'wee-e 'ye amu 'mu'nye mu.

XVIII E -nu'a -kaa 'mu a, le'e -lue komu -see a'ba
 -zuzu li-tri yi.

XIX Nyu -yu 'ye'a 'kpa ''yi -ku mu, -o 'ye'a 'unmu
 ''srii mu ''komukomu, 'unmu 'ke 'pun 'bho -Lago'o
 ''yigbeyi.

XX 'Le Zezii 'ye 'bho wlu -lree ko, 'le o na: -Da a-
 a 'ye'a ''sisisroja li'ye -nu mu, un 'ke Zelizalemu
 ''gbele ''yili-po, e-be -noo 'mne ti, -ka 'e tizanoo
 ''koo'o gbo, 'bho-o a 'ye i yibo -nu mu.

XXI -Bho e -nu -kaa 'mu a, nyu-u 'ye'a
 Zideebhlukpa ''kpi -nu mu, un ple un 'ke 'le tri
 ''kpi ''zizenamu mu! Nyu -yu 'ye'a Zelizalemu'a
 gwlu 'mu -nu mu, un -so ne 'mu, 'le nyu -yu 'ye'a

-kpa'a 'mu -ni mu, 'wa yi gwlo 'mne 'mu le -le!
Un -ce -ni 'le un 'ke ple -nalo!

XXII A -gblee, ɪ-bɪ 'wɪ 'mni ti, 'bho-o -Lago-
ɔ 'ye *Izrayɛɛlikɔmu -zige -tu -ni mu, 'le, dɪ -
Lagɔwlu'a 'mɔtizamu 'cni'a 'le 'ɔ ''bɔgɔ 'li see,
'ya ''yri'a 'bɪ 'ke 'wɪb.

XXIII -Yeee! Ngazedɪ! 'E -nɔɔ ti, 'nyɔkpakpi-ɪ
'ye'a -nɪgblɪ 'bhle mu -ke -yɔ 'ye'a 'nyanyayreetɪ
'kpi'bhle mu, un-ɔ 'ye-e 'kle 'ye -mu tenyɪ ''sɛ! A
'ye li-ɔ, ɛ-be 'bhɪkpa 'mne ''kpi, 'kleyɛɛklagba-a
'ye-e 'bho -yi -mu, 'le -Lago 'ke 'ɔ wɔnkuce 'bho'a
nyɔ ''kpi -ya.

XXIV Nyɔ-ɔ 'ye-e 'wa tɔɔ -blajrɛɛ 'mu 'lbha -mu
'le -lɪɔ-ɔ -sie'a 'bho, un 'ke ɔ kpɔn 'le un 'ke
ɔ 'le 'bhɪkpi 'wee ''kpi tibɔba. ''Sesinyɔ se'a -
Lago yibo, un-ɔ 'ye-e Zelizalɛɛmu kwa 'mu tipopo
-mu 'le un 'ke ɛ -kɔ, 'le, -nɔɔ -ke ti, un 'ke 'wa
'lɪrumɔkɔmu ''kpi 'wɪb, ɛ 'ke nyɪ.

XXV A -gblee, lɪ nyɔ -see'a -bhla 'ye ke, 'ɪnnɪ
nyɔ-ɔ 'ye li'ye mu 'le 'yɪɔ-e, 'cɔ -ke 'cɔdɪ ''yi.
'An leyɛɛ 'mɔyibɔɪ mo'o. 'Nɔɔ 'zɔ, -sɪanyɪ-ɪ 'ye-
e 'bhɪkpi 'wee'a nyɔ 'lbha -mu 'le 'tɔnnɪ'a popoa
'ke amɔ ''lɪ -pa.

XXVI A 'ye li-ɔ, lɪ 'wee -ni'a 'le yaku ''yi, ɪ-ɪ 'ye-e
gbugbluɔ -mu, 'ɛ ''lɪ ''yi, dɪ-ɪ 'ye'a 'nɔɔ 'bhɪkpi
'kpi -zi mu, -bho nyɔ popo nɪ 'gwɪɔti, 'le un-ɔ 'ye
glu -pa mu.

XXVII -Bho lɪ'a kle 'mni zi 'tɔ -kaa a, ''lemnɪ
'ɪnmɔ *Nyunyɔ'ɔ ''Yu-u 'ye-e 'le yaku'a -druku
'mu -yi -ni -mu. Wɔnkueklagba -Lago ''nyɪ'a
'ɪnmɔ, 'le ɛ 'mu, 'ɪn-ɪ 'ye le -yi -ni mu 'ɪn 'ke nyɔ
-kɔ. -Ka 'yɪɔ'a -vlavɪ -ni'a, 'ka-a 'ɪn-ɪ 'ye -ni mu
'le nyɔ 'ke 'ɪnmɔ li'ye.

XXVIII -Bho ɪ-bɪ lɪ 'mnɪ "du-ε wɔn, a -ku -pɔlv ti a 'ke "yigba "yi"luo 'le a 'ke yaku "yi popo, -ekedɪmaa, a'ba zetienɔɔ "kɔɔ'ɔ-ɔ gbo.

Figieetu'a 'mvyibole

(Matiee 24:32-35; Maaki 13:28-31)

XXIX -Gblee, nyɔ 'ke *Zezii'a -totɔlɪ 'muti'wɔn'ɔ dɪ, ɔ po'o "yi -lue -nεε 'le ɔ na: A -gbɔ figiee -ke tui'a -dadudu -lɪɪ ya:

XXX 'Ya 'mvyibole ɪ-ɪ tɔ'ɔ amɔ, a 'wɪn ɪ 'muti -ka -zegɛka! ɪ-bɪ tui 'mnɪ, -bho ɪ -ka tɔpɔ ɔ, 'lemnɪ 'ya -trotronɔɔ -nɪ'e-e nyninamɔ.

XXXI -Ka -lue 'mnɔ, dɪ 'ɪn -za'a -laa 'mɔ, -bho 'ya "yri'a 'bɪ -ka 'wlv a, -ka -Lago'ɔ nyɔ'a -kɔkɔɔ "kɔɔ'ɔ gbo, a yibo 'na.

XXXII -Ziadɪ 'ɪn-ɪ za'a amɔ -bodɪ 'mɔ, nyɔ-v -nɪ'a 'traamɔ ti, 'wa "klumɔ'a nyɔtɔlv -see 'mε yi 'le ɪ-bɪ 'mnɪ'a "yri'a 'bɪ 'ke 'wlv.

XXXIII 'ɪn na, -bho koo 'bhlɔkpa -ke yaku -sɔ ti, 'an wɔn 'mɔ'a wlv 'mo-o -ziadɪ, ε -see 'plɔ 'kpa yi "kɔmɔkɔmɔ.

*Zezii 'tmɔv'o-o nyɔ-v po 'ɔ -lokui, vn 'ke 'mutiyaa

XXXIV A "du a'ba "bhi "yrili! Zɔ'o zɔ'ɔ gɔ -ke nmε'ε 'nanaa, a'ba -pɔlv'a -nɪ nɪ "yi -le! 'Kmɔ 'mɔ'a 'tɔnɔlɪ'a 'gwlɔtipopoe'ε "su a'ba -pɔlv "yi -le! -Bho ε -se -mnεε ε, 'ɪnmɔ *Nyunyɔ'ɔ "Yu-u 'ye-e amɔ 'zɔ'daa -mɔ, ε-be zɔ 'mnε ti.

XXXV A 'ye li-ɔ, -ka -zepɪε-ε kpɔn'a nɪkpɪ, -ka -lue 'mnɔ 'ka-a ε-be zɔ 'mnε 'ye 'bhlɪkpɪ 'wee "kpi'a nyɔ -zɪ mɔ.

XXXVI 'E di, a yaa 'muti. A po *-Lago won gbo -zoo, 'le o 'ke amu 'kpi 'mu po. "Lemnu a-a 'ge-e 'inmo *Nyunyoo 'Yu 'yi, 'le, li -nu-u 'ye'a -yi mu, a 'ke i won 'mu ce.

XXXVII -Gblee, -bho zozubhla a, Zezii-i 'to-o nyu -Lagowlu 'le *-Lago'o bubobhlegbo. E -ni'a -kaa 'mu a, 'le Oliviee'a -gogo 'kpi o-o mu'o 'mubnamu 'jiazoo,

XXXVIII 'le, -bho -drumasru, nyu'a -dadudu-u yi'e 'le e-be -Lago'o bubobhlegbo 'mno un 'ke o -lokuipo.

XXII

Zidaa 'bo-o ti o 'ke *Zezii *Zuifu'a nyoklgbu -jeyi 'nyu

(Matiee 26:1-5, 14-16; Maaki 14:1-2, 10-11; 'Zaan 11:45-53)

I -Gblee, *Zuifu 'we'a zun 'li'a goklagba un-u 'la'a *Paaki, 'e 'wi -ni'e-e nyninamu. -Bho e-be go 'mne'e 'wi nyi a, *'floo se'a 'e 'buule gbo'bhle, 'inne un-u li'o. 'Wa li 'floo -lree 'le 'wi -meseon-o zi'o.

II -In 'ye li-o, *-Lago'o 'sragazamoklgbu -ke *'o gbayibomu-u 'ple-e nyu-u -ni'a 'bho'a -fanu'a di, -ka un 'ka -nyna, un 'ka *Zezii 'lbha, o 'ke 'me, un-u 'bo'o 'na ti 'komokomu.

III E -ni'a -kaa 'mu a, *'o -namu -bue 'yo 'son'o 'klumu'a nyoo -lue, Zidaa un-u 'la'a Isikaliyoo -lree, 'le 'nyinyinidu'a tiyayi *Sataan'a -naagi 'ye o 'lru 'mu 'kpa.

IV O nu'a -kaa, o -so'o 'mu-e, o 'ye mu, o 'ye -Lago'o 'sragazamoklgbu -ke *Zuifu'a 'sroja -ye,

'le, -ka un 'ka -nyna ɔ 'ke ɔ Zezii -jeyi 'nyı, un 'ye 'na bhaga.

V 'E 'bubua-a 'lbhu ɔ'o 'le un 'ye ɔ -kaa 'tmu: -A 'wın -ı 'bɔ, -a 'ye-e -ınmı mɔni 'nyı -mı.

VI Ɔ nu'a -kaa, ɔ 'wɔɔn'ɔ-ɔ 'wa wlu, 'le, -nɔɔzεε -ke ti, -bho ɔ 'nyı ɔ ɔ -jeyi 'le nyu -lrɔɔ se 'ı yibo yi, ɔ-ɔ fuo 'ne wɔn.

**Zezii -ke *'ɔ -namu-ɔ 'li-e *'Paaki'a lilile
(Matiee 26:17-30; Maaki 14:12-26; 'Zaan 13:21-30; 1 Kɔ 11:23-25)*

VII -Gblee, ε-be *'Zuifu 'we'a gɔklagba 'mne'ε 'wı -ke 'li nyu-ɔ 'lbha'a *'bhlabhıgbudı, 'le un-ɔ li 'ı a, 'ınne nyini'o,

VIII 'le *Zezii 'ye 'le 'ɔ nya *'Pieli -ke *'Zaan lbho 'le ɔ na: A mu 'bho Zelizalεmu a 'ke *'Paaki'a lilile pi, 'le, -a'ba 'wee, -a 'ke ε li.

IX 'Le un na: 'E doo -ın 'bɔ'ɔ ti -a 'ke ε -pi -nı'a?

X 'Le ɔ na: Dı 'ın-ı 'ye'a amı -bodı 'mu-za mu, a po ı -lokui 'tın! -Bho a -ka 'bho gwlo 'mne 'mu-ɔ nyini, a-a 'ye-e nyɔ -lue 'ye -mı, ɔ 'bhle-e 'nitoko. A 'kpɔ ɔ 'bı, 'jıne -ke 'yi ɔ-ɔ 'ye'a -mu mu, a -ke ɔ -pa -nı 'bho 'le a 'ke -kaa 'ε -yowli 'tmu:

XI -A'ba -Tɔyi Zezii na, ɔ 'ybha-o'o ɔ -ke *'ɔ -namı 'ke -laa *'Paaki'a lilile -li -nı. 'E dı ɔ nu'o: -Tɔ -amı -bududie -lue da -a -ke un 'ke 'le 'ε 'limı -li -nı.

XII -Bho a 'lɔ ɔ -kaa 'yi a, ɔ-ɔ 'ye-e amı 'ɔ yayibudu'a 'die -lue da -tɔ -mı. 'E 'limı nmaze-ε'o -nalo 'le 'kpilinı'a kle -nı'e 'le. -Bho a pi a, 'le-e -a 'ke -li -nı.

XIII 'Le un 'ye 'mu-ɔ, un 'ye -jeyi 'kpa. Un nyini'a 'le a, -ka Zezii 'tmu 'nu 'tın, 'ka-a ı zi'o 'le un 'ye ı-bı lilile 'mı pi.

XIV 'Ya liliṅṅ nyini'a a, Zezii -ke 'o -namu 'ma-a *'o -dalbhomu -lɛɛ, un 'kpi -i ''kpi 'le un-u li i'o.

XV 'Le o na u -bodu: 'In 'ybha-o'o 'an -pɔlu'a kle ti, 'in -ke a 'ke gɔkɔlagba -nɛɛ po-o 'le 'in 'ke 'kle 'ye.

XVI A -gblee, 'in-i 'tmuu'o amu-ɛ, -ɛ 'wlu'a -zian -laa, 'in -see 'to 'nɔɔ 'kmu 'mu gɔ 'mne "du yi. -Bho -Lago -ko nyu, lɛ-ɛ 'ma-a 'Paaku, -da un-u 'ye'a 'ɛ 'yri'a 'bi 'ye -ni mu, 'bho-o 'in -ke a-a 'ye ɛ "du -ni mu.

XVII O 'le'ɛ -kaa a, 'le o 'ye duvɛɛn'ɛ ''kɔpu -lue 'mu''luo, o 'ye 'ɛ di -Lago 'sɛɛ po 'le o 'ye u ɛ -jeyi ''nyu 'le o na: Nmɔ-o -ni'a 'le ''kɔpu -nɛɛ'ɛ 'limu a, a 'nɛ ɛ 'yi -lue -lue.

XVIII A 'ye li-o, 'in-i 'wu -i amu ''yiti, -ɛ 'wlu'a -laa -zian, 'in -see 'to 'nɔɔ 'kmu 'mu duvɛɛn 'na yi. -Da -Lago'o nyu'a -kɔkɔ'o ''yri'a 'bi-i 'ye'a 'wlu -ni mu, 'bho 'o ''trolli a, 'bho-o 'in -ke a-a 'ye duvɛɛn 'na -ni mu.

XIX -Gblee, o nu'a -kaa -lɛɛ ɛ, o ''luo'o-o ''floɔ 'mu, o 'ye 'ɛ di -Lago 'sɛɛ po, o 'ye ɛ -jiɛ ''yi ticicɛ -ni, o 'ye ɛ 'o -namu ''nyu, 'le o na u -bodu: ɛ-be ''floɔ -nɛɛ, 'inmɔ 'ye'a a'ba di 'mɛ mu a, 'inmɔ mo'o, 'an ku mo'o. A nu 'ɛ letu ''kɔmɔkɔmu! 'Inne 'ke amu 'an di 'gwɔtipopo.

XX -Gblee, un nu'a -kaa, un 'gwɛ-ɛ lilia ''yi, 'le o 'ye ''kɔpu -lɛɛ 'mu''luo, o 'ye u ɛ -jeyi ''nyu 'le o na: Nmɔ-o -ni'a ɛ-be ''kɔpu -nɛɛ'ɛ 'limu a, *-ybhɛybhɛtitelre -Lago -ke nyunyuu bhla'a a, 'ɛ 'mu'yibole mo'o. ɛ-be nmɔ 'mne, 'an nymɔ mo'o. 'Inne 'ye ti'wla mu a'ba -zɛɛ'ɛ di 'le a 'ke 'pun 'bho -Lago'o ''yigbeyi.

XXI A 'ye li-o, a'ba ''klumu'a nyu -lue, -o -ke -a

-nɪ'a -dalue -li -nɪnamɪ, 'ɪnɔɔ 'ye 'ɪnmɪ 'an tɔ'a nyɪ -jeyi "nyɪ mɪ.

XXII Kɪn, -ziadɪ mɔ'o, 'ɪnmɔ *Nyunyɔɔ'ɔ "Yɪ-u 'ye-e 'mɛ -mɪ. 'Ka-a -Lagɔ 'yɪbha'o 'an "kpidɪ 'ke 'mɪ-nɪ. ɛ -nɪ'a -kaa 'mɪ a, nyɔɔ-ɔ 'ye'a 'ɪnmɪ 'an tɔ'a nyɪ -jeyi "nyɪ mɪ, -yeee! Ngazedɪ! 'ɔ 'kleyeɛɛ-ɛ 'ye-e wɔn -ku -mɪ tenyɪ "sɛ!

XXIII ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, ɔ-bɪ *'ɔ -dalbhomɪ 'mɪnɪ 'kpa-a 'bho 'le ɔn-ɔ dede'e -dede -kaa ti: Nyɔɔ yɔɔ -nɪ'e 'nɔɔ -a'ba "klumɪ, -ɔ 'ke -kaabodɪ -yɪ nɪ'a?

*Zezii'a -namɪ 'yɪbha-o'o ɔn 'ke 'wa -klagba yibo

XXIV ɪ zi'a -kaa a, depɔɛklagba -lue 'kpa-a 'bho *Zezii'a -namɪ'a "klumɪ. ɔn 'bɔ-ɔ ti, nyɔɔ-ɔ 'ma-a 'wa -klagba, ɔn 'ke ɔ yibo.

XXV 'Le Zezii na: 'Bhlɪkɪyowli "we 'bhle-e nyɪ 'wa wɔnzika 'le nyɪ-ɔ nɪ nɪ'e 'bho 'wa "kpi 'wa wɔnkue, 'le ɔn 'yɪbha'o ɔ-bɪ nyɪ 'mɪnɪ 'ke ɔ dɪ'a "yrilinmɔmɪ 'la.

XXVI A-bɪ -yɪɪ, 'le a'ba "klumɪ 'ɛ letu'a -nɪ-ɛ -le! Nyɔɔ -yɔ 'bɔ'ɔ ti, ɔ 'ke 'le a'ba "klumɪ -klagba "du a, 'ɔ nyɔɔtu -nɪ "dana'a ka! Nyɔɔ -yɔ pɔ'a amɪ -jɔɔ gbo, 'le ɔ 'ke a'ba 'zɔ'ɔ lbhɪnɪyɪ'a ka -nɪ!

XXVII A -gblee, nyɔɔ-ɔ de'a ti ɔ 'ke li-e, ɔ -ke nyɔɔ -yɔ kpɔ 'ɔ lililɛ wɔnyɪ-e, ɔn -nɪ 'sɔn'ɔ damɪ 'le, yɔɔ 'mɔ-o 'wa -klagba'a? -Yɔ de'a ti ɔ 'ke li, 'ɪnɔɔ mɔ'o, 'kla -ko? A -gblee, 'nɔɔ a'ba "klumɪ ɛ -se -kaa -ko: 'ɪn kɔɔ'ɔ-ɔ a'ba lbhɪnɪyɪ.

XXVIII-XXIX A 'ye li-ɔ, 'an -tɪta -Lagɔ "nyɪ-e 'ɪnmɪ wɔnkue 'ɪn 'ke nyɪ -kɔ. A "srɪi'e 'ɪnmɪ-ɛ "kɔmɔkɔmɪ 'an 'kleyenɔɔ ti'a dɪ, 'ɪn-ɪ "nyɪ 'ɛ amɪ -jeyi -lɛɛ.

XXX "Lemnu, -da 'in-t 'ye'a nyv -ko -ni mu a, 'in -ke a-a 'ye-e -dalve -li -ni -mu. 'Bho 'mno, 'bho-o a-a 'ye won-ku -ni mu 'le a 'ke *Izrayel'a 'ce -bue 'yo 'son -zige -tu.

*Zezii na *Piel-t 'ye -o "yidepo -mu

(Matiee 26:31-35; Maaki 14:27-31; 'Zaan 13:36-38)

XXXI ɔ po'a wlu ti a, 'le ɔ 'ye Simoo *Piel gbo "bhiti 'le ɔ na: Simoo, po -lokui! -Lago "nyie "nyinynidu'a tiyayi *Sataan "yifloe, e 'ke a-bu 'ma-a *'an -namu ti'din.

XXXII e -ni'a -kaa 'mu a, 'in bhade'e-e -a'a di -Lago li 'le -a'a 'an "gwlidee -kaa 'mu'fun. 'Le, -da -a 'ye'a -a'a "nyinynidu "yiyibo -ni mu 'le -in 'ke 'inmu gbo "bhiti a, nyv-v 'ma-a 'an -nv -a'a ka a, de v -pobv 'li ti!

XXXIII 'Le ɔ na: 'An -Koyi, -in na, leele! -A'a 'le 'na -le! -Bho e "du -a'a -jiemuponamu, 'le, "bhalreeke, -bho e "du -a'a 'menamu, 'in -ke -in -ni 'son, -a 'ke "sisri mo'o.

XXXIV 'Le ɔ 'ye ɔ -kaa "yi'le, na: 'In-t 'tmuv'o -inmu-e, -zian'a "matu'a "bhuo, -bhladu -suvn 'ke zro, -inmo 'Piel, kpe tan -a 'ye 'inmu "yidepo -ni mu -antanyu 'le -in 'ke -kaa 'le: Zezii a-a "si'a 'nyu, 'in se ɔ yibo.

*Zezii-i "du-o *'o -namu "di 'mu

XXXV I zi'a -kaa a, 'le *Zezii na *'o -namu 'mnu -bodu: -Da a se'a moni-e, badu -ke -bhoptupali 'bhle 'le 'in 'ye'a amv lbho, a -bo le 'mu 'nu? 'Le un na: -Gba, a -see le -lue 'tin'a "bhuo 'mu-bo!

XXXVI 'Le ɔ na: 'Traamu 'tɔ ɔ, nyɔ -yɔ 'bhle'a mɔni, ɔ 'luo nɛ 'mu! Nyɔ -yɔ 'bhle'a badu, 'ka-a 'ɔ dɪ -nɪ'e 'mu -lɾɛɛ. 'Le nyɔ -yɔ se'a -bhlajɾɛɛ 'bhle, ɔ -po 'ɔ -bana 'pɛlɔ 'le ɔ 'ke ɛ de!

XXXVII A -gblee, 'ɪn-ɪ 'tmɔɔ'o amɔ-ɛ, 'an 'kpidɪ 'cnɪ-ɛ'ɛ 'le -Lagɔ'ɔ 'bɔɔɔ 'li, -ɛ nu'a na: 'Nyinyinikli'a nɔmɔ nyɔ -zɾɛ 'nɔ 'yi, ɛ-bɛ wlu 'mɾɛ, 'ɛ 'yri'a 'bɪ 'ke 'wɔɔ mɔ'o. Kɪn, 'an 'kpidɪ -Lagɔwlu'a 'mɔtizamɔ 'cnɪ'a a, 'ya 'yri'a 'bɪ-ɪ 'ye-e 'wɔɔ -mɔ.

XXXVIII 'Le ɔn na: -A'ba -Kɔyi, -bhlajɾɪ 'sɔn 'ka-a! 'Le ɔ na: ɛ -nmɔ'ɔ-ɔ 'yrili!

*Zezii 'po-o *-Lagɔ wɔn gbo 'le Oliviee'a -gɔɔɔ 'kpi

(Matiee 26:36-46; Maaki 14:32-42)

XXXIX -Gblee, *Zezii -ke *'ɔ -namɔ 'gwɛ-ɛ lilia 'yi. ɔ nu'a -kaa, ɔ -ke ɔn -sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ, ɔn 'mu-o Oliviee'a -gɔɔɔ 'kpi. 'Ka-a ɔ-ɔ nu'o 'cɪɪɪ.

XL 'Le ɔn 'ye 'le nyɪ. ɔn nyɪ'a 'le a, 'le ɔ na ɔ -bodɪ: A bhade -Lagɔ li, 'le, -bho 'nyinyɪnɪdɪ'a tiyayi *Sataan 'dɪn amɔ ti, a -kaa 'nyinyɪnɪdɪ nu 'bho -Lagɔ'ɔ 'yigbeyi.

XLI ɔ nu'a -kaa, ɔ -tɛ 'nu-ɔ gbo -sɛ, ɔ 'ye 'kolri glu po 'le ɔ-ɔ po'o -kaa *-Lagɔ wɔn gbo:

XLII 'An -tɪta -Lagɔ, -bho -ɪn 'wɔn, -tɛ 'ɪnmɔ 'kleyɛɛɛ -nɛɛ gbo! -Yɛ 'ma-a -a'a 'gwɔɔdɪ, 'ɪnnɛ 'ke -nu-ɛ, ɛ -se 'an nɛ -ko.

[
XLIII ɔ -nɪ -kaa nɔnamɔ 'le -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi 'ye 'bho 'ɔ 'tɾoli ti'si, ɔ 'ke ɔ 'kpi 'mɔ po.

XLIV -In 'ye li-ɔ, 'ɔ -pɔɔ nu'a -kaa, ε gbuta'o 'le ɔ-ɔ po'o -Lago wɔn gbo tenyi, 'le, zu'a "bhuo-o "plu 'ɔ "lru, ε kɔɔ'ɔ nymɔpɔpɔ.]

XLV Zezii nu'a -kaa, ɔ 'gwε-ε -Lago'ɔ wɔngbopɔε "yi, 'le ɔ 'ye 'mυ-sɔ, ɔ 'ye 'ɔ -namυ'a "trolli le mu. ɔ -ka mu a, 'gwɔɔlinyniε'ε dɪ υn-υ 'mυ'o 'le ɔ 'ye υ "nynɔɔ 'mυ -za.

XLVI 'Le ɔ na: -In! A-a 'mυ-ae? A -sɔ 'mυ a 'ke -Lago wɔn gbo po, 'le, -bho *Sataan 'dɪn amυ ti, a -kaa "nyinyinidɪ nu 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi.

*Nyυ 'kpυn-o *Zezii*

(Matiee 26:47-56; Maaki 14:43-50; 'Zaan 18:3-11)

XLVII Wlu "sri 'le *Zezii'a wɔn 'mυ 'le nyυ'a 'plan 'ye ɔ -ke *'ɔ -namυ 'zɔ'daa. 'ɔ -namυ 'mnu'a -lue, Zidaa, 'unɔ -yυ 'υ -jeyi υn 'ke Zezii kpυn. ɔ nu'a -kaa, ɔ 'nyini-e Zezii li ɔ 'ke ɔ -gble,

XLVIII 'le ɔ 'ye ɔ -kaa "yi'lε, na: Zidaa, 'unmɔ *Nyunyɔ'ɔ "Yu, -in 'ybha-o'o 'in -ke -in 'ke gbɔgble 'le -in 'ke 'unmυ 'an tɔ'a nyυ "yi-tɔ 'le υn 'ke 'unmυ kpυn'a?

XLIX -Gblee, lε-ε 'ka zi, Zezii'a -namυ 'mnu 'ye-e 'na li 'le υn na ɔ -bodɪ: -A'ba -Kɔyi, -a -ke nyυ -nυυ vɔ'ɔ?

L Tidedewlu 'mne "sri 'le 'wa wɔn 'mυ 'le 'wa -lue 'ye *-Lago'ɔ 'sragazayiklagba'a lbhυnyɪ -linaloku "lru ε.

LI 'Le Zezii na: A'ba nu -kaa -le! A "tayi nu "yiti! A 'ye li-ɔ, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'tɔ-o ɔ-bɔ nyukpasu 'mno'ɔ -loku li, 'le, 'bho -gbaa -lue 'mυ, 'ε "jie 'ye -gwε.

LII 'Le ɔ na *'Zuifu'a "srojaklɔgbɪ-e, *-Lago'ɔ 'sragazamɔklɔgbɪ -ke 'Zuifu'a -zigletumυ -lrυυ

-bodı: -Blajrı -ke gbatui a 'bhle'o, a-a yi'e 'unmı kponnamı -ka nyɔ-ɔ yi'a ka 'gbokobhleyi kponnamı'a!

LIII 'Le *-Lagɔ'ɔ bɔbɔbhlegbo 'ın -gwle'e-e 'le a'ba 'klumı nyɔ -tɔnamı, leedı a -see 'le 'unmı -kpon -nı'a? A -gblee, ε 'ka -kaa 'mı-nı a, ε -se 'sε -ko. 'Traamı'a -nɔɔ -yεε, ε-ε 'mo-o a -ke *Sataan'a -nε. -Lagɔ 'tayi'e amı 'yiti a 'ke a'ba 'nyinyinikpli nɔ.

*Pieli depo'o-o *Zezii 'yi

(Matiee 26:57-58, 69-75; Maakı 14:53-54, 66-72; 'Zaan 18:12-18, 25-27)

LIV *Zezii 'le'ε -kaa a, 'le nyɔ 'mınyı 'ye ɔ kpon, 'le un 'ye ɔ 'le *-Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba'a 'bhlegbo kpa. Un -nı 'le munamı 'le *Pieli na 'nı 'bı -wɔɔ!

LV -Gblee, 'bho 'bhlegbo 'mınyı, nyɔ 'cε-ε 'bho'a 'jıne 'yi nε 'yi; 'le un de'e 'bho 'ε wɔnli ti, un-ɔ 'wɔta'o. 'Pieli -mınyı nı'a -kaa, ɔ 'pa-a 'bho 'wa gwia 'mı, ɔ 'ye ti-de 'le ɔ-ɔ 'wɔta'o -lɛε.

LVI ɔ -nı 'bho, 'le lbhɔnɔnynaakpı -lue 'ye ɔ li'ye, un 'ye ɔ 'yra kplokplo 'le un na: ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, *Zezii'a -nayı mo'o.

LVII 'Le ɔ na: -Gbaa! 'In se ɔ yibo.

LVIII Un -de'a 'bho ti -daan a, nyɔ-ɔ -nı'a 'bho'a -lue nı'a -kaa, ɔ 'ye -ɔ li, 'le ɔ na: -Inmı -nɔɔ, Zezii'a -namı'a -lue -ın 'du'o! ɔ 'le'ε -kaa a, 'le ɔ na: -Gbaa, 'an 'lotı'a 'yu, 'ın -ko.

LIX Un -fɔ'ɔ -toope -lɛε, 'le nyɔ -lɔɔ na: -Ziadı mo'o, ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, Zezii'a -nayı ɔ 'du'o. A 'ye li-ɔ, ɔ-ɔ 'mo-o Galileekɔyi -lɛε.

LX 'Le ɔ na: -Gba! 'An 'lotı'a 'yu, 'ın se ɔ yibo. Dı a-a za'a -laa 'mı'a 'bhıo, 'ın se 'ε -lue komu

yibo. 'Bho -gbaa -lue 'mu, ɔ -ni -wɔlunamu 'le -
sɔɔn 'ye zro.

LXI -Gblee, -a'ba -Kɔyi Zezii nu'a -kaa, ɔ 'ka-
a -bluu 'le ɔ 'ye ɔ 'yra. -Yrɔzaa! 'le 'Piɛɪ 'ye
'gwɔɔtipopo, 'le ɔ na: "Wii! Wlu Zezii -za 'ka
'mu, ɔ 'ye'a na: -Bhladi -sɔɔn -ka zro, kpɛ tan -a
'ye 'inmu "yidepo -ni mu -antanyɪ 'le -ɪn 'ke -kaa
'ɛ: Zezii a-a 'si'a 'nynɪ, 'ɪn se ɔ yibo, wlu 'mnɛ'ɛ
'yri'a 'bi-ɪ 'wɔ'o -laa'a!

LXII ɔ popo'o-o wlu 'mnɛ 'gwɔɔti, 'le ɔ 'ye 'da, ɔ
'ye "vi ngazeka.

"Sroja 'kla-a *Zezii nyanɪ 'mu

(Matiee 26:67-68; Maaki 14:65)

LXIII ɛ-be -nɔɔ 'mnɛ ti, nyu-u "du'a *Zezii "yrili,
un-u "sɛɛn nɔ-ɔ'o 'le un-u 'ɔɪɛ nɔ'o.

LXIV Un 'sɔn -ɔ "yigbeyi, 'le un-u po 'ɔ da, un-u
nu'o: Nyɔ-ɔ -po'a -a'a da a, 'si ɔ 'nynɪ!

LXV Un -ni'a -kaa nuɔnamu -bhla a, un-u 'zɔ -ɔ
wlukɪgbɪ -bodɪ 'mu.

Nyu 'kpa-a *Zezii 'le *'Zuifu'a -zigletumu wɔnyi

*(Matiee 26:59-66; Maaki 14:55-64; 'Zaan 18:19-
24)*

LXVI Zɔ zɪ'a a, *-Lago'ɔ 'sragazamuɔkɪgbɪ-e, *'ɔ
gbayibomu -ke *'Zuifu'a -zigletumu -lruu, un
'gbɔɔ'o-o "lru. Un nu'a -kaa, un 'tmuɔ'o-o nyu-
u -ni'a 'bho 'le un na: A -ke *Zezii yi -laa -a'ba
wɔnyi!

LXVII Un -ke ɔ yi'a a, 'le un 'ye ɔ -kaa tidede: -
Inmɔ 'mo-o *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔun'a nyu'a?
'Tmuɔ -amu! 'Le ɔ na: -Bho 'ɪn -zɪ ɪ amu -bodɪ
'mu, a -see 'an wlu -ziadi 'la yi.

LXVIII 'Le, -bho 'un dede amɔ ti a, a -see 'unmɔ
"da-po yi.

LXIX 'Traamɔ 'tɔ ɔ, 'unmɔ *Nyunyɔ'ɔ "Yu-u 'ye-
e 'bho Wɔnkulagɔ'ɔ "trolli ti-de -mɔ 'le 'un -ke ɔ
'ke li'a kle -kɔ.

LXX ɔ 'le'ε -kaa a, 'le un na: -Lagɔ'ɔ "yu -un
"du'o 'tɔ -kε? 'Le ɔ na: Kun, 'unmɔ 'un "du'o.

LXXI Un nu'a -kaa, un 'kpa-a 'bho 'le un-ɔ nu'o:
Wlu -ε 'kɔ ɔ kpɔn, -a'ba 'bε ε 'tɔ ti -le! -A'ba "bhi
'wɔn-ɔ 'ɔ wlu 'bɔ!

XXIII

Nyɔ 'kpa-a *Zezii *Pilaatɔ wɔnyɔ

*(Matiee 27:1-2, 11-14; Maakɔ 15:1-5; 'Zaan
18:28-38)*

I I zi'a -kaa a, nyɔ 'wee -sɔ'ɔ 'mɔ-ε -nyaku! 'le
un 'ye *Zezii kpɔn, 'Wlomeɛyi -lue, -ɔ -kɔ'ɔ 'wa
'bhlɔkpa un-ɔ 'la-a *Pilaatɔ, un 'ye ɔ 'ɔ wɔnyɔ kpa.

II 'Bho 'mnɔ, 'bho-o un-ɔ kpa nu 'nɔ dɔ "yi 'le
un-ɔ nu'o: ɔ-bɔ nyɔ -nɔ, kpɔli ɔ -nɔ'a -a'ba 'lotɔ'a
"nynuu -lruɔ -tɔnamɔ, ɪ se "yrili-nmɔ. -Ka ɔ-ɔ
'tmɔɔ nu'a a, 'kla-a 'ka-a: ɔ na 'wa "pɛle lapoo,
'wa "nyɔ -a'ba 'bhlɔkpayowliklagba -le! ɔ na ɔ-
bɔ 'mo-o *Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔun'a nyɔ -lreε,
'unne 'mo-o 'bhlɔkpayowli.

III Un gwε'ε -wluwlua "yi a, 'le Pilaatɔ 'mnɔ
'ye ɔ -kaa tidede: -Inmɔ 'mo-o *Zuifu'a
'bhlɔkpayowli'a? 'Le ɔ na: -Ka -un 'le'ε -laa 'tun,
'ka-a ɪ -nɔ'e 'mɔ.

IV ɔ 'wɔn'ɔ Zezii'a wlu 'mnε 'bɔ ɔ, 'le ɔ na
*-Lagɔ'ɔ 'sragazamɔklɔgbɔ -ke nyɔ-ɔ -nɔ'a 'bho
-bodɔ: "Nynynilε -ke 'lru "yi 'un 'kɔ ɔ wlu

'kpitice 'le a 'ko ɔ 'lbha, ɔ 'ke 'mε ε, 'ın -see ε 'ye.

V ε -nı'a -kaa 'mυ a, υn-υ 'ku-o 'bho wɔn ti 'le υn-υ nυ'o: Lı ɔ-ɔ tɔ'ɔ nυυ 'nɔɔ *'Zuıfu'a 'bhłkpa'a klε 'kpi, 'ya 'lru 'yi υn-υ 'kpi'kpa'o. 'Le Galıleebhłkpa 'kpi, 'le-e ɔ 'nyaa'o 'le ɔ 'ye 'nɔɔ nyni 'traamu.

Nυυ 'kpa-a *Zezii *Elɔɔdı wɔnyi

VI -Gblee, Pılaatı 'wɔn'ɔ 'wa wlu 'mne 'bɔ, 'le ɔ 'ye υ tidede: Nyɔ -nɔɔ, Galıleekɔyi ɔ 'du'a?

VII 'Le υn na: Kın, 'bhłkpa *Elɔɔdı -kɔ'ɔ, 'le'a 'yiyi mo'o. I-bı 'wı 'mı ti, Elɔɔdı'a 'bhuo -nı'e-e Zelızalεmυ: 'ε dı *Pılaatı 'tmυυ'o 'ɔ ''sroja, υn 'ye *Zezii 'mυ'luo 'le υn 'ye ɔ 'le 'ɔ wɔnyi kpa.

VIII Un -ke ɔ mu 'ɔ gbo a, 'ɔ 'gwłυ 'wɔn-o'ɔ ɔ 'ke Zezii li'ye, -ekedımaa, ɔ-ɔ 'wɔn-ɔ 'ɔ 'nynı 'bɔ, 'le ɔ 'ybha'o see ɔ 'ke ɔ yıbo. ɔ-ɔ popo-o 'gwłıti na ɔ-ɔ 'ye 'kı-ı *wɔnkulε -lue -nυ -mυ.

IX ɔ nυ'a -kaa, ɔ dede 'nɔ-ɔ dı'a -dadudu ti 'le ɔ -see ɔ 'dapo.

X ε-be -nɔɔ 'mne ti, *-Lago'ɔ 'sragazamυklıgbı -ke *'ɔ gbayıbomυ -nı'e 'bho-ε. 'Innυ 'duu 'nɔ dı 'kpi tenyı.

XI -In 'ye li-ɔ, Elɔɔdı -ke ''sroja nυ'a -kaa, υn 'kpuo-o Zezii 'mυnyεka 'le υn-υ 'cıε nɔ'o. Un nυ'a -kaa -lrεε, υn -pa 'nɔ-ɔ 'yrılınmɔbanı 'mυ 'le υn 'ye ɔ Pılaatı wɔnyi le kpa.

XII -Gblee, Pılaatı -ke Elɔɔdı -nı 'sɔn 'nyınyε 'ko 'mυ-ε. ε-be zɔ 'mne ti, 'bho-o υn -ybhe -nı'o.

*Pılaatı 'cε-ε *Zezii wlu 'kpiti ɔ 'ke 'mε

(Matıee 27:15-26; Maakı 15:6-15; 'Zaan 18:19-19:16)

XIII I zi'a -kaa a, *Pilaatu 'la-a *-Lago'ɔ 'sragazamɔklɪgbɪ-e, *Zuifɔ'a -klɪgbɪ -ke 'Zuifɔ'a -lɾɯɔ,

XIV 'le ɔ na ɔ -bodɪ: A -ke nyɔ -nɔɔ yi'a 'inmɯ gbo, a na, kpɪ ɔ -nɪ'a a'ba 'lotɔ'a "nynuu -lɾɯɔ -tɔnamɯ, ɪ se "yrili-nmɔ. A 'ye li-ɔ, 'bho a'ba "bhi'a "yigbeyi 'in dede -nɪ 'nɔ ti. "Nyinyɪnɪlɛ, -ɛ -ke dɪ a-a kpɔ ɔ "yi a, 'in -see ɛ 'ye.

XV "Nyinyɪnɪlɛ ɔ nɯ'a a, *Elɔɔdɪ -mɔnɔɔ'ɔ "bhɯo -see ɛ 'ye. 'ɛ "lɾu "yi ɔ -yɔ ɔ 'nɔɔ -amɯ gbo -lɾɛɛ. A -gblee, ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, "nyinyɪnɪlɛ, -ɛ -ke dɪ ɔ 'ka 'mɛ ɛ, ɔ -see 'ɛ -lue komu nɯ.

XVI 'In-ɪ yi-o'o 'in 'ke ɔ nyɔ -jeyi "nyɪ, ɯn 'ke ɔ "sɛɛn 'le 'in 'ke ɔ "yiti'tayi. [

XVII -In 'ye li-ɔ, 'le zɯɪn'a klɛ 'li, -bho 'Zuifɔ'a *'Paakɪgɔklagba nyɪnɪ a, Pilaatu-ɪ "sii-e -jiekɔyi -lue ti. Nyɔ -yɔ ɯn 'ybha'a, 'inɔɔ ɔ-ɔ "sii'e ti.]

XVIII 'ɛ kamɯ, nyɔ-ɔ -nɪ'a 'bho, ɯn 'kpa'a 'bho, ɯn-ɔ "wɔ'o 'le ɯn-ɔ nɯ'o: -A'a "sii *Zezii -nɔɔ ti -le! Balabaasɪ -in 'ke ti"sii.

XIX -Gblee, 'bho gwɔ 'mɛ 'mɯ, ɔ-bɔ Balabaasɪ 'kpa-a 'bhlɔkpa'a -kɔyi'a nyɔ tɔ gbo. ɔ 'lbha-a 'wa -lue ɔ 'ye 'mɛ. 'ɛ dɪ ɯn pɔ ɔ -jie 'mɯ.

XX -In 'ye li-ɔ, Pilaatu 'bɔ-ɔ ti ɔ 'ke Zezii ti"sii. 'ɛ dɪ, nyɔ-ɔ -nɪ'a 'bho, ɔ 'wɔn'ɔ 'wa wɔ 'mɛ 'bɔ ɔ, ɔ "luo'o wɔ 'mɯ -lɾɛɛ 'le ɔ 'ye ɔ 'tmɯɔ.

XXI ɔ pɔ'a wɔ 'mɛ ti a, ɯn-ɔ 'kpa-a 'bho ɯn-ɔ "wɔ nɪ'e -dalɛ 'le ɯn-ɔ nɯ'o: ɔ -kɔ-ɛ 'bho nyɔyɪlɔbhaatu "yri ɔ 'ke 'mɛ ɔ, -ɔ -ke -mɛ-ɔ, ɔ 'ke 'mɛ ɔ!

XXII ɔ nɯ'a -kaa, ɔ "luo'o wɔ'a kpɛ tanɛ 'mɯ-ɛ 'le ɔ na: "Nyinyɪnidɪ'a 'cɛ yɛɛ -ke "bhɯo ɔ nɯ'a? "Nyinyɪnɪlɛ, -ɛ -ke dɪ nyɔ 'kɔ ɔ 'lbha, ɔ 'ka 'mɛ ɛ,

'in -see ε 'ye. 'In-ı yi-o'o 'in 'ke ɔ nyɔ -jeyi 'nyɔ
 ɔn 'ke ɔ 'sɛɛn 'le 'in 'ke ɔ 'yiti'tayi.

XXIII-XXIV ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, ɔn 'kpa-a 'bho -lrɛɛ 'le
 ɔn 'ye -dalue 'wɔ -nɪ tenyɪ 'le ɔn-ɔ nɔ'o: ɔ -kɔ-ɛ
 'bho tu 'yri ɔ 'ke 'mɛ ɔ, -ɔ -ke -mɛ-ɔ, ɔ 'ke 'mɛ ɔ!
 'Le 'wa wlu 'mnɛ'ɛ dɪ, ɔ 'wɔn'o, Zezii ɔn 'srii'a,
 ɔ 'ke ɔ ɔ -jeyi 'nyɔ.

XXV 'Innɛ 'bhle'e 'nyni'a dɪ, Balabaasɪ -yɔ kpa
 'ka nyɔ tɔ gbo 'le -ɔ 'si'a 'bho -ɔ 'lbha'a 'ku a, 'le
 'ya dɪ ɔn 'ye 'ɔ -jie 'mɔ pɔ a, 'ɪnnɔ ɔn 'bɔ'ɔ ti, 'le
 ɔ 'ye ɔ ti'sii. ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, ɔ 'nyɔ -ɔ Zezii
 -mnɔɔ -jeyi, lɛ ɔn 'ybha'a, ɔn 'ke ɔ 'lrulinɔ.

Nyɔ 'kɔ-ɔ *Zezii 'bho tu 'yri

*(Matiee 27:32-44; Maaki 15:21-32; 'Zaan 19:17-
 27)*

XXVI *Pilaatɪ 'nyɔ 'ɔ *Zezii -jeyi a, ɔn -ke ɔ -sɔ'ɔ
 'mɔ-ɛ 'le ɔn -ke ɔ-ɔ mu'o ɔn 'ke ɔ tu 'yri kɔ. ɔn
 -ke ɔ -nɪ munamɔ 'le ɔn -ke nyɔ -lue 'ye 'gbɔɔ.
 ɔ-ɔ nyɔ 'mnɔ -sɔ'ɔ-ɔ -kpa'a 'mɔ; 'ɔ 'nynɪ 'mɔ-o
 Simɔɔ. -Gwɔ -lue ɔn-ɔ 'la'a Silɛɛnɪ, 'le'a 'yiyi
 mɔ'o. ɔ-ɔ nyukpasu 'mnɔ, 'ɪnnɔ 'sroja kpun'o
 -glaka, ɔ 'ke Zezii'a 'yrilbhaatu 'mɔ'luo, ɔ 'ke ɛ
 'bhle 'le 'ɔ lemɔ.

XXVII Nyɔ'a -dadudu -ke ɔ -na'o. 'Le 'wa 'klumɔ,
 'nynɔkpakrɪ'a -dadudu-u -nɪ'e 'le, 'ɪnnɔ 'vi'o 'ɔ
 dɪ tenyɪ.

XXVIII -Gblee, ɔ nɔ'a -kaa, ɔ 'bhiti'e-e 'le ɔ gbo
 'le ɔ na: Zelizalɛmɔnynɔkpakrɪ-a, a'ba 'vi 'an
 dɪ -le! A 'vi a'ba 'bhi -ke a'ba 'yreetɪ'a dɪ!

XXIX A 'ye li-ɔ, -nɔɔ -lue -nɪ'e-e nyninamɔ,
 'bho-o nyɔ 'ye -nɔ mɔ, na, 'kukunynɔkpakrɪ-
 e, 'nynɔkpakrɪ-ı -see'a 'yu 'wɔ -ke -yɔ se'a 'yu
 'kpi'bhle, ɔn 'wa-a ti.

XXX 'Bho ε-be -nɔɔ 'mne ti, 'bho-o nyu-u 'ye ti'bo -ni mu tru 'ke u ''kpi ti'ga, un 'ke 'me 'le -gɔɔ 'ke -we, ε 'ke u ''yi-ka.

XXXI A -gblee, 'inmɔ kɔɔ'ɔ tuyalɔ -ɔ se'a ''nyinyinidi nu, -bho un -ka -kaa 'inmu nyanɔ 'mu-u kla, 'le, a-bee-e kɔɔ'ɔ lolotu -u nu'a ''nyinyinidi, koo a'ba ne 'ke 'mu-ni'a?

XXXII -In 'ye li-ɔ, un -ke ɔ -ni'a munamu, ''sroja 'gbaa 'nɔ-ɔ 'gbokobhlemu 'son, un 'ke u 'bho tu ''yri kɔ -lɛɛ, un 'ke 'me.

XXXIII Un nu'a -kaa, un 'nyini-e 'bho -da -lue un-u 'la'a ''lrukpaan. Un nyini'a 'bho a, 'le un 'ye Zezii 'bho tu ''yri kɔ. Un 'kɔ-ɔ u-bu 'gbokobhlemu 'son 'mnu 'bho tui -lru ''yri -lɛɛ. -Lue -ni 'ɔ -linasu gbo 'le -lɔɔ -ni'e 'ɔ kumnasu gbo.

XXXIV 'Le ɔ na: 'An -tita -Lago, nyu-u nu'a 'inmu di -ni ''lruli, 'bho 'wa ''nyinyinidi'a di, -ekedɔmaa, le un-u nu'a a, un se ε yibo.

ɔ -ni'a -kaa bhadenamɔ, u-bee -mnuu, un-u 'po-o 'ɔ -banɔ -nɔgbɔ 'mu, un 'ke u 'gble.

XXXV Nyu-u -ni'a 'bho, un -de'e 'bho-o 'wa ''trolli ti 'le un-u 'yra'o. 'Le 'Zuifu'a -klɔgbɔ-i dri 'nɔ 'nyini, un-u nu'o: ɔ 'puun'o-o nyu'a -dadudu. -Bho ɔ ''du *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puun'a nyu -ziaka, ɔ 'puun 'ɔ ''bhuo!

XXXVI ''Sroja nu'a -kaa, un 'kpa-a 'bho 'le un-u 'cɔse nɔ'o -lɛɛ, 'le un 'ye tu'a ''klɛɛ 'mu''luo, un 'ye ε -fuu'a -tuto ''yi tɔsan, un 'ye ε -geponmɔ kɔ 'sma, un 'ye ɔ linyini 'le un 'ye ε ɔ ''yi-tɔ, ɔ 'ke -fuu 'mne 'mu'nyɔ, ɔ 'ke 'na.

XXXVII 'Le un na: -Bho -in ''du '*Zuifu'a 'bhɔkpayowli, 'puun -a'a ''bhuo!

XXXVIII -Gblee, tu -ke 'yri un kɔ 'ɔ ɔ, wlu -nu, 'unnu 'cni-ε'ε 'bho 'ɔ 'lru gbo: 'Innɔɔɔ 'mo-o 'Zuifu'a 'bhlɔkpayowli.

XXXIX -In 'ye li-ɔ, ɔ-bu 'gbokobhlemu 'sɔn, un kɔ'ɔ 'bho tu 'yri a, 'wa -lue nu'a -kaa, ɔ-ɔ 'dri-e Zezii 'nynu 'le ɔ-ɔ nu'o: -εεε! -Inmɔ -nɔɔ, -un -see, -unmɔ 'mo-o *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔun'a nyu, nu? 'ε dɪ 'pɔun -a'a 'bhuo 'le -un 'ke -amu 'pɔun -lrεε!

XL ε -nɪ'a -kaa 'mu a, 'wa -lue -yɔ -nɪ'a 'bho, ɔ -wlu 'nɔ-ɔ 'lru'li 'le ɔ na: -In -ke ɔ -nɪ'a 'kle -lue 'yenamu a, -a'a 'du 'bho -Lagɔ, 'maae?

XLI -Abu a, ε-be 'kleyεεε -nεε, ε -nmɔ'ɔ-ɔ -amu 'yiti, -εkedɪmaa, -a'ba kpli -a nu'a a, 'ya 'lru 'yi mo'o. ε -nɪ'a -kaa 'mu a, ɔ-bɔ nyɔ -yɔɔ, ɔ -see 'nyinynidɪ'a -lue komu nu.

XLII ɔ nu'a -kaa -lrεε ε, 'le ɔ na: Zezii, -bho -un yi le -un 'ke nyu -kɔ ɔ, -a'a 'mate 'an dɪ -le'a!

XLIII 'Le ɔ na: -Ziadɪ 'un-ɪ za'a -unmu -bodɪ 'mu, -zɪannamu'a 'bhuo, 'bho 'an -tɪta -Lagɔ'ɔ 'trolli 'un -ke -a 'ye ti-de mu 'le yaku 'li.

*Zezii'a 'mεmεε

(*Matiee 27:45-56; Maaki 15:33-41; 'Zaan 19:28-30*)

XLIV -In 'ye li-ɔ, 'yru -nɪ 'duu 'mu, 'le -kuyre 'ye 'le 'bhlɔkpa'a 'wee 'kpi kɔun, ε 'ye 'jiazɔyru'klagba(a 'yri tan) 'kpi bhla.

XLV -Gblee, 'le *-Lagɔ'ɔ bɔbɔbhlegbo'a lisaabudu 'li, -da -lue-e -nɪ'e 'le, nyɔ'ɔ pa 'le, 'yrieklagba -lue-e beze'e 'bho 'ε wɔn 'yi, 'unne 'zize'e 'le 'yi. ε-be 'yrie 'mne nu'a -kaa, 'ε gwia 'mu -wa'a 'mu-ε -bhaoo!,

XLVI 'le Zezii 'ye "wɔ tenyɪ 'le ɔ na: 'An -tɪta -Lago, 'ɪn-ɪ "nyɪ-e 'ɪnmɪ 'an -zuzu -jeyi. ɔ po'a wlu ti "sɛɛ, 'ɔ -fɪfɛ -cɛ'ɛ 'bho-ɛ.

XLVII "Sroja'a -kɪagba-a -nɪ'a 'bho, -ka Zezii "wɔ'ɔ, 'ɔ -fɪfɛ 'ye'a 'bho -cɛ, ɔ 'ye'a 'na li a, ɔ 'bhɛɛ'ɛ-ɛ -Lago'ɔ 'nyɪ 'yi, 'le ɔ na: -Ziadɪ mo'o, ɔ-bɔ nyɔ -nɔɔ, ɔ 'srɛɛ'ɛ-ɛ 'yi.

XLVIII -In 'ye li-ɔ, nyɔ'a -dadudu "gbu-o ti ɔn 'ye 'bho 'bɪ tiyenamɪ yi. Un 'ye'a lɛ-ɛ zi'a li a, ɔn "bhiti'e-e "yiti 'le ɔn 'ye 'wa "bhli le mu. Un -nɪ le munamɪ, 'gwɪɔ -nyɪni 'nɔ-ɔ li'a dɪ, ɔn-ɔ 'bhɔɔ'ɔ 'wa 'betɪ.

XLIX Zezii'a bha 'wee -nɪ'e 'bho-ɛ -lɛɛ. 'Nyɪnkɪpɪ-ɪ -ke ɔ-ɔ na'a, -ɔ -ke ɔ -sɔ'ɔ Galilee 'le ɔn 'ye'a Zelizalɛɛmɪ yi, ɔn -nɪ'e-e 'le 'wa "klumɪ. 'Wa klɛ "tɔɔ'ɔ-ɔ gbo 'le ɔn-ɔ popo'o 'le.

*Zɪzɛɛfɔ nmaze'e-e *Zezii ti

(Matiee 27:57-61; Maaki 15:42-47; 'Zaan 19:38-42)

L-LI -Gblee, nyɔ -lue-e -nɪ'e 'bho. 'ɔ 'nyɪni 'mo-o *'Zɪzɛɛfɔ. -Gwɪɔ -lue ɔn-ɔ 'la'a Alimatee, 'le'a "yiyi mo'o. ɔ-ɔ 'mo-o *'Zuifɔ'a -zigletumɪ'a "klumɪ'a nyɔkɪagba -lue. 'ɔ dɪ -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili 'le ɔ 'srɛɛ'ɛ 'yi. -Ka -Lago'ɔ nyɔ'a -kɔkɔ'ɔ "yri'a 'bɪ-ɪ 'ye'a 'wɪɔ mɪ, ɔ de'e 'na-a "gwli 'le ɔ-ɔ fuo 'nɛ wɔn. ɛ -nɪ'a -kaa 'mɪ a, kpli 'ɔ -Bozuifɔ'a -klɪgbɪ nɪ'a a, ɪ -see ɔ 'tɔ nɪ.

LII ɔ-bɔ nyɔ 'mɔɔ, 'ɪnmɔ mu'o *Pilaatɪ gbo, ɔ 'ye ɔ 'bho -yɛ, 'le ɔ na ɔ -bodɪ: 'Inmɔ bhade -ɪnmɪ li, 'ɪn 'ke *Zezii'a "ku'a dɪ mu, 'ɪn 'ke ɛ tinmaze. ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, 'le ɔ 'ye 'wɔn.

LIII Pilaatɪ 'wɔɔn'ɔ dɪ, ɔ 'bhle'e -jiji, -da Zezii'a "ku -sie'a, ɔ 'ye 'bho mu 'le ɔ 'ye ɛ tu "yri -za. ɔ

'ka mu, ɔ 'bhle-e 'yriɛplu -lue. 'Inne un 'fifian 'no li, 'le, zoko un ce'e 'le tru 'li, -ka -buduyu, -ɛ -ke 'limu un -see'a -bhla nyɔ tinmaze ke, un 'ye ɔ 'le 'du, un 'ye sukɔmuaklagba -lue tiklikpe 'le un 'ye ɛ 'bho 'ɛ wɔnyi -te.

LIV -Gblee, ɔ nmaze 'no-ɔ ti -susueyi, -ɛkedɪmaa, zɔ-ɔ 'ye'a -zi mu, 'inne 'mo-o u-bu *'Zuifu 'we'a lifɔzɔ. 'E di nyu 'wee -ni'e 'wa li nmazenamu.

LV U-bu 'nynɔkpakɔ -ke Zezii -sɔ 'ka Galilee 'mu, 'innu -ke 'Zizɛɛfu mu'o 'le, 'le un 'ye ɛ-be zoko 'mne ya-gbu, 'le, -da 'ku 'pe'e ti a, un 'ye 'bho 'yri ti'duu.

LVI Un nu'a -kaa a, un 'mu-o Zelizalɛmu le. Un nyini'a a, un 'de-e 'cni-ɪ po'a nɛnɛzɛɛ, un 'ke ɪ Zezii'a 'ku 'lru'wla, ɛ -kaa 'zɔn -susueyi. -In 'ye li-ɔ, 'le 'wa gba 'li, nyɔ'ɔ nu lbhu 'bho 'wa lifɔzɔ'ɔ zɔ, 'ɛ di un -fɔ'ɔ li.

XXIV

*Zezii -sɔ'ɔ-ɔ glu

(Matiee 28:1-10; Maaki 16:1-8; 'Zaan 20:1-10)

I Zɔ-ɔ kɔ'ɔ *'Zuifu'a lifɔzɔ 'yi, 'ɛ zɔbhibhi 'mu, 'le u-bu 'nynɔkpakɔ 'mnu 'ye 'mu-sɔ, 'cni un de'a, un 'ye ɪ 'mu'luo, un -ke ɪ 'ye 'le *Zezii'a zoko'a da le mu, un 'ye 'le nyini.

II Un nyini'a 'le a, un popo'o-o 'bho 'ɛ wɔnyi, sukɔ 'mne -sɔ'ɔ-ɔ -gwlii 'mu. ɛ -de'e 'bho-o 'setida ti.

III Un nu'a -kaa, un 'pa-a 'le zoko 'mne 'li, un 'ye -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'ku ti'bo. Un 'be 'ɛ ti a, un -see ɛ 'ye.

IV -Gblee, un -ni tiwenamu, 'le, nyu 'son-ɔ 'bhle'a -banɩplu nu'a "wleewle 'mu, un 'ye 'bho 'wa 'yigbeyi 'daa.

V Un nu'a -kaa, -sɩanyɩ kpɔn-o'o tenyɩ 'le un 'ye "yiti"jri. 'Le u-bu nyu 'mnu na u -bodɩ: Leedi, nyɔ -yɔ -ni'a ti, 'le a-a 'bo -ni 'no nyu-u 'mɛ'ɛ "klumu ti'a?

VI -Lago -zo 'ɔ-ɔ glu, ɔ -ni'e-e ti -lrɛɛ. 'ɛ dɩ ɔ se 'noɔ -ni. -Da a -ke ɔ -ni'a Galilee, wlu ɔ -za'a 'mu, a popo nɛ 'gwlɔti!

VII ɔ na ɔ-bo *Nyunyɔ'ɔ "Yu, "nyinyidɩ'a numu nyu 'ke ɔ -jeyi "nyɩ, un 'ke ɔ nyuyribhaatu "yri kɔ, ɔ 'ke 'mɛ, 'le, -bho 'wɩ 'son, 'ɛ tanzɔ, -Lago 'ke ɔ glu -za 'le ɔ 'ke ti-ni -lrɛɛ.

VIII -In 'ye li-ɔ, 'bho ɛ-be -noɔ 'mne ti, 'bho-o un popo -ni'e Zezii'a wlu 'mne 'gwlɔti.

IX Un nu'a -kaa, un -so'ɔ 'le-e zokogwlii 'mu 'le un 'ye Zelizalɛmu le mu. Un nyini'a a, 'le li'a kle-ɛ zi'a, *Zezii'a -namu -bue 'yue -lue -ke nyu -lrɔu, un 'ye u ɩ -bodɩ 'mu-za.

X -Gblee, u-bu 'nynɔkpakɩ-ɩ mu'a 'le a, 'wa tɔlu'a 'nyɩ 'ka-a: Madalaa'a *Malii-e, 'Zaanɩ -ke Zaaku'a 'lotu *Malii. U-bee -mnuu, 'nynɔkpakɩ -lrɔu -ke un -na'a a, ɩ-bɩ dɩ 'mni, un -zɩ 'ɩ-ɩ *Zezii'a -dalbhomu 'mnu -bodɩ 'mu -lrɛɛ.

XI Un 'tmuu 'nu -kaa a, un-u popo-o 'gwlɔti na bhuhuyiti'a dɩ mo'o. 'ɛ kamu un -see 'wa wlu "gwlide. [

XII ɛ -ni'a -kaa 'mu a, *Piɛli -so'ɔ 'mu-ɛ, 'le ɔ 'ye 'le zokogwlii 'mu -vuka kpa. ɔ nyini'a 'le a, ɔ "jri-e "yiti, ɔ 'ye 'le ɛ-be zoko 'li popo, ɔ 'ye "ku'a "yriɛplu'a "sɛ li'ye. 'ɛ won mo 'ɔ ti, 'le, -da ɔ -so'ɔ 'mu, ɔ 'ye 'bho le mu.]

**Zezii -tɔ'ɔ-ɔ 'ɔ ''bhuo *'ɔ -namv 'sɔn ''yi
(Maaki 16:12-13)*

XIII ɛ-bɛ zɔ 'mnɛ ti, *Zezii'a -namv 'sɔn -sɔ'ɔ 'mɔ-ɛ 'le vɛ-v mu'o -gwɔɔ -lue vɛ-v 'la'a Emayisi. -Jɔlv 'wlv'a Zelizalɛɛmɔ, -ɛ mu'a gwɔɔ 'mnɛ 'mɔ, ɛ -jri-ɛ'ɛ-ɛ bhv 'mɔ.

XIV Vn -nɪ 'le mumamv, 'le, lɪ'a klɛ-ɛ zi'a -laa, vɛ-v za'a 'ya dɪ 'mɔ.

XV -Gblee, vɛ -nɪ ɪ -kaa 'mɔzanamv 'le *Zezii'a ''bhuo 'ye v ''kpi bhla, 'le ɔ -ke vɛ-v na'a bhv 'mɔ.

XVI Vn-v 'ye -ɔ li, ɛ -nɪ'a -kaa 'mɔ a, 'wa 'kpi'a limɛɛɛ -ke 'wa -pɔlv'a ''yikmɛɛ'ɛ dɪ, 'wa yibo 'nɔ ''yi.

XVII 'Le ɔ 'ye v -kaa tidede: Leedɪ, a -nɪ 'sɔn, a-a za'a 'mɔ'a? Vn nɔ'a -kaa, 'gwlv -nyɪni 'nɔ-v li, 'le vɛ 'ye ti-nyna.

XVIII Vn -nɪ 'sɔn, 'wa -lue vɛ-v 'la'a Kleopasi, ɔ na: Dɪ-ɪ zi'a 'wɪ -nɪ 'mɔ, -ɪn -nɪ -lue 'tɪn, ''lemnɪ -ɪnmɔ -nɪ'e Zelizalɛɛmɔ, -ɔ se ɪ yibo''a!

XIX 'Le ɔ na: Leedɪ zi'a? 'Le vɛ na: Nazalɛɛtkɔyi Zezii, ɔ-ɔ 'mo-o -Lagowlu'a 'mutizayi, 'le wɔnkɛ 'mɔ ɔ-ɔ wlv nɪ'o 'le ɔ-ɔ nɔ nɪ'e lɪ. -Lagɔ -ke nyv 'wee yibo'o-o -ka ɔ ku'a wɔn.

XX -A'ba *-Lagɔ'ɔ 'sragazamɔklɪgbɪ -ke -a'ba -klɪgbɪ ''nyɪ -ɔ 'Wlɔmɛɛ'ɛ 'bhlvkpayowli *Pilaati -jeyi ɔ 'ke ɔ wlv ''kpitice 'le nyv 'ke ɔ nyvyrilbhaatu ''yri kɔ, ɔ 'ke 'mɛ.

XXI -Abv na 'kɪ, 'ɪnnɔ yi'o ɔ 'ke *Izrayɛɛlɪkɔmɔ zetie. -Gblee, vɛ -kɔɔɔ ɔ 'lbha a, 'ɛ 'wɪ tanzɔ 'ka-a!

XXII-XXIII -Waa! -Zɪan'a -drumasrɪn, -a-bv *Zezii'a -namv'a ''klumv'a 'nyɪnɔkpakpi, 'ɪnnɔ -sɔ'ɔ 'mɔ, 'ɪnnɔ mu'o 'ɔ zoko'a da. Vn 'bɔ-ɔ 'ɔ

"ku ti 'le zoko 'li, un -see ε 'ye. 'Innu yi'o, -u ma'a -amu wonti. Un na un mu'a 'le a, -Lago gbo'a -dalbhomu 'son-ɔ 'daa'a 'bho 'wa 'yigbeyi, 'innu 'tmuu 'nu na, -Lago -zo 'ɔ-ɔ glu, 'le ɔ 'ye ti-ni -lɛɛ.

XXIV Un 'lɛ'ɛ -kaa a, -a'ba 'klumu'a nyɔtolu 'mu-o 'le 'bi tiyenamu. -Ka u-bu 'nynɔkpakpi -zi 'i 'mu 'tin, 'ka-a i -ni'e 'mu. U-bee -mnuu -see ɔ li'ye -lɛɛ.

XXV 'Le ɔ 'ye u -kaa 'yi'lɛ: -Niamu-a! Di -Lagowlu'a 'mutizamɔ 'cni'a 'le -Lago'ɔ "boɔɔ 'li see, 'inni a -see -ziadi 'la'a!

XXVI ɔ-bo *Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puun'a nyu, a se yibo na, ɔ 'ke -kaa 'kle 'ye -antanyi-ɔ, 'le -Lago 'ke 'ɔ 'nyu 'yi'bhɛɛ mo'o?

XXVII ɔ nu'a -kaa, ɔ 'kpa-a 'bho, 'le, 'ɔ "kpidi 'cni-ɛ'ɛ 'le -Lago'ɔ "boɔɔ 'li see, -i 'nyaa'a 'le "boɔɔ *Moyiizu 'cni'a, -i nyu'a 'le "boɔɔ -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamɔ -lruu 'cni'a, ɔ 'ye i gbo -pa, ɔ 'ye i gbɔziza.

XXVIII Un nu'a -kaa -lɛɛ, Emayisu u-bu Zezii'a -namu -ni'a munamu, un 'nyu -ɛ li. Nyɔ -ke un-u na'a bhu 'mu, un -gbu 'no ya a, -ka nyɔ-ɔ mu'a gbotɛda, 'ka-a ɔ -ni'o,

XXIX 'le un 'ye ɔ -jeyi -za 'le un na ɔ -bodi: Glu -ni'e-e gwenamu. 'ɛ di 'pɛ ti! 'Le ɔ 'ye 'wɔn. ɔ 'wɔn'ɔ ɔ, 'le un -ke ɔ 'ye 'wa "bhlibhlegbo mu.

XXX -Nɔotoope zi'a a, un 'kpa-a 'bho, un 'ke li. ɔ-bo 'wa 'lkpayi nu'a -kaa, ɔ "luo'o-o "floo 'mu, ɔ 'ye -Lago 'sɛɛ po 'ɛ di, ɔ 'ye ε -jie 'yi ticɪɛ -ni 'le ɔ 'ye ε u 'nyu.

XXXI -Gblee, 'bho 'mno 'bho-o 'wa -naagi kati -ni'e wɔn, -yɔzaa! 'le un 'ye ɔ "yiyibo. ɔ nu'a -kaa, 'bho -gbaa -lue 'mu, foo! ɔ "ma-a'o.

XXXII 'Le un 'ye -kaa 'yi'hlε: "Wii! Zezii ma'a dɪ, -a -ke ɔ -nɪ'a -wɫunamu, 'le, dɪ -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamɔ 'cnɪ'a 'le -Lago'ɔ ''bɔgɔ 'li see, ɔ -nɪ 'ɪ 'mɔzanamu, 'bubɔa 'ye -kaa -amu 'mɔ 'yi'a!

XXXIII Un gwε'ε lilia 'yi 'le un 'ye 'mɔ-ɔ, 'bho -gbaa -lue 'mɔ un 'ye ''yiti''bhiti, un 'ye Zelizalεmɔ le mu. Un nyni'a 'bho a, 'bho-o un -ye'ε Zezii'a -namɔ -bue 'yɔε -lue -ke nyɔ -lrɔɔ.

XXXIV 'Innɔ 'tmɔɔ nɔ'o: -Ziaka, -Lago -za'a-a -a'ba -Koyi Zezii glu 'le ɔ 'ye ti-nɪ -lrεε! ɔ -tɔ'ɔ-ɔ 'ɔ ''bhuo Simɔɔ 'yi.

XXXV U-bee -mnɔɔ nɔ'a -kaa, un 'kpa-a 'bho, dɪ-ɪ zi'a 'le Emayistɪ'a -jeyi-e, -da un yibo -nɪ 'nɔ 'yi -ke ''fɔɔ'ɔ 'gblenamɔ, un 'ye ɪ gbo -pa, un 'ye ɪ 'mɔ-za.

*Zezii -tɔ'ɔ-ɔ 'ɔ ''bhuo *'ɔ -namɔ 'yi

(Matiee 28:16-20; Maaki 16:14-18; 'Zaan 20:19-23; Kpli 1:6-8)

XXXVI Un -nɪ -kaa ɪ-bɪ dɪ 'mnɪ 'mɔzanamu 'le Zezii'a ''bhuo 'ye 'bho 'wa ''klumɔ 'daa, 'le ɔ na: A 'ye -pɔɔ'a bhlubhlua!

XXXVII ɔ po'a wlu 'mnε ti a, ɔbɔ na 'kɪ un 'ye-e ''kuzuzu. 'E dɪ un pa'a -kpekpe 'mɔ 'wee -stanyɪ'a dɪ.

XXXVIII 'Le ɔ na: Lee -stanyɪ 'lbha amɔ'a? Leedɪ a-a 'kabha'a?

XXXIX ''Jie'a fanɪ -nɪ'a 'an -bhoptɪ -ke 'an -kutɪgwɔɔ, a -gbɔ nɪ ya! 'Inmɔ mo'o -ziaka. ''Kuzuzu se ku 'bhle. 'E dɪ a 'tɔ 'ɪnmɔ li, 'le a 'ke yibo na 'ɪn -se ''kuzuzu -ko! [

XL ɔ 'lɔ 'ɔ -kaa 'yi 'le ɔ 'ye ɔ 'ɔ bhɪ -ke -kɔtɪ 'yi-tɔ.

XLI Un nu'a -kaa, 'bubba 'yi 'b 'mu-ε 'le -tɔɔ 'maa nu'o, 'ε kamu, dɪ ɔ-ɔ zu 'b -bodi 'mu a, un -see ɪ -ziadu 'la. 'Le ɔ na: A 'bhle -laa lilile gbe 'nɪ?]

XLII 'Le un na: Kɪn, zmi -a la'a, 'unne 'ka-a, kpɔn ε!

XLIII 'Le ɔ 'ye ε kpɔn, ɔ 'ye ε 'bho 'wa 'bhi'a 'yigbeyi -li -nɪ,

XLIV 'le ɔ 'ye ɔ -kaa 'yi'le -lrεε: -Da 'in -ke a-a na'a -benyi, dɪ 'in 'tmɔɔ'a amɔ, 'unni 'ka-a: 'An 'kpidɪ -Lago'ɔ wlu'a 'mɔtizamɔ *Moyiizu -ke 'wa -lrɔɔ 'cni'a 'le -Lago'ɔ 'bɔgɔ 'li see, 'ya 'yri'a 'bɪ 'ke 'wɔɔ mo'o, 'le 'ya letu 'ye 'traamɔ zi.

XLV 'Bho 'mnɔ 'bho-o ɔ -fɪɔ -nɪ'e 'wa -naagu wɔn, 'le, wlu-u 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ 'bɔgɔ 'li, un 'ke ɪ 'mɔti'wɔn,

XLVI 'le ɔ 'ye ɔ -kaa 'yi'le, na: I-bɪ wlu-u 'cni-ε'ε 'le 'bɔgɔ 'mnε 'li, 'unne 'ka-a: *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pɔɔn'a nyɔ, ɔ-ɔ 'ye-e 'kle 'ye -mɔ, ɔ-ɔ 'ye-e 'mε -mɔ. -Bho 'wɪ 'sɔn, 'ε tanzɔ 'le -Lago 'ke ɔ glu -za, 'le ɔ 'ke ti-nɪ -lrεε.

XLVII -Bho ε -nɪ -kaa 'mu a, 'le nyɔ 'ke -daa Zelizalεεmɔ 'nyaa 'le un 'ke 'bhɪkpi 'wee 'kpi mu, un 'ke 'le 'ɔ 'nyɪ 'mɔ nyɔ -lrɔɔ 'tmɔɔ, un 'ke 'wa 'nyinyɪnɪdɪ 'yiyibo 'le un 'ke -Lago gbo 'bhiti. 'Lemni -Lago-ɔ 'bhɔ-ɔ 'wa 'nyinyɪnɪdɪ'a dɪ.

XLVIII I-bɪ lɪ-ɪ zi'a -laa, a 'ye-e 'ya da'a dɪ, a-bu 'ke 'ya 'dɪ -za.

XLIX A 'ye li-ɔ, 'bho 'mna-a'a damɔ, 'jε 'an -tɪta -Lago 'du'a amɔ wɔn 'mɔti a, 'unne 'un-ɪ 'ye amɔ -jeyi -po mɔ. A-bee -mnɔɔ -lrεε, a -de -laa -gwɔɔ -nεε 'mɔ ti, 'le, zɔ -ke 'li ɔ-bo *-Lago'ɔ Wɔnkuzuzu

'mnɔ 'ka amɔ 'kpi'dree, ε 'ke nyni.

**Zezii 'mu-o 'ɔ -tɪta -Lagɔ gbo 'le yaku 'li
(Maaki 16:19-20; Kpli 1:9-11)*

^L I zi'a -kaa, *Zezii 'luo'o-o *'ɔ -namɔ 'mɔ, ɔ -ke
vɔn 'ye Zelizaleemɔ 'mɔ-sɔ, vɔn 'ye Betanii -bhoga
-mu -nɪ. 'Le 'mnɔ, 'le-e ɔ -tɔ -nɪ'e sɔɪ yayi 'le ɔ
'ye v 'niti-wɔnna.

^{LI} -Gblee, ɔ -nɪ 'v 'nitiwɔnnanamɔ, -Lagɔ nɔ'a
-kaa, ɔ 'ye ɔ 'le yaku 'li 'la, 'bho 'ɔ 'tɔɪli, 'le ɔ 'ye
'bho 'wa 'klumɔ 'mɔ-sɔ, pee! 'le ɔ 'ye 'le mu.

^{LII} U-bee -mnɔv a, 'bɔvɔaklagba-a 'yi 'v 'mɔ,
vɔn -nɪ 'ɔ 'nynɪ 'yibhɛɛnamɔ 'le vɔn 'ye gwɔ 'mɔ
le mu.

^{LIII} Un nyni'a a, vɔn-v 'gbɔv-o 'lru -wɛɛwɛɛ
'le *-Lagɔ'ɔ bɔvɔbhlegbo 'le vɔn-v 'bhɛɛ'ε -Lagɔ'ɔ
'nynɪ 'yi.

-YBHËYBHËTITELRE

**Nyabwa: -YBHËYBHËTITELRE New Testament
Nouveau Testament de Nyabwa**

copyright © 1991 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nyaboa (Nyabwa)

Contributor: International Bible Society

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

7657d3f5-7539-5138-b61f-b1ee280646f9